

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Міністерство освіти і науки України

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Актуальні проблеми лінгвістики,
перекладознавства, методики навчання іноземних мов
та зарубіжної літератури
в сучасному освітньому просторі»**

22 травня 2026 року

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Замкова Н.Л., в.о. ректора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор філософських наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Коломієць А.М., проректор з наукової роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор;

Ігнатова О.М., декан факультету іноземних мов, доктор педагогічних наук, професор;

Боровська О. О., завідувач кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури, кандидат філологічних наук.

Редакційна колегія:

Матіюк Д. В., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Мельник Т. М., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Петров О.О., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Поселецька К. А., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Сольська Т. М., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Таратута С. Л., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Яцишин О.М., доцент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Баюрко М. Ю., асистент кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури;

Паламарчук Н. О., старший лаборант кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

УДК 81+[37.016:81/82](100)(06)

А43

Актуальні проблеми лінгвістики, перекладознавства, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури в сучасному освітньому просторі: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Випуск 2 [22 травня 2026 р.]/ гол.ред. О.М.Ігнатова. Вінниця, 2026. 339 с.

Збірник містить матеріали конференції «Актуальні проблеми лінгвістики, перекладознавства, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури в сучасному освітньому просторі», представлені викладачами та студентами.

Доповіді відображають широкий спектр досліджень у галузі лінгвістики, методики, педагогіки, міжкультурної комунікації та перекладу, практичні доробки учасників конференції.

Відповідальність за зміст викладеного матеріалу несе автор тез та його науковий керівник.

Робочі мови конференції – українська, англійська, німецька

Друкується за ухвалою навчально-методичної комісії факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського (протокол № 9 від 28 травня 2026)

Адреса редакції:

Факультет іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, вул.Острозького, 32, м.Вінниця, 21100

© Автори статей, 2026.

© Факультет іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, 2026

СЕКЦІЯ 1

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНИХ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Баран Даріна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Кірієнко М. М.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАМЕМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ОНЛАЙН-ДИСКУРСІ

Медіадеми є новітньою мовною практикою цифрового дискурсу, що об'єднує текстові та графічні елементи щодо передачі змістовності, емоційного стану та соціальної інформації. Вони функціонують як комплексні знакові одиниці, що поєднують вербальні та невербальні засоби, а також культурні та соціальні конотації. Основною характеристикою мемів є багатofункціональність: вони здатні одночасно виконувати експресивну, комунікативну, соціально-мовну та семантичну функції, однак ключовою є їх семантична складова [5, с. 42].

Особливої уваги заслуговують саме семантичні особливості медіамемів, адже семантична функція мемів проявляється у здатності передавати складні і багатовимірні аргументи через конденсовані знакові одиниці. Мем одночасно виконує роль висловлювання, коментаря та оцінного судження. Значення мемів часто залежить від культурного та соціального контексту, у якому вони виникають, що робить їх інтерпретацію контекстуально залежною. Семантична багатозначність мемів забезпечує гнучкість комунікації та формує внутрішні коди спільнот [1, с. 93].

Формування значення мемів відбувається за допомогою поєднання вербальних та графічних елементів. Текстові одиниці піддаються модифікації: змінюється граматична структура, фонетична форма та порядок слів, що підсилює експресивність і гумористичний ефект. Графічні компоненти чітко враховують зображення, що мають

культурні та соціальні відсилки, забезпечують контекстуальну багатозначність. Меми здатні адаптуватися до різних комунікативних ситуацій завдяки зміні тексту чи зображення при збереженні основної ідеї [5, с. 55].

Меми поєднують одночасно кілька рівнів значення: буквальне, переносне, культурне та соціальне. Наприклад, меми зображень котів одночасно передають емоційний стан, коментар до суспільної ситуації та внутрішній жарт спільноти. Зазначена багатофункціональність, що є ключовою характеристикою їх семантичної структури, забезпечує гнучкість у комунікації та формує складні змістовні одиниці [4, с. 160].

Інтерпретація мемів часто залежить від культурного, соціального та часово-просторового контексту. Те, що є зрозумілим для однієї онлайн-спільноти, має вагомі причини постати нерозумілим та інтерпретованим інакше. Контекстуальна залежність робить меми динамічним засобом комунікації та сприяє формуванню унікальних культурних кодів. При цьому лексичні та графічні елементи виконують допоміжну роль у формуванні значення [2, с. 123].

Таким чином, саме семантичний аспект визначає специфіку функціонування мемів; відповідно, меми в англійському онлайн дискурсі виступають багатофункціональними мовними одиницями, які об'єднують лексичні, графічні та семантичні компоненти. Вони виконують експресивну, комунікативну та соціально-мовну функції, забезпечують одночасно гумор, емоційний ефект та передачу культурних кодів. Лексичні та графічні механізми, що використовуються у мемах, сприяють конденсації змістовності, створенню цифрової ідентичності та інтерактивності дискурсу. Дослідження демонструє, що меми є складним феноменом сучасної онлайн-комунікації та важливим об'єктом для лінгвістичного, стилістичного та семантичного аналізу. Це підтверджує важливість семантичного аналізу мемів у сучасному цифровому дискурсі.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2019. 344 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. Київ : Академія, 2010. 464 с.

3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : навч. посіб. Полтава : Довкілля, 2021. 296 с.
4. Шевченко І. С. Дискурс і комунікація : монографія. Харків : Константа, 2022. 318 с.
5. Яремко Я. П. Лексикологія англійської мови : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 280 с.

Барнич Іванна

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ДИСКУРСІ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

У глобалізованому світі, в умовах стрімкого економічного та технологічного розвитку важливим є безпека людини. Забезпечення життєдіяльності особового складу на полі бою є найважливішою складовою тактичної медицини. Тому для нас є важливим дослідження медичної термінології, на якій базується лексика тактичної медицини.

Сучасна тактична медицина кардинально змінилася протягом останніх десятиліть – від примітивних методів надання допомоги на полі бою до найсучасніших медичних рятувальних засобів. У сучасному світі стає зрозумілим, що час, технології й тактика рятують життя. Зокрема концепція тактичної допомоги пораненим у бойових діях (ТССС) здійснила революцію в допомозі пораненим. Вона використовується не лише військовими, але й, в деяких випадках з невеликими змінами, поліцією в ситуаціях загрози для цивільного населення. Тому важливо прослідкувати становлення термінології тактичної медицини.

У Німеччині та Україні простежується брак досліджень, присвячених термінології з тактичної медицини. Однак останнім часом, в умовах війни ця лакуна інтенсивно заповнюється в англо-українському перекладі. Дослідження термінології тактичної медицини проводять М. Маланюк, С. Змисла, Р. Поворознюк та інші.

Для позначення терміну «тактична медицина» у німецькій мові є декілька варіантів „*Einsatzmedizin*“, „*taktische Verwundetenversorgung*“ (TVV). TVV – еквівалент англійського ТССС. Тактична медицина це застосування медичних заходів (діагностики та терапії) за пораненими в

бойових умовах або під час терористичних атак. Тому дискурс тактичної медицини тісно пов'язаний з трьома великими терміносистемами: термінологією медицини невідкладної допомоги „*Notfallmedizin*“, військовою термінологією „*Militärische Terminologie*“ та клінічною термінологією „*Klinische Terminologie*“ [1].

Сучасний німецькомовний дискурс тактичної медицини охоплює німецьку термінологію, класичну латинізовану медичну термінологію, специфічний військовий жаргон та запозичення англо-американських стандартів (протоколи Tactical Combat Casualty Care).

Отже, термінологія німецької тактичної медицини неоднорідна за своїм походженням та семантичною структурою. Так, наприклад у повсякденній мові слово „*abbinden*“ для багатьох означає «обв'язувати». У професійно-науковому значенні для фахівців це – «накладання турнікета для зупинки критичної кровотечі». Лексема „*die Sichtung*“ має значення «сортування, перегляд», в тактичній медицині – «медичне сортування поранених на полі бою за пріоритетністю» [1].

Протягом століть слова латинської і грецької мов служили джерелом поповнення наукової термінології сучасних європейських мов. Німецькі військові лікарі також використовують терміни на основі запозичень з класичних мов – давньогрецької і латинської, або створені за допомогою грецько-латинських елементів. Потрапивши в мову, вони адаптувалися повністю або частково до морфологічної і фонетичної систем.

Як засвідчує досліджуваний матеріал, одним із найпродуктивніших способів термінотворення в тактичній медичній терміносистемі є афіксація. Наведемо декілька прикладів запозичень: „*Tensionsthorax*“ або „*Spannungspneumothorax*“ (напружений пневмоторакс, критичний стан, що потребує негайної декомпресії голкою). Німецький термін „*Hämostaseotyka / Hämostatikum*“ перекладаємо «гемостатичні засоби для зупинки кровотечі» [1].

Оскільки концепція ТССС була розроблена в США, а Німеччина є активним членом НАТО, англійська мова має великий вплив на німецький тактико-медичний дискурс. Відповідно це призводить до появи англізмів в німецькій мові. За нашими спостереженнями в термінології тактичної медицини німецької мови переважають англізми середнього та чоловічого родів. Аналогічно множина субстантивованих

англійських запозичень утворюється за допомогою -s. Наведемо приклади запозичень: *das Tourniquet (die Tourniquets)* – спеціальний медичний засіб для швидкої зупинки кровотечі з кінцівок; *der Chest Seal* – оклюзійна наліпка для закриття відкритих ран грудної клітки [2].

Отже, лексична система німецької термінології у дискурсі тактичної медицини перебуває на етапі активного розвитку й стандартизації. Запозичення англізмів та стандартів НАТО зумовлює необхідність швидкої взаємодії між країнами. Це призводить до утворення нових гібридних термінів і функціонування німецьких назв. Знання термінів тактичної медицини є критично важливим для військових перекладачів, медиків міжнародних місій та для дослідників лінгвістики.

Література:

1. Zeitschrift URL: https://flexikon.doccheck.com/de/Taktische_Medizin (дата звернення 12.05.2026).
2. Zeitschrift URL: <https://www.handelsblatt.com/> (дата звернення 12.05.2026).

Браславська Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Боровська О. О.

LINGUISTISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN JUGENDSPRACHE IM SOZIALEN NETZWERK INSTAGRAM

Lange Zeit wurde Jugendsprache (JS) hauptsächlich als Zeichen von Sprachverfall betrachtet. Heute gilt sie jedoch als eine eigenständige funktionale Varietät, die bestimmte soziale Aufgaben erfüllt. Wie Henne betont, geht es dabei nicht um dauerhaftes Sprechen in einem bestimmten Stil, sondern um die Fähigkeit zum situativen *Code-Switching* – dem Wechsel zwischen Standardsprache und Gruppensprache je nach Situation und Gesprächspartner [4, S. 12].

Jugendsprache dient nicht einfach der Kommunikation – sie hat tiefere soziale Bedeutung. Es werden mehrere Hauptfunktionen unterschieden: die *Identitätsfunktion* – gemeinsame Ausdrücke schaffen ein Wir-Gefühl in der Gruppe; die *Abgrenzungsfunktion* – durch bewusste Normbrechung distanzieren sich Jugendliche von der Erwachsenenwelt; die spielerische *ludische Funktion* sowie die *Ökonomie-Funktion*, bei der mit möglichst wenigen Wörtern möglichst viel gesagt wird [1, S. 34].

Das soziale Netzwerk Instagram hat einen neuen Kommunikationsraum geschaffen, in dem JS besonders lebendig ist. Es geht um *konzeptuelle Mündlichkeit bei medialer Schriftlichkeit*: Obwohl alles getippt wird, klingt es wie gesprochene Sprache. Kleinschreibung, Ausrufezeichen-Ketten, Wiederholungen wie *sooo gut* oder *bitteeee* – all das soll Nähe und Spontanität erzeugen [2, S. 56].

Die Analyse von 150 Lexemen aus den Profilen @lisaandlena, @pamela_rf und @rewinside hat gezeigt, dass rund 42% des Wortschatzes aus Anglizismen bestehen. Wörter wie *vibe*, *slay*, *cringe* oder *aesthetic* sind längst fester Bestandteil der deutschen Jugendsprache. Besonders interessant sind dabei Hybridformen wie *gepostet*, *am grinden* oder *gecanceled*, wo englische Wörter nach deutschen Grammatikregeln gebeugt werden – ein Zeichen aktiver sprachlicher Kreativität.

Die drei untersuchten Profile unterscheiden sich sprachlich deutlich voneinander. Bei *Pamela Reif* dominiert Fitness-Vokabular auf Englisch (*Workout*, *Shred*, *Meal-Prep*), bei *Rewinside* dominiert Gaming-Jargon (*AFK*, *GG*, *Noob*) und ein ironischer, provokativerer Ton. *Lisa und Lena* hingegen mischen Standardsprache mit Jugendsprache und stellen viele direkte Fragen an das Publikum, um Nähe zu den Followern zu erzeugen.

Da man online keine Mimik oder Gestik sieht, braucht man Ersatz – und genau das leisten Emojis und Akronyme. Emojis funktionieren als eine Art visueller Intonation: Ein Herz-Emoji bedeutet etwas anderes als ein Clown-Emoji [3, S. 89]. Akronyme wie *POV*, *IDK*, *LOL* sind schnell, präzise und markieren gleichzeitig die Zugehörigkeit zur digitalen Community.

Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen, dass die Sprache Jugendlicher auf Instagram nicht als „schlechtes Deutsch“, sondern vielmehr als ein kreatives und funktionales Kommunikationssystem betrachtet werden sollte. Jugendliche verfügen über die Fähigkeit, unterschiedliche Sprachstile flexibel zu verwenden und situationsgerecht einzusetzen. Elemente wie

Emojis, Anglizismen, kurze Satzstrukturen oder der Verzicht auf Großschreibung stellen dabei keine sprachlichen Defizite dar, sondern charakteristische Merkmale einer modernen, an den digitalen Alltag angepassten Ausdrucksweise. Instagram fungiert somit nicht nur als Plattform für die Nutzung jugendsprachlicher Formen, sondern auch als Raum ihrer kontinuierlichen Weiterentwicklung [5, S. 43].

Literatur:

1. Augenstein S. *Funktionen der Jugendsprache*. Tübingen : Niemeyer, 1998. 198 S.
2. Androutsopoulos J. K. Schriftliche Kommunikation im Internet: Jugendstile im Gaestebuchvergleich. *Germanistik in der Schweiz*. 2003. Nr. 3. S. 49–71.
3. Düerscheid Ch., Diemer S. *Schreibstile in der digitalen Kommunikation*. Berlin : De Gruyter, 2022. 245 S.
4. Henne H. *Jugend und ihre Sprache*. Berlin : De Gruyter, 1986. 374 S.
5. Neuland E. *Jugendsprache*. Stuttgart : Kohlhammer, 1999. 175 S.

Гурин Марта

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Науковий керівник - викладач Свидницька-Льків Н. В.*

СУЧАСНА МОВА В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Стрімкий розвиток цифрових технологій кардинально трансформував мовну комунікацію. Інтернет, соціальні мережі, месенджери та онлайн-платформи не лише змінили способи спілкування, а й породили якісно нові мовні форми, жанри та норми. Як зазначає В. Перцева, сьогодні інтернет став не лише основним джерелом інформації, а й простором для дискусій і діалогу – коментарів, форумів, особистих сторінок, сайтів [4]. Дослідження мови в цифровому просторі є одним із найактуальніших завдань сучасної лінгвістики.

Метою дослідження є аналіз основних тенденцій розвитку сучасної мови в умовах цифрового середовища та визначення специфіки інтернет-комунікації.

Одним із найпомітніших явищ цифрового мовного простору є активне запозичення та адаптація іншомовної лексики, передусім з англійської мови. А. Фільова наголошує, що домінування англійської у сфері інформаційних технологій зумовлює активне проникнення таких одиниць, як “e-commerce”, “digital marketing”, “online payment”, у повсякденну комунікацію, де вони набувають статусу базових одиниць професійного мовлення [5]. В українській мові цей процес виявляється у появі гібридних форм: «постити», «лайкати», «репостити», «луркати» – слів, що поєднують англійські основи з українськими граматичними моделями.

Особливої уваги заслуговує феномен кліпового мислення як психолінгвістичного наслідку цифровізації комунікації. В. Перцева констатує, що сучасне інформаційне середовище формує схильність до фрагментарного сприйняття тексту: скорочення обсягу повідомлень, зведення змісту до однієї думки, доповнення емоційними маркерами – емодзі [4]. Це безпосередньо впливає на мовну структуру цифрових текстів: вони стають лаконічнішими, експресивнішими та візуально насиченішими.

Цифровий простір породжує нові мовні жанри: пост, коментар, сторіс, меседж, хештег. Кожен із них має власну прагматику та стилістику. Є. Сенюк та В. Мельничук зазначають, що генеративні технології кардинально змінюють ландшафт лінгвістичного капіталу, породжуючи нові форми співпраці між людиною і машиною у створенні текстового контенту [1]. Цифровий дискурс стає не лише середовищем спілкування, а й простором активного мовного експериментування та словотворення.

Важливим є психолінгвістичний вплив цифрового середовища на мовленнєву діяльність. С. Тернопол зазначає, що навчальна діяльність у цифровому середовищі супроводжується широким використанням цифрових медіа та платформ, що призводить до когнітивних труднощів, які безпосередньо впливають на розуміння та породження тексту [3]. Постійний потік коротких цифрових повідомлень перформатує

структуру мовленнєвого сприйняття, знижуючи здатність до аналізу розгорнутих текстів.

Окремо варто відзначити роль цифрового простору в збереженні мовної ідентичності. О. Іваннікова стверджує, що в умовах воєнних загроз цифровізація культурної спадщини набуває стратегічного значення, а цифровий простір перетворюється на фундаментальний спосіб існування культури в інформаційному суспільстві [2]. В умовах російсько-української війни соціальні мережі стали майданчиком активного розвитку та популяризації української мови: меми, хештеги й вірусні пости формують нову патріотичну лексику та зміцнюють національну ідентичність.

Отже, сучасна мова в цифровому просторі – це динамічна, відкрита система, що перебуває в стані постійної еволюції під впливом технологічних, соціальних і культурних чинників. Її вивчення потребує міждисциплінарного підходу, що поєднає лінгвістику, психолінгвістику та медіалінгвістику. Подальші дослідження мають зосередитися на аналізі конкретних жанрів цифрового дискурсу та механізмів адаптації мовних норм в умовах цифровізації.

Література:

1. Сенюк Є., Мельничук В. Лінгвістичний капітал у цифрову епоху: роль генеративного ШІ у трансформації глобального ринку перекладів та копірайтингу. *Горизонти сучасної філології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (17 квітня 2026 р.)*. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 330–332.
2. Іваннікова О. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: підходи до збереження фольклорних архівів. *Горизонти сучасної філології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (17 квітня 2026 р.)*. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 163–167.
3. Тернопол С. Емоційна регуляція як психолінгвістичний чинник навчальної діяльності студентів із цифровою залежністю. *Горизонти сучасної філології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (17 квітня 2026 р.)*. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 382–386.
4. Перцева В. Поняття привабливості академічного тексту в епоху цифрової комунікації та кліпового мислення. *Горизонти сучасної*

філології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (17 квітня 2026 р.). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 284–288.

5. Фільова А. Терміносистема електронної комерції: розвиток і тенденції. Горизонти сучасної філології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (17 квітня 2026 р.). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 405–407.

Іваницька Ніна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ЗАУВАГИ ЩОДО ОСНОВ ЯДЕРНОСТІ / ПЕРИФЕРІЙНОСТІ СЕМ В ОКРЕМИХ ІМЕННИКОВИХ СЛОВОНАЗВАХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДИСКУРСУ

Перед викладом основних результатів дослідження доцільно зазначити, що багаторічна наукова діяльність автора зосереджувалася на вивченні українського слова та проблем його функціонування. Проведені дослідження сприяли формуванню авторських концепцій і наукових підходів, зокрема щодо категорії «автосемантизм / синсемантизм повнозначного слова» [1], а також міжмовного вивчення різних типів слів та граматичних процесів, пов'язаних із їхнім уживанням [2; 3].

Домінуючими стимулами в реалізації ідей були й залишаються для нас дискусії щодо різноаспектності слова як найголовнішої мовної одиниці в її категорійній значущості, думки, викладені в працях провідних українських мовознавців (І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Грищенко, Н.В. Гуйванюк, П.С. Дудик, І.Я. Завальнюк, А.П. Загінтко, Л.В. Коваль, М.Я. Плющ, М.І. Степаненко, В.М. Шинкарук).

Водночас наші дослідження завжди супроводжувались трьома нерозривно поєднаними реальностями: а) забезпеченням достатнім матеріалом аналізу; б) загальною методологією та методичними прийомами; в) сукупністю традиційно усталених терміноназв у поєднанні з новими чи оновленими.

Використану в дослідженні термінаозву «сема» розглядаємо як одиницю відтворення семантики, представлену у варіантах: ядерна (головна) та периферійна сема. У визначенні ядерності / периферійності сем і дослідженні синтагматики іменникових словоназв враховано кількісні показники їх уживаності в сучасному українському дискурсі. На цій основі проаналізовано 1000 іменникових словоназв, із яких близько 100 подано як показові приклади.

За кількісним критерієм найчастотніших уживань синсемантичних іменників виділяється іменникова словоназва предметного денотата «питання» з її постійним вираженням першого експлікатора синсемантизму (формою родового відмінка) в ланцюгових рядах семантичних єдностей (*питання + чого? – справедливості, контролю, взаємоповаги, благоустрою, освіти, науки, навчання, допомоги, реформ, економіки, екології* і т.д.).

Проаналізована нами сотня найбільш частотних іменникових словоназв синсемантичної природи дозволяє виділити кілька узагальнених семантичних груп із значенням: а) місця (*місце зустрічі, місце полювання, околиця села, вхід до будинку, під'їзд до станції*), б) часових вимірів (*день народження, вечір відпочинку, роки війни, години тривоги*); в) позитиву, викликаного сприйняттям реальності (*свято матері, нагороди переможцям, обійми побратимів, насолода смаколиками*); г) негативу (*відчуття страху, схованка в укритті, неприязнь до ворогів, мінування територій*). У переважній більшості таких конструкцій із іменниковими словоназвами простежено перенесення семної ядерності іменника на залежні від нього компоненти.

Аналізуючи певну взаємодію ядерних та периферійних сем у конструкціях із іменниками, звертаємо увагу також на суттєву ознаку такої взаємодії в іменниково-прикметникових словосполученнях, засвідчених 32 прикладами аналізованого матеріалу. Наприклад: а) «ніч» – *весняна ніч, похмура ніч, холодна ніч*; б) «село» – *безлюдне село, мальовниче село, рідне село, чудове село*; в) «традиція» – *добра традиція, свята традиція, корисна традиція, шкідлива традиція*; г) «життя» – *духовне життя, цікаве життя, прекрасне життя, сумне життя*; г) «дорога» – *чарівна дорога, батьківська дорога, нелегка дорога*. Усі

структури не вкладаються у вище описану систему узагальнювальних семантичних груп і відкривають простір для подальших досліджень.

Насамкінець варто окремо згадати про специфічні мовні конструкції з іменниковими словоназвами на кшталт *свято перемоги, день перемоги, хвилина мовчання*. Думаємо, що навряд чи є підстави говорити про семну ядерність і семну периферійність у цих двослівних структурах з іменниками через їхню фразеологізацію.

Отже, іменникові словоназви допускають недостатність семної ядерності у вираженні понятійних реальностей, зумовлюючи компенсування її семною периферією. Проведений у такому ракурсі аналіз виявляє багато спірних питань, які можливостей для подальших досліджень повнозначних словоназв денотатів, а суттєва орієнтація на кількісні показники відкриває надійність для вивчення параметризаційних особливостей авторського мовлення та всіх стилів сучасного українського дискурсу.

Література:

1. Іваницька Н. Л. Сучасне українське слово в проєкції на денотат: теорія, проблеми. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2025. № 40. С. 7–25. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2025-40-01>
2. Ivanytska Natalia, Ivanytska Nina. Pragmatics of English and Ukrainian Parenthetical Words in Columnist Genre: a Comparative Study. *Alfred Nobel University Journal of Philology*. 2024. Issue 28, Volume 2. P. 197–214. DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-122>
3. Іваницька Наталя, Іваницька Ніна. Корпусне дослідження міжмовної номіналізації в перекладі авторських колонок (на матеріалі Google Translate та ChatGpt). *Modern Philology*. Вип. 5. Видавничий дім «Гельветика», 2026. С. 130–139. DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2026.5.19>

МЕМИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стрімкий розвиток цифрових комунікацій перетворив інтернет-меми з розважального контенту на потужний інструмент впливу на суспільну свідомість та важливий об'єкт гуманітарних студій. Сучасна філологічна наука розглядає мем як складний полікодовий текст. Це означає, що мем включає в себе кілька видів комунікації, зокрема візуальні та вербальні елементи, які взаємодіють і доповнюють один одного. Візуальний ряд у мемі – це зображення, графіка, фотографії або інші візуальні засоби, які створюють певний контекст чи емоційну атмосферу. Вербальний компонент – це текст, підписи, слогани або вислови, що пояснюють або підсилюють значення зображення. Разом вони формують єдину семантичну цілісність, тобто зміст, який передає певне повідомлення, жарт, ідею чи соціальний коментар. Завдяки поєднанню цих кодів меми стають багатомірними і здатні до більш глибокої та багатозначної комунікації.

Актуальність дослідження полягає у вивченні трансформацій сучасної розмовної мови, які знаходять відображення в інтернет-мемах. Вони не лише фіксують суспільні зміни, а й репрезентують нові мовні тенденції. Особливо це проявляється в соціальних мережах, де офіційний безпековий дискурс адаптується до особливостей мережевого спілкування.

Метою роботи є комплексне філологічне дослідження інтернет-мемів як особливого різновиду мовних одиниць, аналіз механізмів формування безпекового сленгу в їхньому середовищі, а також визначення їхніх прагматичних і психозахисних функцій.

Аналіз мовного мережевого контенту дає змогу проаналізувати низку механізмів, які зумовлюють унікальність мемів як об'єкта філологічного дослідження. Використання іронічних сленгових новоутворень замість прямих назв загроз (вибухи, руйнування) допомагає знизити рівень паніки, позначити небезпеку менш

травматичними словами та запобігти психологічній напрузі серед населення.

Мем-дискурс активно дотримується закону економії мовлення, замінюючи довгі військові, технічні або офіційні терміни короткими словами-маркерами, що значно прискорює передачу і сприйняття важливої інформації. За допомогою молодіжного сленгу (зокрема таких як «крінж», «треш») меми ефективно спілкуються з підлітковою та студентською аудиторією, формуючи певну культуру безпечної поведінки.

Для детального аналізу функціонування зазначених механізмів у роботі було досліджено 10 прикладів сучасного українського мем-дискурсу:

1. **«Бавовна»** – позначення вибухів на підконтрольних ворогу територіях (виникло внаслідок помилки автоматичного перекладу російського омоніму «хлопок»). З погляду філології це ономазіологічний зсув та міжмовна омонімія. Виконує роль евфемізму, трансформуючи загрозу в іронічний вербальний маркер.
2. **«Мирного рішення не буде»** – Фраза стала крилатою серед українських користувачів соцмереж для опису ситуацій, де точно не обійдеться без рішучих дій або серйозного конфлікту. Був створений українськими користувачами соцмереж як іронічний жарт над фактом того що російські діти потруїлись цукерками компанії «Рошен», яка належить Петру Порошенку.
3. **«Правило двох стін»** – базовий припис безпеки в будинку, який у мемах зафіксувався як концепт «безпечного мініпростору» та часто супроводжується іронічними зображеннями облаштування побуту в коридорі під час повітряних тривог.
4. **«Ігнорувати тривогу – це повний крінж»** – серія мемів, де через категорію сленгового «сорому» (*крінжу*) висміюється легковажна поведінка. Працює як прагматичний маркер соціального тиску, що стимулює громадян йти в укриття.
5. **«Шість-сім»** – вірусний абсурдистський мем-тренд. Демонструє повну деструкцію семантики числівників. Слово втрачає інформативну функцію і стає чистим психолінгвістичним вигуком, призначеним для каналізації емоційного напруження.

6. «**Два-три тижні**» – стійка фраза-мем, що перетворилася на іронічний фразеологізм. У мережевому дискурсі маркує надмірно оптимістичні або неправдиві прогнози у сфері безпеки.
7. «**Дискотека**» – сленгове метафоричне позначення інтенсивного обстрілу або активної роботи ППО в нічний час (на основі звукової та візуальної схожості спалахів). Виконує захисну функцію психіки, заміщуючи тригер страху побутовим поняттям.
8. «**Тривожний чемоданчик**» (або «**Тривожний рюкзак**») – офіційний термін ДСНС, деконструкція якого в мемах (через іронічне перелічування «необхідних» речей: котів, заспокійливого тощо) допомагає зняти психологічний бар'єр перед обов'язковою підготовкою до евакуації.
9. «**Задонать на ППО**» – універсальна імперативна (наказова) сленгова конструкція, що додається користувачами до будь-яких життєвих контекстів і виступає мовним інструментом соціальної згуртованості та повернення суб'єктивного контролю над безпекою.
10. «**Don't push the horses**» – каламбурний буквальный переклад українського фразеологізму «не жени коней». У мемах часто супроводжує заклики до розсудливості та заборони поспішного залишення укриттів до офіційного сигналу відбою.

Висновки. Проведене дослідження доводить, що інтернет-меми є важливим і перспективним об'єктом сучасних філологічних досліджень, оскільки вони наочно демонструють живі адаптивні механізми лінгвосистеми в екстремальних умовах. Функціонування безпекового сленгу в мемах виконує дві найважливіші прагматичні функції: інформаційну (спрощує комунікацію та пришвидшує реакцію на загрози) та психозахисну (допомагає долати колективний страх через іронію). Для майбутніх фахівців із цивільного захисту розуміння цих лінгвістичних процесів є важливим елементом побудови ефективної та швидкої комунікації з населенням під час надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Загнітко В. А. Інтернет-лінгвістика: соціолінгвістичний та прагматичний виміри. *Мовознавство*. 2021. № 3. С. 15–24.
2. Марчук О. С. Полікодовий текст як об'єкт сучасної філології: структура та функції. Київ : Академвидав, 2022. 182 с.

3. Медведєва Н. В. Копінг-стратегії та мовний гумор в умовах тривалого стресу. *Український психологічний журнал*. 2023. Т. 8, № 2. С. 45–58.
4. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
5. Сербенська О. А. Актуальні процеси в живому мовленні українців ХХІ столїття. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 210 с.
6. Шевченко Т. М. Мережевий сленг як маркер трансформації мовної норми. *Фїлологічні студії*. 2022. Вип. 14. С. 99–107.

Кірієнко Мирослава
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

EUPHEMISMS AND DYPHEMISMS AS MANIPULATIVE DEVICES IN WAR REPORTING

In the context of a full-scale war, news coverage’s language becomes a powerful mechanism for shaping public consciousness. Journalists’ lexical choices – particularly the use of euphemisms and dysphemisms – directly influence how audiences interpret events, evaluate the actors involved, and assign moral significance to their actions. As noted by J. Allan and K. Burr, “*euphemisms not only obscure unpleasant truths but also construct a preferred version of social reality*” [1, p. 34]. This makes the study of such linguistic strategies in wartime media discourse especially urgent.

The analysis demonstrates that euphemisms most frequently occur in official or semi-official reports where they serve to soften, neutralize, or obscure negative meanings. For instance, russian state media consistently employ the phrase *special military operation* instead of *war* or *invasion*, thereby creating an illusion of legitimacy. Ukrainian official statements likewise rely on euphemistic formulations such as *enemy units were neutralized* in place of the more direct *people were killed*, which reduces the emotional impact for the recipient. This strategy corresponds to a broader pragmatic function: managing emotional response of a mass audience [5].

Dysphemisms, by contrast, have a pronounced evaluative and expressive character. They are used to construct a derogatory image of the aggressor or to strengthen collective cohesion. Common examples include *orcs*, *rashists*, and *occupiers*, which frequently appear in social media posts and opinion journalism. As G. Allan observes, “*dysphemisms reinforce social distance between ‘us’ and ‘them’, affirming the speaker’s morally superior stance*” [2, p. 112].

Both categories possess strong manipulative potential: euphemisms may obscure the scale of destruction or soften responsibility, while dysphemisms heighten emotional polarization. Consequently, wartime news discourse becomes not only a source of information but also an instrument of psychological influence.

Within the media domain, an additional constraint is applied: emotionality and explicit evaluative language must be limited. Military slang, euphemistic/dysphemistic units, and metaphorical expressions (e.g., *information attack*) should be carefully marked and used in accordance with the genre and target audience. Synthesizing the perspectives of the cited authors, key criteria for high-quality reporting include terminological precision, pragmatic appropriateness, natural collocations, and clarity for the reader [4, p. 30; 7].

Therefore, in wartime media texts, euphemisms and dysphemisms fulfil not only stylistic but also ideological functions. Their deliberate or unconscious use shapes the interpretive framework through which the war is perceived, influences public attitudes, and may even affect political behaviour. A promising direction for future research is the development of a corpus of typical wartime euphemisms and dysphemisms to support critical analysis of manipulative practices in contemporary media.

References:

1. Allan K., Burr K. *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 305 p.
2. Allan K., Burr K. *Euphemism and Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon*. Oxford : Oxford University Press, 1991. 368 p.
3. *Reuters Handbook of Journalism*. London : Thomson Reuters Foundation, 2012. URL: <https://www.mediareform.org.uk/wp->

content/uploads/2015/12/Reuters_Handbook_of_Journalism.pdf

(дата

звернення: 01.10.2025).

4. Волік Л. А., Чернюк Н. І. Специфіка військової лексики в англійській мові. *Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій*. Суми, 2011. Ч. 1. С. 7–8.

5. Українська правда. Новини. URL: <https://www.pravda.com.ua/> (дата звернення: 30.09.2025).

Комар Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Таратута С. Л.

ПОНЯТТЯ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Авторська концепція розглядається як цілісна та логічно впорядкована система поглядів дослідника на певну проблему, тему чи напрям наукової або творчої діяльності. Вона відображає індивідуальне бачення автора, його оцінку досліджуваних явищ і визначає ідейні орієнтири, в межах яких формується зміст дослідження, пропонуються нові підходи та обґрунтовуються відповідні рішення. Саме авторська концепція задає напрям інтерпретації обраної проблематики, а також окреслює методологічні засади її вивчення [1].

У межах наукового дослідження авторська концепція виконує системоутворювальну функцію, оскільки визначає мету та логіку дослідження, зумовлює вибір методів аналізу, способів збору й обробки емпіричних даних, а також підходи до інтерпретації отриманих результатів і їх включення в загальний науковий дискурс [1].

Вона відображає авторське розуміння предмета дослідження, а також його здатність осмислити й по-новому подивитися на вже існуючі теорії, парадигми чи гіпотези. У науці авторська концепція може стати основою для формулювання нових теоретичних засад, розробки нових

моделей або новаторських підходів до вирішення актуальних проблем [1].

У мистецькій сфері авторська концепція постає як результат індивідуального творчого процесу та сукупності стилістичних рішень митця. Вона відображає авторське бачення тематики твору, способів її художнього втілення, особливостей композиції, образної системи, кольорової гами, звукового оформлення або сюжетної побудови. Саме через авторську концепцію митець визначає характер і спрямування свого твору, формуючи його змістову та естетичну цілісність [2].

Мистецька авторська концепція може ґрунтуватися як на переосмисленні традиційних, класичних тем, так і на створенні принципово нових художніх образів і форм. У цьому контексті вона часто має глибоке особистісне значення, оскільки слугує засобом передачі внутрішніх переживань, ідей, емоцій та світоглядних установок автора. Водночас авторська концепція нерідко формується як реакція на соціальні, культурні чи політичні процеси, а також на вплив науково-технічного прогресу та трансформацій суспільного життя [2].

Таким чином, авторська концепція є не лише підсумком творчої діяльності, а й важливим інструментом самовираження, за допомогою якого автор комунікує з суспільством. Вона формується на основі особистого досвіду, знань, переконань і уявлень про навколишню дійсність та забезпечує можливість створення оригінальних підходів до осмислення й вирішення проблем у різних сферах – від мистецтва до науки [2].

Важливою рисою авторської концепції є її динамічність. Вона здатна змінюватися й еволюціонувати під впливом нових ідей, відкриттів, технологічних інновацій або суспільних викликів, що дозволяє авторові адаптувати власні творчі підходи до нових умов, зберігаючи при цьому індивідуальність і потенціал до новаторства [2].

У ширшому культурному контексті авторська концепція може виступати підґрунтям для формування нових художніх, наукових чи технічних тенденцій. Вона здатна впливати на розвиток окремих галузей культури та знання, визначаючи нові орієнтири й параметри подальших досліджень або творчих пошуків. У цьому сенсі авторська концепція виходить за межі суто індивідуального явища та стає складовою загального суспільного розвитку [2].

У літературознавстві авторська концепція трактується як особистісне бачення письменником світу, людини та суспільних процесів, що знаходить відображення у проблематиці, системі образів, ідейному наповненні та художній формі його творів. Вона охоплює стилеві особливості, методи письма, сюжетно-нарративні прийоми, а також філософсько-світоглядні установки, які визначають загальну художню стратегію автора [2].

Авторська концепція в літературі зумовлює жанрові та стилістичні характеристики твору, впливає на побудову образів персонажів, логіку розвитку сюжету, композиційну структуру та акценти у висвітленні соціальних, моральних чи політичних проблем. Вона може змінюватися впродовж творчого шляху письменника, зазнаючи впливу історичної епохи, культурних тенденцій і соціальних умов, однак водночас залишається виразним проявом його індивідуальності [2].

Отже, авторська концепція є ключовим інструментом аналізу літературного твору, оскільки дозволяє глибше осмислити не лише його зовнішню форму, а й внутрішній зміст, ідейні смисли та художні наміри автора. Вона сприяє розумінню взаємодії письменника з традицією, виявленню новаторських елементів його творчості та з'ясуванню ролі літературного твору в культурному й соціальному контексті [2].

Література:

1. Москаленко-Висоцька О. Особливості релевантності української екранізації. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2020.196580>
2. Мірошниченко М. О. Режисерська тема в екранізації літературного твору. *Культура України*. 2023. № 82. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.082.09>

FRANZÖSISCHE KOMPONENTE IM DEUTSCHEN WORTSCHATZ

Die Untersuchung der französischen Komponente im deutschen Wortschatz gewinnt im Kontext moderner linguistischer Forschung eine zunehmende Relevanz, da sprachliche Interaktionen zwischen europäischen Kulturen historisch tief verwurzelt sind und bis in die Gegenwart hineinwirken.

Die deutsche Sprache ist das Ergebnis vielfältiger Kontaktprozesse, in denen insbesondere das Französische über mehrere Jahrhunderte hinweg eine prägende Rolle gespielt hat.

Diese Einflüsse lassen sich sowohl auf lexikalischer als auch auf stilistischer und semantischer Ebene nachweisen, wodurch sich ein facettenreiches Bild interkultureller Sprachentwicklung ergibt. Die Analyse dieser Prozesse erlaubt es, die Mechanismen sprachlicher Entlehnung, Integration und Anpassung differenziert zu erfassen und trägt zur Vertiefung des Verständnisses von Sprachwandel und Sprachkontakt bei.

Die Aktualität der Thematik ergibt sich zudem aus der fortschreitenden Globalisierung sowie der intensiven kulturellen Vernetzung innerhalb Europas, die eine kontinuierliche Dynamik sprachlicher Entwicklungen begünstigen. Französische Lehnwörter sind nicht nur historische Relikte vergangener kultureller Dominanz, sondern vielfach fest im modernen deutschen Sprachgebrauch verankert. Sie finden sich in unterschiedlichen Kommunikationsbereichen wie Politik, Gastronomie, Mode, Kunst und Alltagskommunikation, wodurch ihre Untersuchung auch für die Analyse gegenwärtiger Sprachverwendung von Bedeutung ist. Darüber hinaus spiegeln sie soziale und kulturelle Prestigeverhältnisse wider, die in verschiedenen historischen Epochen unterschiedlich ausgeprägt waren und die Aufnahme französischer Lexik in das Deutsche maßgeblich beeinflusst haben.

Forschungsobjekt: der deutsche Wortschatz mit französischen Entlehnungen

Forschungsgegenstand: strukturelle, semantische und funktionale Eigenschaften französischer Lehnwörter im Deutschen

Forschungsziel: analyse der Rolle, Integration und Entwicklung französischer Elemente im deutschen Wortschatz

Forschungsaufgabe:

1. Die theoretischen Grundlagen der Lehnwortforschung und des Sprachkontakts werden analysiert.

2. Die historischen Wege und Ursachen der Übernahme französischer Lexik ins Deutsche werden untersucht.

3. Die strukturellen und semantischen Besonderheiten französischer Lehnwörter im Deutschen werden charakterisiert.

4. Die Funktionen und Verwendungsbereiche französischer Elemente im modernen deutschen Sprachgebrauch werden bestimmt.

Der Begriff der sprachlichen Entlehnung wird in der modernen Linguistik als ein vielschichtiger Prozess verstanden, der sowohl strukturelle als auch funktionale Veränderungen innerhalb eines Sprachsystems umfasst. Sprachliche Entlehnung setzt stets den Kontakt zwischen zwei oder mehreren Sprachgemeinschaften voraus, wodurch soziale, kulturelle und historische Faktoren maßgeblich zur Intensität und Richtung dieses Prozesses beitragen. Insbesondere im deutschen Wortschatz zeigt sich, dass französische Lehnwörter nicht nur übernommen, sondern auch funktional angepasst und in unterschiedliche kommunikative Kontexte eingebettet wurden. Somit stellt sprachliche Entlehnung ein komplexes Phänomen dar, das sowohl die Struktur als auch die Entwicklung von Sprachen nachhaltig beeinflusst [3].

Eine besonders bedeutende Phase der französischen Einflussnahme stellt die Zeit der frühen Neuzeit dar, in der Frankreich unter Ludwig XIV. eine führende kulturelle und politische Rolle in Europa einnahm. In dieser Zeit wurden zahlreiche französische Begriffe in den Bereichen Militär, Diplomatie, Mode und Gesellschaft übernommen, was die sprachliche Entwicklung im deutschsprachigen Raum nachhaltig prägte. Die Übernahme dieser Lexik war eng mit der Orientierung der deutschen Fürstenhöfe an französischen Vorbildern verbunden, wodurch das Französische als Sprache der Elite eine besondere Stellung einnahm [2, S. 57–61].

Französische Entlehnungen im deutschen Wortschatz lassen sich besonders deutlich anhand ihrer Verteilung in verschiedenen thematischen Bereichen analysieren. Ein besonders markanter Bereich ist das Militärwesen, in dem zahlreiche französische Begriffe wie „Armee“, „Offizier“ oder „Bataillon“ übernommen wurden. Ein weiterer zentraler thematischer Bereich ist die Mode und das gesellschaftliche Leben. Wörter wie „Mode“, „Kostüm“, „Parfum“ oder „Boutique“ spiegeln nicht nur sprachliche, sondern auch kulturelle Einflüsse wider. Im Bereich der Gastronomie ist der Einfluss des Französischen auf den deutschen Wortschatz besonders ausgeprägt. Beispiele hierfür sind Wörter wie „Restaurant“, „Menü“, „Dessert“ oder „Buffet“ [12].

Die Rolle französischer Lehnwörter in der modernen deutschen Kommunikation und Kultur ist ein vielschichtiges Phänomen, das sowohl linguistische als auch gesellschaftliche Dimensionen umfasst. In der gegenwärtigen Kommunikation sind französische Entlehnungen in zahlreichen Bereichen präsent und erfüllen unterschiedliche funktionale Aufgaben. Besonders auffällig ist ihre Verwendung in formellen und informellen Kontexten, wo sie oft als Mittel zur Ausdrucksverfeinerung eingesetzt werden [4].

Literatur:

1. Brunt R. J. The influence of the French language on the German vocabulary (1649–1735). Berlin ; New York : de Gruyter, 1983.
2. Ceferova I. French loanwords in German: adaptation and integration. Euro-Global Journal of Linguistics and Language Education. 2024.
3. Jones W. J. A lexicon of French borrowings in the German vocabulary 1575–1648. Berlin : de Gruyter, 1994.
4. Wartburg W. von. Französisches Etymologisches Wörterbuch. Basel : Zbinden, 1922–2002.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА КУЛЬТУРУ МОВЛЕННЯ

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі перетворилися на один із головних майданчиків людської комунікації. Платформи Instagram, TikTok, Telegram, Facebook, Twitter (X) та YouTube охоплюють мільярди користувачів по всьому світу й щодня генерують колосальні обсяги текстового, аудіо- та відеоконтенту. Природно, що такий масштаб мовної активності не може не позначатися на стані культури мовлення – як у межах окремих мовних спільнот, так і в глобальному вимірі. Дослідження цього впливу є актуальним завданням сучасної лінгвістики, соціолінгвістики та комунікативістики.

Культура мовлення як наукова дисципліна вивчає якісні характеристики мовленнєвої поведінки людини: правильність, точність, логічність, виразність, доречність, чистоту та багатство мовлення [1, с. 12]. Ці критерії формувалися протягом тривалого часу під впливом літературної традиції, освітніх стандартів і суспільних норм. Проте з появою та стрімким розвитком соціальних мереж традиційні уявлення про норму зазнають суттєвого тиску з боку нових форм цифрової комунікації, які мають власну стилістику, власний словник і власні правила побудови висловлювань.

Одним із найяскравіших наслідків цього впливу є лексична трансформація мови. Соціальні мережі стали потужним генератором неологізмів – слів та виразів, що виникають або набувають нових значень у цифровому середовищі. Лексеми «хайп», «контент», «пост», «сторіс», «рілс», «шерити», «лайкати», «тролити», «флудити», «мемити» вже давно вийшли за межі інтернет-сленгу і функціонують у розмовному, а подекуди й публіцистичному стилі. Відбувається так зване запозичення нового типу – не лише з іноземних мов, а безпосередньо з цифрових субкультур, що нерідко випереджає усталені словникові норми [2, с. 45-46]. Мова реагує на ці зміни динамічно: частина нових одиниць із часом закріплюється у словниках, тоді як інші залишаються ситуативними і швидко виходять з ужитку.

Не менш значущими є зміни на синтаксичному рівні. Формат коротких дописів, зокрема обмеження Twitter/X у 280 символів, а також загальна орієнтація соціальних мереж на лаконічність і швидкість сприйняття формують стійку тенденцію до спрощення синтаксичних конструкцій. Серед характерних ознак мережевого синтаксису – широке вживання еліптичних речень, паратакис замість підрядності, активне використання скорочень і абрєвіатур («норм», «шо», «іт», «рек», «ок»), а також нехтування розділовими знаками. Ці явища поступово переносяться за межі цифрового середовища: в усному мовленні молоді спостерігається зростання частотності синтаксично неповних конструкцій та надмірне спрощення висловлювань [3, с. 89].

Окрему увагу привертає вплив соціальних мереж на орфографічні та пунктуаційні норми. З одного боку, мережеве середовище толерує і навіть заохочує відхилення від правил: навмисне спотворення написання слів як стилістичний прийом («красавчег», «аффттар», «ЛОЛ»), відмова від великих літер на початку речення, ігнорування ком та крапок. З іншого боку, в україномовному просторі спостерігається протилежна тенденція: численні лінгвоосвітні акаунти, меми з граматичними помилками та вірусні дописи про правила мови формують у широкої аудиторії підвищений інтерес до нормативного вживання. Популярні Telegram-канали та Instagram-сторінки, присвячені українській мові, набирають десятки тисяч підписників, що свідчить про реальний запит суспільства на мовну грамотність [4, с. 78].

Важливим аспектом є також явище мовного перемикування кодів (code-switching) у соціальних мережах. Змішування мов в одному повідомленні – наприклад, вживання англійських вставних конструкцій у українськомовному тексті – нерідко розглядається як загроза мовній ідентичності. Водночас сучасні соціолінгвісти вказують, що code-switching є складним і функціонально навантаженим явищем: воно відображає багатомовну компетенцію мовців, маркує приналежність до певної спільноти та є ознакою глобалізованої мовної картини світу [5, с. 33]. В умовах активного відродження і захисту української мови це явище набуває особливого суспільного значення.

Не можна оминати й питання мовленнєвого етикету в соціальних мережах. Анонімність або напіванонімність користувачів, швидкість реакції та відсутність безпосереднього зворотного зв'язку

сприяють зниженню рівня мовленнєвої культури: поширенню грубощів, агресивних коментарів, хейту та булінгу. Разом з тим дослідники відзначають, що соціальні мережі водночас породжують нові форми позитивної комунікативної взаємодії – підтримки, солідарності, гумору, – що збагачують комунікативний репертуар мовців [1, с. 56].

Таким чином, вплив соціальних мереж на культуру мовлення є неоднозначним і багатовекторним процесом. З одного боку, цифрова комунікація прискорює лексичні й синтаксичні трансформації, розвиває орфографічні та стилістичні норми, знижує рівень мовленнєвого етикету. З іншого – вона активізує мовну рефлексію, сприяє поширенню грамотності та збагачує виражальний потенціал мови. Ключовим завданням для лінгвістів, педагогів і суспільства загалом є не консервативний опір змінам, а свідоме й критичне ставлення до мовленнєвої практики в цифровому середовищі. Перспективним напрямом подальших досліджень залишається моніторинг динаміки цих змін у різних вікових, соціальних та регіональних групах мовців.

Література:

1. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. Київ : Вежа, 1994. 240 с.
2. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації). Київ : Пугач, 2003. 388 с.
3. Городенська К. Г. Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем сучасної української літературної мови. Українська мова. 2009. № 2. С. 72–95.
4. Мацюк Г. П. Прикладна соціолінгвістика: питання мовної політики. Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 212 с.
5. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ : Вид. дім «КМА», 2004. 163 с.

PHRASEOLOGISMEN ALS MITTEL DER EXPRESSIVITÄT IN DEUTSCHEN WERBETEXTEN

In der heutigen Gesellschaft spielt Werbung eine immer wichtigere Rolle im Alltag der Menschen. Jeden Tag begegnen wir Werbetexten im Internet, im Fernsehen, in sozialen Netzwerken oder auf Plakaten. Damit Werbung erfolgreich ist, muss sie die Aufmerksamkeit der Konsumenten gewinnen und Emotionen hervorrufen. Deshalb verwenden Werbetreibende verschiedene sprachliche Mittel, unter denen Phraseologismen einen besonderen Platz einnehmen.

Phraseologismen sind feste Wortverbindungen, die oft bildhaft und emotional wirken [1, S. 11]. Sie helfen dabei, Werbetexte interessanter, kreativer und leichter merkbar zu machen. Besonders in der deutschen Werbung werden bekannte Redewendungen, Sprichwörter oder idiomatische Ausdrücke häufig verändert oder kreativ umgestaltet, um einen stärkeren expressiven Effekt zu erzielen [2, S. 45].

Die Aktualität des Themas besteht darin, dass moderne Werbung nicht nur informieren, sondern auch emotional beeinflussen soll. Phraseologismen besitzen ein großes Potenzial zur Erzeugung von Expressivität, da sie kulturelle Assoziationen und bekannte Bilder aktivieren. Außerdem ermöglicht ihre kreative Modifikation die Entstehung origineller und einprägsamer Werbeslogans.

Das Ziel der Untersuchung besteht darin, die Besonderheiten der Verwendung von Phraseologismen in deutschen Werbetexten sowie ihre Rolle bei der Erzeugung von Expressivität zu analysieren.

Das Objekt der Untersuchung ist die deutsche Werbesprache der Gegenwart.

Der Gegenstand der Untersuchung sind Phraseologismen als Mittel der sprachlichen Expressivität in deutschen Werbetexten.

Im Rahmen der Arbeit wurden folgende Aufgaben gestellt:

1. die theoretischen Grundlagen der Phraseologie zu analysieren;

2. den Begriff der Expressivität in der Werbekommunikation zu charakterisieren;
3. die wichtigsten Arten von Phraseologismen in deutschen Werbetexten zu bestimmen;
4. die Funktionen und Wirkungen phraseologischer Einheiten zu untersuchen;
5. die Rolle phraseologischer Modifikationen in der modernen Werbung zu analysieren.

Als Forschungsmaterial dienten Werbeslogans und Werbetexte deutscher Marken aus den Bereichen Lebensmittel, Automobilindustrie, Technik und Dienstleistungen – insgesamt 51 Beispiele aus dem Zeitraum 2020–2026.

Im Rahmen der morphosyntaktischen Analyse des Korpus wurden vier Haupttypen von Phraseologismen identifiziert. Den größten Anteil bilden verbale Phraseologismen (45%), die der Werbebotschaft Dynamik verleihen und den Rezipienten zur Handlung motivieren, wie etwa „Freude am Fahren“ (BMW) oder „Wissen, was man isst“ (EDEKA). Substantivische Gefüge (30%) dienen der langfristigen Markenpositionierung, z. B. „Das Gelbe vom Ei“ (VW) oder „Das Maß aller Dinge“ (MIELE). Adjektivische Wendungen (15%) werten Produkte emotional auf („Immer besser“, MIELE), während satzwertige Einheiten (10%) einen direkten Appell an den Konsumenten richten, wie „Diese Zeit gehört dir“ (Deutsche Bahn) [5, S. 97].

Ein zentrales Ergebnis der Untersuchung betrifft die Analyse der phraseologischen Modifikationstypen. Die lexikalische Substitution ist mit 22 von 51 Fällen am häufigsten vertreten: Eine Komponente der festen Wendung wird durch einen produktbezogenen Begriff ersetzt, was eine direkte Verbindung zwischen dem Bekannten und der Marke herstellt. Beispielhaft ist „Wir lieben Lebensmittel“ (EDEKA), wo die emotionale Kraft des Verbs „lieben“ auf ein Alltagsprodukt übertragen wird [2, S. 45]. Die Kontamination – Verschmelzung zweier Phraseologismen – wurde in 8 Fällen festgestellt und erzeugt den stärksten Überraschungseffekt: „Hunde, die bellen, beißen nicht. Unsere Preise schon“ (SATURN) bricht bewusst mit der Erwartungshaltung des Lesers. Die kanonische Verwendung (12 Fälle) setzt hingegen auf die persuasive Kraft der Beständigkeit, wie „Vorsprung durch Technik“ (AUDI) belegt.

Hinsichtlich der Wirkung auf den Rezipienten zeigt die Analyse, dass

Phraseologismen auf drei Ebenen wirken: kognitiv aktivieren sie das Vorwissen und erhöhen die Aufmerksamkeit; affektiv schaffen sie durch Bildhaftigkeit eine emotionale Bindung an die Marke; konativ motivieren sie durch imperative Strukturen zur Kaufhandlung. Besonders bedeutsam ist die mnemotechnische Funktion: Rhythmisch aufgebaute Slogans wie „Haribo macht Kinder froh – und Erwachsene ebenso“ werden als Klangmuster im Langzeitgedächtnis gespeichert [4, S. 115]. Zusätzlich entsteht durch die Kombination von Phraseologismus und passendem Bild eine polykodierte Expressivität, die die Wirkungskraft der Werbebotschaft vervielfacht.

Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen, dass Phraseologismen in der deutschen Werbung nicht nur dekorative Elemente sind, sondern eine wichtige kommunikative und persuasive Funktion erfüllen. Durch ihre Bildhaftigkeit, Emotionalität und kreative Modifikation tragen sie wesentlich zur Expressivität und Einprägsamkeit von Werbetexten bei.

Zusammenfassend lässt sich feststellen, dass Phraseologismen ein effektives Mittel der modernen Werbekommunikation darstellen und aktiv zur Bildung einer positiven Markenwahrnehmung beitragen.

1. Burger H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. 6., neu bearbeitete Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2022.
2. Filatkina N., Stumpf S. Konventionalisierung und Variation. Phraseologische Innovationen in der modernen Kommunikation. Berlin: J.B. Metzler, 2023.
3. Stumpf S. Formelhafte Sprache in der digitalen Werbung. Linguistische Analysen von Social Media Kampagnen. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2025.
4. Burger H. et al. Phraseologie / Phraseology. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2007.
5. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. 2. Auflage. Tübingen: Niemeyer, 1997.

Мельник Єлизавета
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Петров О. О.

FREMD- UND LEHNWÖRTER DER JUGENDSPRACHE IM GEGENWÄRTIGEN DEUTSCH

Die deutsche Jugendsprache zählt zu den dynamischsten Varietäten der Gegenwartssprache. Besonders auffällig ist der kontinuierlich wachsende Anteil an Fremd- und Lehnwörtern – vor allem Anglizismen, aber zunehmend auch Entlehnungen aus dem Türkischen, Arabischen und weiteren Sprachen im Kontext des sogenannten *Kiezdeutsch*. Begriffe wie *cringe*, *aura* (Jugendwort des Jahres 2024), *das crazy* (Jugendwort des Jahres 2025), *rizz*, *delulu* oder *talahon* prägen die Alltagskommunikation der Generation Z und Alpha. Trotz eines umfangreichen Forschungsstands (vgl. Androutsopoulos 1998; Neuland 2008; Wiese 2012) fehlen aktuelle, empirisch fundierte Analysen der Entlehnungsprozesse für den Zeitraum 2020–2026 – eine Lücke, die die vorliegende Arbeit zu schließen sucht.

Ziel der Arbeit ist es, die Rolle von Fremd- und Lehnwörtern in der deutschen Jugendsprache des 21. Jahrhunderts systematisch zu beschreiben, ihre grammatische, lexikalische und soziolinguistische Integration zu analysieren sowie ihre stilistischen und identitätsstiftenden Funktionen herauszuarbeiten. Das Untersuchungskorpus umfasst 258 authentische Belege aus den Jahren 2020–2026, die aus vier Quellen stammen: den offiziellen Jugendwörterlisten des Langenscheidt-Verlags (42 Belege), digitalen Kommunikationsplattformen TikTok und Instagram (98 Belege), der Jugendzeitschrift *Bravo* (67 Belege) sowie wissenschaftlichen *Kiezdeutsch*-Korpora von Heike Wiese (51 Belege). Die Auswertung kombiniert qualitative und quantitative Verfahren: lexikologisch-semantische Analyse, morphologische Integrationsanalyse und soziolinguistische Kontextanalyse.

Die theoretische Grundlage bildet die Unterscheidung zwischen *Fremdwort* und *Lehnwort* als graduelles Kontinuum, das durch phonologische, orthographische, morphologische und semantische Anpassung bestimmt wird [1, S. 145–148]. Fremdwörter wie *cringe* oder

delulu behalten die Form der Gebersprache bei, während Lehnwörter wie *chillen* bereits vollständig in das deutsche Sprachsystem integriert sind. Gisela Zifonun hat gezeigt, dass jugendsprachliche Anglizismen diesen Übergang in informellen Kontexten beschleunigen [5, S. 69]. Die Jugendsprache zeichnet sich durch lexikalische Kreativität, elliptische Syntax und starke soziale Gebundenheit aus; ihre zentralen Funktionen umfassen Abgrenzung von der Erwachsenenwelt, Identitätsbildung innerhalb der Peer-Group, Expressivität und Mitwirkung am Sprachwandel [3, S. 22].

Die quantitative Auswertung zeigt eine klare Dominanz von Anglizismen mit 76,7 % (198 Belege), während multiethnolektale Einflüsse aus dem arabisch-türkischen Sprachraum 23,3 % (60 Belege) ausmachen. Die Klassifikation nach Integrationsgrad ergibt: 42 % reine Fremdwörter (108 Belege), 35 % teilintegrierte (90 Belege) und 23 % vollständig integrierte Lehnwörter (60 Belege). Diese Verteilung bestätigt, dass die Jugendsprache den Integrationsprozess erheblich beschleunigt, viele Entlehnungen jedoch bewusst in einem Zwischenstadium belässt, um ihren stilistischen Wert zu erhalten [1, S. 162; 5, S. 73].

Die funktionale Analyse belegt, dass Fremd- und Lehnwörter weit über die reine Wortschatzerweiterung hinausgehen. Ermittelt wurden fünf Hauptfunktionen: Expressivität (34 %), Ökonomie (28 %), Identitätsstiftung und Gruppenmarkierung (22 %), ironische Distanzierung (19 %) sowie kreative Hybridbildung (15 %). So fasst das Wort *delulu* eine emotionale Haltung knapp und präzise zusammen, für die die Standardsprache längere Umschreibungen benötigte [1, S. 158], während Konstruktionen wie *die Aura checken* oder *full lost sein* zeigen, wie Jugendliche fremde Elemente aktiv in deutsche Strukturen einbauen [5, S. 78]. Hinsichtlich der Tendenzen weisen 41 % der Belege Merkmale einer möglichen oder bereits erfolgten Übernahme in die Standardsprache auf; digitale Plattformen, Jugendzeitschriften und Wörterbücher fungieren dabei als wirksame Vermittler [5, S. 78; 3, S. 14].

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass Fremd- und Lehnwörter in der deutschen Jugendsprache einen zentralen Bestandteil der sprachlichen Entwicklung bilden. Die Jugendsprache beschleunigt die Integration durch kreative Morphologie und semantische Verschiebungen; die positiven Effekte der lexikalischen und expressiven Bereicherung überwiegen deutlich, da das Deutsche fremde Einflüsse historisch stets erfolgreich integriert hat [2, S. 314]. Die Jugendsprache fungiert als aktiver Motor des Sprachwandels: aus

heutigen Fremdwörtern werden langfristig Lehnwörter der Allgemeinsprache. Die Ergebnisse sind von praktischer Relevanz für den schulischen Deutschunterricht, wo jugendsprachliche Entlehnungen nicht als Bedrohung, sondern als Impulsgeber für eine lebendige Sprachvermittlung verstanden werden sollten.

Literaturverzeichnis:

1. Elsen H. Fremd- und Lehnwörter im Deutschen. Eine Einführung. Tübingen: Narr, 2020. 200 S.
2. Glück H., Rödel M. (Hrsg.) Metzler Lexikon Sprache. 5. Aufl. Stuttgart: Metzler, 2016. 800 S.
3. Neuland E. Jugendsprache. Eine Einführung. 2. Aufl. Tübingen: Francke, 2008. 248 S.
4. Wiese H. Kiezdeutsch. Ein neuer Dialekt entsteht. München: C.H. Beck, 2012. 253 S.
5. Zifonun G. Grammatische Integration jugendsprachlicher Anglizismen. In: Der Deutschunterricht 4/2000. S. 69–79.

Мельник Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ЖАНРОВА ПРИРОДА «ФАУСТА» Й. В. ГЕТЕ

Трагедія як літературний жанр традиційно визначається як драматичний твір, в основі якого лежить гострий і непримиренний конфлікт героя зі світом, суспільством або самим собою. У центрі такої драми зазвичай постає видатна особистість з високою метою, яка вступає у протиборство з непереборними обставинами, що часто призводить до її загибелі.

Й. В. Гете сам визначив жанр «Фауста» як трагедію, проте масштаб твору виводить його за межі класичного театру в площину «драматичної поеми» або «філософської трагедії для читання». Твір створювався протягом 60 років (1772-1831), трансформуючись з

юнацької трагедії «Прафауст», зосередженої на соціальній драмі Гретхен, у грандіозну епопею про шлях людського духу. «Фауст» є трагедією не стільки за своєю зовнішньою драматичною формою, скільки за глибинним філософським змістом. Як зазначає Т. Лещук: «Твір визначається як підсумок усієї творчості Гете, що за глибиною філософської думки не має аналогів у світовій літературі» [3, с. 125].

Зовнішня побудова трагедії «Фауст» демонструє складну архітектоніку, що виходить за межі канонів звичайної драми. Твір складається з двох великих частин. Перша частина включає 25 сцен, зосереджених на «мікросвіті» особистості, а друга частина поділена на 5 великих актів, що представляють «макросвіт» історії та людської цивілізації. Твір відкривається трьома прологами, які задають різні рівні сприйняття.

Трагедія традиційно ґрунтується на гострому й непримиренному конфлікті особистості із суспільством, оточенням або самим собою. У «Фаусті» цей конфлікт набуває вселенського масштабу. Герой переживає глибокий внутрішній розкол, заявляючи: «*У мене в грудях дві душі живуть, між себе вкрай не схожі – і ворожі*» [1]. Одна душа прагне земних насолод, а інша – трансцендентного пізнання.

Фауст постає як «титанічний герой», що вступає у протиборство з самими межами людського буття – інтелектуальними, фізичними та часовими. Він розчарований в обмеженості кабінетної науки, яка не дає відповідей на фундаментальні питання буття. Горанська Т. зазначає: «Жанрова унікальність «Фауста» полягає в тому, що Гете зміг перетворити «особисті муки» героя на питання загальносуспільного значення» [2, с. 192].

Згідно з канонами жанру, герой має високу мету, яка часто виявляється недосяжною в межах земного життя. Фауст прагне здобути «неможливе» – безмежне знання та осягнення того, що «*світ тримає в найтіснішій злуці*» [1]. Його пошук істини не може бути задоволений жодним досягнутим результатом, що робить його шлях вічним і трагічним. Навіть знаходячи сенс життя в активній дії задля блага людства наприкінці твору, він бачить це лише як візію майбутнього, а не остаточно реалізований стан: «*Коли б побачив, що стою/З народом вільним в вільному краю,/Тоді гукнув би до хвилини:/Постій, хвилино, гарна ти!*» [1].

Трагедія традиційно завершується загибеллю головного героя, що є логічним наслідком непримиренності конфліктів. Фауст помирає в фіналі другої частини, коли, відчувши найвищу мить щастя від усвідомлення результатів своєї праці, він ніби вимовляє фатальну фразу: *«Постій, хвилино, гарна ти!»* [1]. Його смерть наближається саме тоді, коли духовний пошук формально зупиняється через досягнення мети парі з Мефістофелем.

Головним підсумком пошуків Фауста є ідея, що людину виправдовує не кінцевий результат, а сам процес вічного прагнення до істини. Спасіння душі Фауста в фіналі пояснюється саме тим, що він ніколи не припиняв свого духовного пошуку: *«Хто в постійних зусиллях прагне – того ми можемо врятувати»* [1]. Останній монолог Фауста є кульмінаційним пунктом усієї трагедії, що підбиває підсумок багаторічних інтелектуальних і духовних шукань героя. Це момент найвищого духовного прозріння, який водночас містить у собі глибоку трагічну іронію.

У фінальній сцені столітній Фауст постає сліпим, що є глибоким символом: втративши можливість бачити зовнішній світ, він знаходить внутрішнє бачення істинної мети життя. Головна іронія полягає в тому, що Фауст чує стукіт лопат і помилково вважає, що це робітники будують канали та греблі для захисту відвойованої у моря землі. Насправді ж це духи смерті лемури за наказом Мефістофеля риють йому могилу.

У цьому монолозі Фауст постулює своє бачення найвищих цілей людства. Він приходить до висновку, що сенс життя полягає не в кабінетній науці, магії чи особистих насолодах, а в активному перетворенні світу заради майбутніх поколінь. Головна істина, яку він висловлює, стала афоризмом: *«Лиш той життя і волі гідний, хто б'ється день у день за них»* [1].

Згідно з угодою з Мефістофелем, Фауст мав загинути в ту мить, коли визнає її настільки прекрасною, що захоче зупинити. В останньому монолозі він нарешті промовляє: *«Постій, хвилино, гарна ти!»* [1]. Однак він каже ці слова, провидячи в уяві щасливе майбутнє вільних людей, а не через егоїстичне задоволення теперішнім. Саме тому його прагнення до «вищого існування» не припиняється навіть у момент смерті.

Монолог ілюструє ідеал епохи Просвітництва – візію людства, яке розумно і творчо змінює світ. Фауст усвідомлює неминущу цінність своїх діянь: *«Ніяка вічність не поглине мої діла, мої труди!»* [1]. Попри цинічні зауваження Мефістофеля про те, що все «повернеться в унівець», фінал твору стверджує перемогу Фауста: його душа рятується ангелами завдяки його невпинному прагненню вперед. Останній монолог – це перехід від «мікросвіту» особистих пристрастей до «макросвіту» соціального служіння та вічності.

Отже, твір Й. В. Гете «Фауст» відповідає класичному визначенню трагедії через смерть героя та неможливість повного досягнення ідеалу в земних умовах, проте автор трансформує цей жанр, завершуючи твір не духовною поразкою, а спасінням душі героя через його невпинне прагнення до істини. «Фауст» є трагедією не за формою, адже він занадто масштабний для класичної сцени, а за глибинним змістом, де традиційний конфлікт людини з долею замінено на внутрішню діалектику розвитку людського духу.

Література:

1. Гете Й. В. Фауст.

URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=145>

2. Горанська Т. В. Своєрідність інтерпретації образу Фауста у творчості І. Франка. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2021. № 47. Том 2. С. 191–194.

3. Лещук Т. Й. «Фауст» Й.В. Гете в контексті ідеї довговічності (погляд через ретроспекцію наукового слова). *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2007. № 586. С. 123–130.

MERKMALE DES WISSENSCHAFTLICHEN STILS IM DEUTSCHEN

Der wissenschaftliche Stil im Deutschen stellt ein normiertes System sprachlicher Mittel dar, das der präzisen, objektiven und logisch strukturierten Vermittlung von Wissen dient. Im Kontext der modernen Wissenschaftskommunikation gewinnt die Untersuchung wissenschaftlicher Sprache zunehmend an Bedeutung, da wissenschaftliche Texte eine zentrale Rolle im akademischen Diskurs spielen.

Der wissenschaftliche Stil zeichnet sich durch spezifische lexikalische, grammatische und textuelle Merkmale aus, die eine klare und nachvollziehbare Darstellung komplexer Inhalte ermöglichen. Zu den wichtigsten Eigenschaften gehören terminologische Präzision, Sachlichkeit, Kohärenz, logische Strukturierung und hohe Informationsdichte. Wie O. Kruse hervorhebt, gehört die strukturierte Darstellung komplexer Inhalte zu den grundlegenden Anforderungen wissenschaftlichen Schreibens [1, S. 17]. Wissenschaftliche Texte orientieren sich an festen sprachlichen Normen, die sowohl die Verständlichkeit als auch die Qualität wissenschaftlicher Kommunikation gewährleisten.

Ein wesentliches Merkmal des wissenschaftlichen Stils ist *die Objektivität*, die sich im Verzicht auf emotionale oder subjektive Ausdrucksformen zeigt. Wissenschaftliche Texte konzentrieren sich auf Fakten, Analysen und nachvollziehbare Argumentationen, während persönliche Meinungen oder emotionale Bewertungen weitgehend vermieden werden. Dadurch entsteht eine neutrale Ausdrucksweise, die eine sachliche Darstellung wissenschaftlicher Inhalte ermöglicht. Objektivität wird außerdem durch die Verwendung unpersönlicher Konstruktionen und Passivformen unterstützt. Formulierungen wie „Es wird festgestellt“, „Die Ergebnisse werden dargestellt“ oder „Im Folgenden wird gezeigt“ gehören zu den typischen Ausdrucksmitteln wissenschaftlicher Texte.

Ein weiteres charakteristisches Merkmal des wissenschaftlichen Stils

ist die *terminologische Genauigkeit*. Fachbegriffe ermöglichen eine präzise Benennung wissenschaftlicher Konzepte und reduzieren semantische Mehrdeutigkeiten. T. Roelcke betont, dass Fachsprachen funktionale Subsysteme der allgemeinen Sprache darstellen und spezifischen kommunikativen Anforderungen folgen [2, S. 11]. Die Verwendung fachsprachlicher Terminologie trägt zur Standardisierung wissenschaftlicher Kommunikation bei und ermöglicht eine eindeutige Verständigung innerhalb der wissenschaftlichen Gemeinschaft. Gleichzeitig setzt der Gebrauch von Fachtermini entsprechende fachliche Kenntnisse voraus, wodurch wissenschaftliche Texte für nicht spezialisierte Leser oft schwer verständlich sind.

Auch *grammatische Besonderheiten* spielen im wissenschaftlichen Stil eine wichtige Rolle. Wissenschaftliche Texte weisen häufig komplexe Satzstrukturen mit Nebensätzen und hypotaktischen Konstruktionen auf. Solche Strukturen ermöglichen die präzise Darstellung logischer Beziehungen wie Ursache, Bedingung oder Konsequenz. Typische Konjunktionen sind „weil“, „obwohl“, „während“, „damit“ oder „folglich“. Durch diese grammatischen Mittel wird die Argumentation logisch organisiert und kohärent aufgebaut. Gleichzeitig entsteht dadurch eine hohe syntaktische Komplexität, die wissenschaftliche Texte deutlich von Alltagssprachlicher Kommunikation unterscheidet.

Ein typisches Merkmal wissenschaftlicher Texte ist außerdem die häufige Verwendung von Passivformen, die zur Objektivität und sachlichen Darstellung wissenschaftlicher Inhalte beitragen.

Wissenschaftliche Texte zeichnen sich durch *Kohärenz* und *eine klare logische Struktur* aus. Sprachliche Verknüpfungsmittel erleichtern dabei die Nachvollziehbarkeit der Argumentation [3, S. 15]. Sie folgen einer klaren logischen Struktur, die die Verständlichkeit und Nachvollziehbarkeit wissenschaftlicher Arbeiten gewährleistet.

Zusammenfassend lässt sich feststellen, dass der wissenschaftliche Stil im Deutschen ein komplexes sprachliches System darstellt, das durch Objektivität, Präzision, terminologische Genauigkeit, grammatische Komplexität und logische Strukturierung geprägt ist. Diese Merkmale ermöglichen eine effektive Vermittlung wissenschaftlicher Erkenntnisse und bilden die Grundlage akademischer Kommunikation.

Literatur:

1. Kruse O. *Keine Angst vor dem leeren Blatt. Ohne Schreibblockaden durchs Studium*. Frankfurt am Main : Campus Verlag, 2007.
2. Roelcke T. *Fachsprachen*. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2010.
3. Weinrich H. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Mannheim : Dudenverlag, 2007.

*Молошнюк Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Сольська Т. М.*

PHONETISCHE MODIFIKATIONEN DER VOKALE UND KONSONANTEN IN AKTUELLEN DEUTSCHEN NACHRICHTEN

Die gesprochene Sprache spielt im modernen medialen Raum eine besonders wichtige Rolle. Informationen werden heute nicht nur durch schriftliche Texte, sondern vor allem durch Fernsehen, Radio, Podcasts und Internetnachrichten vermittelt. Dadurch wird die Lautsprache für viele Menschen zum wichtigsten Kontakt mit der deutschen Standardsprache. Besonders deutlich zeigt sich dies in Nachrichtensendungen, die als Beispiel einer normnahen und verständlichen Aussprache gelten. Trotzdem bleibt Nachrichtensprache eine natürliche Form gesprochener Kommunikation, weshalb auch dort verschiedene phonetische Modifikationen auftreten können. Genau deshalb ist die Untersuchung lautlicher Veränderungen in aktuellen deutschen Nachrichten für die moderne Phonetik und Medienlinguistik relevant.

Das Ziel der vorliegenden Arbeit besteht darin, typische phonetische Modifikationen der Vokale und Konsonanten in aktuellen deutschen Nachrichtentexten zu analysieren und ihre Funktionen im gesprochenen medialen Diskurs zu beschreiben. Im Mittelpunkt stehen dabei Prozesse wie Assimilation, Reduktion, Elision und r-Vokalisierung, die auch in standardnaher Aussprache regelmäßig vorkommen.

Unter Assimilation versteht man die Angleichung eines Lautes an einen benachbarten Laut. Besonders häufig tritt sie im schnellen oder

flüssigen Sprechen auf, wenn sich die Artikulationsorgane an die Aussprache des folgenden Lautes anpassen. Ein typisches Beispiel ist die Verbindung *in Bonn*, die häufig als [im 'bɔn] ausgesprochen wird. Dabei wird der alveolare Nasal [n] unter dem Einfluss des bilabialen Plosivs [b] ebenfalls bilabial realisiert [4, S. 26].

Ein weiterer wichtiger Prozess ist die Reduktion. Sie betrifft vor allem unbetonte Vokale, die kürzer und undeutlicher ausgesprochen werden. Besonders typisch ist im Deutschen die Reduktion des Schwa-Lautes [ə] in Präfixen oder Endsilben. In Wörtern wie *berichten* oder *gewinnen* wird der unbetonte Vokal zentralisiert und abgeschwächt [1]. Eng mit der Reduktion verbunden ist die Elision, also der vollständige Wegfall eines Lautes. Häufig betrifft dies die Endung *-en*, bei der das Schwa ausfällt und der folgende Konsonant silbisch wird, zum Beispiel *testen* → ['testɪ] oder *Menschen* → ['mɛnʃɪ]. Solche Erscheinungen entstehen durch Artikulationsökonomie und gehören zur natürlichen gesprochenen Sprache [5].

Besondere Aufmerksamkeit wird außerdem der r-Vokalisierung gewidmet. Dabei wird das postvokalische /r/ nicht als konsonantischer Laut, sondern als vokalischer oder halbvokalischer Laut realisiert, meistens als [ɐ]. Typische Beispiele sind Wörter wie *Wetter* ['vɛtɐ], *wieder* ['viːdɛ] oder *früher* ['fʁyːɐ]. In der modernen deutschen Standardsprache gilt diese Realisierung nicht als Fehler, sondern als normgerechte Aussprachevariante [3].

Darüber hinaus behandelt die Arbeit die Besonderheiten der deutschen Nachrichtensprache im modernen medialen Diskurs. Nachrichtensprache zeichnet sich normalerweise durch eine deutliche Artikulation, kontrollierte Intonation und relativ langsames bis mittleres Sprechtempo aus. Nachrichtensprecherinnen und Nachrichtensprecher orientieren sich an der Standardaussprache, weil ihre Sprache für ein breites Publikum verständlich bleiben muss. Trotzdem zeigen aktuelle Forschungen, dass auch in Nachrichtensendungen phonetische Modifikationen auftreten können, besonders in unbetonten Silben oder bei schnellem Redefluss [3].

Im praktischen Teil wurden drei aktuelle deutsche Nachrichtenvideos analysiert: zwei Beiträge von *ZDFheute* Nachrichten sowie ein Wetterbericht der Tagesschau. Untersucht wurden ausschließlich vorbereitete Nachrichtentexte, da diese eine relativ standardnahe Aussprache zeigen und deshalb gut für phonetische Analysen geeignet sind.

Die Analyse hat gezeigt, dass Schwa-Reduktion und Schwa-Elision die häufigsten vokalischen Modifikationen im untersuchten Material sind. Besonders oft wurde der Schwa-Laut in Endungen *-en* reduziert oder vollständig ausgelassen. Beispiele dafür sind *werden* ['ve:ɔdn], *testen* ['tɛstn], *Westen* ['vɛstn] oder *Regen* ['rɛ:gn]. Diese Modifikationen treten auch bei deutlicher Nachrichtensprache regelmäßig auf und wirken nicht umgangssprachlich, sondern artikulatorisch natürlich.

Sehr häufig wurde außerdem die r-Vokalisierung beobachtet. Besonders deutlich zeigte sie sich in Wörtern wie *unserer* ['ʊnzɐ], *wieder* ['vi:dɐ], *Wetter* ['vɛtɐ] oder *über* ['y:bɐ]. Die Untersuchung bestätigt damit, dass vokalisches /r/ ein typisches Merkmal moderner deutscher Standardsprache ist und auch im Nachrichtendiskurs aktiv verwendet wird.

Zusätzlich wurden Fälle von Zentralisierung und Veränderungen der Vokalquantität analysiert. Dabei zeigte sich, dass betonte Langvokale in Nachrichtensendungen meistens stabil bleiben, während unbetonte Präfixe wie *be-* oder *ge-* häufig reduziert werden. Beispiele dafür sind *begeben* [bə'gɛ:bɐn], *berichtet* [bɐ'vɪçtət] oder *Gefühl* [gə'fy:l]. Das bedeutet, dass Nachrichtensprache ihre stärksten Reduktionen vor allem in unbetonten Bereichen zulässt, während bedeutungstragende Hauptsilben deutlich artikuliert bleiben.

Die Ergebnisse der Untersuchung zeigen insgesamt, dass auch die standardnahe deutsche Nachrichtensprache nicht frei von phonetischen Modifikationen ist. Besonders häufig treten Reduktionen und Elisionen in unbetonten Silben auf, während betonte Vokale und zentrale Informationsträger meist klar und stabil realisiert werden. Dadurch verbindet Nachrichtensprache normative Aussprache mit natürlichen Eigenschaften gesprochener Sprache. Genau diese Kombination macht sie zu einem wichtigen Untersuchungsobjekt der modernen Phonetik.

Literatur:

1. Вербицька Т., Никифороенко І. Theoretische Phonetik der deutschen Sprache für Bachelorstudenten Fachrichtung 035 „Philologie“. Одеса, 2021.
2. Deutsches Aussprachewörterbuch. Berlin : De Gruyter, 2009.

3. Škoček R. Implikationen zur Vermittlung der phonostilistischen Differenzierung der bundesdeutschen Standardausssprache im Fach DaF // *Studia Germanica Gedanensia*. 2022.
4. Suvattanametakul E. *Gesprochenes Deutsch: Untersuchung von phonetischen und syntaktischen Merkmalen und Empfehlungen für den Deutsch-als-Fremdspracheunterricht*. 2020.
5. Verbitskaja T., Asarowa I. *Kommunikative Kompetenz mit Fokus auf gesprochene Sprache* // *Записки з романо-германської філології*. 2020.

Найко Тамара
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Кірієнко М. М.

ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ У БРИТАНСЬКИХ МЕДІА: МОВНІ ТА ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ

У сучасному інформаційному суспільстві засоби масової інформації відіграють визначальну роль у формуванні суспільного сприйняття та усвідомлення соціально значущих проблем. Серед цих питань одне з провідних місць належить тематиці міграції, яка безперервно залишається в полі зору міжнародної спільноти. Особливо чітко це проявляється в межах європейського медійного простору, де обговорення міграційних процесів здебільшого проходить через призму політичних наслідків, економічних викликів і гуманітарних питань [5, с. 172-182].

У цьому контексті британські медіаресурси, серед яких варто виокремити такі авторитетні видання, як *BBC* і *The Guardian*, виконують роль вагомих агентів впливу. Їхні публікації нерідко стають основою для створення як національних, так і глобальних інформаційних тенденцій, безпосередньо впливаючи на громадську свідомість і політичні дебати навколо цього питання. Сучасні дослідження підтверджують, що міграційна тема в британському медіапросторі подається через стійкі

інтерпретаційні рамки, які визначають, як аудиторія сприймає мігрантів і самі міграційні процеси [4, с. 217-237].

В українській науковій традиції ця проблематика також активно розробляється. Дослідники наголошують, що медійний дискурс є не лише способом передавання інформації, а й механізмом конструювання соціальної реальності. У працях українських авторів підкреслюється, що саме через добір лексики, стилістики, заголовків і візуальних засобів медіа формують ставлення до мігрантів як до соціальної групи [1, с. 267-270].

Сучасні українські дослідники звертають увагу на те, що висвітлення міграції в медіа часто набуває емоційно забарвленого або сенсаційного характеру [2, с. 183-185]. За даними дослідження Інституту масової інформації, значна частина згадок про мігрантів в українських медіа пов'язана з кримінальними новинами, ДТП та іншими негативними сюжетами, що створює стереотипований і часто токсичний образ мігрантів. Подібні висновки перегукуються з філологічними студіями, де наголошується, що тема міграції в україномовному медійному просторі подається як складна комунікативна конструкція, у межах якої формуються оцінки, політичні смисли та соціальні установки [3, с. 151-158].

Особливої уваги заслуговує аналіз того, як британські медіа подають міграцію через фрейми безпеки, гуманітарної кризи, економічного навантаження або інтеграції. У таких публікаціях образ мігранта може змінюватися від жертви до загрози чи навіть символу політичного конфлікту. Саме тому дослідники медіадискурсу, зокрема в українських і міжнародних студіях, розглядають такі рамки як ключовий інструмент впливу на громадську думку.

У вітчизняних працях також підкреслюється, що образ мігранта в медіапросторі формується не лише через зміст новин, а й через добір лексики, інтонацію заголовків, візуальне супроводження та повторювані наративи. У дослідженнях образу мігранта в українських онлайн-медіа простежується тенденція до подання його як «іншого», що нерідко пов'язується з ризиками, кризою або соціальною напругою. Це підтверджує, що і в британському, і в українському медіапросторі міграція часто інтерпретується не нейтрально, а через суспільно значущі оцінні моделі.

Таким чином, процес формування медійного дискурсу щодо міграційної проблематики у британських медіа є системним і багаторівневим завданням. Він охоплює використання багатопалітри комунікативних стратегій, мовних засобів і моделей інтерпретації. Засоби масової інформації в цьому контексті відіграють ключову роль у впливі на формування суспільної думки і сприйняття мігрантів та міграційних процесів загалом. Подальші дослідження у цьому напрямку сприятимуть глибшому аналізу механізмів впливу медіа на громадський дискурс навколо міграції та її наслідків у соціальному просторі.

Література:

1. Коритник Д. Й., Баранова С. В. Медіадискурс як різноманітне явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія*. 2020. Т. 1, № 80. С. 266–271. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-39> (дата доступу: 28.04.2026).
2. П'янкоська І. В. Концепція та методологія медіадискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 1, № 26. С. 182–187. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.35> (дата доступу: 28.04.2026).
3. Савчук О. Тема міграції і мігрантів в українськомовному медійному дискурсі польщі (на прикладі онлайн-видань). *Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. філологія*. 2025. № 4 (18). С. 150–160. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.4.21> (дата звернення: 28.04.2026).
4. Gonçalves I., David Y. Threats, victims, or heroes? Media frames about migration in the United Kingdom and Brazil. *International Communication Gazette*. 2024. P. 217–237. URL: <https://doi.org/10.1177/17480485241249007> (date of access: 28.04.2026).
5. Heidenreich T., Lind F., Eberl J., Boomgaarden H. Media Framing Dynamics of the 'European Refugee Crisis': A Comparative Topic Modelling Approach. *Journal of Refugee Studies*. 2019. Vol. 32, Special_Issue_1. P. i172–i182. URL: <https://doi.org/10.1093/jrs/fez025> (date of access: 28.04.2026).

Палазюк Вікторія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Петров О. О.

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛЯ *WEDDING* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У сучасній когнітивній лінгвістиці концепт розглядається як одна з основних одиниць репрезентації знань, що забезпечує взаємозв'язок між мовою, мисленням і культурою. Особливу увагу привертають лінгвокультурні концепти, які відображають специфіку національної картини світу. Одним із таких концептів є *WEDDING*, що репрезентує не лише шлюбну церемонію, а й комплекс культурних, емоційних та символічних значень. Аналіз концепту *WEDDING* у сучасній англійській мові дозволяє виявити особливості мовної репрезентації англосмовної весільної традиції.

Початкові спроби осмислення концепту були пов'язані з логіко-філософською традицією. Так, Р. Гіббс трактує концепт як смисл імені або узагальнену думку, що лежить в основі номінативного акту [5, с. 37]. Подальший розвиток когнітивної лінгвістики сприяв розмежуванню концепту і мовного значення. Дж. Тейлор визначає концепт як ширше ментальне утворення, що включає не лише мовні значення, а й енциклопедичні знання та культурні уявлення [8, с. 127]. В. Еванс і М. Грін розглядають концепт як дискретне ментальне утворення, що містить знання про об'єкти та явища [4, с. 278]. О. Селіванова визначає концепт як складну інформаційну структуру, що поєднує вербальні та невербальні компоненти, асоціативні смисли й культурні конотації [1, с. 410].

Концептуальне моделювання поля *WEDDING* здійснюється шляхом аналізу словникових дефініцій архілексеми *wedding*. У Cambridge Dictionary лексема *wedding* визначається як *“a marriage ceremony and any celebrations such as a meal or a party that follow it”* [2], що актуалізує семи «офіційний обряд укладання шлюбу» та «святкування після обряду». У Collins Dictionary подано дефініцію *“a*

marriage ceremony and the party or special meal that often takes place after the ceremony" [3], де додатково підкреслюється урочистість події. У Longman Dictionary визначення "*marriage ceremony, especially one with a religious service*" [6] акцентує сакральний характер обряду. У Merriam-Webster Dictionary також фіксується значення "*an act, process, or instance of joining in close association*" [7], яке репрезентує ідею поєднання та об'єднання.

На основі інтегральних сем було сформовано структуру концептуального поля *WEDDING*, центральна зона якого представлена чотирма макрополями. Макрополе *FAMILY AND UNION* репрезентує шлюб як соціальний і моральний інститут. Лексеми *marriage, union, wedlock, matrimony* вербалізують ідею створення нового сімейного союзу та соціальної інтеграції. Наприклад, *marriage* у Cambridge Dictionary визначається як "*a legally accepted relationship between two people*" [2], що підкреслює нормативно-правовий характер шлюбу.

Макрополе *CEREMONY AND RITUALS* відображає ритуально-символічну структуру весілля. У його межах функціонують лексеми *ceremony, vows, ring exchange, church wedding*, які репрезентують сценарно організований характер події. Через такі одиниці, як *religious service* та *wedding vows*, актуалізується сакральний і традиційний вимір весільного обряду.

Макрополе *LOVE AND EMOTIONAL VALUES* відображає емоційно-ціннісний потенціал концепту. Лексеми *love, happiness, devotion, commitment* репрезентують весілля як символ любові, гармонії та спільного майбутнього. Такі словосполучення, як *eternal love* та *lifelong commitment*, вербалізують ідею тривалості та стабільності почуттів.

Макрополе *ATTRIBUTES AND SYMBOLS* охоплює матеріально-предметні елементи весільної традиції. Лексеми *wedding dress, bouquet, veil, wedding ring, wedding cake* забезпечують візуалізацію концепту та виконують символічну функцію. Зокрема, *wedding ring* символізує єдність і вірність подружжя, а *veil* асоціюється з традиційністю та сакральністю образу нареченої.

Отже, концепт *WEDDING* у сучасній англійській мові характеризується складною структурною організацією та багатовимірним семантичним наповненням. Його концептуальне поле

охоплює соціальний, ритуальний, емоційний і символічний аспекти, що відображають специфіку англосовітської весільної традиції та особливості англійської мовної картини світу.

Література:

1. Селіванова О. С. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
2. Cambridge Dictionary. English Dictionary, Translations & Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/drink> (date of access: 10.05.2026).
3. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/drink> (date of access: 10.05.2026).
4. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction (1st ed.). Routledge, 2006. 856 p.
5. Gibbs R. W. The Conceptual Mind: New Directions in Cognitive Semantics. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 298 p.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/drink> (date of access: 10.05.2026).
7. Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/drink> (date of access: 10.05.2026).
8. Taylor J. R. The Mental Corpus: How Language is Represented in the Mind. Oxford University press, 2012. 321 p.

Панькевич Ольга
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Боровська О. О.

SPRACHLICHE MERKMALE DEUTSCHER ONLINE- NACHRICHTEN: WORTSCHATZ UND SATZBAU

Die *Aktualität* des Themas ergibt sich aus der wachsenden Rolle digitaler Medien im Alltag der Gesellschaft. *Online-Nachrichten* gehören heute zu den wichtigsten Informationsquellen, da sie schnell verbreitet,

regelmäßig aktualisiert und einem breiten Publikum zugänglich gemacht werden. Unter diesen Bedingungen verändert sich auch die Sprache journalistischer Texte: Sie wird kompakter, dynamischer und adressatenorientierter.

Deutsche Online-Nachrichten stellen in der gegenwärtigen Medienkommunikation ein eigenständiges und komplexes Untersuchungsfeld der Linguistik dar. Sie sind nicht nur Träger aktueller Informationen, sondern auch ein besonderer Typ des Medientextes, in dem sprachliche, strukturelle, pragmatische und visuelle Elemente systematisch miteinander verbunden werden. Online-Nachrichten sind nicht nur als einzelne Texte, sondern auch als Teil eines breiteren kommunikativen Systems zu betrachten. Der Mediendiskurs ist durch *Intertextualität*, *Interdiskursivität*, *Multimodalität*, *Dialogizität* und *die Verwendung verschiedener medialer Mittel der Informationsvermittlung* gekennzeichnet [5, S. 182–184].

Nach V. Bereznyak und V. Kotvytska verfügen deutschsprachige Nachrichtentexte in Online-Medien über eine stabile hierarchische Struktur, zu der Rubrik, Unterrubrik, Überschrift, Unterüberschrift und Haupttext gehören [2, S. 94–96]. Dabei erfüllen Überschrift und Unterüberschrift informative, pragmatische, graphische und strukturierende Funktionen [2, S. 93–96].

Lexikalische Besonderheiten. Die *Lexik* deutscher *Online-Nachrichten* weist eine Reihe stabiler Merkmale auf, die sich aus der spezifischen Funktion dieses Medientyps ergeben. Ein grundlegendes Merkmal ist die Verbindung von Standardisierung und Aktualitätsbezug.

Für deutsche Online-Nachrichten ist *die starke funktionale Verdichtung des Wortschatzes* besonders charakteristisch [1, S. 16–17]. Dies zeigt sich besonders im häufigen Gebrauch von Komposita wie „Regierungsbildung“, „Wahlkampftermin“, „Energiekrise“, „Inflationsrate“ oder „Friedensverhandlungen“. Solche Einheiten ermöglichen eine kompakte Darstellung komplexer Sachverhalte. Mit der fachnahen Lexik eng verbunden ist die wachsende Präsenz von Anglizismen („Update“, „Liveblog“, „Trend“, „Fact-Checking“, „Content“), da die Digitalisierung den Zustrom internationaler Lexik erheblich verstärkt hat [7, S. 25–28]. Im Bereich der Überschriften zeigen deutsche Online-Nachrichten eine besonders markante Tendenz zu lexikalischer Prägnanz, Attraktivität und Funktionalität.

Überschriften in deutschsprachigen Online-Medien sind kurz, informativ, strukturell klar und oft expressiv gestaltet [2, S. 93–96].

Syntaktische Merkmale. Deutsche *Online-Nachrichten* zeichnen sich syntaktisch durch eine Kombination aus Klarheit, Kompaktheit, logischer Gliederung und funktionaler Variabilität aus. Ein grundlegendes syntaktisches Merkmal ist die Orientierung auf kurze und mittellange Satzstrukturen, wie „Deutschland wählt am 23. Februar 2025 einen neuen Bundestag“ [3]. Der einfache Aussagesatz bildet daher die syntaktische Grundstruktur vieler Online-Nachrichten.

Auch deutschsprachige Nachrichtentexte, insbesondere im Bereich der Überschriften, weisen eine klare, strukturierte und meist einfache syntaktische Organisation auf [2, S. 94–96]. In Überschriften treten syntaktisch reduzierte Formen besonders deutlich hervor. Für deutschsprachige Online-Nachrichten ist charakteristisch, dass Überschriften nicht immer vollständige Sätze bilden, sondern häufig elliptisch oder nominal aufgebaut sind. Hinzu kommt die häufige Verwendung des Passivs, was den Fokus vom Akteur auf den Vorgang verschiebt: „Die meisten Fristen, die bei einer Bundestagswahl bestehen, werden nun halbiert“ [4]. Besonders markant ist die direkte Rede, die zur Personalisierung beiträgt, beispielsweise: „Mit den Grünen zu regieren – aus meiner Sicht ein echtes No-Go, wenn es irgendwie geht“ [6].

Zusammenfassend lässt sich feststellen, dass die sprachliche Gestaltung deutscher Online-Nachrichten auf der Interaktion von lexikalischer Verdichtung und syntaktischer Ökonomie beruht, um eine effiziente Informationsvermittlung im digitalen Raum zu sichern.

Literatur:

1. Bashmanivska L. Besonderheiten von Medientexten im modernen Informationsraum. *Bulletin der Buchkammer*. 2025. Nr. 5. S. 15–20.

2. Berezhnyak V., Kotvytska V. Schlagzeilen der deutschsprachigen Wochenzeitschrift „Der Spiegel“: Funktional-stilistische und strukturelle Merkmale. *Geisteswissenschaftliche aktuelle Themen*. 2021. Bd. 1, Nr. 41. S. 93–98. URL : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-1-14> (abgerufen am 25.04.2026).

3. Bundestagswahl: Olaf Scholz würde nicht Friedrich Merz' Vizekanzler werden. *DIE ZEIT*. 12.12.2024. URL:

<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-12/bundestagswahl-olaf-scholz-friedrich-merz-vizekanzler> (abgerufen am 25.04.2026).

4.Hoolt A.-M., Nguyen L. Wie die vorgezogene Bundestagswahl organisiert wird. Süddeutsche Zeitung. 01.12.2024. URL: <https://www.sueddeutsche.de/politik/vorgezogene-bundestagswahl-fristen-organisation-probleme-lux> (abgerufen am 25.04.2026).

5.Pjankovska I. V. Konzept und Methodologie des Mediendiskurses. Transkarpatische Philologische Studien. 2022. Bd. 1, Nr. 26. S. 182–187. URL : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.35> (abgerufen am 25.04.2026).

6.Rzepka D. Nach TV-Quadrell: Schwarz-Grün – unter einer Bedingung. ZDFheute. 17.02.2025. URL: <https://www.zdfheute.de/politik/deutschland/merz-habeck-quadrell-koalition-schwarz-gruen-bundestagswahl-100.html> (abgerufen am 25.04.2026).

7.Shumarova N., Marinenko I. Mediensprache: Zwei Trends der Textproduktion. Wissenschaftliche Notizen des Instituts für Journalismus. 2025. Nr. 2 (87). S. 21–32. URL : <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.2> (abgerufen am 25.04.2026).

*Паршина Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

БРИТАНСЬКА НОРМАТИВНА ВИМОВА У ТЕЛЕСЕРІАЛІ “SHERLOCK”

Сьогодні кінодискурс як явище на перетині численних дисциплін перебуває в епіцентрі наукових досліджень у галузях лінгвістики, літературознавства, соціолінгвістики, лінгвістичної та філософської антропології, філософії семіотики та кінематографічної семіотики, критичного дискурсу-аналізу та теорії кіно.

Універсальні текстово-дискурсивні категорії, які дослідники вважають обов'язковими для художнього дискурсу, повною мірою

притаманні й кінодискурсу. Більше того, специфіка найважливіших текстових і дискурсивних категорій, що формують кінодискурс, зумовлена двошаровою структурою, притаманною кінематографу – наявністю звукового та візуального рядів. Отже, полікодова сутність кінодискурсу спричиняє зміни та модифікації в його інтерпретації.

Мова – це система знаків, звуків і символів, що використовуються для спілкування між людьми. Мова може мати різні варіанти, такі як діалекти, однак загальна система знаків і правил залишається незмінною.

Діалекти – це варіанти мови, що використовуються в різних регіонах або серед різних соціальних груп. Діалекти можуть відрізнятися вимовою, лексикою, граматикою та іншими аспектами. Наприклад, в англійській мові існує багато діалектів, таких як британський, американський, австралійський, канадський та інші.

У сучасному світі значно більше людей володіють англійською мовою як іноземною, ніж тих, для кого вона є рідною. Можна сказати, що вона перестала бути власністю Британської корони й перейшла у міжнародне суспільне користування. Сьогодні загалом не має значення, з яким акцентом ви говорите англійською, головне – щоб ваше мовлення було зрозумілим для інших.

Усі ми чули чудові приклади британської англійської, наприклад, у телепрограмах BBC або аудіозаписах для підручників Oxford. Але насправді те, що ми звикли вважати класичною британською вимовою, є досить рідкісним явищем. Йдеться про так звану Received Pronunciation, тобто набуту вимову, яка сформувалася серед аристократії у XVIII–XIX століттях і завжди була ознакою доброї освіти. У сучасній Британії лише 2-3% населення використовують RP-англійську. Це переважно актори, політики, аристократи, викладачі англійської мови та диктори BBC (саме завдяки їм ця вимова відома як BBC English).

I come not just from a family, but from a country where the finesse of language, a well-balanced sentence, structure, syntax, these things are driven into us, and my parents, bless them, are great custodians of the English language. Daniel Day-Lewis [1].

Діалекти можуть бути важливим компонентом у передаванні атмосфери та реалістичності у фільмах. Залежно від жанру та контексту,

діалекти використовуються для підкреслення характерів персонажів, місця дії, історичної епохи та багатьох інших чинників.

Діалект може відігравати важливу роль у створенні образу персонажа в кіно та інших видах мистецтва. Використання певного діалекту допомагає визначити походження персонажа, його соціальний статус, рівень освіти, вік та інші характеристики.

Крім того, діалект може використовуватися для характеристики персонажів у фільмах. Кожен діалект має свої унікальні особливості та властивості, які допомагають розкрити характер персонажа та його індивідуальні риси [5].

Відомо, що визначення, класифікація та опис різних діалектів – надзвичайно складне завдання. У сучасній діалектології існує поділ діалектів на:

1. територіальні діалекти – територіально обмежений різновид мови;
2. соціальні діалекти – різновид національної мови, що належить певній соціальній групі й характеризується переважно зниженою лексикою та фразеологією. Серед соціальних діалектів виділяють жаргони (професійні, спеціально-соціальні, загальний жаргон) і сленг [2].

Received Pronunciation (RP) – це термін, що використовується для позначення специфічного акценту стандартної англійської мови, пов'язаного з освіченими верствами населення південної Англії, зокрема району Лондона. Його часто вважають акцентом британського вищого класу, хоча це не зовсім точно.

Загалом використання RP у серіалі “Sherlock” допомагає створити образ персонажів і середовища як інтелектуальних та елітарних, з особливим акцентом на інтелекті та дотепності Шерлока. Чіткість і точність RP, а також його інтонаційні особливості сприяють формуванню цього образу та створюють характерний стиль і тон серіалу [6].

Sherlock – це британський детективний кримінально-драматичний телесеріал, заснований на оповіданнях про детектива Шерлока Холмса сера Артура Конан Дойла. Його створили Стівен Моффат і Марк Гетісс, а головні ролі виконали Бенедикт Камбербетч (Шерлок Холмс) і Мартін Фрімен (доктор Джон Ватсон). Було створено

тринадцять епізодів: чотири сезони по три серії виходили з 2010 по 2017 рік, а також спеціальний епізод, що вийшов 1 січня 2016 року. Події серіалу відбуваються в сучасності, тоді як спеціальний випуск відтворює вікторіанську епоху, подібну до оригінальних історій про Холмса. Серіал створено британською телекомпанією BBC разом із Hartswood Films; виконавчими продюсерами виступили Моффат, Гетісс, Сью Вертью та Ребекка Ітон. У США серіал транслювався за підтримки станції WGBH-TV Boston у рамках антології Masterpiece на PBS [3]. Основні зйомки проходили в Кардіффі (Уельс), а вулиця North Gower Street у Лондоні використовувалася для зовнішніх сцен будинку Холмса і Ватсона за адресою 221B Baker Street.

Багато шанувальників британської культури люблять серіал “Sherlock” про пригоди геніального мізантропічного детектива в сучасній Британії. Бенедикт Камбербетч, який виконав роль Шерлока, отримав класичну акторську освіту, тому демонструє нормативну британську вимову – Received Pronunciation, або скорочено RP.

Це загальноприйнятий стандарт літературної англійської мови, також відомий як “Queen’s English” та “BBC pronunciation”. Саме цю вимову викладачі англійської мови використовують у навчанні по всьому світу, і більшість британських словників також подають транскрипцію слів відповідно до RP.

Однією з найпомітніших особливостей британської вимови є те, що звук [r] вимовляється лише перед голосними. Тобто в поєднаннях “-or”, “-er”, “-ir”, “-er”, “-ur” він зазвичай не вимовляється.

Example 1

John: What happened about that case you were offered? Sherlock: Jaria diamond? – Not interested.

[S01E02 “The blind Banker”]

Example 2

Sherlock: Mrs. Hudson has given me a special deal. Her husband got himself sentenced to death in Florida. I was able to help her out. John: You stopped her husband being executed?

Sherlock: Oh, no, I ensured it.

[S01E01 “A study in pink”]

Example 3

“I observe everything. From what I observe, I deduce everything. When I’ve eliminated the impossible, whatever remains, no matter how mad it might seem, must be the truth” [3].

Шерлок Холмс розвинув у собі спостережливість протягом багатьох років тренування, адже спостереження, як і будь-яка інша здатність розуму, можна вдосконалити.

Отже, Шерлок Холмс є прикладом людини високого соціального класу: за рівнем мовлення у більшості випадків детектив говорить грамотною літературною мовою, використовуючи складні граматичні конструкції та лексику високого рівня. Водночас трапляються ситуації, коли він свідомо знижує рівень свого мовлення, щоб зменшити дистанцію між собою та співрозмовником. Брат Шерлока у своєму мовленні також демонструє належність до високого соціального статусу, оскільки говорить правильно, використовуючи лексику високого рівня.

Література:

1. <https://www.britishcouncil.org.ua/blog/what-is-received-pronunciation-in-english>
2. David Crystal. English as a Global Language. Cambridge University Press, 2003. 229 p.
3. Lynda Mugglestone. English Historical Linguistics, Volume 2, 121. Varieties of English: Received Pronunciation. De Gruyter Mouton, 2012. 1143 p.
4. [https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_\(TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sherlock_(TV_series))
5. <https://www.thoughtco.com/language-variety-sociolinguistics-1691100>
6. <https://thescienceofdeduction-co-uk.tumblr.com>

DEUTSCHE ZUSAMMENSETZUNGEN ALS OBJEKT DER STRUKTURELLEN UND KOGNITIVEN SEMANTIK

Beschäftigt man sich mit der lexikalischen Semantik der Komposita, so stößt man früher oder später auf die Begriffe „strukturell“ und „kognitiv“. Es scheint sich dabei um konkurrierende Termini zu handeln, die für unterschiedliche Herangehensweisen bei der Frage nach der Bedeutung von Sprache stehen. Obwohl es kein Geheimnis ist, dass sprachwissenschaftliche Untersuchungen meist nach strukturellen Gesichtspunkten angestellt werden, während das Gebiet der kognitiven Semantik oft nur aus der kritischen Distanz betrachtet wird, hat diese ebenso ihren berechtigten Platz innerhalb der Linguistik gefunden.

Diese beiden Ansätze, d.h. die strukturelle und die kognitive Semantik, sind anhand ihrer charakteristischen Merkmale gegenüberzustellen sowie auf theoretischer und angewandter Ebene zu analysieren. Es scheint doch nur schwer möglich zu sein, „objektiv“, also außerhalb beider Ansätze zu argumentieren, weil sie gleichsam eine Dichotomie bilden, die eigentlich nur die Betrachtung eines Standpunktes vom jeweils anderen aus ermöglicht. In diesem Zusammenhang können verschiedene Ergebnisse bei der Forschung der Semantik von deutschen Komposita beobachtet werden. Die Relevanz dieser Diskussion zeigt sich besonders im Deutschen, einer Sprache, die für ihre beinahe unbegrenzte Produktivität bei der Bildung von Nominalkomposita bekannt ist [2].

Die strukturelle Semantik befasst sich mit strukturell-repräsentationalen Aspekten der Sprachfähigkeit. Sie will die Sprache als autonomes System beschreiben, ihre implizite Struktur explizit machen und die bedeutungstragenden Grundeinheiten sprachlicher Ausdrücke finden. Während die strukturelle Semantik davon ausgeht, dass die Bedeutung eines sprachlichen Ausdrucks nicht außerhalb der Sprache festgemacht werden kann, fordert die kognitive Linguistik eine andere Perspektive.

Für die strukturelle Semantik ist das Semem die bedeutungstragende Grundeinheit, die nicht mehr weiter zu gliedern ist, bzw. das Produkt einer

Kombination von kleinsten distinktiven Bedeutungsmerkmalen (Semen). Bei der Analyse von Zusammensetzungen (Komposita) konzentriert sich der Strukturalismus primär auf:

- Die binäre morphosyntaktische Struktur (Konstruktion aus Erstglied/Bestimmungswort und Zweitglied/Grundwort).
- Das formale Verhältnis zwischen den Konstituenten (z. B. Rektions- oder Modifikationsbeziehungen).
- Die Anwendung des Frege-Prinzips (Kompositionalitätsprinzip).
Nach strukturellem Verständnis ist ein Kompositum vollkommen kompositionell (endozentrisch), wenn sich die Gesamtbedeutung direkt aus den lexikalischen Bedeutungen der Einzelteile und den syntaktischen Kombinationsregeln herleiten lässt (z. B. *Küchenschrank* als „Schrank für die Küche“). Die strukturelle Methodik stößt jedoch an ihre Grenzen, sobald exozentrische Komposita (z. B. *Milchbubi* oder *Angsthase*) oder metaphorische Kompositionen untersucht werden, da hier das reine Sprachsystem die semantische Verschiebung nicht vollständig aus sich selbst heraus erklären kann [1].

Die Aufgabe der kognitiven Semantik ist es zu forschen, auf welche Weise sprachliche Einheiten wie Zusammensetzungen die Informationen der objektiven Realität repräsentieren [3]. Für die kognitive Semantik ist der Bezug zur wirklichen Welt essentiell: Sie lehnt die Annahme einer spezifisch autonomen, rein sprachlichen Bedeutungsebene ab und fordert die Aufhebung der Trennung zwischen Wissen über die Sprache (linguistisches Wissen) und Wissen über die Welt (enzyklopädisches Wissen).

In der kognitiven Linguistik wird Bedeutung nicht als statisches Merkmalbündel verstanden, sondern als ein dynamischer Prozess der Konzeptualisierung. Ein zentrales Werkzeug der modernen kognitiven Semantik ist die Frame-Theorie (nach Charles Fillmore und Alexander Ziem). Ein Frame ist eine mental repräsentierte Wissensstruktur, die typische Zusammenhänge einer Domäne organisiert. Wenn ein Sprecher ein neues oder komplexes Kompositum hört, wird im Gehirn ein semantischer Raum aufgespannt, der weit über die grammatischen Relationen hinausgeht. Bei der Interpretation von Nominalkomposita nutzen Sprecher und Hörer kognitive Operationen wie:

- Metaphorische und metonymische Projektionen: Übertragung von Konzepten aus einer Quelldomäne auf eine Zieldomäne (z. B. räumliche Bezüge auf zeitliche oder abstrakte Bezüge).
- Blending (Mentale Räume): Die Verschmelzung zweier mentaler Räume (Erst- und Zweitglied) zu einem neuen, emergente Eigenschaften aufweisenden „Blend“.
- Integration von Weltwissen: Zur Interpretation unbekannter Zusammensetzungen (Okkasionalismen) greifen Individuen nachweislich auf ihre individuellen und kollektiven Erfahrungen zurück [4].

Die Untersuchung deutscher Zusammensetzungen zeigt, dass weder der strukturelle noch der kognitive Ansatz allein Anspruch auf universelle Gültigkeit erheben kann. Die strukturelle Semantik liefert das notwendige formale Gerüst und beschreibt die grammatischen Regularitäten, denen auch die komplexesten Bandwurmörter des Deutschen unterliegen. Die kognitive Semantik hingegen füllt dieses Gerüst mit Leben, indem sie die psycholinguistischen und pragmatischen Prozesse beleuchtet, die bei der Genese und dem Verstehen von Bedeutung in Echtzeit ablaufen. Erst in der Synthese beider Perspektiven lässt sich das Phänomen der deutschen Komposition in seiner Gesamtheit erfassen.

Literatur:

1. Bubenhofer N. *Digitale Medien und sprachliche Vergemeinschaftung*. Zürich : Universität Zürich, 2024. 142 S.
2. Fandouli E. *Mentale Prozesse bei der Verarbeitung deutscher Nominalkomposita durch Deutschlernende*. München : Ludwig-Maximilians-Universität München, 2023. 89 S.
3. Zima E. *Einführung in die gebrauchsbasierte Kognitive Linguistik*. Berlin; Boston: De Gruyter, 2021. 315 S.
4. Ziem A. *Frames und kognitive Semantik: Modelle der Wissensrepräsentation in der Germanistik*. Düsseldorf : Heinrich-Heine-Universität, 2022. 204 S.

Поліщук Маргарита
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Боровська О. О.

ANGLIZISMEN IM HEUTIGEN DEUTSCH: FORMEN UND FUNKTION

Die gegenwärtige deutsche Sprache ist durch eine fortschreitende Internationalisierung geprägt, die insbesondere in der Fach- und Publizistiksprache durch den massiven Einfluss des Englischen sichtbar wird [3].

Das Ziel der vorliegenden Arbeit besteht darin, die formalen, semantischen und funktionalen Merkmale von Anglizismen auf der Grundlage sozioökonomischer Interviews theoretisch zu untersuchen und praktisch zu analysieren. Dabei bilden die Integrationsprozesse und Wortbildungsmodelle das Forschungsobjekt, während die konkreten Entlehnungen als Gegenstand der Forschung fungieren.

Der theoretische Rahmen der Arbeit stützt sich auf die Ansätze von Martin Lehnert und Broder Carstensen. Gemäß der Klassifikation von Lehnert lassen sich Anglizismen in folgende Typen unterteilen: *Direktentlehnungen, Lehnübersetzungen, Mischkomposita und Lehnbedeutungen* [2].

Die Ursachen für diese Übernahmen sind vielfältig: Neben dem Bedarf an terminologischer Präzision in neuen Fachgebieten spielen extralinguistische Faktoren wie die technologische Dominanz des englischsprachigen Raums sowie intralinguistische Aspekte wie die Sprachökonomie eine entscheidende Rolle.

In der praktischen Analyse sozioökonomischer Interviews zeigt sich, dass Anglizismen wichtige Funktionen erfüllen, insbesondere die Benennungsfunktion für Konzepte, die im Deutschen keine exakte Entsprechung finden. So wird im Interview mit Michael Bohmeyer der Begriff *Burnout* verwendet: „...eine völlig irrationale Angst, die unter anderem auch für **Burnout** sorgt“ [1]. Hier fungiert der Anglizismus als präziser Fachterminus für ein komplexes psychologisches Phänomen.

Darüber hinaus dienen Anglizismen der Differenzierung und

Nuancierung. Dies zeigt sich bei der Verwendung von Mischkomposita wie den *Push-Faktoren* im Gespräch mit Sophie Weidenhiller: „*Viele der Push-Faktoren wie Krieg, Armut und Verfolgung haben wir [...] mit verursacht*“ [5]. Der englische Begriff „*Push*“ spezifiziert hier die Wirkungsrichtung innerhalb eines soziologischen Modells.

Eine weitere Funktion ist die stilistische Variation, wie das Beispiel *Straßen-Doc* [4] aus dem Interview mit Gerhard Trabert verdeutlicht. Die Verwendung der Kurzform „*-Doc*“ verleiht dem Ausdruck eine weniger formale, empathischere Konnotation im Vergleich zum rein deutschen „*Arzt*“.

Abschließend lässt sich festhalten, dass Anglizismen als unverzichtbare Instrumente der modernen Kommunikation fungieren. Sie ermöglichen eine kompakte Darstellung komplexer Sachverhalte und verleihen den Aussagen durch spezifische konnotative Nuancen eine globale Dimension. Ihr Mehrwert liegt in der Erweiterung des deutschen Wortschatzes um präzise, ökonomische und international verständliche Ausdrucksmittel, die den Anforderungen der modernen Wirtschaftskommunikation gerecht werden.

LITERATURVERZEICHNIS

1. Bohmeyer M. „Was wir erleben, ist eine massive psychische Entspannung“ : [Interview mit J. Reumann]. Planet Interview. 2023. URL: <https://www.planet-interview.de/interviews/michael-bohmeyer/52047/> (abgerufen am 13.05.2026).
2. Lehnert M. Der angloamerikanische Einfluß auf die Sprache der beiden deutschen Staaten. Die amerikanische Bildungselite des 19. Jh. und ihr Image von Dresden / Hrsg. von E. Brüning. Berlin: Akademie-Verlag, 1991. S. 5–20.
3. Muhr R., Kettemann B. EUROSPEAK – Der Einfluss des Englischen auf europäische Sprachen zur Jahrtausendwende. Wien : Peter Lang Verlag, 2002. 54 S.
4. Trabert G. „Wir brauchen keine Almosen, wir brauchen soziale Gerechtigkeit“ : [Interview mit J. Reumann]. Planet Interview. 2023. URL: <https://www.planet-interview.de/interviews/gerhard-trabert/52361/> (abgerufen am 13.05.2026).

5. Weidenhiller S. „Die EU nimmt den Tod dieser Menschen billigend in Kauf“ : [Interview mit J. Reumann]. Planet Interview. 2024. URL: <https://www.planet-interview.de/interviews/sophie-weidenhiller/52635/> (abgerufen am 13.05.2026).

Попко Ірина

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ФРАНЦУЗЬКІ ГАСТРОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

З обох сторін Ла-Маншу (або Атлантики) дуже невелика кількість людей усвідомлює, що більша частина англійського словникового запасу походить з французької мови. Іншими словами, англійці щодня спілкуються і пишуть французькою, самі того не знаючи [1]. Французький міжнародний адвокат, лінгвіст Антоні Лакудр (Anthony Lacoudre) у своїй відомій праці “L’incroyable histoire des mots français en anglais” (Надзвичайна історія французьких слів у англійській мові) представляє та науково обґрунтовує запозичення з французької мови в англійську слів та термінів з різних галузей науки та культури. Запозичення торкаються таких сфер життя, як: культура, економіка, право, медицина, військова справа, політика, релігія, наука, гастрономія, спорт. Навіть деякі образливі слова і лайлива лексика мають французьке походження.

Найбільш продуктивним періодом входження французької лексики в англійську мову відбулося після нормандського вторгнення Гійома Завойовника в Англію 1066 року. Інтенсивні й тривалі контакти між французькою та англійською мовами мали потужний історичний вплив на розвиток англійської лексичної системи, особливо в галузі гастрономії.

Відносини між французькою та англійською кухнями завжди були сповнені суперечок і протиріч. Вихід у світ у 1651 році книги “Le Cuisiner françois” (Французький кухар) Франсуа П’єра де Ла Варена став поворотним моментом для французької кухні [2, с. 95-117]. Ця книга

пропагувала натуральні та вишукані смаки. З цього часу французька кухня, яка займала в Європі позицію моральної переваги, базувалася на підборі вишуканих інгредієнтів високої якості, делікатних приправ та бездоганній подачі страв на протигагу англійській кухні, яка все більше спрощувалася, з метою віддалення від кулінарних французьких практик, які іноді, кваліфікувалися деякими англійськими експертами як небезпечні. Хоча до цього часу імпортовані інгредієнти блюд були символом високого соціального статусу [2, с. 95-117].

У XIX столітті вплив французької кухні можна було спостерігати у вищих колах вікторіанського суспільства. Французькі шеф-кухарі часто з'являлися в готелях, ресторанах, відомих будинках і, звісно ж, у літературі [3, с. 112-130].

Ця роздвоєність між елітарною французькою кухнею та традиційною англійською кухнею відображається у творах, автори яких жінки кінця XIX століття, які постійно використовують французькі терміни та посилання у своїх посібниках з домашнього господарства, але націоналізують ці рецепти та наголошують на економії та раціональному господарюванні, відходячи від пишноти та прикрашання, притаманних французькій кухні [2, с. 95-117].

Постійна й інтенсивна взаємодія між французькою та англійською мовами ілюструє, як мови прогресують, збагачуючись завдяки контактам і культурному обміну. Включення французьких термінів та понять до англійської мови не тільки збагатило лексику, але й відобразило та сприяло змінам у культурних і соціальних практиках. Ці процеси мовного запозичення демонструють динаміку мов у взаємодії, надаючи глибоке уявлення про те, як мови адаптуються та трансформуються з плином часу [4, с. 45-67].

Поява друкарства сприяла розповсюдженню книг, журналів та інших видань. Наприкінці XVI століття була опублікована перша книга рецептів, спеціально призначена для жінок, – “The Treasurie of Commodious Conceits”, написана Джоном Партриджем. В Англії ця публікація поклала початок новому під-жанру: посібникам з ведення домашнього господарства. Першою жінкою, яка опублікувала кулінарну книгу з економічною метою була Ханна Вуллі.

У жіночих кулінарних книгах XIX століття французькі терміни виконували не лише номінативну функцію, а й виступали маркером

соціального статусу, освіченості та належності до культурно престижного середовища [5, с. 1-16]. Такі слова, як “sauce”, “soufflé”, “omelette”, “menu”, “dessert”, “chef”, “entrée” та інші, поступово інтегрувалися в англійську мову й стали невід’ємною частиною англomовного гастрономічного дискурсу. У кулінарних книгах простежується активне використання французької лексики для позначення страв, способів приготування, кухонного приладдя, соусів, десертів та правил сервірування. Особливо часто трапляються такі терміни, як: “chef”, “menu”, “restaurant”, “sauce”, “soufflé”, “omelette”, “dessert”, “fondue”, “purée”, “entrée”, “bouillon”, “ragout”, “mayonnaise”, “croquette” та “consomme”. Більшість цих слів зберегла своє французьке написання й вимову, що свідчить про високий авторитет французької кухні в англomовному середовищі.

Важливим аспектом є те, що французькі кулінарні запозичення проникали в англійську мову не окремо, а разом із новими гастрономічними практиками та моделями харчування. Наприклад, використання термінів “à la carte” (згідно з меню), “hors d’oeuvre” (закуска) чи “table d’hôte” (комплексне меню) відображало запозичення французької ресторанної культури та етикету[5, с. 1-16].

Кулінарна література була не лише збірками рецептів, а й своєрідними посібниками з ведення господарства, виховання смаку та формування культурних норм. Через них французька кухня ставала частиною домашнього простору англійських родин. Особливу увагу необхідно звернути на мовну адаптацію французьких запозичень. Частина термінів із часом повністю інтегрувалася в англійську мову та перестала сприйматися як іншомовна. Наприклад, слова “soup”, “salad”, “restaurant” чи “omelette” сьогодні є звичними елементами англійського словникового складу. Інші ж слова зберегли відтінок елітарності та професійності, особливо в ресторанному бізнесі та високій кухні залишились такі терміни, як: “sauté”, “flambé”, “gratin”, “julienne”, “roux”, “mise en place”, які й сьогодні активно використовуються в міжнародній гастрономічній практиці та є універсальними для професійних кухарів у всьому світі.

Аналізуючи корпус кулінарних текстів, автори наукового дослідження Грагера, Р. та Дієс Абаді, Г. визначили, що 8 із 10 найпоширеніших термінів мають французьке походження, що становить

80 % найпоширеніших слів у корпусі. Сюди входять такі слова, як “sauce”, “flour”, “minute”, “use”, “boil”, “hour” та “ounce” і лише 3 із 10 найпоширеніших термінів мають англійське походження, а саме “egg”, “white” та “teaspoon” [5, с. 1-16].

Більшість цих термінів є іменниками, пов'язаними з інгредієнтами, кухонним приладдям і кулінарними техніками, що відповідає характеру цих гастрономічних текстів. Наприклад, слово “utensil” має французьке походження. В англійській мові воно означало предмет або посуд для домашнього використання. Спочатку воно з'явилося в латині як “uti”, що означає «використовувати», згодом утворилося латинське “utensilis”. Пізніше в старофранцузькій мові воно набуло форми “utensile”, що також означало «предмет для використання». У пізній середньоанглійській мові слово трансформувалося в “utensil”. Наприклад: “The shop is selling utensils made of copper and iron”. – «Магазин продає кухонне приладдя з міді та заліза».

Доповнюють корпус, звичайно, і дієслова, які становлять близько 21% та прикметники – близько 17%, які відіграють важливу роль в інструктивному дискурсі. Наприклад, такі слова, як “sauce” («соус») і “flour” («борошно»), є поширеними іменниками, тоді як дієслова, до прикладу: “boil” («кипіти», «варити»), позначають конкретні дії. Типові словосполучення, що зустрічаються дуже часто, такі як “white sauce” («білий соус»), “butter sauce” («вершковий соус»), “apple sauce” («яблучний соус»), “lemon juice” («лимонний сік»), демонструють інтеграцію та нормалізацію цих термінів в англійській кулінарній лексиці [5, с. 1-16].

Французькі кулінарні запозичення відіграли надзвичайно важливу роль у розвитку англійської кулінарної термінології. Вони не лише збагатили лексичний склад англійської мови, а й сприяли формуванню нової гастрономічної культури, у якій кулінарія почала сприйматися як мистецтво, ознака освіченості та елемент національного престижу.

Література:

1. Lacoudre A. *L'incroyable histoire des mots français en anglais* [The incredible history of French words in English] [Електронний

ресурс]. 2019. URL: <https://miscellanees.me/2019/10/01/francais-anglais-lacoudre/> (дата звернення: 12.05.2026).

2. Wall G. Culinary nationalism in 18th century England // *Eighteenth-Century Life*. 2016. Vol. 40, No. 2. P. 95–117.

3. Mars V. French chefs and Victorian society // *Journal of Culinary History*. 2004. Vol. 9, No. 2. P. 112–130.

4. Bator M., Sylwanowicz J. Receipt and recipe: Culinary terminology in historical context // *Journal of Historical Linguistics*. 2016. Vol. 12, No. 1. P. 45–67.

5. Gragera R., Diez Abadie G. La présence des emprunts lexicaux français dans la cuisine anglaise du XIXe siècle [The Presence of French Lexical Borrowings in 19th Century English Cuisine] // *European Public & Social Innovation Review*. 2025. Vol. 10. P. 1–16.

Тимошук Наталія

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ХЕДЖУВАННЯ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених вивченню англомовного наукового дискурсу, недостатньо дослідженими, на нашу думку, залишаються засоби його хеджування, які вважаються «етикетними компонентами цього типу дискурсу» [1, с. 147]. Актуальність дослідження зумовлена також сучасними тенденціями розвитку наукового дискурсу, у межах яких науковий текст дедалі частіше інтерпретується крізь призму взаємодії автора й адресата, з акцентуванням уваги на постаті дослідника, його авторській позиції та способах аргументації. У цьому контексті особливої значущості набуває феномен хеджування як комунікативно-прагматичної стратегії, що забезпечує реалізацію зазначеного підходу в науковій комунікації.

У сучасній лінгвістиці термін «хеджування» трактується по-різному. К. Хайленд зробив значний внесок у дослідження аналізованого феномену. На його слушну думку, хеджування є лінгвістичним механізмом репрезентації неповної впевненості мовця в істинності та

достовірності висунутої пропозиції, а також засобом пом'якшеного, некатегоричного вираження авторської позиції. У такому розумінні хеджування виконує важливу комунікативно-прагматичну функцію, оскільки дає змогу репрезентувати наукове знання не як абсолютну істину, а як результат інтерпретації, припущення чи наукового узагальнення автора щодо досліджуваної проблематики [2, с. 252].

Насамперед доцільним видається аналіз лінгвістичних особливостей хеджингових маркерів в англомовних наукових статтях. Лінгвісти виокремлюють такі основні групи хеджингових засобів:

- модальні дієслова (*can, may*), повнозначні дієслова (*seem, indicate*), прикметники (*possible, probable*), прислівники (*likely, presumably*), а також іменники (*claim, assumption*); вони переважно виконують функцію пом'якшення категоричності висловлювання та забезпечують можливість вираження неповної впевненості автора у достовірності репрезентованої інформації;

- апроксиматори (*approximately, roughly, about*), що забезпечують семантичну невизначеність і приблизність викладу;

- вставні конструкції (*I believe...; It is our view that...*) та умовні речення (*If true...; If anything...*), які відображають суб'єктивну позицію автора та засвідчують неповний ступінь упевненості у висловлених судженнях;

- емоційно забарвлені інтенсифікатори (*extremely difficult, particularly encouraging, surprisingly*), що сприяють вираженню авторської оцінки та прагматично підсилюють окремі аспекти висловлювання;

- багатокомпонентні конструкції, які поєднують кілька хеджів у межах одного висловлювання (*It may suggest...; It would seem somewhat unlikely that...*) [3, с. 154-155].

У межах аналізованої класифікації лінгвістичний аспект тісно пов'язаний із функціональними характеристиками хеджування, оскільки вибір певного типу хеджування зумовлений прагматичною метою автора наукового тексту [4].

Отже, хеджування в англомовному науковому дискурсі виконує важливу етикетну та прагматичну функції й реалізується за допомогою різнорівневих мовних засобів. Використання хеджингових стратегій сприяє пом'якшенню категоричності висловлювань і критичних

суджень, уникненню надмірної категоричності, збереженню комунікативного балансу між адресантом і адресатом, мінімізації впливу на реципієнта, а також підвищенню ефективності наукової комунікації та адекватній репрезентації наукової картини світу.

Література:

1. Ільченко О. М. Хеджинг в аспекті етикетизації. *Мовні і концептуальні картини світу*: збірник наукових праць. К. : Логос, 2000. С. 147–155.
2. Hyland K. Talking to the Academy: Forms of Hedging in Science Research Articles. *Written Communication*. 1996. No. 13 (2). P. 251–281.
3. Salager-Meyer F. Hedges and Textual Communicative Function in Medical English Written Discourse. *English for Specific Purposes*. 1994. Vol. 13 (2). P. 149–170.
4. Тумошчук Н. М. Lexical Realizations of Hedging in the English Academic Discourse. *Нова філологія*. 2026. № 101. С. 256-262. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-101-33>

Райнчак Надія

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник – викладач Змисла С. В.

МОВА ЯК ЗБРОЯ: ЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

У сучасних конфліктах гібридного типу мова використовується не лише для спілкування, а й як засіб впливу на суспільство [2]. Мовний вплив часто має на меті змінити сприйняття інформації через викривлення понять, пов'язаних зі сферою безпеки. Термінологія цивільного захисту (ЦЗ) є особливо вразливою до інформаційних маніпуляцій, оскільки вона безпосередньо пов'язана з базовою потребою людини – почуттям безпеки. Неточне використання або підміна таких термінів може викликати паніку та зменшувати довіру до державних структур [3].

Для формування уявлення про достовірність, приховування реальних загроз або, навпаки, для маскуванню небезпеки у дезінформаційних кампаніях офіційні скорочення нерідко змінюють або вживають некоректно [5]. Використання старих термінів радянського періоду замість сучасних українських (щоб створити відчуття належності до старого інформаційного середовища) або штучне ускладнення з метою заплутати цивільне населення [2]. Класифікація базових абревіатур системи цивільного захисту в контексті їхнього викривлення в медіапросторі:

– **ПРУ (Протирадіаційне укриття)** – у медіа часто штучно ототожнюють в інфопросторі з «бомбосховищем» для нагнітання паніки щодо ядерної загрози;

– **ЄДСЦЗ (Єдина державна система цивільного захисту)** – поширюється через неправдиві повідомлення про її нібито «неспроможність» або «ліквідацію» (1);

– **АСЦО (Автоматизована система централізованого оповіщення)** – використовується у неправдивих інформаційних повідомленнях про «відключення зв'язку та сирен»;

– **ЦОВВ (Центральні органи виконавчої влади)** – згадується у контексті фейкових наказів щодо «термінової евакуації»;

– **МТД (Міжнародна технічна допомога)** – у моніторингових каналах ворога нерідко подається як «списане майно», що нібито не захищає населення;

– **ОЕ (Об'єкти екстреної евакуації)** – назва використовується для збору персональних даних громадян через фішингові боти під виглядом «реєстрації на виїзд».

У дезінформаційних матеріалах використовують різні мовні прийоми для зміни сприйняття реальних подій [4]:

1. **Розширення значення понять (гіперболізація):** Коли локальна технологічна аварія в межах нормативів ЦЗ описується термінами «екологічна катастрофа» чи «техногенний колапс» [1];
2. **Пом'якшення змісту повідомлення (евфемізація):** Використання ворогом заспокійливих термінів для маскуванню власних злочинів (наприклад, «контрольованою скидання води» замість підриву дамби);

3. **Використання штучних або запозичених конструкцій:** Поширення в українському інформаційному просторі іншомовних або штучно створених конструкцій, які не відповідають Кодексу цивільного захисту України, проте створюють ілюзію офіційності [1].

У міжнародному середовищі неправильний переклад термінів цивільного захисту може вплинути на правильне розуміння гібридних загроз на міжнародній арені [5]. Нижче наведено ключові терміни з розширеними варіантами перекладу залежно від контексту використання (офіційного, військово-політичного чи оперативного).

Оповіщення населення:

- **Офіційний / Системний:** *Public alert and notification system* (акцент на інфраструктурі).
- **Оперативний:** *Emergency broadcasting / Population warning* (акцент на дії в момент загрози).
- **Військовий контекст НАТО:** *Civilian early warning text/audio alerts*.
- **Маніпулятивний маркер:** У дезінформації часто замінюється на “*mass panic signals*” для створення ефекту безпорадності.

Термінологія цивільного захисту в умовах гібридної війни уже не виконує лише технічну функцію. Вона стає окремою сферою інформаційної боротьби [4]. Виявлення мовних маркерів (невиправдане використання застарілих абревіатур, специфічне калькування, викривлення перекладу) допомагає оперативніше виявляти дезінформаційні кампанії ще на етапі їхнього зародження в медіапросторі [3].

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (із змінами та доповненнями). URL: rada.gov.ua
2. Почепцов Г. Г. Віртуальні війни. Гібридні загрози XXI століття. Харків : Фоліо, 2019. 423 с.

3. Рекомендації Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України щодо протидії дезінформації у сфері безпеки населення (2024–2025 рр.). URL: <https://spravdi.gov.ua>

4. Лінгвістична експертиза медіатексту в контексті інформаційної безпеки : монографія, за ред. О. В. Попова. Київ : Наукова думка, 2022. 215 с.

5. Шевченко Н. М. Термінологічні пастки та особливості перекладу військово-політичної лексики в умовах гібридної агресії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2023. Вип. 2 (102). С. 145–153.

Сполітак Ангеліна, Сольська Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

PHONOSTILISTISCHE MERKMALE DER MODERNEN DEUTSCHEN SPONTANREDE

Die moderne deutsche Sprache wird im Alltag nicht nur in der vorbereiteten oder normnahen Form verwendet. In spontanen Gesprächen entstehen lautliche Varianten, die in einem Wörterbuch zwar nicht immer als Hauptform erscheinen, aber für das Verstehen gesprochener Sprache sehr wichtig sind. Besonders sichtbar wird das in kurzen spontanen Interviews. In solchen Situationen werden einzelne Wörter gekürzt, Laute fallen aus oder benachbarte Laute beeinflussen einander.

Die vorliegende Untersuchung beschäftigt sich mit drei phonostilistischen Erscheinungen der modernen deutschen Spontanrede: Reduktion, Elision und Assimilation. Ziel ist es, diese Erscheinungen nicht als „Fehler“ gegenüber der Standardlautung zu betrachten, sondern als natürliche lautliche Anpassungen im Redefluss. Als Material wurden drei kurze Straßeninterviews des Kanals *Easy German* auf *TikTok* ausgewählt. Der *TikTok*-Charakter des Materials ist für diese Arbeit nicht zufällig: Die Videos enthalten kurze, alltagsnahe Antworten, die nicht vorgelesen werden und deshalb typische Merkmale spontaner mündlicher Rede zeigen [6; 7; 8].

Theoretisch stützt sich die Arbeit vor allem auf das *Deutsche Aussprachewörterbuch* (Krech et al. 2009), in dem unterschiedliche Grade der Artikulationspräzision berücksichtigt werden. Dort wird beschrieben, dass bei geringerer Artikulationspräzision Lautschwächungen, Lautausfälle und Assimilationen auftreten können [4, S. 99]. Für die Analyse der Schwa-Elision ist außerdem die Untersuchung von K. J. Kohler und J. Rodgers wichtig, weil sie den Ausfall des Schwa-Lautes im gelesenen und spontanen Deutsch behandelt [3, S. 99–123]. Auch die Arbeit von T. Solska zeigt, dass die Realisierung von Lauten in der deutschen Spontanrede von positionellen, kombinatorischen und stilistischen Faktoren abhängen kann [5, S. 8].

Die automatisch erzeugten Transkriptionen der Videos wurden nur als erste Orientierung verwendet. Die ausgewählten Stellen wurden anschließend mehrfach manuell angehört und überprüft. In die Auswertung wurden nur solche Fälle aufgenommen, die auditiv ausreichend deutlich waren. Es handelt sich also nicht um eine akustische Messung mit phonetischer Software, sondern um eine regelgeleitete auditive Analyse eines kleinen Korpus. Die Ergebnisse zeigen deshalb keine allgemeine Statistik der deutschen Spontanrede, sondern Tendenzen im ausgewählten Material.

Insgesamt wurden 49 relevante Belege festgehalten: 18 Fälle von Elision, 16 Fälle von Reduktion, 12 Fälle von Assimilation und 3 kombinierte Fälle. Diese Zahlen müssen vorsichtig interpretiert werden, weil die Materialbasis begrenzt ist. Trotzdem zeigen sie, welche phonostilistischen Prozesse in den untersuchten spontanen Äußerungen besonders häufig auftreten.

Die häufigste Erscheinung im Material ist die Elision. Besonders oft betrifft sie den finalen Verschlusslaut [t] in häufig gebrauchten Funktionswörtern und Verbformen. Daneben tritt Schwa-Elision in unbetonten Endsilben auf. Solche Fälle bestätigen die Beobachtung, dass unbetonte Silben in spontaner Rede besonders anfällig für Verkürzung sind.

Reduktion betrifft im untersuchten Material vor allem kurze Funktionswörter und häufige Gesprächswörter. Dazu gehören Formen wie *es* → *-s*, *ein* → *'n*, *eine* → *'ne*, *einen* → *'nen* und *eigentlich* → *eiglich*. Diese Wörter tragen meistens nicht den Hauptakzent der Äußerung. Sie bleiben aus dem Kontext verständlich, auch wenn sie verkürzt ausgesprochen werden. Gerade hier zeigt sich der Unterschied zwischen einer normnahen Einzelform und ihrer spontanen Realisierung im Gespräch.

Assimilation wurde seltener festgestellt, ist aber in einzelnen Lautumgebungen gut erklärbar. Im Material erscheinen vor allem zwei Typen. Bei der progressiven Assimilation nach der Stimmlosigkeit beeinflusst ein vorhergehender stimmloser Laut den folgenden stimmhaften Laut, zum Beispiel in *Bist du* → *bist ɗu*, *machst du* → *machst ɗu* oder *dass du* → *dass ɗu*. Bei der regressiven Assimilation nach der Artikulationsstelle wirkt der folgende Laut auf den vorhergehenden zurück, etwa in *kann man* → *kamm man*, *schon mal* → *schom mal* und *dann muss* → *damm muss*. Diese Fälle wurden nur dort berücksichtigt, wo die lautliche Veränderung beim Hören ausreichend deutlich war.

Einige Beispiele lassen sich nicht nur einem Prozess zuordnen. Bei *sage es* → *sag's* fällt einerseits der Schwa-Laut in *sage* aus, andererseits wird *es* zu *-s* reduziert. Ein noch komplexerer Fall ist *haben es* → *ham's*. Zuerst fällt der Schwa-Laut aus (*haben* → *hab'n*). Danach kann der Nasal an den bilabialen Laut angepasst werden. In stark reduzierter Aussprache wird außerdem [b] abgeschwächt oder nicht deutlich realisiert, sodass die Form *ham* entsteht. In *ham's* kommt zusätzlich die Reduktion von *es* zu *-s* hinzu. Solche kombinierten Fälle zeigen, dass phonostilistische Prozesse in spontaner Rede oft nicht isoliert auftreten.

Die Auswertung zeigt damit eine klare Tendenz im untersuchten Material: Reduktion und Elision treten häufiger auf als Assimilation. Das hängt vor allem damit zusammen, dass spontane Rede viele kurze und unbetonte Formen enthält. Assimilation ist stärker an konkrete Lautumgebungen gebunden und kommt deshalb weniger regelmäßig vor. Für das Verstehen gesprochener deutscher Sprache ist diese Beobachtung wichtig, weil Lernende in authentischen Gesprächen häufig nicht die vollständigen normnahen Formen hören.

Die Untersuchung bestätigt, dass spontane Rede eine eigene lautliche Dynamik besitzt. Sie ist nicht einfach eine nachlässige Variante der Standardsprache. Vielmehr zeigt sie, wie flexibel Aussprache im realen mündlichen Gebrauch sein kann. Reduktion, Elision und Assimilation helfen dabei, den Redefluss ökonomischer zu gestalten, ohne die Kommunikation grundsätzlich zu stören.

Literatur:

1. Auer P. Sprachliche Interaktion. Eine Einführung anhand von 22 Klassikern. 2., aktualisierte Aufl. Berlin ; Boston : De Gruyter, 2013. 289 S.
2. Deppermann A. Sprache in der multimodalen Interaktion. In: Deppermann A., Reineke S. (Hrsg.). Sprache im kommunikativen, interaktiven und kulturellen Kontext. Berlin ; Boston : De Gruyter, 2018. S. 51–85.
3. Kohler K. J., Rodgers J. Schwa deletion in German read and spontaneous speech. In: Kohler K. J. (Hrsg.). Sound Patterns in German Read and Spontaneous Speech: Symbolic Structures and Gestural Dynamics. Kiel : Institut für Phonetik und digitale Sprachverarbeitung der Universität Kiel, 2001. S. 99–123.
4. Krech E.-M., Stock E., Hirschfeld U., Anders L. C. Deutsches Aussprachewörterbuch. Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 2009. 1076 S.
5. Solska T., Borovska O., Poseletska K., Vyshyvana N. Untersuchung zu der Realisierung des Phonems /r/ im unbetonten wortfinalen Silbenanlaut in der modernen deutschen Spontanrede. *Linguistica Silesiana*. 2022. Nr. 43. S. 7–23.

Quellenverzeichnis:

1. EG1 – Easy German. Ist München wirklich die teuerste Stadt in Deutschland? TikTok-Video. URL: https://www.tiktok.com/@easygerman/video/7131785784482434309?is_from_webapp=1&sender_device=pc&web_id=7557346065042949643 (Zugriff am: 07.05.2026).
2. EG2 – Easy German. Are Germans always on time? TikTok-Video. URL: https://www.tiktok.com/@easygerman/video/7116196888684023045?is_from_webapp=1&sender_device=pc&web_id=7557346065042949643 (Zugriff am: 07.05.2026).
3. EG3 – Easy German. What’s shocking about Berlin? TikTok-Video. URL: <https://www.tiktok.com/@easygerman/video/7106574795445112070?is>

Федик Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – асист. Паламарчук А. О.

STYLISTIC MEANS OF PORTRAYING ATTICUS FINCH AS A POSITIVE CHARACTER IN THE NOVEL “TO KILL A MOCKINGBIRD”

The relevance of the topic is determined by the pivotal role of stylistic devices in positive character portrayal in fiction literature. The analysis of figures of speech applied in depiction of Atticus Finch as one of the main characters in the novel “To Kill a Mockingbird” showcases his ample positive traits and features demonstrated in a variety of contexts and allows for the enhancement of his impact on the readers.

The aim of the research is to examine stylistic means utilized by Harper Lee to describe Atticus Finch as a positive character in the written text of her novel “To Kill a Mockingbird”.

The results indicate that in the portrayal of Atticus Finch, prevalent stylistic devices are hyperboles, anaphoric repetitions and metaphors. With reference to hyperbole, Atticus perseveres as *“the only man in these parts who can keep a jury out so long in a case like that”* [3, p. 218]. To expatiate on, receptivity to defend a Black man in a futile court case shows Atticus’ integrity along with the ability to appeal to logic. Metaphor is employed in the following passage: *“Atticus had used every tool available to free men to save Tom Robinson, but in the secret courts of men’s hearts Atticus had no case”* [3, p. 244]. Inwardly, Atticus was inefficacious against altering perspectives of jurors. His tenacity failed to resonate with prejudiced panelists. In relation to anaphoric repetition, the line *“He would be there all night, and he would be there when Jem wakes up in the morning”* [3, p. 284] touches upon Atticus being a single parent. He would take care of his children not only by means of physical presence, but also via perpetual support in vulnerability displayed by his children.

Ensuing citations belong to accentuation of Atticus' empathy: "*You never really understand a person until you consider things from his point of view – [...] – until you climb into his skin and walk around in it*" [3, p. 34] (parallelism in order to understand the other person through personal experiences) and "*We couldn't operate a single day without Cal, have you ever thought of that? You think about how much Cal does for you, and you mind her, you hear?*" [3, p. 30] (rhetorical questions directed by Atticus at his children with the purpose of treating Calpurnia like an ordinary person despite Maycomb treating Black people unjustly) [1, p. 741].

Another crucial figure of speech is simile: "*When the three of us came to her house, Atticus would sweep off his hat, wave gallantly to her and say: "Good evening, Mrs. Dubose! You look like a picture this evening."*" [3, p. 104]. The comparison of Mrs. Dubose, a racist neighbour, to a picture emphasizes Atticus' politeness towards a woman that harshly criticizes him because of his predisposition to defend Black people. To clarify further, Atticus prefers to ignore malicious remarks rather than confront the core – Mrs. Dubose – with the aim to teach empathy towards a woman battling her own afflictions [2, p. 6].

In conclusion, this research addresses the most commonplace figures of speech incorporated by Harper Lee in positive characterization of Atticus Finch in the novel "To Kill a Mockingbird". Findings reveal that an adequate amount of metaphors, hyperboles and anaphoric repetitions, as well as rhetorical questions and similes, has been employed to consider Atticus a person of exemplary character on account of exhibited gratitude, protectiveness, empathy, consideration, compassion and fairness.

References:

1. Chen S., Dan Z. Exploring Discipline and Resistance in To Kill a Mockingbird from Perspective of Foucault's Theory of Power. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2021. Vol. 631. P. 737–744. URL: https://www.researchgate.net/publication/358123246_Exploring_Discipline_and_Resistance_in_To_Kill_a_Mockingbird_from_Perspective_of_Foucault's_Theory_of_Power.
2. Mathai, S. The Atticus Finch Challenge. ResearchGate: Azim Premji University. 2023. P. 1–7. URL:

https://www.researchgate.net/publication/376085544_The_Atticus_Finch_Challenge.

3. Lee, H. To Kill a Mockingbird. Prentice-Hall of India, New Delhi, 1960. 284 p. Internet Archive [Електронний ресурс]. URL: <https://archive.org/details/dli.bengal.10689.12863/mode/2up> (Accessed: 19 May 2026).

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

*Баюрко Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Петров О.О.*

КОРПУСНІ ПАРАМЕТРИ МЕТАФОРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТУ MONEY У СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Метафоричне моделювання концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці є одним з найпродуктивніших напрямів дослідження мовної картини світу. Концепт MONEY займає особливе місце у структурі економічного дискурсу, а його медійна репрезентація відображає не лише мовні тенденції, а й глибинні культурні та соціальні установки суспільства. Корпусний підхід до аналізу метафор дозволяє уникнути інтуїтивного аналізу та забезпечує статистично верифіковану базу для теоретичних узагальнень [1, с. 99-106].

Матеріалом дослідження слугують дані двох корпусів: Corpus of Contemporary American English (COCA) для англомовного медіадискурсу та Генеральний регіонально анотований корпус (ГРАК) для україномовного. Вибірка охоплює публікації у медіасегментах обох корпусів за 2018–2024 роки. Загальний обсяг проаналізованих контекстів становить понад 4 200 одиниць, на основі ключових лексем money / гроші та суміжними фінансовими номінаціями.

Методологічну основу становлять принципи корпусної лінгвістики, теорія концептуальної метафори Лакоффа і Джонсона, а також методи фреймової семантики. Корпусний аналіз здійснювався з використанням функції Collocates (вікно ± 5) та Clusters у СОСА і відповідного конкорданс-пошуку у ГРАК.

Виявлено 4 базові метафоричні моделі концепту MONEY в досліджуваних корпусах. Перша – ГРОШІ є РІДИНА – є найчастотнішою і репрезентована лексемами cash flow, liquidity, money flows, вливання коштів, відтік капіталу. Ця модель концептуалізує фінансові процеси як рух рідини у замкнутій системі, що актуалізує фрейми «циркуляція», «тиск», «замороження». Друга модель – ГРОШІ є ІНСТРУМЕНТ – виявляється у стійких сполученнях leverage financial tools, використовувати кошти, механізм фінансування. Вона наголошує на функціональності грошей як засобу досягнення мети. Третя модель – ГРОШІ є ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ – представлена контекстами growth of capital, гроші «живуть», capital dies, ринок «дихає». Четверта – ГРОШІ є СУБСТАНЦІЯ/РЕСУРС – реалізується через pooling resources, injection of funds, запаси коштів.

Наведені дані засвідчують типологічну близькість метафоричних патернів в англо- та україномовному медіадискурсі, що може бути пояснено як універсальністю тілесного досвіду взаємодії з матеріальними об'єктами, так і впливом глобалізованого медіапростору на структуру концептуалізації. Водночас розбіжності у питомій вазі окремих моделей відображають культурно-специфічні пріоритети: в українському корпусі дещо вища частка моделі ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ корелює з дискурсом економічної відбудови та виживання, характерним для воєнного та постконфліктного медіасередовища.

Особливу увагу привертає субмодель «замороження / розморожування» у рамках моделі РІДИНА: freeze assets, заморожені активи, розблокування рахунків. Вона набула підвищеної частотності у 2022–2024 роках, що є прямим наслідком санкційного дискурсу та його відображення у медійній комунікації. Подібна часова динаміка є одним із ключових переваг корпусного підходу порівняно з традиційним аналізом: він дозволяє фіксувати дискурсивні зрушення з точністю до конкретного року і навіть місяця публікацій [2, с. 211–228].

Результати дослідження підтверджують продуктивність корпусної методології для когнітивно-лінгвістичного аналізу медіаконцептів. Метафоричне моделювання концепту MONEY у сучасному медіадискурсі є системним явищем із чіткими частотними домінантами, що відтворюються в обох досліджуваних мовах. Перспективи роботи пов'язані з розширенням вибірки за рахунок мультимодального компонента (інфографіка, заголовки) та зіставним аналізом із даними інших національних корпусів [3, с. 41–48].

Література:

1. Шевченко І. С. Сценарії смислотворення в медіадискурсі: когнітивний і мультимодальний аналіз. Вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація». 2023. № 1. С. 99–106. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-14>.
2. Яворська Г. Дискурс війни (кілька методологічних питань). Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2024. С. 211–228.
3. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. Стратегічні пріоритети. 2016. № 4. С. 41–48.

Безкорвайна Аліна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц Гладьо С.В.

КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА В АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ МАС-МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ

Хибні друзі перекладача залишаються одним із найстійкіших джерел перекладацьких помилок, характерних для пари англійська – українська мова. На відміну від лексичних лакун, які сигналізують про відсутність відповідника, або омонімії в межах однієї мови, хибні

відповідники небезпечні саме своєю «прозорістю»: перекладач не відчуває потреби у верифікації значення, оскільки слово здається знайомим. Саме в цьому полягає принципова складність явища, і саме тому воно заслуговує не лише теоретичної класифікації, а й емпіричного вивчення на матеріалі реальних текстів.

Дослідження проводилося на корпусі з 25 лексичних одиниць, відібраних із англомовних новинних матеріалів BBC . Вибір корпусу обґрунтований тематичною різномірністю текстів, редакційним стандартом і поширеністю BBC як джерела у навчальній та практичній перекладацькій роботі. Новинний дискурс характеризується лексичною цільністю, частим залученням суспільно-політичної, юридичної та фахової термінології, що робить його середовищем підвищеного ризику міжмовної інтерференції. [1, с. 61]

За результатами типологічного аналізу корпус розподілився на три групи. Першу і найчисельнішу утворюють повні хибні друзі перекладача, де формальна подібність не підкріплена жодним спільним семантичним компонентом: *accurate, actually, fabric, magazine, sympathy, decade*. Особливість одиниць цієї групи полягає в тому, що вони породжують системні, а не випадкові помилки – перекладач не просто помиляється, він відтворює хибний шаблон, засвоєний на підставі формальної аналогії. Другу групу становлять часткові хибні друзі (*argument, nature, director, brilliant*) – слова з розгалуженою полісемією, де лише одне зі значень є контекстуально релевантним. Помилки цього типу семантично тонші, оскільки перекладач знає слово, однак обирає хибне значення з-поміж відомих. Третя група об'єднує термінологічні хибні друзі: *argument* у юридичному значенні, *battery* в електроенергетичному контексті, *clay* у тенісній термінології, *cabinet* як склад уряду, *troops* як збройні підрозділи. Переклад таких одиниць потребує не лише мовної компетентності, а й орієнтації в предметній сфері, що виводить проблему за межі суто лінгвістичної підготовки.

Б. Гулян кваліфікує хибних друзів перекладача як міжмовні омоніми, природа яких зумовлена спільним етимологічним коренем при розбіжних траєкторіях семантичного розвитку в кожній з мов [2, с. 202]. Дана теза знаходить підтвердження в аналізованому корпусі: більшість зафіксованих одиниць є запозиченнями з латини, французької або грецької, що функціонують і в англійській, і в українській мові,

зберігаючи формальну подібність при семантичній розбіжності. Ілюзія зрозумілості, яку вони створюють, є прямим наслідком спільного походження.

Кількісний аналіз виявив три провідні механізми виникнення помилок. Найпоширеніший – орієнтація на формальну аналогію: перекладач обирає «найближчий» відповідник у рідній мові без перевірки його семантичної відповідності. Так утворюються пари actual–актуальний, chef – шеф, affair – афера, sympathy – симпатія. Другий механізм – ігнорування полісемії, коли слово відоме, але актуальне в конкретному контексті значення не розпізнається: argument перекладається як аргумент замість слухання, brilliant – як діамант замість блискучий. Третій механізм, зафіксований у меншій кількості прикладів, – нечутливість до фразеологічного оточення: значення визначається не окремим словом, а стійкою конструкцією (nature reserve, data centre, family name), яку перекладач помилково розбирає покомпонентно.

Аналіз перекладацьких рішень дозволяє виокремити стратегії, що виявилися найефективнішими для подолання міжмовної інтерференції. Контекстуальна заміна є базовою: перекладач відмовляється від формально подібного відповідника на користь семантично точного еквівалента, визначеного через комунікативний контекст. Конкретизація застосовується там, де широке значення англійської лексики потребує звуження до більш точного українського відповідника: academic – науковиця, accurate – точний, battery – акумулятор. Термінологічна заміна необхідна для фахових контекстів, де загальнозживане значення поступається галузевому: arguments – слухання, clay – ґрунтове покриття корту. У метафоричних конструкціях – зокрема у виразі pass on the baton – застосовується смислова адаптація, що зберігає образність засобами цільової мови й відтворює прагматичний ефект висловлювання. [3, с. 296]

Принципово важливо, що жодна з названих стратегій не функціонує як універсальний алгоритм. Вибір трансформації щоразу зумовлений взаємодією семантичної структури слова, жанрової специфіки тексту та прагматичного завдання перекладу. Спроба звести цей вибір до готових таблиць відповідників лише переміщує проблему, а не вирішує її: перекладач, що механічно застосовує правило,

помиляється так само, як і той, що орієнтується на формальну аналогію. Адекватне відтворення хибних відповідників потребує аналітичної позиції – здатності щоразу встановлювати актуальне значення слова в конкретному дискурсі, а не покладатися на засвоєний шаблон.

Результати дослідження засвідчують системність явища хибних друзів перекладача в англо-українській парі та його охоплення різних тематичних груп і типів лексики. Виявлені типологія, механізми помилок і перекладацькі стратегії можуть бути використані в підготовці фахових перекладачів, а також слугувати основою для розробки навчальних матеріалів із практики перекладу англомовних медійних текстів.

Література:

1.Вишнеvsька О. «Хибні друзі перекладача» при вивченні англійської мови. Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика. 2020. С. 60–62.

2.Гулян Б. Хибні друзі перекладача, або проблема міжмовних омонімів. Філологічні студії та перекладознавчий дискурс. Івано-Франківськ : Університет Короля Данила, 2024. С. 202.

3.Кабаченко І. Л. Мовне явище «хибні друзі перекладача» й причини його виникнення. Scientific progress: innovations, achievements and prospects. 2023. С. 292–298.

Бохонко Христина

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник – викладач Змисла С.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА ІНСТРУКЦІЙ З ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ ООН ЧИ НАТО)

Сучасні геополітичні реалії, зумовлені триваючим воєнним станом в Україні, вимагають інтенсифікації інтеграційних процесів держави до євроатлантичного безпекового простору. Важливим складником цієї інтеграції є активна взаємодія з провідними міжнародними організаціями, насамперед Організацією Об'єднаних

Націй (ООН) та Організацією Північноатлантичного договору (НАТО). У цьому контексті переклад стратегічної документації, інструкцій та нормативних актів переходить із суто лінгвістичного завдання у забезпечення національної безпеки. Цивільний захист сьогодні функціонує як комплексна міждержавна система, де злагодженість дій підрозділів, збереження техніки та, найголовніше, захист людського життя безпосередньо залежать від точності та оперативності інтерпретації технічних протоколів і регламентів. Будь-яка термінологічна похибка у цій сфері є критичною. Коли берешся за документи ООН чи НАТО, одразу бачиш: стиль дуже формальний, логічний, емоцій майже немає.

Метою даного дослідження є виявлення мовних труднощів, що виникають під час перекладу міжнародних документів у сфері цивільного захисту, а також визначення ефективних способів їх подолання. Особлива увага приділяється відтворенню граматичних конструкцій, зокрема пасивного стану та еліптичних структур, оскільки їх адекватний переклад забезпечує не лише формальну правильність тексту, а й збереження його функціональної еквівалентності.

У статті Наталії Іванишин та Олександра Петрова проаналізовано особливості перекладу лексичних засобів, уживаних у керівних документах НАТО з питань цивільного захисту. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреб України у сфері міжнародної співпраці після початку повномасштабної війни та активним залученням українських установ, зокрема Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, до реалізації міжнародних проєктів [3].

У результаті аналізу автори виявили понад сто термінів і термінологічних словосполучень та встановили, що найбільш поширеними способами їх перекладу є транскодування та словниковий відповідник [3]. Дослідники виділяють кілька різновидів транскодування: транскрибування, транслітерацію, змішане та адаптивне транскодування [3]. Результати власного дослідження підтверджують продуктивність зазначених способів перекладу. Зокрема, аббревіатура *NATO* відтворюється шляхом транскодування як *НАТО*, а назва *Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC)* перекладається як *Євроатлантичний координаційний центр реагування на катастрофи (САКЦПК)* [4].

Значну роль у перекладі відіграє також контекстуальна заміна, яка застосовується у випадках, коли прямий переклад не забезпечує адекватної передачі змісту [3]. Наприклад, термін *resilience* у документах цивільного захисту доцільно перекладати як *стійкість*, що найбільш повно відображає його функціональне значення в професійному дискурсі [4]. Описовий переклад використовується рідше, проте є необхідним для відтворення понять, що не мають усталених відповідників в українській мові [3]. Так, термін *all-hazards approach* може бути переданий описовою конструкцією *підхід, що враховує всі види загроз*, яка забезпечує зрозумілість і точність передачі змісту [4].

Наступне дослідження Тетяни Щеголевої та Ольги Мисечко присвячене особливостям перекладу англomовних військових документів НАТО для потреб Збройних Сил України. Авторки розглядають переклад акронімів, неологізмів, назв військових операцій, посад, зразків озброєння та військової техніки [2]. Особливу увагу вони приділяють стандартизованим термінам, абрeвіатурам та евфемістичним одиницям. Зокрема, акронім *CBRN* відтворюється українським відповідником *ХБРЯ* (*хімічні, біологічні, радіологічні та ядерні загрози*), а скорочення *ROE* (*Rules of Engagement*) перекладається як *Правила застосування сили* [4]. Серед розглянутих прикладів перекладу військових посад варто відзначити відповідники *Chief of Defence* – *Головнокомандувач Збройних Сил та Joint Operations Commander* – *Командувач об'єднаних сил* [4]. Такі приклади демонструють важливість уніфікації військової термінології та її адаптації відповідно до стандартів НАТО.

На думку дослідниць, ключовими принципами перекладу військових документів є прагматична еквівалентність, збереження офіційно-ділового стилю та термінологічна точність [2]. Зокрема, термін *decontamination* було відтворено українським відповідником *деконтамінація*, а словосполучення *evacuation order* – як *наказ про евакуацію*. Такі приклади демонструють важливість використання стандартизованих термінів та забезпечення однозначності професійної комунікації. Окремо авторки акцентують увагу на проблемі міжмовної асиметрії та появі нових термінів, пов'язаних із сучасними воєнними реаліями. У зв'язку з цим підкреслюється необхідність володіння перекладачем не лише спеціалізованою термінологією, а й знаннями у

сфері стилістики, міжкультурної комунікації та професійного дискурсу [2].

Таким чином, проведений аналіз засвідчує, що якісний переклад міжнародних стандартів і документів у сфері цивільного захисту та оборони є важливим чинником забезпечення ефективної міжнародної взаємодії України. Результати розглянутих досліджень свідчать про те, що подолання зазначених труднощів можливе завдяки гармонізації термінології відповідно до стандартів НАТО, використанню транскодування, контекстуальної заміни та описового перекладу. Водночас важливою умовою забезпечення адекватності перекладу є систематизація перекладацьких підходів і використання спеціалізованих термінологічних ресурсів, що сприятиме відповідності української документації міжнародним стандартам.

Література:

1. Фостик Р. Особливості перекладу лексики у сфері цивільного захисту на основі циркуляру НАТО про освіту. Мовний простір сучасного світу : тези доповідей VIII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Київ, 24 травня 2024 р.). [орг. комітет: Куранова С. І. (голова) та ін.]; Національний університет «Києво-Могилянська академія», Кафедра загального і слов'янського мовознавства [та ін.]. – Київ : НаУКМА, 2024. – С. 214-218.
2. Щеголева, Т. Л., & Мисечко, О. В. (2026). Відтворення військових реалій у перекладі англомовних документів: аналіз офіційних текстів НАТО та ЗСУ.
3. Ivanyshyn, N. L., & Petrov, O. O. (2024). Особливості перекладу лексичних засобів із керівних документів нато у галузі цивільного захисту. Львівський філологічний часопис, (16), 68-72.
4. North Atlantic Treaty Organization. NATO. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL: <https://www.nato.int/en> (date of access: 2.05.2026).

ПОЛІСЕМІЯ ТА КОНТЕКСТ: ЯК ПЕРЕКЛАДАЧІ ВИРІШУЮТЬ ПРОБЛЕМУ НЕОДНОЗНАЧНОСТІ

З розвитком суспільства постійно розвивається і мова. Одним із найкращих показників цього розвитку є явище полісемії. У перекладі полісемія постає значною перешкодою та проблемою, адже неправильна інтерпретація семантичної структури слова може призвести до значних ускладнень, неякісного перекладу, подачі інформації та змінення змісту або взагалі його втрата.

Полісемія – здатність слова мати кілька лексичних значень. [1, с. 1034]. Сучасні дослідження полісемії виділяють три основні види: ланцюгова, радіальна та змішана полісемія.

1. Ланцюгова полісемія. Кожне нове значення випливає з іншого, найближчого до нього [2, с. 2]. Наприклад *paper*, первинне значення *paper*, відповідно до трактування далі походить інше значення, яке має логічний зв'язок із попереднім, а саме *newspaper* – *газета*, далі знову буде суміжне значення – *article*, тобто *стаття*.
2. Радіальна полісемія. Усі значення слова випливають із одного з того самого, тобто основного, але при цьому вони не пов'язані між собою [2, с. 2]. Наприклад, слово *head* має такі значення: 1) *голова (частина тіла)*, 2) *керівник*, 3) *верхня частина предмета*, 4) *початок чогось*.
3. Ланцюгово-радіальна або змішана полісемія. Даний вид полісемії поєднує ознаки попередніх двох видів, тобто значення можуть бути пов'язані між собою або ж можуть бути незалежними один від одного. Наприклад *field* – 1) *поле для спорту*, 2) *поле, як ділянка вкрита травою*, 3) *сфера діяльності*, 4) *галузь знань*.

Відповідно до того, що в науці існують різні типи значень слів – існують і певні зв'язки між цими значеннями. Отож, існує три види взаємозв'язків між значеннями полісемантичного слова: перетин, інтеграція та семантична омонімія [3, с. 112].

1. Перетин. Всі значення слова мають один спільний компонент.
2. Інтеграція. Одне значення є більш загальним, тому ширше значення може переймати на себе значення, яке є слабшим.
3. Семантична омонімія. Всі значення багатозначного слова більше не перетинаються між собою, але вони все ще мають відношення до одного і того самого слова.

Перекладаючи полісемантичні слова варто пам'ятати, що їх значення можуть варіюватися відповідно до контексту в якому вони вжиті. Перш ніж перекладати такі слова, варто уважно проаналізувати контекст та підібрати найкраще значення, щоб не втратити зміст тексту та уникнути непорозумінь. Науковці виділяють такі види контексту як: лінгвістичний або вербальний та екстралінгвістичний або невербальний. Лінгвістичний або вербальний контекст поділяється на лексичний та граматичний.

Лексичний контекст залежить від того, в оточенні яких слів знаходиться потрібне полісемантичне слово, так як в залежності від тих слів буде залежати необхідне значення слова.

Граматичний контекст, значення слова змінюється відповідно до граматичної структури речення, а саме в якій структурі знаходиться багатозначне слово.

Полісемія створює багато перешкод для перекладачів, проте існують певні методи, для того щоб вирішити цю проблему. Першим та важливим, як вже було вказано є контекст. Наступним методом є адаптація значення слова. Перш ніж перекладати полісемантичне слово, необхідно проаналізувати вираз або словосполучення і лише після цього намагатися адаптувати значення слова, щоб не було лексичних помилок та щоб не втратити чи не спотворити зміст тексту. Останнім методом є перегляд можливих значень слів у словниках, довідниках та різних посібниках, адже саме там можна легко знайти всі можливі значення слова, при цьому уникаючи непорозумінь та помилок.

Підсумовуючи все вищесказане, варто зазначити, що полісемія це складне явище, яке потребує досліджень та вивчення. Проте в той самий час, полісемія є індикатором розвитку мови, з'являються нові слова, нові значення слів, інколи значення слів або ж самі слова можуть зникати із ужитку.

Література:

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С.1034
2. Куделько З., Полісемантичний термін, як лексична та семантична особливість терміносистеми міжнародних відносин. Чернівці. С. 2
3. Ніконова В. Г., Никитченко К. П. Курс зіставної лексикології англійської та української мов. Науковий посібник. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2020 С. 101-121

Ветрова Ірина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник: к. філол. н., доц. Гладьо С. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ СКОПОСУ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ РЕКЛАМИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Реклама сьогодні – це не просто текст, а потужний інструмент впливу на споживача. Коли компанії виходять на нові ринки, вони зіштовхуються з найголовнішою проблемою – необхідністю адаптувати свою рекламу до іншої культури та мови. Саме тут виникає питання: як перекласти рекламний слоган так, щоб він “спрацював” у новому контексті? Теорія Скопосу є одним із найбільш відповідних підходів для вирішення цього завдання.

Теорія Скопосу була розроблена Гансом Й. Вермеєром наприкінці 1970-х років. Її ключова ідея полягає в тому, що переклад – це насамперед цілеспрямована дія, яка підпорядкована комунікативній меті в культурі споживача. Оригінальний текст при цьому розглядається лише як основа, яку перекладач може адаптувати відповідно до потреб цільової аудиторії [4, с. 243]. Ключовим є перехід від поняття еквівалентності до адекватності. Це логічно, адже мета перекладу часто змінюється залежно від культури, для якої він створюється [3, с. 432].

Рекламний текст – особливий вид дискурсу, де кожна деталь має значення. Метафори, повтори, гра слів, ритм – усе це спрямоване на те, щоб викликати певну емоційну реакцію у споживача. Важливо, що цей вплив нерідко є прихованим: читач чи глядач може й не усвідомлювати, що на нього “тиснуть”. Як зауважує О. С. Гриценко, лінгвістичні методи впливу в рекламі зазвичай є латентними, що робить їх особливо дієвими [1, с. 52–54]. Завдання перекладача – відтворити цей прихований вплив засобами іншої мови.

Для аналізу було відібрано рекламні слогани у двох галузях – харчовій та автомобільній. Розглянемо найбільш показові приклади. Наприклад, лаконічна структура слогану Mars “*Work-Rest-Play*”, побудована на іменниках, в українському просторі трансформується у дієслівні заклики до дії, що дозволяє зберегти енергійність бренду. У перекладі він перетворився на “*Працюй. Відпочивай. Перемагай.*” – нейтральне *Play* набуло значення, що краще резонує з цінностями українського споживача. Метою зміни значення в цьому випадку є універсальність: батончик підходить для будь-якого моменту життя, незалежно від контексту. [2, с. 83].

В автомобільному секторі перекладачі, як правило, більш обережні, оскільки бренд несе певний статусний імідж. BMW “*The Ultimate Driving Machine*” було адаптовано як “*Із задоволенням за кермом*”: акцент змістився з технологічної переваги на особисті відчуття водія. Porsche “*There is no substitute*” українською звучить як “*Духу не приборкати*” – тут раціональне твердження замінено емоційною метафорою свободи, яка є набагато ближчою українській аудиторії.

Поряд із транскрецією – творчою переробкою тексту – виявлено й інші перекладацькі стратегії. Близький до оригіналу переклад використовується тоді, коли будь-яке відхилення послаблює ефект: Mercedes-Benz “*The Best or Nothing*” – “*Найкраще або нічого*”. Стратегія інтернаціоналізації передбачає збереження оригінального тексту іноземною мовою – наприклад, Volkswagen “*Das Auto*”. У цьому випадку іноземна мова сама по собі стає маркером якості та престижу.

Отже, теорія Скопосу дозволяє зрозуміти рекламний переклад не як механічну заміну слів, а як творчий процес, підпорядкований комунікативній меті. Вибір конкретної перекладацької стратегії – транскреції, наближеного перекладу чи інтернаціоналізації – залежить

від специфіки галузі, характеру аудиторії та маніпулятивного потенціалу оригіналу.

Література:

1. Гриценко О. С. Маніпулятивні впливи в текстах медіа протягом виборчої кампанії. *Обрії друкарства*. 2020. № 1(8). С. 52–61. doi: 10.20535/2522-1078.2020.1(8).190088.
2. Європейські мови – 2020: інновації та розвиток: за матеріалами 18-ї міжнародної студентської конференції. Збірник наук. студ. робіт. Дніпро: НТУ “Дніпровська політехніка”, 2020. С. 82–84.
3. Wendland E. R. Review Article: Jeremy Munday, *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. *Old Testament Essays*. 2012. Vol. 25, no. 2. P. 421 – 454.
4. Zhang L. *Business English Translation Strategies in the Perspective of Skopos: In the Case of Advertisement Translation*. *Open Journal of Modern Linguistics*. 2016. P. 243–246.

Галькевич Анна
Львівський державний
університет безпеки життєдіяльності
Науковий керівник - старший викладач Маланюк М.С.

ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ НАТО УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Офіційні документи НАТО становлять важливий сегмент міжнародної військово-політичної комунікації та потребують високої точності перекладу. У зв'язку з поглибленням співпраці України з НАТО питання якісного перекладу нормативних, організаційних та військово-технічних документів набуває особливої актуальності.

Однією з головних проблем перекладу документів НАТО є значна кількість спеціалізованої термінології. Багато термінів не мають прямих відповідників в українській мові, що зумовлює необхідність використання калькування, описового перекладу або створення нових

термінологічних одиниць. Особливу складність становлять багатокомпонентні терміни та аббревіатури, які потребують уніфікованого підходу до перекладу.

Ще однією проблемою є відмінності між англійською та українською адміністративно-правовими системами. Під час перекладу необхідно враховувати специфіку функціонування військових структур, посад, органів управління та процедур, щоб забезпечити адекватне відтворення змісту документа.

Важливим аспектом є збереження офіційно-ділового стилю тексту. Перекладач повинен забезпечити точність, однозначність і нормативність викладу, уникаючи емоційно забарвленої лексики та неоднозначних формулювань.

Серед основних стратегій перекладу документів НАТО варто виділити використання стандартизованої термінології відповідно до офіційних глосаріїв НАТО, застосування перекладацьких трансформацій, а також уніфікацію перекладу термінів у межах одного документа та всієї системи документів.

Ефективним інструментом забезпечення якості перекладу є використання систем автоматизованого перекладу (CAT-tools), перекладацьких пам'ятей та спеціалізованих термінологічних баз даних. Вони сприяють підтриманню термінологічної послідовності та підвищують ефективність роботи перекладача.

Таким чином, переклад офіційних документів НАТО українською мовою є складним процесом, що потребує глибоких знань військової термінології, міжнародного права та особливостей офіційно-ділового стилю. Застосування сучасних перекладацьких стратегій і технологій дозволяє забезпечити високу якість перекладу та ефективну міжмовну комунікацію в сфері міжнародного співробітництва.

Література:

- 1.AAP-06. NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). Brussels : NATO Standardization Office, 2021. 622 p.
- 2.AAP-15. NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications. Brussels : NATO Standardization Office, 2013. 482 p.

3. NATOTerm : NATO Terminology Database. URL: <https://nso.nato.int/natoterm> (дата звернення: 26.05.2026).

4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004. Ч. 1. 576 с.

5. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2017. 448 с.

6. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів : Вид-во при Львівському державному університеті, 1989. 216 с.

7. Черноватий Л. М. Переклад англійської мовної громадсько-політичної літератури : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2006. 416 с.

*Гладь Світлана,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

DUBBING AND SUBTITLING: IMPACT ON THE AUDIENCE

The globalization of screen media has established audiovisual translation (AVT) as a critical mechanism for cross-cultural exchange. Among cinematic genres, comedy presents an exceptional challenge for translators due to its heavy reliance on verbally expressed humor (VEH), linguistic nuances, and culture-specific references [2, p. 332]. This study provides a comprehensive, comparative analysis of the linguistic, cultural, and technical dimensions of dubbing and subtitling in the translation of English-language comedy films and television series into Ukrainian. By examining how humor is preserved, altered, or lost across these two distinct AVT modes, this research elucidates the operational constraints and creative strategies that dictate contemporary Ukrainian translation practices.

The theoretical framework of this research integrates the General Theory of Verbal Humor (GTVH) with established AVT constraint models to evaluate the translation of wordplay, situational irony, sarcasm, and allusive humor [1, p. 114-115]. Comedic humor frequently derives from script opposition or overlap, where linguistic choices trigger incongruous mental schemas. In interlingual translation, maintaining this incongruity requires

navigating the distinct semiotic systems of the source language (SL) and target language (TL). When translating from English to Ukrainian, professionals must bridge a profound cultural and linguistic gap. English relies heavily on analytical structures, highly compact idiomatic expressions, and specific socio-historical references. Conversely, Ukrainian features a rich synthetic morphology, flexible word order, and distinct cultural scripts shaped by Ukrainian and European realities.

Subtitling operates under severe spatio-temporal limitations, typically restricted to two lines of text, a maximum of 35 to 42 characters per line, and a mandatory screen duration that matches human reading speeds. In comedy, these constraints induce high textual reduction, which often results in the omission of secondary jokes or the neutralization of complex wordplay. Subtitled humor forces the target audience to perform dual cognitive processing: decoding the written translation while simultaneously absorbing the original visual and audio cues. Consequently, timing becomes a delicate variable; poorly timed subtitles can prematurely deliver a comedic punchline, neutralizing its psychological impact.

In contrast, dubbing shifts the translational burden from visual text processing to acoustic and dramatic performance. While dubbing liberates the audience from reading text, it introduces the stringent technical constraints of lip-synchronization (isochrony) and kinetic alignment. The Ukrainian translator must choose target words that mimic the bilabial consonants and open vowel sounds of the original English actors' mouth movements. However, dubbing offers a distinct advantage in comedic delivery by allowing for voice modulation, prosodic emphasis, and the integration of regional Ukrainian dialects or sociolects. This vocal flexibility enables a more immersive emotional experience, keeping the narrative rhythm of the comedy intact.

A corpus-based analysis of selected modern American sitcoms illustrates that the predominant translation strategies are employed in translation philosophy: subtitling leans heavily toward foreignization, preserving original cultural markers and relying on the viewer's contextual competence, whereas dubbing favors domestication and creative intervention. In Ukrainian dubbing practices, domesticating strategies like cultural substitution and lexical adaptation are frequently deployed to replace obscure Western allusions with functional equivalents familiar to Ukrainian viewers

[3, p. 51]. For example, puns dependent on English homophony or specific slang are routinely rewritten into idiomatic Ukrainian wordplay to trigger the intended visceral response of immediate laughter.

The findings indicate that while subtitling preserves the authentic linguistic profile of the original performance, it frequently dilutes the spontaneous emotional impact of the humor due to cognitive overloading and semantic condensation. Dubbing emerges as a highly effective vehicle for domesticating comedic narratives, transforming alien socio-cultural constructs into highly relatable, localized jokes. However, this localization occasionally risks over-domestication, which can distort the filmmaker's original context or result in systemic semantic loss.

Ultimately, neither dubbing nor subtitling is universally superior for translating humor; the success of each format depends on the sub-genre of comedy and the translator's ability to balance technical constraints with creative interpretative liberties.

Literature:

1. Pilyarchuk K. Humor and allusions on screen: Looking into translation strategies of 'The Simpsons'. *Research in Language and Culture*, 5(2), 2025, 112-128.
2. Tong M. Y., Abdul Halim H., Boon Sim N. Verbally expressed humor translation strategy in audiovisual products: A systematic literature review. *World Journal of English Language*, 14(6), 2024, 325-339. <https://doi.org/10.5430/wjel.v14n6p325>
3. Weston O. Interventional strategies in the Ukrainian dubbing of 'The Simpsons Movie' (2007). *Colloquia Humanistica*, 11(1), 2022, 45-62

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ Й ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАЧІВ У РОБОТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Сучасний розвиток цифрових технологій суттєво вплинув на сферу перекладознавства. У сучасному світі штучний інтелект та онлайн-перекладачі активно використовуються у професійній діяльності перекладачів, студентів та викладачів. Такі сервіси, як Google Translate, DeepL та ChatGPT, допомагають швидко перекладати тексти, редагувати граматичні конструкції та покращувати якість письмового мовлення. Особливо актуальним це стало в умовах глобалізації та постійного зростання обсягу інформації.

Метою дослідження є аналіз переваг і недоліків використання штучного інтелекту та онлайн-перекладачів у роботі перекладача.

Проблему використання сучасних технологій у сфері перекладу досліджували багато українських і зарубіжних науковців. Вони вважають, що автоматизований переклад значно пришвидшує роботу перекладача, проте не здатний повністю враховувати мовний контекст, стилістичні особливості та культурні відмінності. У контексті розвитку перекладацьких індустрій західні теоретики, зокрема Е. Пім, наголошують на тому, що цифровізація змінює саму сутність професії, перетворюючи перекладача на редактора машинного тексту [3].

Однією з головних переваг використання штучного інтелекту є швидкість роботи. Онлайн-перекладачі здатні перекласти великий обсяг тексту за декілька секунд, що значно економить час перекладача. Крім того, сучасні сервіси допомагають знаходити синоніми, перевіряти граматику та редагувати текст.

Ще однією перевагою є доступність онлайн-перекладачів. Більшість сервісів працюють безкоштовно та доступні через мобільні додатки або вебсайти. Це дозволяє швидко отримати переклад у будь-який момент. Також штучний інтелект підтримує переклад великої

кількості мов, що сприяє міжнародній комунікації. Як зазначає В. І. Карабан, автоматизація рутинних процесів і швидкий пошук лексичних відповідників суттєво оптимізують передперекладацький аналіз тексту [1].

Проте використання штучного інтелекту має і певні недоліки. Однією з найпоширеніших проблем є неправильний переклад фразеологізмів та сталих виразів. Наприклад, англійський вислів *“It’s raining cats and dogs”* автоматичний перекладач може перекласти буквально, хоча правильним варіантом українською мовою є *«лє як з відра»*. Подібні помилки виникають через те, що система не завжди враховує контекст висловлювання. На ці виклики звертає увагу І. В. Корунець, підкреслюючи, що адекватне відтворення ідіом вимагає обов’язкового врахування національно-культурного забарвлення одиниць, що поки що є недоступним для алгоритмів штучного інтелекту [2].

Також машинний переклад часто містить стилістичні та граматичні помилки. Під час перекладу художніх текстів штучний інтелект може втрачати емоційне забарвлення, авторський стиль та особливості мовлення персонажів. У результаті текст стає менш виразним і не завжди відповідає нормам української мови.

Ще одним недоліком є залежність користувачів від технологій. Деякі студенти та перекладачі надмірно покладаються на онлайн-перекладачі та перестають самостійно аналізувати мовні конструкції. Це негативно впливає на розвиток професійних навичок та рівень мовної компетентності.

Отже, використання штучного інтелекту та онлайн-перекладачів має як переваги, так і недоліки. Сучасні технології значно полегшують роботу перекладача та допомагають швидко опрацювати великі обсяги інформації. Проте автоматизований переклад не може повністю замінити людину через наявність контекстуальних, граматичних і стилістичних помилок. Таким чином, найефективнішим є поєднання сучасних технологій із професійними навичками перекладача.

Література:

1. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2017. 448 с.

2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 2018. 312 с.
3. Pym A. Exploring Translation Theories. London : Routledge, 2021. 196 p.

Давиденко Анна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Гладь С.В

ПАСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Дослідження взаємодії граматичних систем у процесі перекладу є одним із пріоритетних напрямів сучасної філології. Оскільки кожна мова має унікальні структури для вираження думки, перекладач часто стикається з проблемою пошуку еквівалентів для конструкцій, що не мають прямих аналогів у мові перекладу. Однією з таких є категорія стану.

Активна і пасивна конструкції – це два різні способи подавання засобами певної мови того самого перехідного процесу позамовної дійсності. У такого процесу обов'язково має бути два учасники: суб'єкт та об'єкт[2, с. 4]. Питання співвідношення активних і пасивних конструкцій в англійській мові досі є суперечливою темою, проте факт їх присутності у наукових текстах є очевидним – вони посідають своє місце у системі мовних засобів книжних стилів сучасної української мови, а отже необхідно визначити адекватні способи їх перекладу [1, с. 186].

Пасивний стан в англійській мові має аналітичний характер і будується за інваріантною моделлю «to be + V3». На основі цієї моделі виділяють три базові типи пасивних конструкцій:

1. Прямий пасив (Direct Passive): підметом стає прямий додаток «*The letter was written*».
2. Непрямий пасив (Indirect Passive): підметом стає непрямої додаток «*I was given a task*».

3. Прийменниковий пасив (Prepositional Passive): дієслово зберігає прийменник «*The doctor was sent for*».

Окрім базових типів, значне місце посідають специфічні типи: каузативний пасив (Causative Passive) «*I had my car repaired*» та пасивні конструкції зі складним підметом (Complex Subject/Personal and Impersonal Passive) «*The team is known to have finished the research*» / «*It is believed that this method is more efficient*».

Переклад цих конструкцій вимагає морфологічних, синтаксичних або структурних змін та потребує вибору однієї з чотирьох моделей української мови:

1. Морфологічна модель (форми на -ся). Використовується для відтворення процесуальності та тривалості дії «*The solar energy is converted into electricity by photovoltaic cells*» – «*Сонячна енергія перетворюється на електроенергію за допомогою фотоелектричних елементів*». Ця модель є найбільш релевантною для форм групи Continuous Passive та Present Simple Passive.

2. Аналітична модель (дієприкметники на -ний, -тий). Застосовується для акцентування уваги на результаті дії «*The report was written in English*» – «*Звіт був написаний англійською мовою*». Використання допоміжного дієслова «був» дозволяє чітко диференціювати минулий та теперішній часові плани.

3. Безособова модель (форми на -но, -то). Є унікальним засобом української мови для передачі завершеності дії без вказівки на виконавця «*The account was activated*» – «*Обліковий запис було активовано*». Ці форми є ідеальним еквівалентом для Past Simple Passive у наукових звітах та інструкціях.

4. Синтаксична трансформація. Передбачає повну перебудову речення, де логічний об'єкт стає додатком, а суб'єкт – підметом «*The policy was updated by the admin*» – «*Адміністратор оновив політику*».

Найбільшу складність становлять каузативний пасив та конструкції зі складним підметом, оскільки український синтаксис не допускає вживання додатка у ролі підмета. У таких випадках обов'язковою є синтаксична перебудова: «*The company had the software tested by independent experts*» – «*Компанія віддала програмне забезпечення на тестування незалежним експертам*»; «*The delegation is*

expected to arrive at noon» – «Очікується, що делегація прибуде опівдні»; «It is widely believed that the climate is changing» – «Загальновизнаний є факт, що клімат змінюється».

Отже, адекватне відтворення англomовного пасиву в українському перекладі можливе за умови відмови від дослівної інтерпретації тексту. Головним критерієм вибору трансформацій є збереження комунікативної мети оригіналу: якщо акцент зосереджений на процесі – доцільно використовувати форми на -ся, якщо на результаті – безособові форми на -но, -то або активні дієслівні структури. Такий підхід дозволяє зберегти стилістичну нейтральність та об'єктивність, притаманні вихідному тексту, адаптуючи його до норм української літературної мови.

Література:

1. Гелетка М., Рижкова В., Левін Є. Особливості перекладу англійських пасивних конструкцій українською мовою (на матеріалі текстів у галузі авіабудування і космонавтики). *Науковий журнал української лінгвістики*. 2024. № 71(1). С. 183–191.
2. Гінзбург М. Про активні та пасивні конструкції в українських фахових текстах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. С. 3–14.

Змисла Софія

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

АБРЕВІАЦІЯ ТА КОДУВАННЯ У ТЕРМІНОСИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Сучасна військова доктрина України орієнтована на повну інтеграцію у безпековий простір Північноатлантичного альянсу (НАТО). Цей процес охоплює не лише переозброєння чи зміну тактики ведення бою, а й глибоку стандартизацію мовної картини військових медиків. Терміносистема сучасної тактичної медицини (ТМ) є однією з найдинамічніших підсистем військової лексики. Особливе місце в ній посідають абрєвіатури та кодовані формати передачі даних. В умовах

бойових дій, де чинник часу вимірюється людськими життями, швидка та безпомилкова комунікація стає критично важливою. Оптимізація цієї комунікації досягається саме завдяки лаконічності, яку забезпечують процеси абрєвіації та кодування. Більшість базових понять сформовані на основі американських та євроатлантичних протоколів, таких як *Tactical Combat Casualty Care* [1; 4].

Лінгвістичною особливістю цієї терміносистеми є активне використання акронімів – скорочень, які читаються як повноцінні слова [3, с. 46]. Вони виконують подвійну функцію:

інформаційну – стискають багатокomпонентні медичні поняття до кількох літер;

мнемонічну (алгоритмічну) – слугують чітким покroковим орієнтиром для дій бойового медика під вогнем.

На практиці спостерігається цікаве явище двомовної асиміляції. Поруч із використанням оригінальних англійських абрєвіатур в українському професійному мовленні з'являються їхні транслітеровані відповідники (наприклад, абрєвіатура *CASEVAC* у розмовній практиці часто звучить як «казевак») [3, с. 48].

Аналіз терміносистеми дозволяє розподілити абрєвіатури на кілька ключових категорій:

– загальносистемні стандарти та протоколи. Сюди відносять фундаментальні абрєвіатури, що визначають концепцію надання допомоги на офіційному рівні країн Альянсу [2]. Окрім згаданого **TCCC** (тактична допомога пораненим у бою) [4], активно використовується термін **TECC** (*Tactical Emergency Casualty Care*), який адаптує військові протоколи під умови цивільних надзвичайних ситуацій.

– клінічні алгоритми огляду та лікування. Найвідомішим прикладом є акронім **MARCH**, закріплений у базових настановах для військовослужбовців [1, с. 24]. Це жорстка послідовність дій для рятування життя:

M (*Massive Bleeding*) – зупинка масивної кровотечі;

A (*Airway*) – забезпечення прохідності дихальних шляхів;

R (*Respiration*) – закриття поранень грудної клітки, контроль дихання;

C (*Circulation*) – оцінка стану циркуляції крові, шоку;

H (*Hypothermia/Head injury*) – профілактика гіпотермії та контроль

черепно-мозкових травм.

Для уникнення хаосу під час передачі інформації про пораненого використовується акронім MIST (М – механізм травми, І – характер ушкоджень, S – вітальні ознаки, Т – надана допомога) [1]. У логістичному блоці ключовими є поняття MEDEVAC (евакуація спеціалізованим транспортом із лікарем) та CASEVAC (термінова евакуація будь-яким доступним транспортом, часто немедичним) [4].

Кодування у тактичній медицині є логічним продовженням абрєвіації, переводячи вербальну комунікацію у площину стандартизованих сигналів та індексів. Найяскравішим прикладом інтеграції стандартів НАТО є **9-Line MEDEVAC Request** (9-рядковий запит на медичну евакуацію), що базується на вимогах угоди STANAG 2122 [2]. Замість довільного опису ситуації в радіоефірі, боєць передає строго закодовану інформацію за дев'ятьма пунктами: координати HLZ (*Helicopter Landing Zone*), радіочастота, кількість поранених за пріоритетом, наявність спеціального обладнання, безпека зони посадки тощо. Це зводить до нуля ймовірність неправильного розуміння повідомлення через мовний бар'єр або перешкоди зв'язку.

Лексикон сучасної тактичної медицини трансформується під впливом практичного бойового досвіду та міжнародної інтеграції. Абрєвіація та кодування у цій терміносистемі виконують не просто стилістичну чи компресійну роль, а є прямим інструментом управління ризиками. Стандартизовані акроніми (на кшталт MARCH) та уніфіковані коди (як 9-Line MEDEVAC) мінімізують час на ухвалення рішень, усувають суб'єктивізм при передачі даних та забезпечують сумісність українських підрозділів із медичними службами країн-партнерів. Подальше дослідження цього лінгвістичного феномену є важливим як для теорії військового перекладу, так і для практичної підготовки особового складу.

Література:

1. *Курс тактичної медицини (Tactical Combat Casualty Care TCCC): Настанова АТП 3-21.8*. Переклад та адаптація для ЗСУ. К.: МП Леся, 2022. 148 с.
2. *Стандарт НАТО STANAG 2122: Requirements for Military Tactical Combat Casualty Care (TCCC)*. Офіційне видання НАТО. Брюссель, 2021.

3. Олійник О. В. Англomовні запозичення та акроніми у сучасній українській військовій термінології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2023. Вип. 14 (82). С. 45–49.
4. *Tactical Combat Casualty Care (TCCC) Guidelines*. Joint Trauma System (JTS), Defense Health Agency (DHA). US Department of Defense, 2024. 42 p.

Євстратова Христина
Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності
Науковий керівник – викладач Змисла С.В.

РОЛЬ ВІЙСЬКОВИХ ТА КРИЗОВИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ГУМАНІТАРНИХ КОРИДОРІВ

Сучасні воєнні конфлікти дедалі частіше супроводжуються міжнародною співпрацею, що зумовлює потребу в ефективній міжмовній комунікації. У таких умовах переклад відіграє важливу роль під час проведення військових операцій, гуманітарних місій та евакуаційних заходів. Помилки або непорозуміння, спричинені мовними труднощами, можуть негативно впливати на координацію дій між учасниками міжнародної взаємодії. У зв'язку з цим зростає значення діяльності військових і кризових перекладачів, професійні обов'язки яких виходять за межі безпосереднього перекладу повідомлень. Як зазначають дослідники, діяльність перекладача в умовах війни суттєво відрізняється від роботи в мирний час, оскільки умови виконання завдань впливають на процес прийняття рішень, вибір перекладацьких стратегій та зумовлюють необхідність врахування етичних аспектів професійної діяльності [1].

Військові перекладачі є важливою складовою системи військової комунікації та забезпечують мовний супровід взаємодії між підрозділами, штабами й міжнародними партнерами. До їхніх основних завдань належать переклад оперативних документів, розвідувальної інформації, службових повідомлень, а також участь у комунікації з

військовополоненими. Специфіка їхньої діяльності зумовлює необхідність високого рівня володіння військовою термінологією, стандартизованими скороченнями та кодованими системами передачі інформації. Точність перекладу в цьому контексті має особливе значення, оскільки від неї залежить ефективність інформаційного обміну та координації дій між учасниками військових операцій.

Важливу роль у кризових ситуаціях відіграють перекладачі, залучені до гуманітарних місій та евакуаційних заходів. Вони забезпечують міжмовну комунікацію між міжнародними організаціями, зокрема Організацією Об'єднаних Націй (ООН) та Міжнародним комітетом Червоного Хреста (МКЧХ), і місцевим населенням. До їхніх основних функцій належать переклад інформаційних повідомлень, супровід гуманітарних операцій, сприяння координації допомоги та забезпечення належного інформаційного обміну між усіма учасниками комунікації. Ефективність такої діяльності значною мірою залежить від точності перекладу та врахування культурних і комунікативних особливостей сторін взаємодії.

Важливість роботи кризових перекладачів особливо проявилася під час масштабної гуманітарної операції з евакуації цивільних осіб та поранених із заблокованого заводу «Азовсталь» у Маріуполі навесні 2022 року, що здійснювалася під егідою ООН та МКЧХ [3]. У подібних умовах перекладачі виконують роль безпосередніх медіаторів на блокпостах під час жорстких фільтраційних заходів противника та постійного порушення режимів тиші. Специфіка цієї діяльності вимагає не лише досконалого знання мови, але й високої стресостійкості, навичок психологічної підтримки травмованих людей та глибокого розуміння місцевих культурних і соціальних особливостей. Перекладачі стикаються зі стресовими ситуаціями, які безпосередньо впливають на їхній психічний стан та продуктивність. Робота в таких умовах супроводжується постійним відчуттям страху та тривоги, що може призвести до розвитку психічних розладів, таких як вигорання та депресія. Водночас, розвиток стратегій подолання стресу та самоусвідомлення свого психічного стану є необхідними для підтримання професійної ефективності та особистого благополуччя. Перекладачі на війні – не просто мовні посередники, а безпосередні учасники конфлікту [1].

Військовий та кризовий переклад є важливим складником сучасної системи безпеки та міжнародної взаємодії. Ефективність координації дій між військовими підрозділами, міжнародними організаціями та цивільним населенням значною мірою залежить від якості міжмовної комунікації. У зв'язку з цим особливого значення набуває професійна підготовка перекладачів, яка передбачає не лише високий рівень мовної компетентності, а й здатність працювати в умовах підвищеного ризику та психологічного навантаження. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням підходів до підготовки військових і кризових перекладачів, а також із розробленням рекомендацій щодо забезпечення їхньої професійної діяльності в умовах воєнних конфліктів та надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Каліщук Д. М. Професійна діяльність перекладача в умовах військового конфлікту та кризи: сучасні виклики та дилеми. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 83–88.
2. Матіїв Ю. В. Психологічні аспекти перекладацької діяльності у зоні бойових дій. Current trends in scientific research development : proceedings of the 3rd International scientific and practical conference (Boston, October 17–19, 2024). Boston : BoScience Publisher, 2024. С. [479].
3. ООН і Червоний Хрест евакуюють людей із Азовсталі. ТСН: Телевізійна служба новин. 2022. 5 травня. URL: <https://tsn.ua/ato/gumkonvoy-pryamuye-do-azovstali-oon-i-chervoniy-hrest-evakuyuyut-lyudey-z-mariupolya-video-2054299.html> (дата звернення: 21.05.2026).

ПЕРЕКЛАД ГУМОРУ В АНГЛОМОВНИХ СИТКОМАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ

Переклад гумору належить до найбільш складних проблем сучасного перекладознавства, оскільки комічний ефект формується на перетині мовних, прагматичних, культурних і дискурсивних чинників. В аудіовізуальному перекладі ця складність посилюється необхідністю узгодження вербального тексту з невербальними компонентами, зокрема інтонацією, мімікою, жестами, темпоритмом мовлення та особливостями відеоряду. У ситкомах зазначені елементи відіграють ключову роль у створенні гумористичного ефекту, що зумовлює підвищені вимоги до перекладацьких стратегій.

Центральною категорією гумористичного дискурсу є іронія, яка функціонує переважно на прагматичному рівні та ґрунтується на імплікатурі й непрямому комунікативному намірі мовця. У межах грайсівської прагматики іронія інтерпретується як навмисне порушення максими якості, що спонукає адресата до інферентного пошуку прихованого смислу [2, р. 53-54]. З позицій теорії релевантності іронія розглядається як когнітивно зумовлений процес інтерпретації, за якого адресат розпізнає дистанційоване або оцінне ставлення мовця до висловлюваної пропозиції [4, р. 118]. Дискурсивні та лінгвокультурні підходи підкреслюють залежність іронії від жанрових конвенцій, соціального контексту та спільного фону знань комунікантів [3, р. 87].

Сарказм, на відміну від іронії, характеризується більш експліцитною негативною оцінкою та спрямованістю на конкретного адресата, що посилює емоційний вплив висловлювання. У перекладі сарказм є особливо проблемним, оскільки буквальне відтворення може призводити до нейтралізації оцінного компоненту, тоді як надмірна експлікація – до втрати комічного ефекту. У сучасних дослідженнях аудіовізуального перекладу наголошується на необхідності застосування комбінованих стратегій, зокрема адаптації, компенсації та

прагматичної експлікації [1, р. 119]. Отже, переклад іронії та сарказму в ситкомках слід розглядати як інтерпретативний процес, спрямований на збереження комунікативного наміру та гумористичного впливу оригіналу.

Література:

1. Chiaro D. Translation, Humour and the Media. London: Continuum, 2010.
2. Grice H. P. Logic and Conversation. In: Syntax and Semantics. Vol. 3. New York: Academic Press, 1975. P. 41-58.
3. Hutcheon L. Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony. London: Routledge, 1994.
4. Sperber D., Wilson D. Relevance: Communication and Cognition. Oxford: Blackwell, 1995.

Ігнатова Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

РОЗВИТОК LEADERSHIP SKILLS МАГІСТРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасний світ характеризується глобальними викликами, стрімкими технологічними змінами та зростаючою конкуренцією на ринку праці. В умовах євроінтеграції України та реформування вищої освіти відповідно до стандартів Болонського процесу особливої ваги набуває проблема підготовки фахівців із розвиненими лідерськими якостями. Магістерська підготовка, як найвищий рівень університетської освіти, покликана сформувати здатність ефективно діяти в умовах невизначеності, приймати відповідальні рішення, об'єднувати команди навколо спільних цілей.

Дослідженням проблеми лідерства та лідерських якостей займалися видатні вчені як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці. Серед зарубіжних дослідників особливої уваги заслуговують праці Б. Басса, Дж. Коттера, П. Друкера, Д. Гоулмена, які розкривають

трансформаційну природу лідерства та його зв'язок із емоційним інтелектом. У вітчизняній педагогічній науці проблематику підготовки лідерів досліджували В. Олійник, Г. Сльникова, О. Нестуля, Н. Кононець, О. Романовський, та інші науковці.

Поняття «leadership skills» у сучасній педагогічній науці розуміється як інтегрована сукупність умінь, навичок та особистісних якостей, що забезпечують здатність особистості ефективно впливати на інших, організовувати спільну діяльність, мотивувати команду до досягнення цілей та управляти змінами в організаційному середовищі [1;3]. На відміну від поняття «лідерські якості», яке акцентує на вроджених характеристиках особистості, «leadership skills» підкреслює динамічний, набутий і розвивальний характер лідерського потенціалу [2].

Зокрема, наковці [2;4] розрізняють три рівні розвитку leadership skills: поверхневий (поведінкові вміння), глибший (знання і когнітивні схеми) та ідентичнісний (інтеграція лідерства у самосприйняття особистості).

European Qualifications Framework (EQF) та Qualifications Framework for the European Higher Education Area (QF-EHEA) визначають восьмий рівень кваліфікації (магістерський) через дескриптори, серед яких ключове місце займають здатність до управління комплексними процесами, прийняття відповідальних рішень в умовах невизначеності та розвиток стратегічного мислення [5]. Зазначені вимоги прямо кореспондують із ключовими leadership skills, що підтверджує необхідність їх цілеспрямованого розвитку у магістерських програмах.

На основі аналізу наукових джерел та з урахуванням вимог QF-EHEA нами визначено чотири взаємопов'язані компоненти leadership skills магістрів:

- мотиваційно-ціннісний компонент включає внутрішню мотивацію до лідерства, систему цінностей (чесність, відповідальність, орієнтацію на інших), лідерську ідентичність та готовність брати на себе відповідальність за результати колективної діяльності;
- когнітивний компонент охоплює стратегічне і критичне мислення, здатність до системного аналізу ситуацій, прийняття рішень в

умовах невизначеності, розуміння організаційних процесів та тенденцій розвитку відповідної галузі;

– комунікативний компонент передбачає розвинені навички вербальної та невербальної комунікації, активне слухання, вміння переконувати та вести переговори, здатність до публічних виступів, побудови міжкультурного діалогу та управління конфліктами;

– рефлексивно-діяльнісний компонент містить навички самоаналізу та самооцінювання лідерської поведінки, здатність до командної роботи, делегування повноважень, управління змінами та менторингу підлеглих.

Кожен компонент перебуває у тісному взаємозв'язку з іншими, формуючи цілісну структуру leadership skills особистості магістранта. Системоутворюючим компонентом визначаємо мотиваційно-ціннісний, який визначає спрямованість і змістовне наповнення решти компонентів.

Провідними методами та технологіями розвитку leadership skills є проєктне навчання, кейс-метод, симуляції та рольові ігри, менторинг і коучинг, а також цифрові технології командної роботи. Їх комплексне застосування забезпечує формування leadership skills на трансформаційному рівні, що відповідає вимогам 8-го рівня EQF та QF-EHEA.

Перспективами подальших досліджень є: розробка та апробація авторських курсів з розвитку leadership skills у магістерських програмах різних спеціальностей; дослідження специфіки формування міжкультурного лідерства у магістрів; розробка цифрових інструментів оцінювання leadership skills у форматі e-portfolio.

Література:

1. Alkhazaleh M. et.al. Developing leadership and managerial skills in educational institutions: towards effective education management. Front. Educ. 2026. doi: 10.3389/educ.2026.1767019
2. Bass, B.L. What Is Leadership? In: Kibbe, M., Chen, H. (eds) Leadership in Surgery. Success in Academic Surgery. Springer, Cham. 2019. https://doi.org/10.1007/978-3-030-19854-1_1
3. Guzmán, V. E., Muschard, B., Gerolamo, M., Kohl, H., & Rozenfeld, H. Characteristics and Skills of Leadership in the Context of Industry 4.0.

4. Нестуля О. О. Дидактика лідерства. Сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти : монографія / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, Н. В. Кононец. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 591 с.

5. The European Qualifications Framework
<https://europass.europa.eu/en/european-qualifications-framework-efq>

Катрацук Вікторія

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник - викладач Змисла С.В.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ АБРЕВІАТУР СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Процеси глобалізації та активна інтеграція України до міжнародного безпекового простору зумовлюють тісну взаємодію вітчизняних фахівців із закордонними структурами. Сьогодні сфера цивільного захисту в Україні активно розширює контакти з міжнародними організаціями, а українські рятувальники, волонтери та координатори гуманітарних місій регулярно працюють з англомовними інструкціями, регламентами, а також офіційними документами ООН чи НАТО. Специфікою таких текстів є надвисока концентрація термінологічних скорочень та специфічних аббревіатур. Оскільки точність відтворення професійного дискурсу в цій галузі безпосередньо пов'язана з безпекою людей та ефективністю ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, дослідження стратегій їхнього перекладу є вкрай актуальним завданням сучасної прикладної лінгвістики [4].

Проведеній аналіз матеріалу засвідчує, що вибір перекладацької стратегії залежить від структурно-семантичного типу аббревіатури, ступеня її кодифікації у мові перекладу та безпосереднього контекстуального оточення [4].

Повний переклад із утворенням українського відповідника (калькування). Ця стратегія виявилася найпоширенішою для

відтворення загальноприйнятих термінів, засобів захисту та класифікацій. Процес перекладу передбачає першочергове розгортання англійської абрєвіатури до повного словосполучення, покомпонентний переклад кожного значущого слова та подальше утворення нової ініціальної абрєвіатури з перших літер українських відповідників. Наприклад, англломовне скорочення *PPE (Personal Protective Equipment)* у практиці українських рятувальників трансформується у *ЗІЗ (Засоби індивідуального захисту)* [1]. За аналогічним принципом абрєвіатура *IED (Improvised Explosive Device)* перекладається як *СВП (Саморобний вибуховий пристрій)*, а *UXO (Unexploded Ordnance)* відтворюється як *НВБ (Нерозірвані вибухонебезпечні предмети)* [3].

У межах дискурсу, пов'язаного з евакуацією та захистом населення, термін *IDP (Internally Displaced Person)* калькується як *ВПО (Внутрішньо переміщена особа)* [2]. Також у документах НАТО абрєвіатура *EOD (Explosive Ordnance Disposal)* за допомогою калькування передається як *ППР (Підривні роботи з розмінування, знешкодження вибухонебезпечних предметів)* [5].

Певна частина скорочень функціонує як міжнародні стандартизовані коди або назви спеціалізованих сертифікованих груп. З метою забезпечення уніфікації та оперативного взаєморозуміння між рятувальниками з різних країн під час спільних міжнародних операцій такі абрєвіатури залишають у мові перекладу в оригінальному латинському написанні. Проте для уникнення двозначності перекладачі застосовують комбінований метод, додаючи розгорнуте пояснення українською мовою. Прикладом слугує терміносполучення *СБРН-захист* або *СБРН-загрози* (від *Chemical, Biological, Radiological and Nuclear* – хімічний, біологічний, радіаційний та ядерний захист) [1].

Описовий переклад. До цієї стратегії перекладачі вдаються у випадках, коли в українській терміносистемі немає еквівалентного короткого відповідника, а механічне копіювання чи транслітерація форми абрєвіатури зробить текст абсолютно незрозумілим для реципієнта [4]. Наочним прикладом є акронім *HAZMAT (Hazardous Materials)*. Оскільки це поняття семантично охоплює як самі небезпечні речовини, так і спеціалізовані підрозділи, що забезпечують реагування на інциденти з ними, його відтворюють описово залежно від мікроконтексту: «*небезпечні вантажі*», «*токсичні матеріали*» або

«служба реагування на хімічні інциденти» [1]. Сюди ж належить абревіатура гуманітарного сектору WASH (Water, Sanitation and Hygiene), яку в українських офіційних матеріалах передають повним розгорнутим описом – «забезпечення водопостачанням, санітарією та гігієною» [2]. Описового підходу вимагає й абревіатура NATO CIP (Critical Infrastructure Protection), яка перекладається як захист критично важливої інфраструктури [5].

Проведене дослідження унаочнює, що адекватне відтворення англійських абревіатур успішно реалізується завдяки гнучкому поєднанню різних перекладацьких підходів. Найбільш уживаним та продуктивним залишається метод калькування, який забезпечує природну адаптацію іноземного терміна в українському професійному дискурсі. Разом з тим, збереження автентичного латинського написання чи застосування розгорнутого описового перекладу є незамінними стратегіями тоді, коли пріоритетом виступає суворі точність термінології та недопущення помилок під час виконання спільних міжнародних рятувальних операцій.

Література:

5. *Організація цивільного захисту та міжнародні протоколи реагування: методичний посібник для фахівців ДСНС України*. Київ : ДСНС України, 2022. 142 с.
6. *Global Humanitarian Response Plan: Ukraine Crisis*. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). Geneva : UN OCHA, 2023. 98 p.
7. *International Mine Action Standards (IMAS)*. Edition 5: Guide to Abbreviations and Terminology in Mine Action. New York : UN Mine Action Service, 2021. 114 p.
8. *Переклад військово-технічної та безпекової термінології* : навч. посібник. за ред. проф. К. М. Бондаренка. Львів : Світ, 2020. 210 с.
9. *NATO Civil Preparedness and Disaster Response Glossary*. Brussels : NATO Standardization Office, 2019. 88 p.

СКОРОЧЕННЯ, АБРЕВІАЦІЯ ТА ВІЙСЬКОВИЙ АЛФАВІТ ЯК ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Сучасний військовий дискурс є динамічною системою, що формується на перетині офіційної термінології, професійного мовлення та субкультурного жаргону. Особливе місце в ньому посідає військовий сленг – пласт лексики, який характеризується високим ступенем експресивності, культурної специфічності та швидкою адаптацією до нових умов комунікації [1]. У контексті сучасних збройних конфліктів проблема адекватного перекладу військового сленгу набуває особливої актуальності, оскільки саме через мову відбувається передача оперативної інформації, формування медіадискурсу та репрезентація військового досвіду.

Сленг функціонує в межах професійної спільноти військовослужбовців і виконує не лише номінативну, а й ідентифікаційну, емоційно-експресивну та евфемістичну функції [2]. Використання таких мовних одиниць сприяє компресії інформації, підвищує оперативність комунікації та формує групову ідентичність мовців. Однією з найхарактерніших рис сучасного військового сленгу є активне використання скорочень, аббревіатур та фонетичного алфавіту НАТО.

Поширеним способом творення військового сленгу є усічення слів. Такі одиниці виникають унаслідок прагнення до мовної економії та спрощення професійного спілкування. Наприклад, *heli* (від *helicopter*) перекладається як «гелікоптер», *comto* (від *communication equipment*) – «засоби зв'язку» або «комунікаційне обладнання», *camnies* (від *camouflage uniform*) – «камуфляжна форма», *recce/recon* (від *reconnaissance*) – «розвідка», *civi/civvy* (від *civilian*) – «цивільний». У більшості випадків переклад таких одиниць здійснюється за допомогою

лексичного відповідника, однак інколи перекладач змушений використовувати описовий переклад через відсутність прямого еквівалента.

Важливе місце у військовому дискурсі займають аббревіатури. Вони використовуються в документації, під час радіообміну, у бойових наказах та оперативних звітах. Наприклад, *AA (Anti-Aircraft)* перекладається як «зенітна артилерія», *AAA (Army Attack Aviation)* – «штурмова авіація Сухопутних військ», *AO (Area of Operation)* – «зона бойових дій», *AB (Ambush)* – «засідка», *AAR (After Action Review)* – «розбір виконаного завдання», *KIA (Killed in Action)* – «загинув у бою». У перекладацькій практиці аббревіатури можуть передаватися кількома способами: шляхом транскодування, добору функціонального відповідника або описового перекладу.

Абревіатура *KIA* здебільшого перекладається описово – «загинув у бою», оскільки буквальне відтворення скорочення не буде зрозумілим українському реципієнтові. Водночас *AO* може передаватися як «оперативна зона», «район проведення операції» або «зона бойових дій» залежно від контексту. Переклад аббревіатури *AAR* також потребує конкретизації, адже поняття *After Action Review* в англомовній військовій традиції охоплює аналіз виконаної операції, оцінку дій особового складу та визначення помилок. Тому український відповідник «розбір виконаного завдання» лише частково передає зміст оригіналу.

Окрему роль у військовій комунікації відіграє фонетичний алфавіт НАТО, створений для уникнення помилок під час радіообміну в умовах шуму, перешкод або різних акцентів. Кожна літера англійського алфавіту має власне кодове слово: *Alpha, Bravo, Charlie, Delta, Echo, Foxtrot, Golf, Hotel, India, Juliett, Kilo, Lima, Mike, November, Oscar, Papa, Quebec, Romeo, Sierra, Tango, Uniform, Victor, Whiskey, X-ray, Yankee, Zulu* [3]. Основною функцією такого алфавіту є забезпечення чіткого сприйняття інформації. Наприклад, літери *B, D* та *P* можуть звучати подібно під час радіозв'язку, тому замість них використовуються кодові слова *Bravo, Delta* та *Papa*.

Деякі елементи фонетичного алфавіту НАТО з часом набули статусу окремих сленгових одиниць. Так, вираз *Bravo Zulu* або скорочено *BZ* означає «чудово», «добре виконано». Його походження пов'язане з військово-морською системою сигналів НАТО. У перекладі

подібних одиниць найчастіше застосовується функціональний відповідник, оскільки буквальний переклад не відтворює прагматичного значення вислову.

Військовий алфавіт також активно використовується у позивних, назвах операцій та позначенні військових формувань. Наприклад, словосполучення *Victor Charlie* під час війни у В'єтнамі використовувалося американськими військовими для позначення *Viet Cong*. Назва утворена від літер *V* і *C*, які у фонетичному алфавіті НАТО передаються словами *Victor* та *Charlie*. У перекладі подібних одиниць доцільно застосовувати *транслітерацію та експлікацію (описове пояснення)*: «*Victor Charlie (в'єтконівці / бійці Viet Cong)*». Буквальний переклад «*Віктор Чарлі*» без пояснення не передає реального значення вислову та може бути незрозумілим реципієнтові.

Таким чином, скорочення, абрєвіація та військовий фонетичний алфавіт є невід'ємними компонентами сучасного військового сленгу. Вони забезпечують ефективність тактичної комунікації, виконують функцію професійної ідентифікації та формують специфічну мовну культуру військового середовища. Адекватний переклад таких одиниць вимагає від фахівця не лише високого рівня лінгвістичної компетентності, а й ґрунтового знання військового дискурсу, структури збройних сил, особливостей професійної комунікації та соціокультурного контексту функціонування військового сленгу.

Література:

1. Литвинська, О. (2024). Англомовні військові сленґізми: структурно-семантичний та перекладацький аспект. Вісник науки та освіти, 2024, 5(23), 350. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-5\(23\)-350-362](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-5(23)-350-362)
2. Коберник А. Особливості перекладу військово-політичних текстів (на матеріалі «Білої книги» Міністерства оборони України). Journal of Cross-Cultural Education, 2026, 1(7), 128–138. DOI: [https://doi.org/10.31652/2786-9083-2026-7\(1\)-128-138](https://doi.org/10.31652/2786-9083-2026-7(1)-128-138)
3. The Military Alphabet URL: https://www.military.com/join-armed-forces/military-alphabet.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.05.2026)

Ковальчук Єлена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Гладьо С.В.

ПЕРЕКЛАД НАЗВ БРЕНДІВ І СЛОГАНІВ

Переклад брендівих назв та рекламних слоганів сьогодні є однією з найдинамічніших сфер прикладного перекладознавства. У світі тотальної глобалізації реклама стає головним каналом комунікації, де назва бренду та його гасло виступають ключовими ідентифікаторами компанії. Сьогодні рекламний текст сприймається як складний семіотичний код, що несе в собі певні культурні цінності та ідеологеми. Його відтворення іншою мовою вимагає від фахівця не лише лінгвістичної вправності, а й глибокого розуміння маркетингових стратегій та психології цільової аудиторії. За таких умов перекладач стає культурним адаптатором, який забезпечує успішне «приживлення» іноземного бренду в новому середовищі. Актуальність теми зумовлена необхідністю пошуку оптимальних стратегій відтворення рекламних одиниць для забезпечення їхньої прагматичної ефективності на українському ринку.

Рекламний текст як об'єкт лінгвістичного аналізу володіє низкою специфічних характеристик. Як зазначає Є. С. Коваленко, переклад рекламних текстів – це складний процес, що потребує розуміння соціокультурного контексту та маркетингових стратегій [2, с. 110]. Персуазивність (переконливість) рекламних одиниць забезпечується через стратегічне поєднання лінгвістичної влучності та глибокого розуміння психології впливу. З погляду перекладознавства, основна складність полягає в тому, що рекламний текст глибоко вкорінений у культуру країни походження. Н. В. Шеверун зауважує, що прямий та дослівний переклад фрази здебільшого неможливий, оскільки він не передає того значення, яке було закладено автором [4, с. 140].

Ефективність рекламної комунікації визначається гармонійністю назви бренду та слогану з ментальними уявленнями

аудиторії. Прагматичний потенціал реалізується через два типи впливу: пряме спонування (використання імперативів) та непрямий вплив (лексико-стилістичні засоби). Дослідження 20 англomовних рекламних одиниць дозволило виокремити провідні стратегії їхньої адаптації. При відтворенні власних назв брендів домінують стратегії збереження міжнародної впізнаваності:

1. **Збереження оригінальної графічної форми.** Характерно для преміум-брендів (напр., *Apple*), де латиниця підкреслює статусність та інноваційність.
2. **Практична транскрипція.** Передача вимови відповідно до норм української мови (*Dove* – «Дав», *Jaguar* – «Ягуар»). Це дозволяє зберегти звучання, уникаючи небажаних асоціацій, які могли б виникнути при буквальному перекладі (напр., «Голуб»).
3. **Транслітерація.** Використовується для складених назв (*Head & Shoulders* – «Хед енд Шолдерс»), щоб уникнути анатомічного чи комічного забарвлення при перекладі.

Робота зі слоганами вимагає гнучкого застосування системи трансформацій. Лексико-семантичні зміни є найпоширенішими. Прикладом калькування слугує слоган *Nike* «*Just do it*» – «Просто зроби це», де збережено структуру та емоційний заряд. Проте частіше виникає потреба в модуляції. Так, слоган *De Beers* «*A diamond is forever*» трансформується у «Діамант – вічний символ кохання», де додавання компоненту «символ кохання» посилює маркетинговий контекст [1, с. 171]. Конкретизація часто стосується займенників: у слогані *L'Oréal* «*Because you're worth it*» – «Адже ви цього варті» вибір форми «ви» підкреслює повагу до жіночої аудиторії.

Грамматичні та синтаксичні адаптації зумовлені розбіжностями у будові мов. Відсутність прямого еквівалента герундію у слогані *BMW* «*The ultimate driving machine*» змушує перекладача використовувати прийменниково-іменникову конструкцію «для водіння», що є нормативним для українського рекламного дискурсу. У випадку *Uber* «*Move the way you want*» – «Рухайся так, як забажеш», введення службових слів трансформує безсполучникову конструкцію у повне складнопідрядне речення, зберігаючи динамічність.

Найвищим рівнем адаптації є транскреація, або креативний переклад. Цей підхід передбачає створення нового тексту на основі ідеї оригіналу. Найбільш виразним прикладом є *KFC «Finger lickin' food»* – «Так смачно, що пальчики оближеш». Перекладач зберіг ідіоматичність, адаптувавши її до норм української фразеології. У слогані *Pringles «Once you pop, you can't stop»* транскреація дозволяє замінити втрачену риму логічною послідовністю: «Варто тільки відкрити – зупинитися неможливо». Метафоризація у слогані *Slack «Where work happens»* – «Де народжується робота» замінює нейтральне «відбувається» на образ творчого процесу.

Проведений кількісний аналіз вибірки досліджуваних одиниць продемонстрував чільне місце лексико-семантичних трансформацій у системі перекладацьких дій, що становлять 45% від загальної кількості застосованих змін. Такий високий показник свідчить про те, що при роботі з рекламним дискурсом пріоритетним завданням є не збереження формальної структури чи словникового складу оригіналу, а глибока змістова та емоційна адаптація повідомлення до запитів цільової аудиторії. Це підтверджує гіпотезу про те, що функціональна еквівалентність у рекламному перекладі досягається передусім через переосмислення семантичних зв'язків та пошук відповідників, які здатні викликати аналогічну інтенсивність споживчого відгуку в українському лінгвокультурному просторі.

Підсумовуючи, варто наголосити, що вибір конкретної перекладацької стратегії ніколи не є випадковим; він визначається складним балансом між категорією товару, стратегічними маркетинговими цілями компанії та специфічними культурними кодами реципієнтів. Ефективність та успіх бренду на міжнародній арені безпосередньо корелюють із якістю лінгвокультурної адаптації його рекламних матеріалів. У цьому контексті постать перекладача трансформується: він перестає бути просто лінійним ретранслятором інформації з однієї мови на іншу. Натомість фахівець постає як повноправний співавтор рекламного концепту, творчий медіатор, який за допомогою лінгвістичного інструментарію забезпечує прагматичну адекватність повідомлення, роблячи його природним та переконливим у новому комунікативному середовищі.

Література:

1. Ботвин Т. М., Пундик Т. В. Лінгвістичні особливості перекладу рекламних слоганів: прийоми та стратегії. *Науковий вісник МГУ*. 2024. № 69. С. 167–173.
2. Коваленко Є. С. Рекламний текст як основна одиниця рекламної комунікації: особливості лінгвістичного аналізу. *Наукові записки ВДПУ імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія*. 2009. Вип. 11. С. 109–114.
3. Шеверун Н. В., Нікольська Н. В., Косіцька О. М. Linguistic features of English advertisement slogans and methods of their translation into the Ukrainian language. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24 (2). С. 139–144.
4. Sichkar S., Kaminska M., Bryk M. et al. Training of Future Translators through Advertising Slogans Translation. *Revista Românească для Educație Multidimensională*. 2023. Vol. 15 (2). P. 418–439.

Кучеренко Марина

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

OPTIMIZING THE TRANSLATION OF CBRN TERMINOLOGY USING CAT TOOLS

Current discourses on military technology and safety are characterized by the rapid growth of highly specialized terminology, particularly in the field of chemical, biological, radiological, and nuclear (CBRN) safety. The translation of CBRN terms requires not only absolute semantic precision but also strict standardization to prevent communication failures in critical situations. Given the high density of abbreviations, multi-component terms, and metaphorized conceptual structures within the “SAFETY” frame, relying solely on traditional translation methods is insufficient. The optimization of this process is achievable through the strategic integration of Computer-Assisted Translation (CAT) tools.

The linguistic foundation for analyzing safety discourse is deeply rooted in Charles Fillmore’s frame semantics [1, p. 373-375], which provides a solid basis for understanding specialized conceptual structures. At the same time, the linguistic expression and assessment of hybrid threats in

contemporary safety discourse have become a central theme in recent academic research. Although methodological and pedagogical aspects of workflow optimization are actively discussed within corpus linguistics and translation studies (particularly through the use of parallel concordances and platforms such as Phrase TMS and MateCat), the highly specialized application of these CAT tools for terminology management in the field of CBRN requires deeper and more structured research.

The CBRN terminological system is highly dynamic and context-dependent. Terms such as *decontamination*, *radioactive fallout*, or *toxic industrial materials (TIMs)* function as core elements of the “SAFETY” macroframe. When translating such units, translators encounter several challenges: 1) a high degree of abbreviation and acronyms; 2) the presence of multi-word technical terms; 3) the critical need to maintain absolute consistency across extensive documentation.

The optimization of CBRN translation via CAT tools operates on three main levels:

1. Translation Memory (TM) Management: CBRN texts (protocols, instructions, standard operating procedures) feature high repetitiveness. The accumulation of high-quality TMs allows for the reuse of previously approved segments, reducing cognitive load and ensuring structural alignment.

2. Terminology Management (Terminology Databases): Creating specialized terminology databases on chemical, biological, radiological, and nuclear (CBRN) safety within computer-assisted translation (CAT) environments prevents the misinterpretation of polysemous terms. For example, the systematic classification of metaphorical terms in a terminology database ensures that anthropomorphic or spatial conceptual shifts are accurately conveyed without compromising technical precision.

3. Quality Assurance (QA) Modules: Automated QA features allow for the immediate detection of inconsistent translations of key security concepts, missing numerical data (crucial for radiological or chemical reports), and untranslated abbreviations.

Furthermore, integrating corpus linguistics software (such as AntConc or Sketch Engine) at the pre-translation stage allows for the extraction of keywords and the analysis of parallel concordances, which significantly refines the semantic boundaries of newly emerged CBRN neologisms before they are imported into the CAT TermBase.

Optimizing the translation of CBRN terminology using CAT tools radically transforms the workflow: from a purely mechanical transfer of words to systematic, data-driven management of specialized knowledge. The use of translation guidelines, localized terminology databases, and quality control components ensures conceptual consistency, eliminates ambiguity, and significantly reduces translation time. This approach is highly relevant not only for professional translation processes but also for training future linguists in the fields of civil security and military-technical translation.

References

1. Fillmore Ch. J. Frame semantics. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2006. P. 373–400.

Любчак Александра
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Гладьо С.В.

ДУБЛЯЖ І СУБТИТУВАННЯ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ: ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА СПРИЙНЯТТЯ АУДИТОРІЇ

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку медіаіндустрії аудіовізуальний переклад посідає важливе місце в системі міжкультурної комунікації. Дубляж і субтитрування є найпоширенішими його видами та суттєво відрізняються за лінгвістичними характеристиками й способом впливу на глядача. Порівняльний аналіз цих видів перекладу в аспекті сприйняття аудиторії залишається актуальним завданням вітчизняного перекладознавства.

Аудіовізуальний переклад (АВТ) визначається як багаторівневий процес передачі мультимодального тексту іншою мовою з адаптацією в межах іншої культури [1]. Його специфіка зумовлена поєднанням вербальної, візуальної та аудіальної знакових систем, що функціонують одночасно. На відміну від традиційних видів перекладу, АВТ функціонує в умовах жорстких технічних, часових і просторових

обмежень, що вимагає від перекладача поєднання лінгвістичних, культурних і технічних компетенцій [2].

Дубляж передбачає повну заміну оригінальної звукової доріжки перекладеною із синхронізацією мовлення з рухами губ персонажів. Головною вимогою є досягнення ефекту автентичності: репліки мають звучати природно для цільової аудиторії. На лексичному рівні переважають адаптація культурно специфічних одиниць (“high school” – “школа”, “prom” – “випускний”), розмовна стилізація (“come on!” – “ну ж бо!”) та емоційне підсилення (“stop it!” – “та припини негайно!”). На синтаксичному рівні характерне спрощення складних конструкцій (“I think that if we want to succeed...” – “Хочемо успіху – треба більше працювати”), зміна порядку слів відповідно до норм української мови, поділ речень та активне використання еліпсису (“Are you coming with me?” – “Підеш?”). Усі ці трансформації підпорядковані відтворенню живого, природного мовлення.

Субтитрування характеризується принципово іншою логікою: оригінальна звукова доріжка зберігається, а переклад подається у вигляді письмового тексту на екрані, синхронізованого з мовленням. Технічні стандарти обмежують рядок до 42 символів, а дворядковий субтитр — до 20% екранного простору [3], що безпосередньо зумовлює перекладацькі стратегії. На лексичному рівні домінує компресія тексту (“Well, I think we should probably go now” – “Нам вже час іти”), опущення розмовних заповнювачів (“well”, “you know”), спрощення лексики (“purchase” – “купити”) та узагальнення деталей. Емоційне підсилення використовується значно рідше, ніж у дубляжі. На синтаксичному рівні переважають трансформації складнопідрядних речень у прості або безсполучникові (“If you want to achieve success...” – “Хочеш успіху – працюй”), еліптичні конструкції (“Are you ready?” – “Готовий?”) та прямий порядок слів без інверсій. Синтаксична система субтитрів тяжіє до нейтральності й структурної передбачуваності.

Порівняльний аналіз засвідчує різний характер впливу на аудиторію. Дубляж забезпечує цілісне й емоційно насичене сприйняття: глядач не відволікається на читання тексту, а інтонація й акторська гра адаптовані до культурних очікувань аудиторії, що посилює ефект залучення. У динамічних сценах дубляж має очевидну перевагу, однак широке використання адаптаційних стратегій може призводити до

часткової втрати культурного колориту оригіналу. Субтитрування, своєю чергою, зберігає автентичне звучання мовлення акторів і забезпечує точнішу передачу змісту, що особливо цінно у сценах із грою слів. Водночас необхідність паралельного читання і перегляду відео створює додаткове когнітивне навантаження. Важливою перевагою субтитрування є ефективність у вивченні іноземних мов завдяки паралельному сприйняттю оригіналу і перекладу.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки. По-перше, AVT є складним міждисциплінарним процесом, що функціонує в умовах технічних і форматних обмежень. По-друге, дубляж і субтитрування реалізують принципово відмінні перекладацькі стратегії: дубляж орієнтований на прагматичний ефект і природність мовлення, субтитрування – на компресію і точність. По-третє, обидва види мають власні переваги у впливі на аудиторію: дубляж забезпечує комфортне емоційне сприйняття, субтитрування – автентичність і змістову точність. Перспективою подальших досліджень є вивчення рецептивних реакцій різних аудиторій та аналіз впливу стримінгових платформ на стандарти AVT.

Література

1. Díaz Cintas J. (ed.). *New Trends in Audiovisual Translation*. Bristol: Multilingual Matters, 2009. 288 p.
2. Бахов І. С. Субтитрування в перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2019. № 38. Т. 1. С. 122–127
3. Mirjam Van Dijk. *How subtitling is different from translating texts* [Електронний ресурс] / Mirjam Van Dijk. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bureauworks.com/blog/how-subtitling-is-different-from-translatingtexts/>.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Активізація міжнародної співпраці та цифровізація всіх сфер суспільного життя зумовили зростання потреби у якісному адекватному перекладі. Зростання кількості міжнародних надзвичайних ситуацій, гуманітарних місій та спільних рятувальних операцій потребує точного та однозначного тлумачення професійної лексики. Загалом термінологічний переклад як специфічний вид діяльності виступає важливим і загальноновизнаним інструментом передачі інформації сфери цивільного захисту.

Термінологічна система сфери цивільного захисту охоплює комплекс спеціалізованих понять, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій, мінімізацією та ліквідацією їх наслідків, організацією евакуаційних заходів, забезпеченням пожежної безпеки й проведенням аварійно-рятувальних робіт. Значна частина сучасної термінології цієї галузі має англomовне походження, що актуалізує проблему її адекватної мовної адаптації та нормативного функціонування в українському професійному дискурсі.

У процесі перекладу професійної термінології нерідко виникають труднощі, пов'язані з вибором адекватного еквівалента. Це має особливе значення, оскільки ключовою метою перекладу є точне відтворення змісту поняття мови оригіналу. Неправильна інтерпретація або неточний переклад терміна можуть спричинити втрату смислової точності та стати причиною комунікативних непорозумінь у професійному середовищі.

Під час перекладу термінології сфери цивільного захисту застосовуються різні способи відтворення спеціалізованої лексики. Одним із найпоширеніших є використання словникових відповідників, або еквівалентів, тобто лексичних одиниць, що мають усталені відповідники в мові перекладу та забезпечують точність і однозначність професійної комунікації. Еквівалентні відповідники поділяються на одноквівалентні та багатоквівалентні. До одноквівалентних

належить, зокрема, термін *civil protection* – «цивільний захист», тоді як багатоеквівалентні одиниці характеризуються наявністю кількох варіантів перекладу залежно від контексту. Наприклад, лексема *force* може передаватися як «сила», «примус» або «озброєний загін».

Важливим способом перекладу спеціальної термінології є також транскодування. За визначенням В. І. Карабана, транскодування – це спосіб перекладу, за якого звукова та/або графічна форма слова мови оригіналу передається засобами графічної системи мови перекладу [1]. Прикладами такого способу є терміни *institution* – «інституція», *legitimacy* – «легітимність», *sector* – «сектор», *management* – «менеджмент», *phase* – «фаза», *operation* – «операція», *personnel* – «персонал», *control* – «контроль» [6].

На думку І. В. Корунця, «лексичне значення слів може передаватися вкупі з їх фонеморфологічною формою/структурою. Такий переклад лексем у їх морфологічній структурі здійснюється в тих випадках, коли одна із складових частин слова (чи й обидві його частини) повністю зберігають лінгвістичну форму мови-джерела у мові перекладу» [2, с. 232 – 233].

Лінгвістична проблема перекладу термінів сфери цивільного захисту – це, передусім, проблема семантичного характеру і стосується, здебільшого, розбіжностей у значенні лексичних одиниць мови оригіналу та перекладу, їх функціонування та структурної побудови у текстах. Тож в перекладацькій діяльності неприпустимо формально зосереджуватися лише на терміні – безвідносно до реконструкції всього комплексу формуючих його чинників.

Назагал, переклад власне інтернаціоналізмів, з урахуванням напрацьованих прийомів, не становить особливих труднощів. Труднощі обумовлюються супутниками інтернаціоналізмів, псевдоінтернаціоналізмами або так званими «хибними друзями перекладача» [3].

Проаналізувавши понад 100 англомовних термінів у сфері цивільного захисту, можна дійти висновку, що найефективнішим способом їх перекладу є використання словникових відповідників. Досить поширеним також є частковий переклад, який поєднує кілька перекладацьких прийомів, зокрема застосування словникових еквівалентів і транскодування.

Література:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрові-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

2. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.

3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

4. Мірошніченко В. Проблеми перекладу «хибних друзів перекладача» з англійської мови на українську [Електронний ресурс]. Режим

доступу:http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vejpt/2011_2_10/2011_2_10/43_48.pdf

5. Іванченко М. Ю., Іванишин Н. Л., Барнич І. І. Особливості перекладу двокомпонентних термінів сфери оперативної діяльності аварійно-рятувальних формувань *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 13, 2023. с. 90-94

6. School of Civil Protection: Handbook [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://www.coe.int/en/web/europarisks/school-of-civil-protection-handbook>

Марко Катерина

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ВІДТВОРЕННЯ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ У АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, розпочате 24 лютого 2022 р., створило великий за обсягом і динамікою пласт публіцистичних, репортажних та есеїстичних текстів, які потребують міжкультурної інтерпретації для англомовної аудиторії.

Воєнні реалії як культурно й історично марковані одиниці є одним із найскладніших об'єктів перекладу, оскільки вони концентрують у собі суспільно-політичний, ідеологічний та емоційний пласти національного досвіду. Метою дослідження є аналіз способів відтворення воєнних реалій періоду повномасштабного вторгнення в англomовному перекладі української публіцистики, репортажів та есеїстики.

У сучасному перекладознавстві поняття *реалії* традиційно тлумачать як слова й словосполучення, що називають об'єкти, характерні для життя й побуту одного народу й чужі іншому. В українській традиції концепцію реалій ґрунтовно розвинула Р. Зорівчак, виокремивши категорію безеквівалентної лексики та запропонувавши класифікацію способів її відтворення [1]. Воєнні реалії формують окрему підгрупу культурно маркованої лексики, до якої належать номінації подій, учасників, формувань, локацій бойових дій, військово-побутова й сленгова лексика, а також ідеологічно марковані одиниці. Відтворення таких одиниць тісно пов'язане зі стратегіями очуження (foreignization) та одомашнення (domestication) за Л. Венуті [2].

Матеріалом дослідження стали українські публіцистичні, репортажні та есеїстичні тексти періоду повномасштабного вторгнення (2022 р. — сьогодні) і їх англomовні переклади, зокрема есеїстика С. Жадана й Ю. Андруховича в перекладах для *The New York Review of Books* та *Eurozine*, колонки А. Куркова, упорядковані у виданні *Diary of an Invasion* (2022), матеріали англomовних редакцій *Kyiv Independent*, *Hromadske International*, а також тексти зі збірок *Words for War* (2017) та *Ukraine in Histories and Stories* (2020).

Першу тематичну групу утворюють назви ключових подій і періодизація війни. Назва *повномасштабне вторгнення* відтворюється калькою *full-scale invasion*, що закріпилася в англomовному дискурсі поряд із *Russia's war against Ukraine*. Реалії *Битва за Куїв* та *Харківський контрнаступ* передаються функціональним аналогом *Battle of Kyiv, Kharkiv counteroffensive*. Топоніми-символи *Буча*, *Маріуполь*, *Азовсталь*, *Зміїний* відтворюються транслітерацією (*Bucha, Mariupol, Azovstal, Snake Island* — останнє з калькуванням) з контекстуальною експлікацією подій.

Другу групу формують лексичні одиниці на позначення учасників воєнних дій, новітніх засобів ведення війни та військово-

побутова лексика. Назви військових формувань *тероборона* та *ССО* відтворюються функціональним аналогом — *Territorial Defence Forces, Special Operations Forces (SOF)*. Збірний образ *привид Києва* передається калькою *Ghost of Kyiv*; *байрактар* — транслітерацією *Bayraktar* з експлікацією типу безпілотної. Військово-побутові одиниці *бавовна* (іронічне позначення вибуху) та *шахед* відтворюються калькою *cotton* з обов'язковим поясненням мовної гри і транслітерацією *Shahed*. Особливу проблему становить розмовно-зневажливий реєстр одиниць на кшталт *орки, рашисти*, який при стандартизованому перекладі (*Russian invaders*) нейтралізується; у частині перекладів зберігається транслітерація *orcs, rashists* з експлікацією.

Третя група об'єднує ідеологічно марковані одиниці й модифіковані назви. Концепти «*русскій мір*» та «*денацифікація*» (як кремлівська риторична формула) в англomовному перекладі послідовно подаються транслітерацією в лапках або з калькованим уточненням — “*ruskiy mir*” (“*Russian World*”), *so-called “denazification”*; подібна стратегія дистанціювання визначає їх як ідеологему чужого дискурсу. Натомість українські поняття *Russia's war of aggression, genocidal war* відтворюють україноцентричний аспект. На рівні топоніміки спостерігається послідовний перехід від російськоцентричних форм до україноцентричних (*Kyiv, Kharkiv, Odesa* замість *Kiev, Kharkov, Odessa*), що становить водночас перекладацький та ідеологічний вибір. Компенсаторну функцію виконують паратекстуальні елементи — виноски, передмови перекладачів, глосарії.

Аналіз дозволяє стверджувати, що домінантною стратегією відтворення українських воєнних реалій періоду повномасштабного вторгнення в англomовному перекладі є очуження з обов'язковою експлікацією, реалізоване переважно через транслітерацію з поясненням і калькування. Така стратегія відповідає завданню формування впізнаваного українського наративу війни в англomовному просторі та поступового відмежування англomовної терміносистеми української війни від російськоцентричних номінацій. Перспективним напрямом подальших розвідок є зіставлення індивідуальних стратегій перекладачів і дослідження динаміки закріплення нових реалій в англomовному дискурсі.

References:

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Видавництво при ЛДУ, 1989. 216 с.
2. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London ; New York : Routledge, 1995. 353 p.
3. Пальчевська О., Губич П., Александрова С. Особливості використання перекладацьких трансформацій у перекладі з української мови на англійську та польську (на матеріалі щоденників війни). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 75, том 2. С. 199–204. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-2-31>.

Мельник Ірина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Лебедева Н.А.

GENRE SPECIFICITY OF ENGLISH-LANGUAGE INSTRUCTIONS

The rapid development of scientific and technological progress has led to the continuous renewal of operating instructions for household appliances. The instruction, as a linguistic phenomenon, adapts to emerging technological trends, and the language factor undergoes considerable change. Despite the existing body of research (J. Byrne, R. Glaser, G. Imgrund, L. Trimble), the stylistic and genre-cultural specificity of English-language instructions remains insufficiently explored, which determines the relevance of this study.

The object of the study is text units of instructions for the operation of household appliances. The subject is the genre-cultural features of English-language and Ukrainian-language instructional texts and the specifics of their reproduction in translation. The purpose is to examine the genre-cultural features of such texts and determine their structural and linguostylistic characteristics.

The theoretical part analyses existing approaches to defining the concept of “instruction.” An instruction is understood as an independent type of text with a specific mode of content presentation, by means of which precise guidance is provided for performing actions that lead to a particular result. Researchers commonly identify accuracy, audience orientation, practicality, and the combined use of verbal and non-verbal means as its core features. By purpose, instructions are classified into repair manuals, administrator’s manuals, and user’s manuals. A contemporary subtype is the video instruction – a vivid example of multimodal communication that combines moving, still and animated images with textual elements [1, p. 55].

The functional purposes of instructions include informing and training users, warning about hazards, and regulating actions. Instructions are usually developed to increase users’ knowledge of the product and how to use it [5, p. 75]. Any type of technical communication should close the information gap between the manufacturer and the consumer: the more complex the product, the more explanations are usually required [1, p. 12]. Instructions also perform an implicit advertising function, contributing to brand loyalty, product renewal, and preventing product returns [1, p. 363].

As a subtype of scientific and technical text, the instruction is characterised by informativeness, logic, objectivity, clarity, and comprehensibility [4, p. 84]. Lothar Hoffmann proposes seven criteria that all technical documents must meet: clarity, informativeness, accuracy, target group orientation, relevance, uniformity, and economic viability [3, p. 28].

The analysis of the compositional structure revealed that English-language and Ukrainian-language instructions share a similar organisation. The typical structure includes: General Safety Instructions, Technical Specifications, Installation, Operation, Troubleshooting, Maintenance, and Warranty Conditions. Information is presented according to the deductive principle – from the general to the specific – and follows the “problem – method – solution” and “cause – effect” patterns [5, p. 78]. A distinctive feature of English-language instructions is the expression of gratitude to the consumer for purchasing the product, most often placed at the beginning of the text.

At the lexical level, instructional texts are characterised by the predominance of terminology – single-component, two-component, and multi-component (N+N+N or Adj+N+N structures: steam release valve,

remote-control system). The texts also contain a significant number of abbreviations and acronyms (LED, PE BAG), clichéd expressions, and words of foreign origin. The use of slashes serves to reduce the amount of text, while the complete absence of emotionally coloured vocabulary is a defining stylistic feature.

At the grammatical level, modal verbs (must, should, can, may) with varying semantic loads – obligation, recommendation, possibility, and permission – are actively employed. Imperative constructions, including negative forms (do not + Inf.), function to prevent hazardous actions. Passive constructions are used to protect the reader, prevent accidental damage to the product, and to foreground the action rather than the agent [2, p. 61].

At the syntactic level, instructional texts make extensive use of subordinate clauses of purpose, reason, condition, and time. Zero and first-type conditional sentences serve to express prohibitions, advice, permissions, and directives [2, p. 314]. English texts also contain impersonal and indefinite-personal sentences, expressed in the active or passive voice, using the noun subject or the formal subject “it” and “there.” Elliptical constructions ensure textual compression without compromising informational content.

The culturally specific component of instructions is expressed through units of measurement (SI, imperial, or traditional American systems), abbreviations, genre-stylistic features, and references to national and international standards (ISO, BSI, ASTM). For the adequate reproduction of cultural realities, the strategy of localisation is applied – defined as a full-fledged process of adapting a product or service to the local or regional market, taking into account all relevant linguistic and cultural aspects [1, p. 452]. Internationalisation, in turn, involves developing a product that can be easily adapted to other cultures and languages [1, p. 452].

The study allows us to conclude that the instruction constitutes an independent subtype of scientific and technical text with specific structural, lexical, grammatical, syntactic, and stylistic features. Despite the absence of a universally accepted classification, English-language and Ukrainian-language instructional texts demonstrate similar compositional organisation. Differences are most evident at the grammatical and culturally specific levels, reflecting the languages’ belonging to different language groups and distinct cultural traditions. The practical value of the research lies in its potential

application in translation studies courses and methodological materials for scientific and technical translation.

References:

1. Ключник О., Грицик Г. Труднощі науково-технічного перекладу. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД, 2012. С. 187. URL: http://www.neasmo.org.ua/zbirnuk_final_11_2012.pdf#page=187
2. Brighet H., Hamada H. Generic analysis of instructional discourse in user manuals of technical equipments and machines. PhD Thesis.
3. Byrne J. Scientific and Technical Translation Explained. Routledge : Taylor and Francis Group LLC, 2012. 230 p
4. Cifter A. S., Dong H. Instruction manual usage: A comparison of younger people, older people and people with cognitive disabilities. International Conference on Design Science Research in Information Systems: Berlin, Springer, 2010. P. 410- 425.
5. Colina S. Fundamentals of translation. Cambridge University Press, 2015.

Петрунь Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник — к. філол. н., доц. Козачишина О. Л.

ФУНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОМОВИСТИХ ІМЕН (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ РОАЛЬДА ДАЛА «THE VFG»)

У сучасній лінгвістиці все частіше звертають увагу на те, як власні назви функціонують у літературних творах, аналізуючи їхню роль та стилістичний вплив. Особливий інтерес при цьому викликає вивчення так званих промовистих імен або характеронімів, особливо у дитячій літературі. Під промовистими іменами розуміють власні назви, що мають смисловий зв'язок із загальноживаними словами та вказують на риси, поведінку або роль персонажа [6, с. 35].

У художньому тексті промовисті власні імена відіграють цілу низку важливих функцій. Насамперед, вони слугують для характеристики персонажів, розкриваючи їхні ключові риси. Крім того, ці назви мають стилістичне призначення, додаючи гумору чи іронії, а також несуть комунікативне навантаження, що допомагає читачеві краще й швидше зрозуміти зміст і роль персонажа у творі [4, с. 31]. У дитячих творах ці імена також можуть виконувати оцінну функцію, формуючи позитивне чи негативне сприйняття героя [1, с. 118-119].

Яскравим прикладом майстерного використання характеронімів у дитячій літературі є казкова повість Роальда Дала «The BFG» [5], у якій описуються пригоди дівчинки Софії та Великого Дружного Велетня (в оригіналі BFG — Big Friendly Giant).

Промовисті власні імена в художньому тексті поділяються на декілька категорій. Насамперед, це імена з явною характеристикою, чий зміст є цілком прозорим і без зусиль розпізнається читачем, адже вони прямо перегукуються із загальноживаними словами [6, с. 39]. Наприклад, у творі Роальда Дала «The BFG» ім'я *Fleishlumpeater* означає «той, хто їсть плоть», а *Childchewer* — «той, хто жує дітей». Вони натякають на лютий норів та ненаситний апетит цих велетнів. Водночас такі імена відносять до експресивної групи, адже вони здатні викликати у читача різні почуття, такі як побоювання, відрази або гумор, що значно підсилює їхній художній вплив і робить ці образи більш колоритними та незабутніми.

До іншої категорії відносять найменування із неявним змістом, чиє справжнє значення не є безпосередньо очевидним, а виявляється лише через глибоке розуміння контексту або крізь призму авторського замислу. Такі імена можуть містити елемент контрасту або іронії [6, с. 40]. Наприклад, ім'я *Sophie* у творі «The BFG» не має прямого описового значення; натомість воно незмінно викликає асоціації з делікатністю, щирістю та чутливістю, що відповідають характеру персонажа, який поступово розкривається під час розвитку сюжету.

Характероніми становлять особливу складність у перекладацькій справі. Адже необхідно передати не лише звукову форму імені, а й усе смислове наповнення та стилістичне забарвлення. На відміну від звичайних власних назв, котрі зазвичай відтворюються

шляхом транскрипції або транслітерації, для промовистих імен застосовуються інші підходи [2, с. 90].

У перекладі твору Роальда Дала «ВДВ (Великий Дружній Велетень)» [3] Віктор Морозов показав, що один із найпоширеніших підходів — це калькування, тобто відтворення внутрішньої будови слова чи виразу [так само]. Наприклад, Віктор Морозов переклав ім'я *Bonecruncher* як «Костохруст». Такий варіант є результатом буквального перенесення сенсу, поєднаного з елементами словотворення. Це ім'я побудоване на основі коренів «косто-» (від «кістка») та «хруст» (від «хрустити»), що дає змогу зберегти як його первісне значення, так і звуковий ефект. Подібний метод забезпечує збереження емоційного забарвлення та сприяє створенню яскравого образу персонажа.

Іншим способом є уподібнючий (наближений) переклад, який полягає у доборі найточнішого відповідника за змістом [так само]. Наприклад, ім'я *Bloodbotler* перекладено як «Кровопивач», хоча його дослівне значення пов'язане зі «збиранням крові в пляшки». Віктор Морозов не прагне дослівного відтворення форми слова, оскільки подібні варіанти, як-от «Кровозбирач» чи «Пляшкокров», звучали б неприродно й втратили б свій експресивний ефект. Натомість, ім'я «Кровопивач» легко сприймається українським читачем і є для нього цілком зрозумілим. Це найменування викликає асоціації з жорстокістю, небезпекою та агресивністю персонажа, зберігаючи його негативне емоційне забарвлення й органічність для дитячого художнього тексту.

Окремо слід виділити перекладацькі новоутворення, коли перекладач самостійно формує нові слова задля передачі образності та експресивності [так само]. Прикладом цього є переклад імені *Fleshlumeater* як «Тілогриз». У цьому випадку створюється нова лексична одиниця шляхом поєднання компонентів «тіло-» та «гриз». Проте оригінальна назва утворена з елементів «*flesh*» («плоть»), «*eat*» («їсти»), а також «*lum*», який є авторським компонентом та не має чіткого самостійного значення і виконує переважно стилістичну функцію. Віктор Морозов уникає дослівного відтворення цього складника, натомість зосереджується на збереженні загального зловісного й бруталного враження від імені. Використання компонента «грис» замість нейтрального «їсти» додатково підсилює грубуватий і

загрозливий характер імені. Такий підхід дозволяє зберегти основні риси героя та гармонійно вписати ім'я в норми української мови.

Варто зазначити, що промовисті імена з явною та неявною характеристикою, а також експресивні імена відіграють важливу роль у художньому тексті. Вони виконують характеристичну, стилістичну та експресивну функції, дозволяючи авторові створювати яскраві образи та формувати читацьке сприйняття героїв. Під час перекладу подібних імен критично важливо зберегти не лише їхнє звучання, а й глибокий сенс та емоції, закладені в них. З цією метою застосовують різноманітні підходи до перекладу, зокрема калькування, наблизений переклад і перекладацькі новоутворення, які можуть комбінуватися залежно від структури та семантики промовистого імені. Таким чином, адекватна передача таких імен вимагає не лише творчого підходу, а й глибокого розуміння їхньої функції в тексті, що має особливе значення в дитячій літературі.

Література:

1. Бока О. В. Комунікативна спрямованість ономастичної лексики англomовного казкового дискурсу на дітей різного віку. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. Вип. 28. С. 118–121.
2. Горошко В., Корольова Т. Особливості передачі англomовних промовистих та каламбурних імен у перекладі праць Т. Пратчетта. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2020. № 31. С. 84–101.
3. Дал Р. ВДВ (Великий Дружній Велетень) : повість / пер. з англ. В. Морозова ; за ред. І. Малковича. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. 272 с.
4. Пискач О. Д. Функційне навантаження власних назв у мовотворчості Федора Потушняка. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 33. Т. 2. С. 30–35.
5. Dahl R. BFG. / ill. by Quentin Blake. London: Puffin, 2001. 199 p.
6. Derik I. M. The Problem of Rendering Anthroponyms 'Speaking Names' in Literary Translation. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2017. № 25. С. 35–42.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ ТА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) та великих мовних моделей (LLM) докорінно змінює архітектуру гуманітарного знання, зокрема лінгвістику, перекладознавство та методику викладання іноземних мов. Традиційні підходи, що базувалися виключно на статичних словниках та системах пам'яті перекладів (ТМ), поступаються місцем динамічним генеративним інструментам. Сьогодні ШІ виступає не просто автоматичним виконавцем, а повноцінним асистентом, що оптимізує інтелектуальну працю людини. Цифрова трансформація професії вимагає переосмислення класичних методологічних підходів та формування нових компетенцій у майбутніх спеціалістів. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному оцінюванні потенціалу великих мовних моделей і ШІ як асистентів перекладача та викладача, а також окресленні перспектив синергетичної взаємодії людини та технологій у лінгвістичній сфері з урахуванням наявних технологічних та етичних викликів. Штучний інтелект в перекладацькій практиці. Сучасна перекладацька індустрія переживає етап глибокої трансформації завдяки переходу від нейронного машинного перекладу (NMT) до контекстуально орієнтованого генеративного перекладу. Головна перевага ШІ нового покоління — здатність аналізувати великі обсяги тексту з урахуванням макродискурсу, загального стилю та прагматики, а не лише окремо взятих речень. У межах оптимізації робочого процесу ШІ ефективно автоматизує рутинні процеси термінологічного менеджменту, укладання тематичних глосаріїв та створення первинного чорнового перекладу. Це дозволяє суттєво пришвидшити обробку великих масивів документації. Важливим етапом сучасної лінгвістичної практики став розвиток напрямку МТРЕ (Machine Translation Post-Editing). Роль перекладача сьогодні зміщується від механічного відтворення тексту до експертного редагування (постредгування). Людина фокусується на тонких

стилістичних нюансах, локалізації контенту під конкретний ринок, адаптації гумору, ідіоматичних виразів та етномаркованої лексики (реалій), які ШІ часто сприймає занадто буквально. Крім того, генеративні моделі мають високу контекстуальну гнучкість, що дозволяє перекладачеві задавати точні промпти (вказівки) щодо тональності тексту (Tone of Voice), цільової аудиторії чи специфічного регістру мовлення (наприклад, юридичного, медичного чи розмовного). Штучний інтелект у мовній підготовці (лінгводидактиці). У сфері лінгводидактики штучний інтелект відкриває безпрецедентні можливості для реалізації принципів індивідуалізації, гнучкості та повної автономії навчання. Завдяки адаптивності алгоритмів стає можливим відхід від уніфікованих освітніх програм. Персоналізація навчання досягається через здатність мовних моделей миттєво підлаштовуватися під поточний рівень володіння мовою студента (від базового A1 до професійного C2), створюючи індивідуальні освітні траєкторії. Моделі виступають у ролі невтомних розмовних партнерів (чат-ботів), що дозволяє здобувачам освіти долати психологічний мовний бар'єр у безпечному для них середовищі, без страху зробити помилку чи отримати негативну оцінку. Генерація інноваційного навчального контенту за допомогою ШІ спрощує роботу викладача. Інструменти дозволяють миттєво створювати контекстуальні вправи, тексти для читання із заданою щільністю цільової лексики, флеш-картки та індивідуальні тестові завдання на основі реальних актуальних матеріалів: світових медіа, наукових статей або живого інтернет-дискурсу. Важливим елементом є також миттєвий зворотний зв'язок (фідбек). ШІ забезпечує експрес-аналіз письмових робіт, не просто механічно виправляючи граматичні чи орфографічні помилки, а детально пояснюючи правила та пропонуючи автентичні стилістичні альтернативи (rewriting) для покращення якості тексту. Виклики та етичні аспекти інтеграції технологій. Попри очевидні переваги, масова інтеграція ШІ в лінгвістичну практику та освіту супроводжується низкою критичних ризиків, які потребують зваженого контролю:

1. Проблема «галюцинацій» ШІ: генеративні моделі схильні до створення фактологічно невірогідного контенту або вигадування неіснуючих мовних норм, що вимагає постійної експертної верифікації з боку людини.

2. Загроза редукції базових навичок: надмірне захоплення інструментами автоматичного перекладу та інтелектуального виправлення помилок серед студентів може призвести до зниження рівня когнітивних зусиль, послаблення мовної інтуїції, пам'яті та критичного аналітичного мислення.

3. Питання авторського права та конфіденційності даних: завантаження комерційних чи конфіденційних перекладацьких замовлень, а також персональних даних у публічні моделі ШІ прямо порушує міжнародні протоколи безпеки та корпоративні стандарти індустрії.

Штучний інтелект не спроможний повністю замінити професійного перекладача чи викладача, проте фахівці, які впевнено володіють інструментами ШІ, неминуче замінять тих, хто відмовляється від їх впровадження. Майбутнє мовної освіти та перекладацької практики лежить у площині синергії — гармонійного поєднання обчислювальної потужності, швидкості й алгоритмічної точності ШІ та унікального людського капіталу, що включає критичне мислення, емпатію, глибинний соціокультурний досвід і творчий потенціал.

Література:

1. Ків А. Є., Коновал О. А., Семеріков С. О. Організація навчання іноземних мов із використанням систем штучного інтелекту. Інформаційні технології і засоби навчання. 2023. Том 95, № 3. С. 112–128.

2. Ковальчук О. М. Трансформація професійної компетентності перекладача в епоху штучного інтелекту. Філологічні студії. 2024. Вип. 22. С. 45–53.

3. Новацький, А. Інтеграція штучного інтелекту в перекладацьку практику та освіту: етичний і професійний вимір. *Київські полоністичні студії*, 41, 296–311.

4. Рибіна, Н. В., Кошіль, Н. Є., & Гирила, О. С. (2025). ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПЕРЕКЛАД У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ. *Медична освіта*, (2), 87–91

5. Bowker, L. (2020). Machine Translation and Translation Competence: Insights from the Classroom. *Journal of Translation Studies*, 4(2), 15–32.

6. Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial intelligence in higher education: The state of the field. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(1), 22–41.

7. Yamada, M. (2022). The impact of machine translation on human translation and the shift in translation competence. *Translation Automation*, 11(1), 89–104.

Скомаровська Юлія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Забужанська І.Д.

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Розуміння перекладу та його мети, а саме - досягнення смислової відповідності між двома текстами в двох різних мовах виникло за довго до нашої ери. Вперше такий погляд на переклад був сформований Марком Туллієм Цицероном (106 – 43 рр. до н.е.) у працях в "De Oratori" (55 р. до н.е.), "De optimo genere oratorum" (51 р. до н.е.) та інших. У своїх роботах давньоримський політичний діяч та філософ описує думку про те, що під час перекладу опанування мови аудиторії та навички аргументації в цільовій мові мають більш важливе значення, аніж фокусування уваги перекладача на скорпульозній точності на джерелі вихідного тексту під час його інтипретації, як це було описано його попередниками. На літературу цей погляд поширили Горацій (85 – 8 рр. до н.е.) в "Ars poetica" ("Про поетичне мистецтво") (20 р. до н.е.) та Авл Геллій в "Noctes Atticae" ("Аттичних ночах") (бл. 100 р. до н.е.). До Біблії та інших релігійних текстів цей підхід застосував Ієронім Стридонський (бл. 347 – 419/20), обґрунтувавши його в листі до Паммахія (395 р. н.е.). Таким чином в історії вперше було сформовано поняття про переклад як про дієвий процес комунікації, з необхідним фокусом на мову реципієнта. [5, с.29]

В Україні перекладознавство як науково-обґрунтована галузь філології з'явилась другій половині XIX – на початку XX ст. Найбільший внесок у найково-практичну сферу перекладознавства зробили О. Потебня й І.Франко. [4, с.6] Філософ О. Потебня, заклавши засадничі

основи лінгвокраїнознавчої теорії слова, посприяв розвитку перекладознавства у теоретичному плані. У своїй теорії він розглядав мову як відображення мислення, де звучання слова пов'язане з його значенням.] О. Потебня був яскравим прихильником Вільгельма фон Гумбольдта, на основі робіт якого він розвивав свою теорію. В основі цієї теорії філософ розглядає мовну діяльність та мовотворчий процес як ключ до організації думки, і таким чином – до організації мислення. [6, с.37]

І.Франко здійснив перехід українського перекладу від соціалізму до глибокого психологізму, що став основою модернізму. Він переклав твори близько 200 авторів із 14 мов, працюючи в межах німецької романтичної школи. Його ключовий внесок — концепція «націоналізації» світових сюжетів, де через творчу трансформацію образів (наприклад, «Абу-Касимові капці», «Лис Микита», переклади Сервантеса та Данте) іноземні твори ставали органічною частиною української культури. І.Франко також першим в Україні чітко розмежував переклад та переспів, наполягаючи на передачі «духу» оригіналу. [4, с.7-8]

У 1920-х роках О.Фінкель запровадив порівняльно-історичний метод, виступаючи за максимальну точність при перекладі художніх творів, вказуючи при тому на той факт, що метод стилізації є доречним тільки в межах однієї мови [4,с.8]

Сучасні перекладознавці проявляють більш толерантне ставлення до методів стилізації й адаптації тексту, активно використовуючи їх при перекладах. Адаптація розглядається як необхідна стратегія для подолання культурної дистанції. Дослідження В. Кикотя підтверджують, що в поетичному перекладі видозміна деталей змісту (наприклад, у творах Едгара По) є виправданою заради збереження естетичного чинника, рими та функціональних характеристик звуків. [2, с.228] [3, с.77-78]

Подальший розвиток художнього перекладу в Україні сформував дві основні перекладознавчі течії, серед яких виділяють “класичну” та “фольклорну”. Представниками “класичної течії” стали М.Зеров, М.Рильський, Г.Кочур. Представники, які працювали у рамках цієї течії, унаслідували орієнтування на нормативну мову та точне відтворення стилю оригінального твору. Представниками “фольклорної

течії” були П.Куліш та М.Кулаш, котрі у свої творах віддавали перевагу стратегії стилізації та активно використовували діалектний матеріал. Паралельно виокремилися концепції «очуження» (романтична лінія І. Костецького та В. Барки) та «одомашнення» (класицистична лінія М. Зерова, В. Мисика, Д. Павличка). [4, с. 8-9]

Сучасна теорія перекладу базується на дихотомії формальної та динамічної еквівалентності Юджина Найди. Замість зосередження уваги на точній відповідності мовних одиниць до тексту-оригіналу, сучасники фокусують увагу на більш важливих складових успішно та якісно перекладеного тексту, фокусуючи свою увагу на комунікативній функції та відтворення семантичних і прагматичних складових оригіналу. Такий підхід закладає основу для подальшого розвитку функціональних та адаптаційних підходів у сучасній теорії перекладу. Особлива увага приділяється не лише семантичній, а й стилістичній еквівалентності текстів, що є надзвичайно важливим чинником для адекватного та якісного перекладу творів художньої літератури. [1, с.4].

Література:

1. Alrumayh A. N. Historical overview of equivalence in translation studies. *European Journal of Language Studies*. 2024. Vol. 3. Issue 6. P. 1–8.
2. Гладуш Н. Ф., Дячок Н. В., Бровко К. А., Курнилович М. О. Лінгвокультурна адаптація англomовних текстів у перекладі для українського читача. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 41. Ч. 1.
3. Кикоть В. Poetic form and translation. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. 2024. Вип. 54. С. 74–84.
4. Любимова С. Специфіка перекладу англomовної художньої літератури: методичні рекомендації з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної та заочної форми навчання за спеціальністю 035 Філологія / уклад. С. Любимова; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики. Одеса, 2025. 120 с.
5. Подміногін В. О., Кальниченко О. А. Історична роль перекладу у становленні національних мов. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. Вип. 23. С. 29–33.

6. Шарманова Н. М., Коць Т. О. Олександр Потебня: сучасна рецепція. *Культура слова*. 2015. № 83. С. 36–43.

Скоронад Віталій

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник – викладач Кучеренко М.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМАХ І СЕРІАЛАХ

У сучасному медіапросторі англомовні фільми та серіали є важливим джерелом поширення сучасної розмовної лексики та сленгу. Під впливом інтернету, соціальних мереж і популярної культури сленг швидко змінюється, тому його переклад стає одним із найскладніших аспектів аудіовізуального перекладу. Перекладач повинен не лише передати значення слова, а й зберегти емоційне забарвлення, гумор, стиль мовлення персонажів та культурні особливості оригіналу.

Сленг визначають як нестандартну неформальну лексику, яка використовується у повсякденному спілкуванні та часто не має прямих словникових відповідників, через що потребує адаптації під час перекладу [3, с. 45]. Актуальність теми зумовлена тим, що сучасна молодіжна мова дуже швидко змінюється, а велика кількість сленгових виразів поширюється саме через фільми, серіали та соціальні мережі.

У своїх працях В. Карабан [3, с. 63-64] розглядає відтворення сленгу як вагомий перекладацький проблем, який зумовлений передусім соціокультурними розбіжностями, відсутністю прямих еквівалентів у мові перекладу та стрімкою деактуалізацією таких лексичних одиниць.

У кінематографі сленг виконує важливу функцію, оскільки допомагає зробити мовлення персонажів природним і реалістичним, а також передає їхній вік, соціальний статус та емоційний стан. Особливо активно сленг використовується у сучасних молодіжних серіалах, де він є важливою частиною стилю спілкування персонажів.

У серіалі “Friends” («Друзі») [1] широко використовується розмовна та сленгова лексика, яку перекладачі адаптують до української мови. Наприклад, репліка “Dude!” перекладається як «Чувак!». У цьому

випадку використано стилістичну адаптацію (передача стилю та емоційного ефекту оригіналу за допомогою подібного виразу в мові перекладу). Завдяки цьому переклад звучить природно для українського глядача та зберігає неформальний стиль мовлення персонажа.

Іншим прикладом є репліка *“That sucks!”*, яку в українському дубляжі перекладено як *«Ну це канець!»*. Тут використано лексичну заміну (заміна слова або виразу іншим відповідником зі схожим значенням та емоційністю). Буквальний переклад звучав би неприродно, тому перекладач обрав вираз, який краще передає емоції персонажа та відповідає сучасному українському розмовному мовленню.

Також у серіалі часто використовується відома репліка героя *“We were on a break!”*, перекладена як *«У нас була перерва у стосунках!»*. У цьому випадку застосовано калькування (дослівне відтворення структури іншомовного вислову). Такий переклад дозволяє максимально точно передати зміст оригінальної репліки та зберегти її впізнаваність серед глядачів.

Ще одним прикладом є фраза *“How you doin’?”*, яку постійно використовує герой фільму. В українському перекладі вона передається як *«Ну як справи?»*. Тут використано лексичну заміну та часткову адаптацію, оскільки буквальний переклад не передав би комічного та фліртуючого характеру репліки. Перекладачі намагалися зробити фразу зрозумілою та природною для української аудиторії.

Проте, якщо у серіалі “Friends” розмовна лексика відображає традиційні моделі міського живого спілкування кінця ХХ – початку ХХІ століття, то сучасний кінематограф фіксує кардинальну зміну самого джерела формування сленгу. Яскравим прикладом цього є серіал “Euphoria” («Ейфорія») [2], де лексичний пласт зазнає потужного впливу інтернет-культури, соціальних мереж та глобалізаційних процесів, що вимагає від перекладачів принципово нових підходів до адаптації.

Такі слова та вирази швидко змінюються, тому перекладачі повинні добре орієнтуватися в сучасній лексиці та культурному контексті. Часто для перекладу використовуються адаптація, нейтралізація або описовий переклад. Наприклад, англійське сленгове слово *“cringe”* може перекладатися як *«крінж»* або *«незручно»*, залежно від ситуації та стилю перекладу.

Поряд із цифровим сленгом «Ейфорії», у фільмах Marvel Studios

[4] сленг часто поєднується з гумором, жартами та культурними відсиланнями. Це створює додаткові труднощі для перекладачів, адже необхідно не лише передати значення реплік, а й зберегти комічний ефект. У багатьох випадках перекладачі змушені змінювати формулювання або підбирати українські аналоги, які викликать увагу глядачів подібні асоціації та емоції.

У підсумку зазначимо, що переклад сленгу є комплексним процесом, ефективність якого визначається обізнаністю перекладача з актуальними мовними тенденціями, сучасною культурою та специфікою екранного мистецтва. Найефективнішими способами перекладу сленгу виявилися стилістична адаптація та лексична заміна, оскільки саме вони дозволяють зберегти емоційність, гумор і природність мовлення персонажів.

Література:

1. Друзі (Friends): серіал (1994–2004) / творці: Д. Крейн, М. Кауффман; Warner Bros. Television. *Netflix*: вебсайт. URL: <https://www.netflix.com> (дата звернення: 18.05.2026).
2. Ейфорія (Euphoria): серіал (2019–...) / творець С. Левінсон; HBO Entertainment. *Megogo*: вебсайт. URL: <https://megogo.net> (дата звернення: 18.05.2026).
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і художньої літератури. Вінниця: Нова книга, 2018. 576 с.
4. Кіновсесвіт Marvel (Marvel Cinematic Universe): офіційний вебсайт франшизи / Marvel Studios. URL: <https://www.marvel.com> (дата звернення: 18.05.2026).

Стрехалюк Олена

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник – викладач Іванишин Н. Л.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ НА ПРИКЛАДІ ТОНОМЕТРА

Актуальність вибраної теми полягає в тому, що медична термінологія весь час розвивається і поповнюється новими поняттями,

пов'язаними з сучасними медичними технологіями та обладнанням. Більшість інструкцій до медичних приладів створюється англійською мовою, тому їхній точний переклад українською є надзвичайно важливим. Медична термінологія є однією з найскладніших сфер перекладу, вона поєднує лінгвістичну точність, технічну спеціалізацію та відповідальність за правильне передавання інформації. Навіть малесенька похибка може призвести до неправильної інтерпретації даних, або навіть встановлення хибного діагнозу для пацієнта – а це може становити загрозу для життя людини. Одним із прикладів такого медичного обладнання є тонометр – прилад для вимірювання артеріального тиску. На перший погляд переклад інструкцій, технічних характеристик і назв функцій тонометра не здаються складними, але при точному перекладі містить досить велику кількість мовних і семантичних труднощів..

Однією з головних проблем є багатозначність медичних термінів. Наприклад, англійський термін “*blood pressure monitor*” дослівно можна перекласти як «*монітор кров'яного тиску*», але у професійному медичному середовищі нормативним варіантом є «*тонометр*» або «*прилад для вимірювання артеріального тиску*». Дослівний переклад на українську мову є незвичним і неприродним для носія мови. У такому випадку, перекладачеві варто застосувати семантичну адаптацію і врахувати професійний контекст, а не просто автоматично і дослівно передати структуру англійського словосполучення.

Схожа проблема виникає під час перекладу терміну “*cuff*”. У загальноживаній англійській мові це слово може означати «*манжет*», «*обишлаг*» або навіть «*кайданки*», але в медичній сфері йде мова про спеціальну частину тонометра, яка накладається на руку. Поганим перекладом було б слово «рукав», але правильним професійним відповідником є «манжета». Варто зазначити що, важливу роль відіграє контекст, тому що без технічного розуміння функції приладу перекладач може обрати невірний варіант перекладу.

Якщо глянути на медичну термінологію крізь призму мовознавства, можна побачити, що велика частина медичних термінів має грецьке і латинське походження, а їхня етимологія має вплив на значення, структуру та особливості перекладу [2]. Термін

“*sphygmomanometer*” походить від грецького слова “*sphygmos*”, що означає «*пульс*», і слова “*manometer*” – «прилад для вимірювання тиску» [1]. В українській мові цей термін перекладається як «сфігмоманометр», однак для більшості людей таке слово є надто складним для сприйняття. І тому в медичних інструкціях і повсякденному вживанні частіше використовують простий та зрозумілий термін – «*тонометр*». Це показує, що під час перекладу важливо враховувати не лише точність терміна, а й те, наскільки легко його зрозуміє звичайна людина без медичної освіти.

Особливу увагу варто звернути на переклад функцій і режимів роботи тонометрів. Наприклад, термін “*pulse detection*” деколи помилково перекладають як «*виявлення пульсу*», хоча більш звичним у медичному контексті є термін «*визначення пульсу*» або «*функція вимірювання пульсу*» [1]. Аналогічно “*arrhythmia indicator*” не варто перекладати дослівно як «індикатор аритмії серця», тому що це створює надлишковість. Професійним варіантом є «*індикатор аритмії*» [1]. Такі приклади показують, що перекладач повинен враховувати не лише значення окремого слова, а й норми медичного стилю української мови.

Окрему проблему становлять слова з переносним, тобто метафоричним значенням. Візьмемо термін “*memory storage*” у технічній документації означає функцію збереження попередніх результатів вимірювання. Точний, дослівний переклад «*сховище пам'яті*» звучить неприродно, тому правильніше використовувати варіанти «*збереження даних*» або «*пам'ять пристрою*» [1]. У таких випадках перекладач повинен орієнтуватися не на просто буквальне значення слова, а на функцію, яку воно виконує в контексті медичного обладнання.

Важливим чинником є також прагматичний аспект перекладу. Інструкція до медичного приладу має бути максимально зрозумілою для будь-якого користувача, тому що від цього залежить правильність використання обладнання. Неправильний переклад терміна “*inflation*” як «*інфляція*» звісно, є очевидною лексичною помилкою, яка виникає через омонімію. У медичному контексті цей термін означає «*нагнітання повітря в манжету*» [1]. Такі випадки досить часто трапляються під час автоматизованого перекладу без належного редагування.

Найцікавішим є те, що частина термінів у медичному обладнанні сприймається користувачами не як якісь наукові поняття, а як прості побутові слова, через що виникає такий собі «ефект мовної довіри». Людина бачить знайоме слово і автоматично вважає переклад правильним, навіть якщо в медичному контексті воно означає зовсім інше. Наприклад, англійське “*monitor*” у технічній документації тонометра не завжди означає «*монітор*» у комп’ютерному розумінні, а слово “*memory*” не пов’язане з людською пам’яттю, хоча саме так його часто інтерпретують користувачі. Через це перекладач медичної документації фактично працює не тільки з мовою, а й із психологією сприйняття тексту. У сучасному перекладознавстві це явище дедалі частіше розглядають як проблему когнітивної адаптації терміну, коли переклад має бути не тільки точним, а й інтуїтивно зрозумілим для людини без медичної освіти.

На сьогоднішній день, важливу роль у перекладі медичної документації відіграють сучасні технології та системи штучного інтелекту. Автоматизовані перекладачі здатні дуже швидко обробляти великі обсяги тексту, що значно пришвидшує роботу з технічною документацією. Але навіть сучасний ШІ не завжди правильно передає вузькоспеціалізовані терміни, багатозначні слова та контекстуальні особливості. Наприклад, система машинного перекладу може перекласти термін “*irregular heartbeat detection*” як «*виявлення нерегулярного серцебиття*», але ж в медичній документації частіше використовують професійніший і коротший варіант – «*виявлення аритмії*» [1]. Це свідчить про те, що автоматизований переклад потребує обов’язкового редагування спеціалістами.

Можна зробити висновок, що переклад медичного обладнання на прикладі тонометра є не простим, багаторівневим процесом, який вимагає не лише знання іноземної мови, а й розуміння медичної термінології. Основними труднощами є багатозначність термінів, омонімія, варіативність перекладу, необхідність семантичної адаптації та проблема точного відтворення професійного змісту. Медичний переклад безпосередньо впливає на безпеку пацієнта, тому перекладач повинен поєднувати лінгвістичну компетентність з технічними знаннями. Сучасні технології та штучний інтелект значно допомагають у роботі з медичною документацією, але все ж таки вони не здатні

повністю замінити фахового перекладача, який може правильно інтерпретувати контекст і забезпечити точність термінології.

Література:

1. Інструкція з експлуатації автоматичного тонометра OMRON M2 Basic для вимірювання артеріального тиску / OMRON Healthcare. – Кіото : OMRON Healthcare, 2023.

2. Пилипенко М., Калашник В., Корнейко І. Проблеми перекладу медичної термінології // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2004. – № 503. – С. 86–88.

Чабан Яна

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
Науковий керівник викладач – викладач Змисла С.В.*

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА НОМЕНКЛАТУРИ ОЗБРОЄННЯ

Сучасний етап розвитку перекладознавства та військової справи в Україні характеризується безпрецедентною інтенсифікацією міжнародного співробітництва, зумовленою умовами повномасштабних бойових дій та системною інтеграцією Збройних Сил України до євроатлантичного безпекового простору. Як зазначає О. Панченко, загальна мілітаризація суспільства та виникнення нових збройних конфліктів на міжнародному рівні висувають жорсткі вимоги до функціонування військової лексики. У цьому контексті переклад військово-технічної документації перестає бути виключно лінгвістичним завданням і набуває стратегічного значення, оскільки від точності інтерпретації технічних текстів безпосередньо залежить ефективність експлуатації новітнього озброєння, збереження матеріально-технічної бази та, головне, життя особового складу.

Дослідження специфіки військово-технічного перекладу вимагає чіткого структурування самого предметного поля. Розробка спеціальних теорій перекладу, зокрема військового перекладу, тісно пов'язана із типологією текстів. О. М. Нікіфорова наголошує, що зв'язок

тексту з цілями і задачами перекладача є безумовним, а диференціація матеріалів військової тематики дозволяє визначити генеральну перекладацьку стратегію, обрати адекватні методи та прийоми, а також здійснити фінальне редагування для досягнення функціональної тотожності. У перекладознавчій практиці традиційно виділяють три основні макрогрупи текстів військової тематики: *військово-політичні, військово-технічні та військово-спеціальні*. Якщо військово-політичні тексти тяжіють до публіцистичного стилю та містять елементи емоційного впливу, то військово-технічні тексти повністю підпорядковані законам науково-технічного підстилю, де домінує формально-логічний виклад інформації.

Військово-технічний текст за своєю суттю є впорядкованою системою загальнономовних та спеціальних термінологічних засобів, які обслуговують сферу розробки, випробування, постачання та експлуатації військової техніки й боєприпасів. Існує велике жанрове розмаїття цього дискурсу, але виокремлюють сім ключових категорій:

виробничо-технічні матеріали (паспорти зразків, формуляри, акти приймання), інструктивні тексти (керівництва з ремонту та експлуатації), науково-технічні праці (монографії, звіти), довідкові видання, навчальна література, офіційні документи військово-технічного співробітництва (міжнародні угоди, контракти) та спеціалізовані репрезентативні тексти (рекламні проспекти оборонних концернів).

Кожен із цих жанрів вимагає від перекладача суворого дотримання стилістичних конвенцій, головними з яких є гранична точність, лаконічність, чіткість викладу та повна відсутність суб'єктивно-емоційного забарвлення.

Основний масив труднощів під час перекладу військово-технічної документації зосереджений у лексичному пласті. Такі тексти характеризуються високою концентрацією загальнонаукових, військово-галузевих та вузькоспеціальних термінів, а також специфічних абrevіатур. Окрему проблему для перекладача становлять міжмовні омоніми, або «фальшиві друзі перекладача», де зовнішня схожість графічної форми слова в англійській та українській мовах провокує гроби семантичні помилки.

Наприклад, англійське слово *ammunition* у військово-технічному контексті означає виключно «боеприпаси», тоді як спроба перекласти його як «амуніція» (що в українській мові означає елементи спорядження військовослужбовця, крім одягу та зброї) є денотативною помилкою, здатною зірвати логістичне забезпечення. Аналогічно, термін *armory* частіше маркує «склад зброї» або «зброярню», а не «армію».

Особливе місце у структурі військово-технічної документації посідає *номенклатура озброєння* – система умовних найменувань, індексів та цифрових позначень конкретних зразків військової техніки. Робота з номенклатурними одиницями вимагає застосування чітких прагматичних правил. Власні назви систем озброєння (наприклад, *HIMARS, Patriot, Javelin*) підлягають транслітерації або практичній транскрипції, проте у фінальному тексті інструкцій чи актів часто доцільно зберігати оригінальне написання у дужках для автентичної ідентифікації. Водночас буквено-цифрові індекси модифікацій (як-от *F-16 Block 70/72* або *M2A3 Bradley*) категорично заборонено перекладати чи видозмінювати, оскільки кожна літера чи цифра вказує на конкретні технічні характеристики, тип двигуна чи встановлену систему керування вогнем. Правильний переклад військового матеріалу вимагає не лише точної передачі змісту, а й ретельного збереження його структурної форми, порядку пунктів, позначень арабськими чи латинськими літерами, точності дат, координат та номерів підрозділів. Будь-яка недбалість у перекладі маркування чи номенклатурного шифру робить документ непридатним для практичного використання військовими фахівцями.

Додатковим чинником, що ускладнює роботу, є висока частотність пасивних конструкцій. У технічних інструкціях та порадиниках з ремонту фокус уваги завжди зміщений на об'єкт дії (зброю, механізм, процес обробки), тоді як суб'єкт дії (оператор, технік) залишається неназваним або формально усуненим. При перекладі українською мовою пасивні форми англійського дієслова часто трансформуються в безособові речення на *-но, -то* або активно-дієслівні структури, що є більш природними для українського науково-технічного стилю. Також не слід забувати про явище *еліпсису* – умисного пропуску службових слів (артикулів, допоміжних дієслів), що є нормою для англійських таблиць, специфікацій, експлікацій до схем та графіків.

Українська граматична система, будучи флективною, не терпить таких пропусків, тому перекладач змушений відновлювати синтаксичні зв'язки за допомогою відповідних відмінкових закінчень та дієслівних форм для забезпечення зв'язності тексту.

Отже, специфіка перекладу військово-технічної документації та номенклатури озброєння визначається жорсткими рамками формально-логічного стилю, де критерій точності домінує над усіма іншими аспектами перекладацької діяльності. Для майбутнього перекладача успішна робота у цій сфері полягає у синергії лінгвістичної компетентності та екстралінгвістичних знань. Необхідно не просто володіти словниковими еквівалентами, а чітко розуміти логіку побудови багатокomпонентних атрибутивних груп, вміти декомпресувати еліптичні структури та безпомилково оперувати міжнародними номенклатурними індексами озброєння. Військово-технічний переклад у сучасних реаліях є прикладною наукою, де кожне перекладацьке рішення має безпосередній прагматичний вихід на рівень обороноздатності держави.

Література:

1. Белоус Д. Мовні особливості англійських військово-технічних текстів. Матеріали II студентської науково-практичної конференції, присвяченої Міжнародному дню студента (15 листопада 2019 року, місто Харків). За заг. ред. Т. В. Подуфалової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019. С. 7–9.

2. Нікіфорова О. М. Класифікація текстів у військовому перекладі. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. С. 1–4.

3. Панченко О. Українська військова лексика у перекладі англomовних військових текстів. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2026. Випуск 21. С. 183–192.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВТОБІОГРАФІЧНОГО ДИСКУРСУ

У сучасному перекладознавстві поняття автобіографічного дискурсу тлумачиться як сукупність текстів у яких автор описує власне життя переживання, емоції [2, с. 148–150]; цей наратив характеризується багатогранністю та суб'єктивністю авторського бачення, оскільки інформація подається через призму особистого досвіду автора. У автобіографічному жанрі важливе не лише подання біографічних фактів, а й спосіб їхньої інтерпретації, передача емоційних переживань та мовностилістичне оформлення тексту, а переклад автобіографії характеризується передачею індивідуального стилю автора мовою перекладу та водночас вимагає від перекладача точного відтворення змісту, що разом із змістовими й стилістичними компонентами створює додаткові виклики у процесі перекладу життєписів [1 с.230–231].

У сучасній лінгвістиці процес перекладу тлумачиться як багатокомпонентне перетворення із врахування мовних, прагматичних та культурних аспектів. На думку перекладознавців, переклад це не лише передача лексичного змісту, а відтворення функцій тексту, зокрема його стилістики та прагнення до аналогічного комунікативного впливу, що становить важливу роль у контексті автобіографічного дискурсу. Саме завдяки добору мовних засобів, оцінним висловлюванням і суб'єктивній інтерпретації подій автор формує власну ідентичність у тексті. Втрата цих елементів у перекладі може спотворити авторський задум, бо переклад і автобіографія передбачають збереження індивідуального стилю та способу самовираження автора [4, с.98–100].

Переклад автобіографічних текстів характеризується наявністю певних характеристик, зокрема таких як висока експресивність та індивідуальність мовлення. Оцінна лексика, метафоричні структури, емоційно забарвлені висловлювання, неологізми, індивідуальний ритм

оповіді та особливості побудови речень формують стилістичну унікальність автобіографічного дискурсу, та для даного стилю такі ‘чинники стають визначальними, бо перетворюють текст на глибинну особисту розповідь [3, с. 45].

Важливим аспектом перекладу автобіографічного тексту є відтворення особливостей історичної епохи та соціокультурного середовища, у межах яких формувалася особистість автора. Автобіографія містить велику кількість культурно зумовлених реалій, суспільних уявлень, побутових деталей і мовних елементів, що відображають специфіку певного часу. Саме тому перекладач повинен не лише передати зміст тексту, а й зберегти історико-культурний контекст твору, оскільки він безпосередньо впливає на сприйняття подій, характерів та авторського світогляду читачем [4, с. 122–126].

Отже, переклад автобіографічного дискурсу – це важкий процес який вимагає від перекладача комплексного підходу з одночасною роботою із стилем, емоційністю викладу, культурними реаліями засобами самовираження автора, оцінною та образною лексикою задля того, щоб вдало зберегти авторські маневри, емоційну виразність індивідуального стилю та передати їх на мову перекладу, що дозволяє досягти функціональної еквівалентності та справити комунікативний вплив на читача іншою мовою.

Література:

1. Сердійчук Л. П. Автобіографія як особливий вид дискурсу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. № 17. С. 230–232.
2. Шевців Г. Жанрово-стильові особливості європейського античного автобіографічного дискурсу Актуальні питання гуманітарних наук. *Гельветика* 2022. Вип. 47, т. 4. С. 294.
3. George Lakoff, Mark Johnson. *Metaphors We Live By*. Chicago: *University of Chicago Press*, 2003. 242 p
4. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 4th ed. London ; New York : Routledge, 2016. 394 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ

Говорячи про переклад, перекладачі в першу чергу зацікавлені у “примиренні” двох різних світів. Мова вважається засобом передачі інформації, так і способом, завдяки якому нація формує свою реальність. Якщо інтерпретатор ігнорує пласти багаторічної історії та традиції, з'являється загроза, що текст може перетворитися на суху інформацію. За такої причини перекладач має завдання зрозуміти специфіку слів, які пов'язані з культурою. Метою є визначення того, як виникли безеквівалентності, систематизувати стратегії перекладу; як адаптувати культурний код.

Багато таких дослідників, зокрема В'ячеслав Карабан, наголошують, що граматику може бути в деяких ситуаціях важливішою за саму термінологію. Переклад є складним процесом перекодування. Тут застосовується чимало трансформацій. Це може бути перестановка елементів, вилучення чи додавання пояснень. Завдяки цьому можна подолати смислові розриви (лакуни), які можуть виникати внаслідок розбіжності в історичному досвіді народів [3, с. 20].

За словами М. Бейкер, можна виділити кілька рівнів лексичної нееквівалентності. Розділяють культурно-специфічні концепти, які можуть бути відсутні в іншій культурі, різні способи членування дійсності, а також слова з відмінним експресивним значенням [1, с. 18].

Щоб ефективно працювати з такими одиницями, Е.Е. Девіс, у викладі Блажіте та Любінене, пропонує такі перекладацькі стратегії для роботи з CSI (culture-specific items):

- збереження (залишити оригінал);
- додавання пояснення;
- пропуск (вилучення елементу);
- глобалізація (зробити більш загальним і “універсальним”);
- локалізація (підлаштувати під культуру читача);

- трансформація (змінити зміст для кращого сприйняття);
- створення (новий відповідник) [2, с. 47].

Отож, робота з культурно-маркованою лексикою є завжди про баланс між адаптацією та важливістю бути точним. Коли перекладач розуміє рівні безеквівалентності, то він здатний переносити сенси від оригіналу до перекладу. Це може бути особливо критично для роботи з інтелектуальною прозою та есеїстикою, оскільки цей жанр зазвичай переповненими такими одиницями.

Література:

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation / M. Baker. London : Routledge, 2011. 332 p.
2. Blažytė D. Culture-Specific Items (CSI) and their Translation Strategies in Martin Lindstrom's Brand Sense / D. Blažytė, V. Liubinienė // Studies about Languages. 2016. No. 29. P. 42–57.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. 4-те вид., випр. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

Шевченко Наталія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Таратута С.Л.

ЖІНОЧЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В РОМАНІ КРІСТІН ГЕННИ «СОЛОВЕЙ»

У романі Крістін Генни «Соловей» війна показана не тільки через страх, втрати й окупацію, а й через те, як людина в таких умовах починає краще розуміти себе. Авторка не ставить перед собою мету показати жінок просто як жертв війни. Віанна та Ізабель справді страждають, бояться, втрачають близьких, але водночас вони не залишаються пасивними. Кожна з них по-своєму вирішує, ким бути в

ситуації, коли звичне життя зруйноване, а будь-який вибір може мати небезпечні наслідки.

Ізабель одразу сприймається як героїня, яка не може мовчати. Вона різка, емоційна, іноді навіть надто імпульсивна, але саме це робить її живою. Вона не хоче пристосовуватися до окупації, не хоче просто чекати, поки війна закінчиться, і не приймає думки, що від неї нічого не залежить. Її участь у Русі Опору, допомога льотчикам, небезпечні переходи через гори показують, що для Ізабель самовизначення означає дію. Вона наче сама собі доводить, що її життя має значення не лише тоді, коли вона комусь подобається або виконує очікувану роль доньки чи сестри, а тоді, коли вона здатна впливати на події [1, с. 44].

Але образ Віанни сприймається навіть складніший. На початку вона не виглядає героїнею у звичному розумінні. Вона боїться, думає про доньку, про будинок, про їжу, про те, як пережити наступний день. Її поведінку легко назвати слабкістю, але це було б певним спрощенням. Віанна живе в ситуації, де будь-який необережний крок може знищити не тільки її, а й дитину. Тому її обережність має інший зміст. Героїня не тікає від відповідальності, а намагається втримати хоча б мінімальний простір безпеки там, де безпеки вже майже не існує [2, с. 20].

Поступово Віанна змінюється. Війна змушує її побачити, що виживання не може бути єдиною метою, якщо поруч гинуть інші люди. Коли вона починає рятувати єврейських дітей, її материнство виходить за межі власної родини. Вона вже захищає не тільки Софі, а й тих дітей, яких система приречла на смерть. Це дуже сильний момент, бо тут немає гучного подвигу, красивої промови чи відкритого бунту. Є тиха дія, яка потребує величезної сміливості. Саме тому Віанна не менш важлива, ніж Ізабель, хоча її спротив зовсім інший [4, с. 133].

У романі добре видно, що жіноче самовизначення не має одного правильного вигляду. Ізабель бореться відкрито, Віанна чинить опір тихо. Ізабель ризикує на дорогах і кордонах, Віанна ризикує у власному домі. Одна ніби кидає виклик війні прямо, інша довго вчиться не підкорятися їй внутрішньо. І це, власне, робить роман переконливим, бо в реальному житті люди не завжди стають сильними одразу. Часто сила з'являється поступово, через страх, сумніви, втому й розуміння, що мовчати більше не можна [3, с. 44].

Важливо, що Крістін Генна не показує своїх героїнь ідеальними. Ізабель буває необережною, Віанна довго вагається, обидві роблять помилки. Їхня сила не в тому, що вони нічого не бояться, а в тому, що вони діють попри страх. У цьому й полягає головна думка роману: війна забирає в людини дуже багато, але навіть у таких умовах вона не може забрати право на моральний вибір [5, с. 287].

Отже, «Соловей» показує жіноче самовизначення як шлях від страху до внутрішньої сили. Віанна та Ізабель різні, але кожна з них доводить, що жінка під час війни не є другорядною постаттю. Вона може рятувати, боротися, приймати рішення, помилятися, втрачати й усе одно залишатися людиною, яка впливає на долі інших. Саме тому роман читається не тільки як історія про війну, а й як історія про жіночу гідність, яка проявляється не в красивих словах, а в конкретних вчинках.

Література:

1. Генна К. Соловей / пер. з англ. Д. Кожедуба. Київ : Наш Формат, 2022. 464 с.
2. Жигун С. Український жіночий роман про війну: проблема теми і жанру. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2022. № 20. С. 20–27. DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2022.20.3>.
3. Герасименко Н. Сучасна воєнна проза: жанрово-стильова типологія. Слово і Час. 2023. № 3 (729). С. 35–49. DOI: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2023.03.35-49>.
4. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустури : Дискурсус, 2022. 288 с.
5. Рогова Т. А., Блищик А. С. Образ української жінки в медіа: сучасні військові реалії. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2025. Т. 36 (75). № 4. Ч. 2. С. 287–291. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.2/45>.

**ВНУТРІШНІЙ МОНОЛОГ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАПРУГИ В КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ
ЕДГАРА АЛЛАНА ПО**

Літературна спадщина Едгара Аллана По є наріжним каменем психологічної прози, зокрема завдяки глибокому зображенню внутрішнього світу персонажа. У цьому контексті особливого значення набуває внутрішній монолог, який, за визначенням Моніки Флудернік, є «нарративною технікою, що безпосередньо відтворює думки й почуття персонажа без явного втручання узагальнюючого наратора» [2, с. 78], створюючи ілюзію безпосередності та надаючи читачеві прямий доступ до свідомості героя. На відміну від ширшого потоку свідомості, ця техніка зберігає граматичну зв'язність, водночас імітуючи фрагментарну природу психічного життя.

Вивчення психологізму По має тривалу історію, що починається з психоаналітичних інтерпретацій Зигмунда Фрейда і Карла Юнга; проте комплексний лінгвістичний аналіз внутрішнього монологу як основного механізму психологічної напруги залишається малодослідженим. Учені Б.Ф.Фішер і М. Неймейер заклали підґрунтя для розуміння готичної поезики По [1; 3], тоді як новітнє дослідження С. К. Тошмататової [4] застосовує динамічні й типологічні методи для інтерпретації психологічних типів у прозі письменника. Запропоновані дослідницею типи психологічних станів – обсесивний, невротичний і садистичний – стали теоретичною основою нашої розвідки.

Мета дослідження – проаналізувати лінгвістичні та функціональні механізми внутрішнього монологу як маркерів психологічного стану персонажів в оповіданнях «Tell-Tale Heart», «Black Cat» та «The Pit and the Pendulum» [1]. У роботі застосовано структурно-стилістичний аналіз для виявлення конкретних лінгвістичних маркерів (анафора, еліпсис, тире, вигуки) та типологічний метод для класифікації

психологічних станів протагоністів як obsesивних, невротичних або садистичних.

Найбільш структурно прозорим прикладом функціонування внутрішнього монологу як «симульованого фізіологічного стану» [3, с. 215] є початок оповідання «Tell-Tale Heart». Перша репліка оповідача: “*True! – nervous – very, very dreadfully nervous I had been and am; but why will you say that I am mad?*” [1, с. 3] – являє собою концентрований зразок збудженого стакато (від іт. *staccato* – уривчастого, переривчастого ритму, запозиченого з музики для опису фрагментованого синтаксису). Потрійне повторення прислівника “*very*” у поєднанні з наскрізним тире створює шалений ритм, що лінгвістично відтворює прискорений пульс. Це синтаксичне подрібнення відображає obsesивний психотип, за якого свідомість оповідача підпорядкована одному нав’язливому імпульсу – нестримному бажанню довести свій здоровий глузд.

Не менш промовистим є й процес раціоналізації: “*You should have seen how wisely I proceeded – with what caution – with what foresight – with what dissimulation I went to work!*” [1, с. 4]. Анафоричне повторення “*with what*” виконує функцію риторичного щита – словесного самоствердження, яке парадоксально посилює відчуття нестабільності оповідача. Кульмінаційна послідовність “*louder! – louder! – louder!*” [1, с. 7] унаочнює, як слухова галюцинація серцебиття, проекція провини, стискає внутрішній монолог до чистих вигуків спалахів, що свідчить про повну втрату раціонального синтаксису та перехід від obsesивної логіки до психологічного вибуху.

Контрастний ритмічний малюнок – назвемо його *ритмічним каяттям* (авторський термін для позначення ритмічного уповільнення внутрішнього мовлення в момент морального усвідомлення) – визначає внутрішній монолог оповідання «Black Cat». Тут психологічний злам розгортається впродовж тривалого хронологічного відрізка, а внутрішній голос, відповідно, змінює регістр. Філософський відступ оповідача про «Perverseness» подано у формі риторичного запитання: “*Who has not, a hundred times, found himself committing a vile or a silly action, for no other reason than because he knows he should not?*” [1, с. 46]. Ця інтелектуалізація виконує функцію механізму морального ухилення, перекладаючи особисту провину на імпульс, спільний для всіх людей. Сповнене провини повторення: “*I hung it because I knew that it had loved*

me, and because I felt it had given me no reason of offence; – hung it because I knew that in so doing I was committing a sin” [1, с. 48] – фіксує невротичну нездатність придушити руйнівний вчинок, навіть усвідомлюючи його моральну вагу. Як зазначає Флудернік, такий фрагментований тип анафори сигналізує про «крайній емоційний стрес» [2, с. 82]. Натомість після вбивства дружини внутрішній монолог зазнає моторошного тонального зсуву: *“This hideous murder accomplished, I set myself forthwith, and with entire deliberation, to the task of concealing the body”* [1, с. 53]. Подовжений синтаксис і клінічна відстороненість фіксують перехід від невротичного до садистичного психотипу, породжуючи найвищий ступінь психологічної напруги через хибне відчуття інтелектуальної переваги.

В оповіданні «The Pit and the Pendulum» внутрішній монолог виконує особливу функцію: не моральну раціоналізацію, а екзистенційне орієнтування. Оповідач – не злочинець, а бранець. Його внутрішнє мовлення слугує інструментом чуттєвого пізнання простору в цілковитій темряві. Тактильна лексика – *“groping”, “stumbled”, “clung”, “slippery”* змушуючи сприймати простір так само обмежено й відчужено, як і ув'язнений оповідач, створюючи те, що Гергард Гофман визначає як безпосереднє продовження психічного стану персонажа через фізичний простір [цит. за 3]. Повторення *“down – down – still incessantly – down”* [1, с. 93] імітує фізичне відчуття падіння, посилюючи екзистенційний жах знищення. У сцені з маятником ритм монологу чергується між довгими описовими пасажами, що відстежують дугу леза, і короткими, нестямними усвідомленнями: *“Death!” – “any death but that of the pit!”* [1, с. 97]. Це коливання між аналітичним спостереженням і первісним вигуком ілюструє те, що Флудернік називає «симуляцією фрагментованої думки під непосильною фізичною травмою» [2, с. 85], і вирізняє екзистенційний різновид внутрішнього монологу По з-поміж інших монологів.

Порівняльний аналіз трьох оповідань підтверджує: внутрішній монолог у короткій прозі По є не пасивним записом думки, а динамічним стилістичним інструментом, відкаліброваним під конкретний психотип кожного оповідача. Синтаксична фрагментованість, досягнута за допомогою тире, анафори, вигуків і темпорального ретардування, створює стакато-ритм (різкий, уривчастий) obsесивної свідомості у

оповіданні «Tell-Tale Heart», задумливий цикл морального занепаду у «Black Cat», та тактильне картування виживання жертви у «The Pit and the Pendulum». У всіх трьох текстах внутрішній монолог функціонує водночас як інструмент приховування і механізм саморозкриття, перетворюючи внутрішній голос оповідача на головне джерело психологічної напруги й наративної клаустрофобії.

Література:

1. Poe E. A. *The Essential Tales and Poems of Edgar Allan Poe* / ed. B. F. Fisher. New York : Barnes & Noble Classics, 2004. 848 p.
2. Fludernik M. *An Introduction to Narratology*. London : Routledge, 2018. 192 p.
3. Neimeyer M. (ed.) *The Oxford Handbook of Edgar Allan Poe*. Oxford : Oxford University Press, 2019. 848 p.
4. Toshmatova S. K. Dynamic and typological methods in the interpretation of psychological types in Poe's prose. *Journal of Literary Studies*. 2025. Vol. 12. No. 1. P. 34–47.

Яновицька Дар'я
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., ст. викл. Кірієнко М. М.

АНГЛІЙСЬКИЙ СМС-СЛЕНГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується активною цифровізацією комунікативних процесів, що спричиняє трансформацію традиційних мовних норм і появу нових форм мовленнєвої взаємодії [1, с. 57]. Одним із найбільш поширених мовних явищ цифрового середовища виступає англійський SMS-сленг, який сформувався під впливом розвитку мобільних технологій та потреби в оперативному обміні інформацією. У лінгвістичному розумінні SMS-сленг являє собою сукупність специфічних лексичних одиниць, скорочень і графічних трансформацій, що використовуються в коротких текстових повідомленнях задля забезпечення максимальної

ефективності комунікації. Його виникнення стало закономірним результатом адаптації англійської мови до умов електронного спілкування, у межах якого швидкість передавання інформації та економія мовних засобів набувають першочергового значення [6, с. 146].

З позиції системного підходу англійський SMS-сленг доцільно розглядати як цілісну мовну підсистему, елементи якої перебувають у тісному взаємозв'язку та виконують визначені комунікативні функції. Функціональна структура охоплює аббревіатури, акроніми, фонетичні скорочення, числові заміни та графічно-символічні елементи, які спільно забезпечують функціонування цифрового дискурсу. На відміну від традиційної письмової комунікації, де переважає орієнтація на нормативність і граматичну завершеність висловлювання, SMS-сленг базується на принципах мовної компресії та прагматичної доцільності. Кожна мовна одиниця в межах досліджуваного спілкування виконує конкретне функціональне навантаження, спрямоване на скорочення часу комунікації та підвищення швидкості обробки інформації.

Характерною ознакою англійського SMS-сленгу постає високий рівень лексичної економії. У процесі цифрового спілкування користувачі прагнуть передати максимальний обсяг змісту за допомогою мінімальної кількості мовних засобів. Саме тому широкого поширення набули скорочення типу LOL (Laughing Out Loud), BRB (Be Right Back), IDK (I Don't Know), TTYL (Talk To You Later), OMG (Oh My God). Зазначені одиниці виконують функцію змістової компресії та уникають розгорнутих синтаксичних конструкцій. Унаслідок цього формується новий тип комунікативної взаємодії, у межах якого коротка мовна форма передає складний змістовий комплекс і водночас зберігає високий рівень зрозумілості для адресата [3, с. 5].

Однією з провідних характеристик SMS-сленгу виступає фонетична адаптація письмового мовлення. Значна частина сленгових одиниць формується на основі звукової подібності між словами та окремими графічними символами. Використання форм *u* замість *you*, *r* замість *are* або *s* замість *see* демонструє переорієнтацію письмового повідомлення на принципи усної комунікації. Подібна тенденція свідчить про зближення усного та писемного мовлення в цифровому середовищі. У результаті виникає специфічна мовна модель, у якій

графічне оформлення тексту підпорядковується не орфографічним вимогам, а комунікативній ефективності.

Процесний підхід аналізує SMS-сленг як механізм оптимізації комунікативного процесу. Кожен етап створення та сприйняття повідомлення спрямований на мінімізацію часових витрат і забезпечення швидкого обміну інформацією [2, с. 134]. Скорочення тексту спрощує процес кодування повідомлення відправником, тоді як усталені сленгові конструкції прискорюють його декодування адресатом. Завдяки цьому підвищується загальна ефективність комунікації, що особливо актуально в умовах сучасного цифрового середовища, де швидкість інформаційних потоків постійно зростає.

Окремого значення набуває експресивна характеристика SMS-сленгу. Цифрове спілкування позбавлене більшості невербальних компонентів комунікації, тому користувачі активно залучають додаткові засоби вираження емоцій. Повтори літер, нестандартне написання слів, емотикони та емодзі виконують функцію передачі емоційного стану співрозмовника. Завдяки зазначеним елементам текстове повідомлення набуває інтонаційної виразності та відтворює різні відтінки ставлення щодо змісту висловлювання. У межах SMS-комунікації лексична одиниця нерідко поєднує інформативну та емоційно-експресивну функції, що функціонально розширює її комунікативний потенціал [5, с. 142].

Соціальний аспект англійського SMS-сленгу пов'язаний із формуванням цифрової ідентичності користувачів. Використання певних скорочень та сленгових конструкцій виступає індикатором належності до конкретної соціальної групи та відображає особливості сучасної мережевої культури. Молодіжні спільноти, професійні середовища та тематичні онлайн-групи формують власні мовні коди, які забезпечують внутрішньогрупову комунікацію та сприяють підтриманню колективної ідентичності [4, с. 130]. Таким чином, англійський SMS-сленг виконує не лише комунікативну функцію, але й виступає інструментом соціальної інтеграції в цифровому просторі.

Отже, англійський SMS-сленг є сучасною формою комунікації, що виникла внаслідок адаптації мовної системи до умов цифрового середовища. Його основними характеристиками виступають: лексична економія, структурна компактність, фонетична варіативність,

експресивність та соціальна маркованість. Сукупність зазначених ознак аналізує SMS-сленг як самостійну лексико-стилістичну підсистему англійської мови, яка забезпечує ефективне функціонування сучасної електронної комунікації та відображає актуальні тенденції розвитку цифрового дискурсу.

Література:

1. Бездітко А. Р. *Англійський SMS-сленг як сучасна форма уснописьмової електронної комунікації*. Південний архів. Філологічні науки. 2020. Вип. 81. С. 56-60
2. Дерік І. М. Теорія та практика перекладу: аспекти перекладу: підручник. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 246 с.
3. Палагута І. *Особливості молодіжного сленгу в англійській мові. Ad linguas et culturas per cognitionem* (До мов і культур через пізнання): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 14 квітня 2021 р.). Біла Церква: БНАУ, 2021. С. 2-8.
4. Перетокіна В. Ф. *Англійський молодіжний сленг та його переклад. Англістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 129-133.
5. Рябокучма Т. О., Горбаченко А. Л. *Способи утворення американських сленгових інновацій*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2019. Вип. 41. Т. 1. С. 141-144.
6. Androutsopoulos J. *Language Change and Digital Media: A Review of Conceptions and Evidence. Standard Languages and Language Standards in a Changing Europe*. Oslo : Novus Press, 2011. P. 145–161.

СЕКЦІЯ 3

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Баюрко Марія, Мушинська Ольга, Швець Анастасія,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

FÖRDERUNG DER SPRECHFLÜSSIGKEIT DURCH DEN EINSATZ DER „KARUSSELL-METHODE“ IM DAF-UNTERRICHT

Die Förderung der mündlichen Kommunikationsfähigkeit stellt eine der zentralen Herausforderungen des modernen Deutsch-als-Fremdsprache-Unterrichts dar. Obwohl viele Lernende über solide grammatische Kenntnisse verfügen, fällt es ihnen oft schwer, diese in realen Gesprächssituationen spontan und flüssig anzuwenden. Sprechangst, zu geringe individuelle Sprechzeit und fehlende Interaktionsgelegenheiten gelten dabei als häufige Ursachen [2, S. 87]. Im vorliegenden Beitrag werden die Ergebnisse eines abgeschlossenen Praxiserkundungsprojekts (PEP) vorgestellt, das im Rahmen des Lehrpraktikums in einer DaF-Gruppe (Niveau A2) der 11. Klasse eines ukrainischen Lyzeums durchgeführt wurde. Ziel des Projekts war es zu untersuchen, ob der Einsatz der Karussell-Methode die Sprechflüssigkeit der Lernenden fördert und ihre kommunikativen Fertigkeiten effektiv automatisiert.

Die theoretische Grundlage des Projekts bildet das Lehrwerk Deutsch Lehren Lernen 4 (DLL 4). Darin wird festgehalten, dass die Karussell-Methode gezielt eingesetzt wird, um den bereits erarbeiteten Lernstoff zu automatisieren und die kommunikativen Fähigkeiten der Lernenden zu festigen [1, S. 84]. Darüber hinaus wird betont, dass das Sprechen ein sehr komplexer Prozess ist, bei dem viele kleine Teilprozesse parallel und automatisch laufen müssen [1, S. 85]. Diese Aussage verdeutlicht, warum das Sprechen einer gezielten und wiederholten Übung bedarf. Gemäß Thornbury ist die Fähigkeit zum flüssigen Sprechen das Ergebnis intensiver, wiederholter mündlicher Praxis in authentischen Kommunikationssituationen [3, S. 7]. Daher bietet die Karussell-Methode, durch ihre strukturähnlichen

Wiederholungen und den ständigen Partnerwechsel, einen geeigneten Rahmen für die Entwicklung dieser Kompetenz.

Im DLL 4 heißt es, dass Sozialformen die Beziehungsstruktur im Unterricht regeln und festlegen, wer mit wem zu welchem Zweck wie lange kommuniziert und wer dabei welche Anteile an der Interaktion hat [1, S. 118]. Die Karussell-Methode schafft als spezifische Sozialform die Voraussetzungen für eine symmetrische Kommunikation, bei der alle Lernenden durch den ständigen Partnerwechsel gleichmäßig aktiviert werden. Harmer betont in diesem Zusammenhang, dass die Lernenden im Fremdsprachenunterricht möglichst viele Gelegenheiten zum aktiven Sprechen erhalten sollten, da nur durch regelmäßige Praxis sprachliche Automatisierung erreicht werden kann [2, S. 123]. Dieser strukturelle Aspekt war ausschlaggebend für die Wahl der Methode im Rahmen des Projekts.

Auf der Grundlage dieser theoretischen Überlegungen wurden folgende Hypothesen formuliert: Erstens wurde angenommen, dass die Schülerinnen und Schüler der 11. Klasse (Niveau A2) durch wiederholte Partnerwechsel und vielfältige Sprechansätze ihre Redemittel und ihren Wortschatz aktiv automatisieren. Zweitens wurde erwartet, dass die Methode zu einer höheren Beteiligung aller Lernenden beiträgt, die Motivation stärkt und Sprechhemmungen reduziert, da alle Teilnehmenden regelmäßig in die Kommunikation eingebunden sind.

Das PEP wurde in einer DaF-Lerngruppe der 11. Klasse eines ukrainischen Lyzeums auf dem Sprachniveau A2 durchgeführt. Die Lernenden wurden in einen inneren und einen äußeren Kreis aufgeteilt. Nach jedem Gesprächsdurchgang rückten die Schülerinnen und Schüler des äußeren Kreises einen Platz im Uhrzeigersinn weiter, sodass alle Teilnehmenden nacheinander miteinander in Kontakt kamen. Die eingesetzten Aufgaben bauten auf dem zuvor erarbeiteten Lernstoff auf und waren kommunikativ orientiert: Die Lernenden führten kurze Dialoge unter Verwendung vorgegebener Redemittel und Wortschatzeinheiten.

Durch die mehrfache Wiederholung desselben Sprechansatzes mit wechselnden Gesprächspartnern erhielten die Lernenden die Möglichkeit, ihre sprachlichen Mittel schrittweise zu automatisieren und gleichzeitig ihre kommunikative Flexibilität zu stärken. Zur Datenerhebung wurden Beobachtungsbögen sowie kurze Reflexionsgespräche mit den Lernenden eingesetzt.

Die Beobachtungen während des Projekts bestätigten weitgehend die aufgestellten Hypothesen. Es konnte festgestellt werden, dass die Lernenden im Verlauf der Durchführung zunehmend sicherer und flüssiger sprachen. Die häufige Wiederholung der Sprechanlässe mit wechselnden Partnern trug erkennbar zur Automatisierung der geübten Redemittel bei.

Gleichzeitig zeigte sich, dass die Wirksamkeit der Methode maßgeblich von der Qualität der Aufgabenstellung abhängt. Aufgaben, die einen klaren kommunikativen Anlass boten und an den Erfahrungshorizont der Lernenden anknüpften, führten zu intensiveren und authentischeren Gesprächen.

Insgesamt lässt sich festhalten, dass die Karussell-Methode ein wirksames Instrument zur Förderung der Sprechflüssigkeit im DaF-Unterricht darstellt. Sie schafft eine dynamische, kooperative Lernumgebung, in der alle Lernenden gleichberechtigt zu Wort kommen, was sowohl die Automatisierung sprachlicher Mittel als auch die Motivation der Teilnehmenden positiv beeinflusst [3, S. 40].

Literatur:

1. Funk H., Kuhn C., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke R. E. *Deutsch Lehren Lernen 4: Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München : Klett-Langenscheidt, 2014. 184 S.
2. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. 4th ed. Harlow : Pearson Longman, 2007. 446 S.
3. Thornbury S. *How to Teach Speaking*. Harlow : Pearson Longman, 2005. 152 S.

*Білаш Вікторія, Козицька Єлізавета, Поселецька Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

DER EINSATZ DES RÜCKENDIKTATS IM WORTSCHATZTRAINING UND SEINE AUSWIRKUNGEN AUF DEN LERNPROZESS

Die Entwicklung des aktiven Wortschatzes gehört zu den zentralen Zielendes modernen Deutsch-als-Fremdsprache-Unterrichts. Lernende

verfügen häufig über ein passives Wissen neuer lexikalischer Einheiten, haben jedoch Schwierigkeiten, diese spontan und situationsgerecht im eigenen Sprachgebrauch anzuwenden. Aus diesem Grund gewinnen Unterrichtsmethoden an Bedeutung, die mehrere sprachliche Fertigkeiten gleichzeitig fördern und die Lernenden aktiv in den Lernprozess einbeziehen.

Eine solche Methode ist das Rückendiktat. Es verbindet Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben miteinander und schafft durch Partnerarbeit sowie Bewegung eine dynamische Lernatmosphäre. Gleichzeitig fördert es die gegenseitige Korrektur, steigert die Konzentration und unterstützt die nachhaltige Festigung des Wortschatzes.

Im vorliegenden Beitrag werden die Ergebnisse eines Praxiserkundungs Projekts (PEP) dargestellt, das im Rahmen eines Lehrpraktikums in einer DaF-Gruppe der 11. Klasse eines ukrainischen Lyzeums auf dem Niveau B1 durchgeführt wurde. Ziel des Projekts war es zu untersuchen, inwiefern der Einsatz des Rückendiktats im Wortschatztraining zur Erweiterung des aktiven Wortschatzes und zur Steigerung der sprachlichen Aktivität der Lernenden beiträgt.

Die theoretische Grundlage dieser Arbeit bildet das Programm Deutsch Lehren Lernen (DLL) des Goethe-Instituts, das in der aktuellen Fremdsprachendidaktik eine zentrale Rolle einnimmt. DLL basiert auf einem handlungs- und praxisorientierten Ansatz, bei dem „reflektiertes Erfahrungslernen“ sowie das „dialogische Lernen der Teilnehmenden“ im Mittelpunkt stehen [1, S. 1–2].

Wie in KONTEXTE hervorgehoben wird, zeichnet sich DLL dadurch aus, dass „von den Teilnehmenden und deren Unterricht ausgegangen wird und ihnen der nötige Raum für Reflexion und Austausch gegeben wird“ [1, S. 1]. Damit wird Unterricht nicht als statischer Prozess verstanden, sondern als dynamisches Zusammenspiel von Erfahrung, Analyse und Weiterentwicklung.

Darüber hinaus kann das Rückendiktat auch als eine Form des kooperativen Lernens verstanden werden, da es auf Informationslücken basiert und kommunikative Aushandlungsprozesse fördert. Wie im DLL-Handbuch beschrieben, entstehen Lernprozesse besonders dann, wenn Lernende „Informationen wechselseitig ergänzen müssen“ und dabei aktiv mit einander interagieren [2, S. 38].

Diese Perspektive wird durch Ansätze der interaktiven Fremdsprachendidaktik unterstützt, in der Lernen als Prozess der ständigen Interaktion verstanden wird [3, S. 6]. Besonders wichtig sind dabei die Prinzipien „positive Interdependenz“, „individuelle Verantwortung“ und „gleichzeitige Interaktion“, die effektives kooperatives Lernen strukturieren.

Ziel des Praxiserkundung Projekts war es, die Wirkung des Rückendiktats auf den aktiven Wortschatz und die Lernaktivität der Schülerinnen und Schüler zu untersuchen. Auf dieser Grundlage wurden folgende Hypothesen formuliert:

Erstens wird angenommen, dass die Lernenden durch wiederholtes Hören, Sprechen und Schreiben im Rahmen des Rückendiktats ihren Wortschatzsystematisch aktivieren und sicherer im Sprachgebrauch anwenden. Zweitens wird erwartet, dass die Partnerarbeit die kommunikative Kompetenz fördert, insbesondere durch intensiven Austausch, aktives Zuhören und präzise Informationsweitergabe. Drittens wird davon ausgegangen, dass die bewegungs- und handlungsorientierte Struktur des Rückendiktats die Motivation erhöht, Sprechhemmungen reduziert und die aktive Beteiligung am Unterricht steigert.

Das Praxiserkundung Projekt wurde in einer DaF-Lerngruppe der 11. Klasse durchgeführt. Das Rückendiktat wurde als zentrale Methode zur Wortschatzarbeit in Partnerarbeit eingesetzt. Die Lernenden arbeiteten in Paaren, die im Klassenraum so positioniert wurden, dass kein Sichtkontakt möglich war. Eine Person diktierte Wörter oder kurze Sätze, während die andere diese ausschließlich auditiv aufnahm und schriftlich festhielt. Anschließend wurden die Rollen getauscht.

Die Inhalte basierten auf bereits im Unterricht eingeführtem Wortschatz, wodurch gezielte Wiederholung und Festigung ermöglicht wurde. Nach jeder Phase erfolgte eine gemeinsame Kontrolle der Ergebnisse, wodurch Fehler erkannt und korrigiert werden konnten.

Die Beobachtungen zeigen, dass das Rückendiktat zu einer deutlichen Aktivierung des Wortschatzes führte. Die Lernenden wurden im Verlauf der Aktivität sicherer im Umgang mit den lexikalischen Einheiten und konnten diese schneller abrufen. Besonders positiv wirkte sich die erhöhte Aufmerksamkeit während des Hörens aus, da die Lernenden ausschließlich auditiv arbeiten mussten. Dies führte zu einer intensiveren Verarbeitung der

sprachlichen Strukturen. Die Partnerarbeit erwies sich als unterstützend, da die Lernenden ihre Ergebnisse vergleichen und Fehler gemeinsam korrigieren konnten. Dadurch wurde der Lernprozess transparenter und effektiver gestaltet. Zudem wurde die Methode insgesamt als motivierend wahrgenommen. Die aktive Beteiligung und der spielerische Charakter führten zu einer höheren Lernbereitschaft und reduzierten Sprechhemmungen.

Zusammenfassend zeigt das Praxiserkundungs Projekt, dass das Rückendiktat eine effektive Methode zur Förderung des aktiven Wortschatzes im DaF-Unterricht darstellt. Es unterstützt nicht nur die sprachliche Automatisierung, sondern auch die kommunikative Kompetenz und die Motivation der Lernenden.

Literatur:

- 1.Voerkel, P., Krzelj, K. (2023). *Konzeption und Wirkung von Aus- und Fortbildungsprogrammen im Bereich Deutsch als Fremdsprache am Beispiel von Deutsch Lehren Lernen: Einführung in den Themenschwerpunkt. KONTEXTE*. 1-5.
- 2.Funk H., Kuhn C., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke R. E. *Deutsch LehrenLernen 4: Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München : Klett-Langenscheidt, 2014. 184 S.
- 3.Godovanec, N. I., Lehan, V. P. (2017). *Korotkyj ohliad interaktyvnych metodivnavchannia inozemnoi movy* [Kurzer Überblick über interaktive Methoden des Fremdsprachenunterrichts]. *Naukovyj visnyk Uschhorodskoho universytetu*, 1(40), 60–62.

*Боровська Олена, Загоруйко Софія, Карпишена Ксенія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М.Коцюбинського*

DER EINSATZ DES ZICKZACK-DIALOGS ZUR FÖRDERUNG DER SPRACHFLÜSSIGKEIT IM DAF- UNTERRICHT

Eine der wichtigsten Aufgaben des modernen Fremdsprachenunterrichts ist die Entwicklung der kommunikativen

Kompetenz der Lernenden, also der Fähigkeit, die Sprache in realen Kommunikationssituationen angemessen und zielorientiert zu verwenden [2, S. 30].

Einen besonderen Platz in diesem Prozess nimmt die Entwicklung des dialogischen Sprechens ein. Der Dialog ist eine natürliche Form der Kommunikation, da er den Austausch von Gedanken, Fragen, Antworten und Emotionen zwischen Gesprächspartnern voraussetzt. Die Entwicklung des dialogischen Sprechens fördert nicht nur die sprachlichen Fähigkeiten, sondern auch das Selbstvertrauen in der Kommunikation, das kritische Denken und die Fähigkeit zur Zusammenarbeit mit anderen Menschen. Deshalb sind dialogische Kompetenzen ein wichtiger Aspekt des Fremdsprachenlernens und eine notwendige Voraussetzung für eine erfolgreiche Kommunikation [4].

In der DII-Einheit 4 lesen wir: „Beim flüssigen Sprechen reproduziert man formelhafte Wendungen in den im Gehirn gespeicherten, grammatisch korrekten Formen. [...] Diese werden nicht bewusst konstruiert, sondern automatisch abgerufen, da für eine bewusste Konstruktion in einem normalen Gespräch keine Zeit bleibt. Flüssigkeit zeigt sich daran, dass jemand automatisierte, formelhafte Wendungen verwendet, schneller spricht und sprachliche Strukturen sicher sowie selbstverständlich gebraucht. Sie wird daran gemessen, wie lange jemand mühelos und fließend sprechen kann.“ [3, S. 104].

Da „für die Entwicklung von Flüssigkeit das Einüben von Chunks oder formelhaften Wendungen und ihre Automatisierung zentral ist“ [3, S. 102] und das Lernfelder-Modell für das Flüssigkeitstraining etwa ein Viertel der gesamten Unterrichtszeit vorsieht, spielt die gezielte Automatisierung eine wichtige Rolle beim Aufbau der Sprechfertigkeit und bereitet die Lernenden effektiv auf flüssiges Sprechen im Deutschen vor [3, S. 104].

In diesem Zusammenhang stellt sich die Frage: Was geschieht, wenn wir kommunikative Übungen zur Automatisierung und zum Training des flüssigen Sprechens im eigenen Deutschunterricht einsetzen? Unser Ziel ist es, dass die Lernenden durch ausgewählte Dialogübungen sprachliche Strukturen automatisieren, ihren aktiven Wortschatz erweitern und lernen, schneller und spontaner auf Gesprächssituationen zu reagieren. Somit nimmt ihre Sprachflüssigkeit zu und sie gewinnen mehr Sicherheit beim freien Sprechen.

Eine effektive Technik zur Förderung des dialogischen Sprechens stellt der sogenannte ZickZack-Dialog dar [1, S. 19]. Bei dieser Methode werden einzelne Repliken eines Dialogs auf separate Zettel geschrieben. Die Lernenden ordnen anschließend die Dialogteile in der richtigen Reihenfolge an, sodass zwei parallele Reihen entstehen, die die Gesprächspartner repräsentieren. Hinter jedem Dialogteil positioniert sich ein/e Lernende/r.

Der Dialog wird anschließend schrittweise durchgeführt: Eine Person liest ihre Replik vor und übergibt dabei einen Ball an das Gegenüber, das die passende Antwort formuliert und den Ball weiterwirft. Auf diese Weise entsteht ein dynamischer, interaktiver Dialogverlauf, an dem alle Lernenden beteiligt sind. Nachdem der Dialog mehrmals gelesen wurde, wechseln die Teilnehmenden ihre Positionen, sodass jede Person unterschiedliche Dialogteile übernimmt und verschiedene sprachliche Strukturen einüben kann.

Im weiteren Verlauf der Übung werden die vollständigen Dialogtexte schrittweise durch Stichwörter ersetzt. Dadurch sind die Lernenden zunehmend gezwungen, ihre Äußerungen selbstständig zu formulieren und zu improvisieren. Am Ende bleibt lediglich das „Skelett“ des Dialogs erhalten, während der eigentliche Gesprächsverlauf frei gestaltet wird. Diese Technik fördert nicht nur die Automatisierung sprachlicher Strukturen, sondern auch Spontaneität, Reaktionsfähigkeit und kommunikative Sicherheit beim Sprechen.

Aufgrund des hohen kommunikativen Potenzials dieser Methode wurde beschlossen, die Technik des ZickZack-Dialogs im Rahmen des eigenen Unterrichts praktisch zu erproben und ihre Wirksamkeit für die Entwicklung dialogischer Kompetenzen der Lernenden zu untersuchen.

Nach der Anwendung des ZickZack-Dialogs wurden mithilfe einer Umfrage Daten zur Effektivität erhoben. Die Befragung wurde mit Google Forms durchgeführt und richtete sich sowohl an die Lernenden als auch an die hospitierende Lehrkraft. Auf Grundlage der erhaltenen Antworten konnten die Ergebnisse analysiert und entsprechende Schlussfolgerungen gezogen werden.

Die Ergebnisse der Umfrage zeigen insgesamt eine sehr positive Einstellung der Lernenden zum ZickZack-Dialog. Besonders deutlich wird dies an der hohen Zustimmung zur Aussage über die Freude an der Aktivität, die von 75 % der Befragten mit der Höchstbewertung bewertet wurde.

Viele Lernende gaben außerdem an, während der Aktivität aktiver gesprochen und weniger Sprachangst erlebt zu haben. Darüber hinaus konnten sie schneller auf Äußerungen reagieren und selbstständiger kommunizieren, ohne häufige Unterstützung der Lehrkraft zu benötigen. Dies weist auf eine Förderung der spontanen Sprachproduktion und der Sprachflüssigkeit hin.

Insgesamt bestätigen die Ergebnisse die Wirksamkeit des ZickZack-Dialogs zur Förderung von Motivation, Sprachflüssigkeit und kommunikativer Kompetenz im Fremdsprachenunterricht.

Nach der Durchführung des ZickZack-Dialogs bearbeiteten die Lernenden eine Anwendungsaufgabe, bei der sie selbstständig eigene Gespräche zum Thema des Unterrichts durchführen sollten. Dabei wurde deutlich, dass einige Lernende weiterhin Unsicherheiten vor dem freien Sprechen hatten. Dennoch bemühten sie sich aktiv um die Erfüllung der Aufgaben und nahmen engagiert am Unterricht teil. Dies zeigt, dass die eingesetzten Methoden dazu beitragen können, Hemmungen schrittweise abzubauen und die mündliche Kommunikationsbereitschaft zu fördern. Insgesamt machte die Aktivität deutlich, dass ein unterstützendes Lernumfeld die sprachliche Aktivität sowie soziale und emotionale Aspekte des Fremdsprachenlernens positiv beeinflussen kann.

Literatur:

1. Brinitzer M., Hantschel H.-J., Kroemer S., Möller-Frorath M., Ros L. *DaF unterrichten: Basiswissen Didaktik Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Stuttgart : Klett Sprachen, 2016. 200 S.
2. *DLL-Glossar: Fachbegriffe für DaF-Lehrkräfte* / Hrsg. von I. Mohr, K. Ende. Stuttgart : Klett Sprachen GmbH, 2015. 64 S.
3. Funk H., Kuhn C., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke R. E. *DLL 4: Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München : Langenscheidt bei Klett, 2014. 184 S.
4. 28. Deutscher Germanistentag 2025: „Dialog“, 14.–17. September 2025 an der Technischen Universität Braunschweig. Braunschweig, 2025. 151 S.

INCORPORATING TED Talks INTO ENGLISH LANGUAGE CLASSES IN SENIOR SECONDARY SCHOOL

Today EFL teachers have a great diversity of English language learning materials which are easily accessible both for teachers and students and can be exploited in the class. Among the available resources educators can use to enhance students' speaking skills in English are TED Talks from TED Conferences, LLC which is an American-Canadian nonprofit media organization that posts international talks online for free distribution under the slogan "Ideas Change Everything".

Since TED Talks exposes learners to natural, native-like English speech, rich vocabulary, and diverse accents, it has become highly effective, engaging, and authentic tool providing learners with models of clear, passionate, and structured oral communication. Some researchers state that using TED Talks helps not only develop pronunciation, vocabulary, and confidence, but also encourage students to express themselves in public, by learning the following techniques: knowing the audience, keeping it simple, and focusing on storytelling.

M.R. Choirunnisa and F.M. Sari exploring how to incorporate TED Talks into EFL (English as a Foreign Language) students' oral proficiency practice, highlighted several specific benefits and methodologies for classroom integration [1, p. 36]. The researchers state that the speeches help students analyze the rhetorical strategies, body language, and organization used by expert public speakers. Watching TED Conferences encourages learners to summarize presentations, recreate speeches, and participate in discussions to improve overall fluency. Based on the pedagogical frameworks discussed in the study, educators can use a structured listening-to-speaking cycle.

The findings showed that most students expressed a positive response to the use of TED Talks videos as they encouraged them to improve their speaking skills discussing a wide range of powerful topics. Among them Amy Cuddy with her recommendation on confidence and communication “*Your*

body language may shape who you are” or Julian Treasure’s lecture on “*How to speak so that people want to listen*”, which is directly useful for speaking skills, presentations, and pronunciation.

One of the most impressive things about TED Talks is that there are “2200+ talks to stir your curiosity”, constitutes Mark Mallinder. He summarises that based on feedback received from his students, they found listening to people speaking about various subjects each week to be both interesting and educational. TED speakers always share their own personal stories, passions, ideas and desires with the audience.

It should be emphasized that TED Talks are sometimes given by people whose native language is not English, which is exactly what EFL students are likely to encounter in real-life situations. Thus, anyone who listens to a TED Talk may hear people speaking English with a number of different accents, such as German, French, or Korean, and they do not always have perfect pronunciation when they speak. This is useful for English language learners because it may help them to realize that they do not have to be afraid or feel embarrassed about making mistakes when they are speaking English [3].

Educators who aimed to investigate the concordance of the students’ speech ability development and the students’ interest and motivation towards the use of TED Talks proved that the students improve their English speaking skill especially the pronunciation and the fluency of delivering English speech in front of their friends. Regarding the students’ perceptions of the use TED Talks to support teacher talks, most of the students agreed that TED Talks videos can support teacher talks related to the category of dealing with feelings, praising and encouraging, making jokes and giving direction as well as lecturing [2].

One of the brightest speech examples for improving public speech competence may be “*The 110 Techniques of Communication and Public Speaking*” by David JP Phillips who spent 7 years studying 5,000 speakers, amateurs and professionals to detail these 110 techniques. “One tip we loved was the power of pauses—don’t shy away from them. Use pauses to gather your thoughts and give yourself a moment to breathe. The main thing is to focus on the techniques that resonate most with you. You don’t have to apply all 110 techniques at once—start small and build up as your confidence grows”.

TED Talks has proved to be a powerful tool to boost students' motivation and enhance their speaking skills. While watching successful and confident speakers, students can learn how to deliver their ideas properly, how to express their critical thinking, and how to manage appropriate accent, pronunciation, and fluency. Thus, the students can overcome their difficulties in understanding the speech and improve their own skills [4].

References:

1. CHOIRUNNISA M.R.& SARI F. M. TED Talks Use in Speaking Class for Undergraduate Students. *Jambura Journal of English Teaching and Literature*. Vol 2(1), April 2021. Pp. 35 – 40.
2. Karimah I., Setiawan S. & Munir A. Boosting Students' Speaking skill using Ted Talks YouTube Videos: Teacher Talk Theory. *Journal of English Language Teaching and Linguistics* 7(2):299 DOI:[10.21462/jeltl.v7i2.839](https://doi.org/10.21462/jeltl.v7i2.839)
3. Mallinder M. Teaching English Using TED Talks. *The Magazine for English Language Teachers and Learners* <https://eflmagazine.com/author/markmallinder/>
4. The Best TED Talks for Learning English [Електронний ресурс] // British Council English Online. Режим доступу: [The Best TED Talks for Learning English](https://www.britishcouncil.org/learning-english) (дата звернення: 11.05.2026).

Гаврилюк Наталія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ВІД ОЦІНКИ ДО РОЗВИТКУ: ФОРМУВАЛЬНИЙ ФІДБЕК У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО МОВНОЇ АВТОНОМІЇ

Сучасна вища школа дедалі більше відходить від традиційної моделі фіксації результатів, інтегруючи підхід, у якому оцінювання виступає ресурсом для навчання, а не лише способом контролю знань. Такий підхід, відомий як формувальне оцінювання (formative assessment), дозволяє не лише визначати рівень засвоєння матеріалу, а й стимулювати розвиток метакогнітивних навичок, критичного мислення та автономності студентів. Фундаментальні дослідження науковців

показали, що регулярний та якісний зворотній зв'язок здатний підвищувати академічні результати студентів на 20-30 % порівняно з традиційним оцінюванням, яке фокусується виключно на кінцевому результаті [6]. Автори також підкреслюють, що важливо включати студентів у процес оцінювання, що дозволяє їм активно аналізувати власні помилки, планувати шляхи їх корекції та підвищувати навчальну мотивацію. Крім того, формувальне оцінювання забезпечує більш глибоке розуміння студентами навчального матеріалу, адже воно орієнтоване не на оцінку як таку, а на процес вдосконалення знань.

Модель ефективного фідбеку додає системності цьому підходу [1]. Вона базується на трьох рівнях взаємодії зі студентом: завдання (task), процес виконання (process) та саморегуляція (self-regulation). Дослідження показують, що фідбек на рівні процесу підвищує засвоєння матеріалу на 25 %, а фідбек, спрямований на розвиток саморегуляції, може збільшувати ефективність навчання на 35 %. Водночас автори застерігають щодо використання персональної похвали, яка може зменшувати внутрішню мотивацію та перешкоджати формуванню автономності. Вони наголошують, що ефективний фідбек повинен містити чіткі інструкції щодо того, як покращити результат, а також стимулювати студента до самостійного аналізу помилок та планування наступних кроків у навчанні.

Одним із ключових інструментів формувального оцінювання є метод «Сендвіч», який застосовується для розвитку усного мовлення. Структура цього методу – похвала, корекція, похвала – дозволяє студенту чітко усвідомлювати власні помилки, зберігаючи при цьому мотивацію та комунікативну впевненість. Дослідження показують, що регулярне використання такого фідбеку підвищує точність граматичних і фонетичних структур на 15-20 % порівняно з традиційними методами коментування. Метод «Сендвіч» також стимулює інтерактивну взаємодію між студентами та викладачем, дозволяючи коригувати навчальний процес у реальному часі. Крім того, він розвиває у студентів навички самоконтролю та формує усвідомлене ставлення до помилок, адже студент отримує позитивне підкріплення, чітке вказання на помилку та рекомендацію щодо її виправлення.

Для розвитку письмових навичок важливу роль відіграє взаємне рецензування за чіткими дескрипторами. Цей підхід активує feedback

literacy, формує навички самоконтролю і сприяє розвитку автономності. Студенти, оцінюючи роботи однолітків, критично аналізують власні тексти, застосовують граматичні та стилістичні норми на практиці. Викладач у цьому процесі виступає фасилітатором і дизайнером критеріїв оцінювання, допомагаючи студентам фокусуватися на якості виконання завдань, а не лише на оцінках. Дослідження показують, що такий метод підвищує якість письмових робіт на 18-25 % протягом семестру, а також покращує навички саморегуляції та критичного мислення [2]. Крім того, peer review сприяє формуванню в студентів навичок аргументації та обґрунтування власних висновків, що особливо важливо для академічного письма.

Ще одним ефективним методом є двоколірне маркування («Green for Growth / Tickled Pink»), яке використовується для письмової корекції граматики та стилістики. Замість тотального виправлення помилок студент самостійно знаходить правило та виправляє недоліки у власних текстах. Це дозволяє створити конструктивний та своєчасний фідбек, підтримуючи баланс між позитивним підкріпленням і виділенням зон росту. У дослідженнях британських університетів показано, що студенти, які працювали з цим методом, на 30 % частіше виправляли помилки самостійно, а їх письмові навички покращувалися на 15 % порівняно з контрольними групами. Такий підхід підвищує мотивацію, розвиває навички самоконтролю і формує у студентів усвідомлене ставлення до власного навчання [3].

Метод «карток на вихід» (Exit tickets) дозволяє здійснювати експрес-діагностику засвоєння матеріалу та оперативно адаптувати план заняття. Дослідження показують, що регулярне використання карток на вихід підвищує точність оцінки прогресу студентів на 20-25 % і сприяє безперервному циклу зворотного зв'язку. Цей метод стимулює перехід від контролю правильності до глибшого опрацювання процесу та розвитку саморегуляції студентів. Крім того, він дозволяє викладачеві відстежувати індивідуальні прогалини у знаннях студентів і за потреби надавати персоналізовані рекомендації [7].

Комплексно оцінити прогрес студентів дозволяють мовні портфоліо, які збирають аудіо- та письмові роботи з додатковою самооцінкою та рефлексією. Дослідження демонструють, що регулярне ведення портфоліо підвищує рівень автономії та саморефлексії студентів

на 25-30 %, сприяє відстеженню прогресу як усного, так і писемного мовлення та формує навички усвідомленого навчання. Водночас портфоліо дозволяє інтегрувати різні види завдань та оцінок, створюючи комплексну картину досягнень студента, що є важливим для планування подальшого розвитку [6].

Таким чином, сучасне формувальне оцінювання поєднує усні та письмові методи фідбеку, забезпечує розвиток автономності, критичного мислення та високого рівня мовної компетентності. Воно дозволяє студентам не лише коригувати власні помилки, а й усвідомлено планувати навчальний процес, розвивати рефлексивні та аналітичні навички, що є ключовими для ефективного навчання та успішної академічної діяльності у сучасній вищій школі. Крім того, формувальне оцінювання допомагає викладачам більш гнучко адаптувати освітній процес, застосовувати індивідуальний підхід до студентів і забезпечувати рівні можливості для всіх учасників навчання.

Література:

1. Altmann, M., & Arnold, M. (2024). Designing formative feedback in collaborative online international learning. *Human Systems Management*, 43(5). <https://doi.org/10.3233/HSM-230100>
2. Bratanych, O., & Myroshnychenko, N. (2023). Feedback practices in the context of synchronous ESP distance learning in a non-language university under martial law in Ukraine. *Studies in Comparative Education*. <https://doi.org/10.31499/2306-5532.2.2022.270966>
3. Brummer, L., de Boer, H., Mouw, J. M., & Strijbos, J.-W. (2024). A meta-analysis of the effects of context, content, and task factors of digitally delivered instructional feedback on learning performance. *Learning Environments Research*, 27, 453–476. <https://doi.org/10.1007/s10984-024-09501-4>
4. Grimalt-Álvaro, C., & Usart, M. (2024). Sentiment analysis for formative assessment in higher education: A systematic literature review. *Journal of Computing in Higher Education*, 36, 647–682. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12528-023-09370-5>
5. Martinez, C., Serra, R., Sundaramoorthy, P., Booij, T., Vertegaal, C., Bounik, Z., van Hastenberg, K., & Bentum, M. (2023). Content-focused formative feedback combining achievement, qualitative and learning analytics data. *Education Sciences*, 13(10). <https://doi.org/10.3390/educsci13101014>

6. Vaschenko, L. (2023). Educational dialogue as a method of formative assessment of school students' learning outcomes. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 74(1), 105–113. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.1.9>

7. Yaroshenko, O., Korshevniuk, T., & Vashchenko, L. (2024). Formative assessment as a factor in modernizing the teaching of natural science subjects. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2024.1.5>

Гаврилюк Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Поселецька К. А.

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний світ змінюється щохвилини, тому і підходи до вивчення мов також змінюються та покращуються. Комунікативний підхід (CLT) залишається актуальним, оскільки у викладанні досі переважають традиційні методи. В наслідок цього утворюється різниця між реформою та практичним використанням. Невідповідні умови для розвитку англомовної компетентності зумовлені відсутністю чітко розробленої й систематизованої методичної моделі, адаптованої до потреб учнів старших класів. Комунікативний підхід сфокусований на використанні мови в реальних життєвих ситуаціях, що забезпечує природний та ефективний розвиток мовленнєвих навичок учнів.

Дослідник М. Канале виділяє чотири складники комунікативної компетентності, а саме: граматичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну [1, с. 7]. Ці елементи не лише забезпечують ефективне використання мови, а й збільшують межі мовленнєвої діяльності учнів. У концепції Дж. Річардса та Т. Роджерса автори поширили ці засади, наголошуючи на творчому процесі навчання та важливості справжнього контексту.

Виокремлюють такі п'ять фундаментальних принципів CLT:

1. «Learners learn a language through using it to communicate» Цей принцип зосереджує увагу, що мовленнєва діяльність є не лише метою, а й основним засобом навчання.
2. «Authentic and meaningful communication should be the goal of classroom activities» Головним завданням стає створення ситуацій, що мають реальне значення для учнів, а не виконання письмових вправ.
3. «Fluency is an important dimension of communication» Автори наголошують, що здатність підтримувати зв'язне мовлення є критичним показником комунікативної компетенції.
4. «Communication involves the integration of different language skills» Ця теза обґрунтовує необхідність комплексного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності. Процес спілкування не обмежується лише говорінням; він вимагає поєднання аудіювання, читання та письма для досягнення взаєморозуміння в життєвих ситуаціях.
5. «Learning is a process of creative construction and involves trial and error» Ця теза обґрунтовує, що вивчення мови - це активний творчий процес, де помилка є природним елементом поступового вдосконалення навичок [2, с. 105].

Своєрідність застосування комунікативного підходу в освітній діяльності зображується в тому, що вчитель переходить до ролі фасилітатора, який створює умови для спілкування, тоді як учень стає активним суб'єктом мовленнєвої взаємодії. Річардс та Роджерс розрізняють два типи завдань у межах CLT — орієнтовані на fluency (біглість) та на accuracy (точність). Завдання на вільне володіння мовою відображають вільне використання мови, вимагають змістовного спілкування та застосування комунікативних стратегій, пов'язуючи мовлення з реальним контекстом. З іншого боку, завдання на точність зосереджуються на формуванні правильних мовних структур і не передбачають змістовного спілкування [2, с. 96]. Поєднання обох типів завдань забезпечує всебічний розвиток мовної компетенції з англійської мови у старшокласників.

Однак, незважаючи на теоретичну обґрунтованість і доведену ефективність, впровадження CLT у освітніх середовищах України залишається складним завданням. Складання іспиту в старшій школі у

форматі Національного мультипредметного тесту (НМТ) змушує вчителів надавати пріоритет тренуванню тестових технологій [3, с. 222]. Це зміщує фокус із продуктивних видів мовленнєвої діяльності (зокрема, говоріння) і суперечить засадничим принципам комунікативного підходу. Все це свідчить про необхідність розробки адаптованої методичної моделі, яка б враховувала специфіку українського освітнього контексту та створювала реальні умови для повного впровадження комунікативного підходу.

Література:

1. Canale M. From communicative competence to communicative language pedagogy. *Language and Communication* / ed. by J. C. Richards, R. W. Schmidt. London ; New York : Routledge, 2013. P. 7
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press. 2014. P. 97.
3. Кучерук О. А., Башманівська Л. А., Шурхно Н. Ф. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів ліцеїв: лінгводидактичний аспект. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2023. №. 60. С. 215-228.

Гайдук Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - д. пед. наук, проф. Ігнатова О.М.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасне суспільство переживає динамічний розвиток, що супроводжується активним використанням інформаційних технологій у всіх сферах життя людини. Освіта також не залишилася осторонь, адже цифровізація навчального процесу стала ключовим чинником для забезпечення якісної підготовки майбутніх спеціалістів. На цьому тлі особливо актуальним є питання впровадження інноваційних технологій у процес викладання та вивчення англійської мови [5]. Сьогодні

англійська мова слугує основною мовою міжнародного спілкування, науки, передових технологій, бізнесу та культури, що робить її оволодіння важливим елементом професійного становлення і розвитку здобувачів освіти.

Мета статті – проаналізувати роль інноваційних технологій у процесі викладання та навчання англійської мови й обґрунтувати їх значення для підвищення якості сучасної освіти.

Сучасна система освіти вимагає впровадження новаторських підходів до організації навчального процесу, які б відповідали сьогоденним реаліям, рівню підготовки, зацікавленості учнів та швидкому розвитку інформаційного суспільства. Традиційні методи більше не здатні повною мірою забезпечити високий рівень мотивації та залученості учнів, тому все більш очевидною стає необхідність застосування інноваційних технологій. Вони покликані зробити навчальний процес інтерактивним, захопливим, динамічним і водночас ефективним.

Інноваційні технології в освіті – це сучасні методи, форми та засоби організації освітнього процесу, які сприяють удосконаленню навчання, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти та формуванню їхніх ключових компетентностей. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє створити комфортне освітнє середовище, у якому учні стають активними учасниками навчального процесу, а викладач виступає не лише джерелом знань, а й організатором та координатором навчальної діяльності [4].

Однією з головних переваг використання інноваційних технологій у викладанні англійської мови є підвищення мотивації студентів до навчання. Сучасна молодь активно користується різними гаджетами, а саме: смартфонами, планшетами, комп'ютерами та соціальними мережами, тому застосування цифрових технологій у процесі навчання відповідає їхнім інтересам та потребам [1]. Інтерактивні вправи, онлайн-ігри, електронні тести, вікторини та мультимедійні матеріали викликають у них зацікавленість, сприяють активізації пізнавальної діяльності та формують позитивне ставлення до вивчення англійської мови.

Застосування мультимедійних технологій істотно підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу. Інтеграція тексту, звуку,

відео та графічних компонентів робить інформацію більш доступною і легкою для розуміння. Наприклад, перегляд відеофрагментів англійською мовою сприяє вдосконаленню навичок аудіювання, знайомству з правильною вимовою й інтонацією носіїв мови. Використання презентацій і інтерактивних ресурсів допомагає ефективніше опанувати лексичний і граматичний матеріал.

Сучасні цифрові технології забезпечують розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, письма та аудіювання. Під час роботи з онлайн-ресурсами здобувачі освіти мають можливість виконувати різноманітні вправи, проходити тестування, брати участь у дискусіях, створювати проекти та спілкуватися англійською мовою в реальних або наближених до реальних умовах. Це сприяє формуванню комунікативної компетентності та подоланню мовного бар'єру [3].

Інноваційні технології відіграють ключову роль у розвитку дистанційного та змішаного формату навчання. Події останніх років яскраво засвідчили актуальність впровадження цифрових платформ і онлайн-інструментів для безперервного функціонування освітнього процесу. Сучасні технології відкривають педагогам широкий спектр можливостей: проведення онлайн-уроків, організація тестувань, надання консультацій, перевірка завдань та активна комунікація зі студентами. Це створює умови для ефективного навчання, незалежно від географічного розташування учасників навчального процесу.

Серед найбільш популярних та ефективних ресурсів для вивчення англійської мови варто виділити LearningApps, Wordwall, British Council LearnEnglish, Test-English, Edpuzzle, Educandy та Всеосвіта. Дані ресурси дозволяють створювати інтерактивні завдання, вікторини, кросворди, вправи на закріплення граматики та лексики, а також проводити онлайн-тестування.

Однією з ключових переваг застосування інноваційних технологій у навчанні є можливість персоналізованого підходу до освітнього процесу. Кожен студент має свою специфіку засвоєння матеріалу, різний рівень підготовки та унікальні освітні потреби. Використання цифрових інструментів дозволяє здобувачам освіти працювати у комфортному для них темпі, повторно опрацьовувати складні теми, виконувати додаткові вправи та відстежувати власні результати самостійно. Це сприяє розвитку вміння організовувати

навчання, відповідати за його результати та формувати навички самостійного опанування знань.

Важливим аспектом також є застосування інтернет-ресурсів для занурення у мовне середовище. Завдяки глобальній мережі студенти мають доступ до автентичних текстів, навчальних відеоматеріалів, подкастів, сучасної англомовної періодики та можливості спілкування з носіями мови. Така інтеграція у мовну сферу допомагає не лише вдосконалювати мовні компетенції, але й глибше пізнавати культуру, традиції та стиль життя інших народів.

Інноваційні технології також стимулюють креативне мислення, розширюючи простір для творчості студентів. Виконуючи освітні проекти, готуючи презентації, створюючи відеоматеріали чи працюючи над інтерактивними завданнями, вони навчаються аналізувати інформацію, взаємодіяти в команді, приймати зважені рішення та впевнено представляти результати своєї роботи англійською мовою. Проектний підхід дозволяє ефективно об'єднувати теоретичне навчання з реальним застосуванням мовних навичок, формуючи сучасний освітній досвід.

Для викладача використання інноваційних технологій також відкриває нові можливості [2]. Викладач може швидко створювати навчальні матеріали, використовувати різні форми контролю знань, автоматизувати процес перевірки тестів та аналізувати результати навчання студентів. Крім того, цифрові ресурси дозволяють підтримувати постійний зворотний зв'язок зі студентами, що позитивно впливає на якість освітнього процесу.

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що інноваційні технології відіграють важливу роль у процесі викладання та навчання англійської мови, що безпосередньо підтверджує поставлену мету дослідження. Зокрема, було обґрунтовано їх значення для підвищення якості сучасної освіти: використання цифрових інструментів сприяє підвищенню мотивації студентів, розвитку комунікативних навичок, активізації пізнавальної діяльності та формуванню сучасних компетентностей. Таким чином, інтеграція інноваційних технологій у навчальний процес забезпечує більш ефективне навчання англійської мови та підготовку

конкурентоспроможних фахівців, здатних застосовувати мову в професійній діяльності та повсякденному житті.

Література:

1. Арцимеєва Д., Вітт О., Гейбл Е. та ін. Поглиблюємо розуміння віддаленого навчання : навч.-метод. посіб. Київ : Млин Медіа, 2024. 122 с.

2. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Матеріали методологічного семінару НАПН України «Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку»*, 4 квітня 2019 р. / за ред. В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка. Київ, 2019. С. 20–26.

3. Биков В., Спірін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. Київ, 2019.

4. Кудря М. Роль інноваційних технологій для ефективного викладання та навчання англійської мови. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2018. № 79(І). С. 165–175. URL:

<https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/271>

5. Спірін О. М. Цифровізація освіти, освітнього процесу. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. С. 1099-1100.

Гомоля Влада

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Науковий керівник - доктор філософії (PhD), доц. Подосиннікова Н.І.

ADDRESSING WRITING DIFFICULTIES THROUGH AI: IMPLICATIONS FOR PRE-SERVICE EFL TEACHER TRAINING

The integration of artificial intelligence (AI) tools into higher education has substantially reshaped the teaching of academic writing, yet a number of persistent challenges continue to affect the development of writing competence among pre-service EFL teachers. The most frequently reported

difficulties include problems with the logical structuring of texts, insufficient self-checking and editing skills, limited awareness of genre-specific and compositional features, underdeveloped competence at phrase, sentence and microtext levels, and difficulties in assimilating idiomatic speech units [1, p. 81]. These issues are particularly significant in teacher education, since future EFL teachers are required to reach at least the C1 level of English and must be able to model coherent written discourse for their prospective learners [1, p. 81].

Writing competence in this context is understood, following Bihych and colleagues, as the ability to carry out communication in written form in life-relevant situations across receptive, receptive-reproductive and productive stages, integrating structural organisation, coherence, addressee awareness, genre conformity and presentation [3, p. 412]. Hyland's five-stage model of writing competence formation – contextualising, modelling, negotiating, constructing and connecting – provides a complementary procedural framework that aligns well with AI-supported instruction [2, p. 113].

Several AI-supported instructional approaches prove especially productive in addressing the difficulties outlined above. First, generative AI can produce interactive language-scaffolding materials – fill-in-the-gap, sequencing and matching exercises generated from authentic source texts – that help students assimilate target vocabulary and grammar [1, p. 82]. Specialised CEFR-aligned tools such as Twee further extend this potential by generating unscrambling, sentence-completion and paraphrasing tasks [1, p. 83]. Second, AI is effective in creating simplified or target-language-infused model texts: ChatGPT can replace advanced vocabulary with simpler items, restructure sentences to feature specific grammatical constructions such as participle phrases, and thereby raise students' awareness of genre-specific features [1, pp. 83–84]. Third, dialogic writing tasks built around an AI interlocutor support negotiation of meaning and immediate feedback on phrase- and sentence-level choices.

At the same time, the chapter highlights substantial limitations of AI as a source of reference and stimulus materials: large language models lack metalinguistic knowledge, may provide misleading or self-contradictory explanations when prompts rely on fallacies, and generate texts that fall short of human-written works in depth, authenticity and cultural appropriateness [1,

p. 84–85]. Equally important, research shows that pre-service and experienced teachers alike are unable to reliably distinguish AI-generated from student-written texts and tend to overestimate their ability to do so [1, p. 78]. Consequently, prohibiting AI in the classroom is neither feasible nor desirable; instead, a process-oriented assessment approach is proposed, involving writing conferences, oral analysis of drafts and AI-proof tasks rooted in students' real-life experience, which keeps the student genuinely involved in the writing process and minimises academic misconduct.

The findings allow us to conclude that AI tools possess considerable potential for personalising writing instruction, supporting genre awareness and reinforcing self-revision strategies in pre-service EFL teachers, provided that learners' active involvement in the writing process is purposefully maintained. AI is most effective when treated as a complementary pedagogical instrument rather than a substitute for student effort; its responsible classroom use presupposes purposeful task design, explicit instruction in prompting and post-editing, and the systematic cultivation of AI literacy as an integral component of contemporary teacher education.

References:

1. Podosynnikova H. I., Homolia V. V. Developing writing competence among pre-service EFL teachers using AI tools. *Штучний інтелект у методиці навчання мов і методології сучасних лінгвістичних досліджень* : монографія / за ред. Я. Сазонової. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2026. С. 76–87.
2. Hyland K. *Second Language Writing*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 299 p.
3. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕСЕНДЖЕРІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕБАТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасні кризи, такі як пандемія та війна в Україні, змусили заклади вищої освіти перейти на дистанційний або змішаний формат навчання, часто в умовах нестабільного інтернет-з'єднання та відсутності електроенергії. Традиційні відеоконференції не завжди можливі через технічні обмеження, тому виникає потреба у використанні інструментів, що потребують низької пропускної здатності мережі, зокрема месенджерів (Telegram, WhatsApp, Slack, Facebook Messenger). Головною метою є збереження інтерактивного характеру занять та створення безпечного середовища для розвитку критичного мислення студентів.

До переваг месенджерів в освітньому процесі відносимо те, що месенджери є широкодоступними інструментами, які не потребують додаткового навчання для використання, оскільки більшість студентів уже знайомі з їхнім інтерфейсом. Вони підтримують як синхронну, так і асинхронну комунікацію, що дозволяє студентам брати участь у дебатах у зручний для них час. Платформи дозволяють легко обмінюватися документами, аудіо- та відеофайлами, а також посиланнями на додаткові ресурси. Наприклад, використання таких додатків, як WhatsApp, забезпечує універсальність (робота на смартфонах, планшетах, ПК) та можливість отримувати персоналізований зворотний зв'язок від викладача.

Відомо, що дебати розглядаються як сучасний метод, що покращує комунікативні навички та вміння і дозволяє використовувати англійську мову в автентичних, цілеспрямованих ситуаціях. Участь у дебатах сприяє розвитку аргументації, критичного аналізу, навичок дослідження та активного слухання. Перенесення дебатів у цифровий формат через месенджери дозволяє трансформувати пасивні завдання на активну колаборативну роботу.

Пропонуємо три основні варіанти організації дебатів у месенджерах:

Варіант 1 (Суворий): Синхронні дебати тривалістю 15–20 хвилин. Студенти діляться на команди «за» та «проти». Повідомлення мають бути структурованими, включати цитування опонентів та обґрунтування аргументів.

Варіант 2 (Вільний): Асинхронний формат, де студенти додають свої думки та аргументи протягом визначеного тривалого часу у зручному для них темпі.

Варіант 3 (Відео- або аудіочат): Короткі 3-хвилинні дебати в парах з використанням голосових або відеоповідомлень, що імітує живий діалог [2].

Слід зазначити, що онлайн-дебати залучають студентів до високих рівнів когнітивної обробки за таксономією Блума, таких як аналіз, оцінювання та конструювання знань. Студенти вчаться синтезувати інформацію з різних джерел, ідентифікувати релевантні дані та будувати логічні контраргументи. Підготовка до дебатів розширює змістовні знання, оскільки учасники мають вивчати аргументи обох сторін, не знаючи заздалегідь, яку позицію їм доведеться захищати.

У процесі роботи можуть виникнути такі виклики та обмеження як: низька мотивація через незвичність формату та відсутність досвіду ведення дебатів, а також відсутність особистого візуального контакту (face-to-face) та цифрова нерівність у доступі до пристроїв [1].

Зазначимо, що описаний метод потребує ретельної підготовки викладачів, яким слід оцінювати завдання за критеріями педагогічної відповідності, мовного потенціалу та практичності.

Отже, використання месенджерів для дебатів є ефективною стратегією в умовах дистанційного або змішаного навчання, особливо під час криз. Це не лише забезпечує безперервність освіти при обмежених ресурсах, а й суттєво підвищує якість знань, розвиває соціальну компетентність та навички критичного аналізу, що є необхідним для підготовки сучасних фахівців.

Література:

1. Дмітренко Н. Є., Школа І. Г. Використання засобів на основі штучного інтелекту у навчанні англійської мови для професійного спілкування майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс». 2025. Т. 78. С. 453-461. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2025-78-453-461>

2. Dmitrenko, N., Shkola, I., Saliuk, B., Shkola, O., Zakharova, N. Messengers in providing debates within a remote online learning of university students. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 2024. Vol. 13(5). P. 3456-3565. <http://doi.org/10.11591/ijere.v13i5.28060>

Довгалюк Таміла
Вінницький державний педагогічний університет імені
М. Коцюбинського

BENEFITS OF THE ‘SWOT’- BASED LESSON PLANNING METHOD

Modern EFL education requires strategic planning approaches which ensure proper teaching practices. According to some recent research, SWOT analysis may happen to be an effective strategic planning tool although originally it was used exclusively for business objectives [1, p.73]. The SWOT analysis tool relies on Strengths and Weaknesses as internal factors, and Opportunities and Threats as external factors, which allow assessment in different contexts, including the educational one [3, p. 117]. When applied to EFL teaching, SWOT analysis enables teachers to create personalized instruction which addresses different student needs.

Theoretical Background for Applying SWOT in EFL Lesson Planning.

EFL lesson planning needs a comprehensive method that links language targets with student needs and the educational establishment requirements, environments and available educational resources. SWOT analysis provides a systematic approach to realize this process. This framework also supports teacher reflection as it helps them examine their teaching strengths and

weaknesses, and predict external influences that could affect lesson achievement.

Educational objectives benefit from SWOT analysis by implementing reflective teaching methods alongside learner-centered teaching principles. This method helps teachers better understand their teaching environment while promoting strategic decision-making [2]. The assessment of learner strengths, such as, for example, high motivation or strong speaking abilities, allows teachers to construct lesson activities while understanding learner weaknesses and needs, and, therefore, introduce appropriate teaching practices.

Applying SWOT Analysis in EFL Lesson Planning.

1.Strengths

The ‘Strengths’ quadrant of the SWOT analysis template helps teachers discover supportive elements which enhance their teaching practice. For example, the teaching process may noticeably benefit from digital tools along with experienced staff and students who demonstrate positive attitudes. Teachers who teach students familiar with collaborative learning should plan for group discussions and peer-feedback activities that will support communicative competence development.

2.Weaknesses

The ‘*Weaknesses*’ quadrant requires teachers to evaluate all internal challenges which limit lesson success. The lesson effectiveness could suffer due to limited teaching/learning period along with poor resources and students who exhibit low speaking ability. Teachers who understand these factors can modify their lesson pace and implement scaffolding techniques along with structured speaking assignments to boost student confidence.

3.Opportunities

The learning environment may benefit from external elements which can be used to enhance educational success. New opportunities can emerge from school events, technological tools integration or multidisciplinary connections. Teachers can also create lessons about intercultural communication and real-world language usage in the light of students’ participation in the upcoming cross-cultural projects or exchange programs.

4.Threats

The external environment presents challenges that become obstacles in the learning process. These external factors may concern the changes to the

curriculum, big size classes and technical interruptions, as well as social and political occurrences that can reduce student involvement and social-emotional wellbeing. Teachers who predict upcoming external threats in advance develop backup strategies that include alternative lesson materials when digital classes experience network breakdowns.

The implementation of SWOT analysis helps teachers develop lessons that are reflective, adaptive, and student-centered. The benefits of using this method are the following:

- teachers can create specific lesson activities which focus on particular student profiles, including different ability levels or students who need special educational support;
- teachers who use SWOT analysis improve their time management and resource allocation skills by planning for possible positive and negative factors;
- SWOT framework helps both in-service and pre-service teachers make evidence-based decisions while planning for future challenges in their practice;
- SWOT provides novice teachers with a specific planning approach that builds their confidence and clarity.

Thus, pre-service teacher training programs should definitely consider the need for strategic planning methods like SWOT. The implementation of SWOT-based lesson planning method in teacher professional development and education will enable teachers to develop reflective habits that they can effectively use in practice, provide them with a flexible and effective approach to EFL lesson plan creation, help design responsive instruction by evaluating both internal and external factors and, consequently, result in teaching practices that are both effective and purposeful, and foster inclusive learning experiences.

References:

1. Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I., & Rahman, M., SWOT analysis applications: An integrative literature review, *Journal of Global Business Insights*, 2021. V. 6 (1). P. 73-88.
2. Dovhaliuk, T. A. SWOT Analysis as a Strategic Tool for Professional Decision-Making in the Training of Future Foreign Language Teachers.

Журнал крос-культурної освіти/ Journal of Cross-Cultural Education, 2025. № 5. С. 27-38.

3. Thomas, S., Chie, Q. T., Abraham, M., Jalarajan Raj, S., & Beh, L. S. A qualitative review of literature on peer review of teaching in higher education: An application of the SWOT framework. *Review of Educational Research*, 2014. 84 (1). P.112-159.

Іванишин Наталія

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Сучасний освітній простір функціонує в умовах безпрецедентних глобальних викликів, де екологічні, техногенні та воєнні загрози вимагають від фахівців сектору безпеки найвищого рівня міжнародної взаємодії. Для української системи цивільного захисту, яка сьогодні є форпостом ліквідації наслідків збройної агресії та повноцінним учасником Механізму цивільного захисту ЄС (UCPM), володіння іноземною мовою набуло статусу критичної професійної компетенції. У цьому контексті трансформація лінгводидактичних підходів до підготовки майбутніх офіцерів-рятувальників безпосередньо резонує з глобальними Цілями сталого розвитку ООН, зокрема формуванням якісної освіти (Ціль 4) та розбудовою ефективних, підзвітних інституцій на всіх рівнях (Ціль 16). Здатність фахівців до безбар'єрної крос-культурної комунікації в кризових ситуаціях стає фундаментальним інструментом гарантування безпеки суспільства.

Концептуальний зсув у методиці викладання іноземних мов для представників безпекового сектору полягає у відмові від вивчення загальної іноземної мови (General English) на користь жорстко регламентованого підходу «англійська мова для спеціальних цілей» (ESP) [5]. Відповідно до сучасних державних освітніх стандартів [2] та вимог Закону України «Про застосування англійської мови в Україні»

(2024) [1], фокус уваги зміщується на формування здатності працювати з вузькоспеціалізованим іншомовним дискурсом. Йдеться про лінгвістичний аналіз та практичне засвоєння синтаксичних і лексико-семантичних особливостей міжнародних протоколів безпеки (зокрема INSARAG), звітів координаційних центрів (OSOCC) та технічної документації щодо реагування на хімічні, біологічні, радіаційні та ядерні (CBRN) загрози. Використання виключно автентичних матеріалів у навчальному процесі дозволяє здобувачам адаптуватися до реальної мовної картини їхньої майбутньої професійної діяльності [3, с. 179].

Ефективна модернізація вітчизняної лінгводидактичної парадигми неможлива без імплементації передового європейського досвіду. Аналіз освітніх моделей безпекоорієнтованих закладів вищої освіти країн ЄС виявляє стійку тенденцію до глибокої інтеграції мовного та фахового компонентів. Зокрема, Академія внутрішньої безпеки Естонії (EASS) демонструє високі результати завдяки впровадженню методології предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) та використанню англійської мови як засобу викладання (EMI) [4, с. 133]. Крім того, застосування тандем-методу сприяє подоланню комунікативних бар'єрів у позааудиторному середовищі. Своєю чергою, Головна школа пожежної служби Польщі (SGSP) реалізує інтенсивні ESP-модулі обсягом до 120-240 годин, які повністю побудовані навколо лексики кризового менеджменту, класифікації катастроф та гуманітарної логістики. Такі підходи перетворюють іноземну мову з окремої академічної дисципліни на невіддільний інструмент операційної діяльності.

Одним із найскладніших викликів у професійній підготовці фахівців цивільного захисту є навчання ефективної іншомовної комунікації в умовах високого когнітивного та стресового навантаження. Робота в зонах ураження часто вимагає використання засобів індивідуального захисту, що створює значні акустичні перешкоди. Відповіддю на цей виклик є впровадження інноваційних симуляційних методик. Використання спеціалізованого обладнання, такого як лінгафонні кабінки та навушники, дозволяє імітувати польові умови радіообміну та шумове забруднення. Такі тренінги розвивають у здобувачів навички аудіювання та говоріння в екстремальних ситуаціях,

вчать їх фільтрувати інформаційний шум та безпомилково передавати критично важливі тактичні команди англійською мовою.

Підсумовуючи, трансформація іншомовної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту є багатовимірним процесом, що вимагає синергії сучасних лінгвістичних досліджень та інноваційних методичних рішень. Перехід до навчання на основі автентичного дискурсу (ESP), адаптація європейських моделей (CLIL, EMI) та використання технічних симуляцій дозволяють сформувати фахівця нової генерації. Такий підхід не лише відповідає вимогам часу, але й забезпечує повноцінну інтегрованість українських служб порятунку в глобальному безпековому середовищі, роблячи вагомий внесок у досягнення Цілей сталого розвитку.

Література:

1. Про застосування англійської мови в Україні : Закон України від 04.06.2024 № 3760-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20>
2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 15.06.2021 № 680.
3. Іванишин Н. Л. Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту в країнах Європейського союзу як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 65. С. 178-181. DOI: 10.32782/2663-6085/2023/65.1.37
4. Іванишин Н. Л. Основні напрями освітньої політики Естонії. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки. 2024. № (1)12. С. 130-140. DOI: 10.32755/sjeducation.2024.01.130
5. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A learning-centered approach. *Cambridge* : Cambridge University Press, 1987. 183 p.

Кириленко Валерій
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Кириленко Неля
Комунальний заклад вищої освіти «ВГПК»
Крижановський Андрій
Комунальний заклад вищої освіти «ВГПК»

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ РЕСУРСИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

У сучасному освітньому просторі цифровізація стала одним із провідних чинників трансформації системи вищої освіти. Особливо актуальним це питання є для підготовки майбутніх учителів іноземних мов, оскільки професійна діяльність фахівця-філолога сьогодні нерозривно пов'язана з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), цифрових платформ, онлайн-сервісів та інтерактивних ресурсів. Розвиток дистанційного та змішаного навчання, активне впровадження мультимедійних технологій, електронних освітніх ресурсів і засобів штучного інтелекту суттєво змінюють підходи до викладання іноземних мов та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців [1].

Сучасні цифрові ресурси сприяють створенню інноваційного освітнього середовища, яке забезпечує інтерактивність, мобільність, індивідуалізацію навчання та підвищення мотивації студентів. До найбільш поширених цифрових засобів у навчанні іноземних мов належать електронні освітні платформи (Moodle, Google Classroom), сервіси відеоконференцій (Zoom, Microsoft Teams), інтерактивні додатки (Quizlet, Kahoot!, Duolingo), мультимедійні презентації, онлайн-словники, віртуальні екскурсії, подкасти та хмарні технології [2].

Використання цифрових ресурсів у процесі навчання іноземних мов дозволяє реалізувати комунікативний, компетентнісний та особистісно орієнтований підходи. Застосування інтерактивних технологій сприяє розвитку мовленнєвих навичок, формуванню іншомовної комунікативної компетентності, критичного мислення та

здатності до самоосвіти. У сучасних умовах особливої актуальності набуває використання онлайн-платформ для організації самостійної роботи студентів, тестування знань, створення цифрового контенту та реалізації проєктної діяльності [3].

Важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов є формування цифрової компетентності. Вона передбачає здатність ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі, створювати електронні навчальні матеріали, організовувати онлайн-комунікацію та застосовувати сучасні інструменти для оцінювання результатів навчання. Як зазначають дослідники, цифрова компетентність є невід'ємним компонентом професійної компетентності сучасного педагога.

Одним із перспективних напрямів цифровізації мовної освіти є використання мультимедійних та інтерактивних технологій. Вони забезпечують поєднання текстової, аудіальної та візуальної інформації, що сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та активізації пізнавальної діяльності студентів. Мультимедійні засоби дозволяють моделювати реальні комунікативні ситуації, розвивати навички аудіювання та говоріння, а також створювати умови для міжкультурної комунікації [4].

Суттєвий вплив на розвиток мовної освіти мають технології дистанційного та змішаного навчання. Вони забезпечують гнучкість освітнього процесу, можливість доступу до навчальних матеріалів у будь-який час та незалежно від місця перебування здобувачів освіти. Дистанційне навчання сприяє розвитку автономності студентів, навичок самоорганізації та цифрової грамотності. Водночас ефективність такого формату значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності як викладачів, так і студентів.

Сучасні цифрові технології відкривають нові можливості для професійного розвитку майбутніх фахівців. Зокрема, застосування технологій доповненої реальності (AR), віртуальних екскурсій, мобільних додатків та онлайн-курсів дозволяє урізноманітнити освітній процес і зробити його більш практично орієнтованим. Використання AR-технологій у вивченні іноземних мов сприяє кращому засвоєнню лексичного матеріалу, розвитку комунікативних умінь та підвищенню мотивації студентів.

Окремої уваги заслуговує впровадження елементів штучного інтелекту у процес навчання іноземних мов. Сьогодні активно використовуються чат-боти, системи автоматичного перекладу, онлайн-помічники та адаптивні освітні платформи. Такі технології дозволяють персоналізувати навчання, оперативно оцінювати результати діяльності студентів та надавати рекомендації щодо подальшого вдосконалення мовних навичок. Водночас надмірна залежність від цифрових технологій може призводити до зниження рівня живого спілкування та критичного аналізу інформації.

Попри значні переваги цифрових ресурсів, існують певні виклики їх використання у професійній підготовці майбутніх фахівців. Серед основних проблем можна виокремити недостатній рівень технічного забезпечення окремих закладів освіти, нерівний доступ до цифрових ресурсів, недостатню підготовленість викладачів до використання ІКТ, інформаційне перевантаження студентів та ризики академічної недоброчесності [5].

Крім того, актуальною проблемою є необхідність постійного оновлення цифрових навичок педагогів відповідно до сучасних технологічних змін. Сучасний викладач іноземних мов повинен володіти не лише фаховими знаннями, а й умінням інтегрувати цифрові технології у навчальний процес, створювати власні електронні ресурси та організовувати ефективну онлайн-взаємодію зі студентами.

Отже, сучасні цифрові ресурси відіграють важливу роль у викладанні іноземних мов та професійній підготовці майбутніх фахівців. Вони сприяють модернізації освітнього процесу, розвитку цифрової компетентності, підвищенню мотивації студентів та формуванню професійних навичок, необхідних для успішної діяльності у сучасному інформаційному суспільстві. Водночас ефективне використання цифрових технологій потребує належної методичної підготовки викладачів, технічного забезпечення та дотримання принципів педагогічної доцільності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні можливостей штучного інтелекту, адаптивних цифрових платформ та інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Література:

1. Майер Н. В., Коваль Т. І. Цифрові засоби для формування ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. Іноземні мови. 2023. № 1. URL: <https://fl.knlu.edu.ua/article/view/278112> (дата звернення: 15.05.2026).
2. Соломаха А. В. Підготовка майбутніх педагогів до діджиталізації в ранньому навчанні іноземних мов. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2021. № 10. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/357> (дата звернення: 15.05.2026).
3. Konovalenko T. V., Yivzhenko Y. V., Demianenko N. B. et al. The possibilities of using distance learning in the professional training of a future foreign language teacher. Linguistics and Culture Review. 2021. Vol. 5(S2). P. 817–830. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/12174/> (дата звернення: 15.05.2026).
4. Бойко Т. В. Мультимедійні технології як засіб підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов. 2021. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9260> (дата звернення: 15.05.2026).
5. Shyshenko I., Kharchenko I. Теоретичні аспекти цифрової трансформації професійної підготовки майбутніх фахівців. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. № 49. С. 241–244. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.49.241-244>

Косецька Каріна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М.Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Прадівлянна Л. М.

LINGUISTIC STRATEGIES OF MANIPULATION IN DYSTOPIAN FICTION

Dystopian literature has long explored the relationship between language, power, and mechanisms of social control. In dystopian societies,

manipulation is achieved not only through physical violence and political oppression but also through the strategic use of language, which shapes perception, limits critical thinking and controls an individual's interpretation of reality. As George Orwell suggested in his essays on political language, «*But if thought corrupts language, language can also corrupt thought*» [5, p. 281]. This idea remains particularly relevant in modern society, where media discourse, political rhetoric, and digital communication increasingly affect public consciousness.

The theoretical framework of the research is based on linguistic, cognitive, and discourse-oriented approaches to manipulation. Scholars such as George Lakoff, Norman Fairclough, and Teun A. van Dijk emphasize that manipulation operates through language structures, conceptual framing, and discourse practices. In particular, Norman Fairclough argues that language functions as a form of social practice closely connected with power relations and ideological influence [2, p.14].

This paper focuses on the linguistic means of expressing control and manipulation in modern English dystopian novels: «*The Handmaid's Tale*» by Margaret Atwood, «*The Giver*» by Lois Lowry and «*Never Let Me Go*» by Kazuo Ishiguro. These novels represent different models of dystopian control and demonstrate various forms of linguistic manipulation, ranging from ideological language and euphemisms to emotional suppression and discourse regulation.

The aim of the research is to identify the main manipulative strategies used in the selected novels and to analyze how these strategies contribute to the construction of control systems.

Lexical manipulation includes emotionally marked vocabulary, euphemisms, and ideologically loaded expressions. For example, in «*The Handmaid's Tale*», the names like «*handmaids*» and «*unwomen*» along with ritualized greetings like «*Blessed be the fruit*», serve to exert ideological control and social categorization [1]. In «*The Giver*», emotional and intellectual restriction is reinforced through controlled vocabulary and avoidance of words related to individuality or deep emotions [4]. The community constantly demands «*precision of language*», which limits spontaneous emotional expression and shapes socially acceptable ways of thinking. In «*Never Let Me Go*», euphemistic language conceals the violence

of the cloning system through neutral and emotionally detached terms like «donations» and «completions» [3].

Grammatical and syntactic manipulation can be observed through passive constructions, impersonal forms and repetitive fixed expressions that weaken individual agency and normalize obedience. For instance, passive structures often conceal responsibility for violence or oppression by omitting the agent of the action. Similarly, repetitive formulaic expressions in «*The Giver*» normalize conformity and discourage critical reflection. As Fairclough notes, syntactic structures may hide power relations and present ideologically shaped statements as objective truths [2, p. 75-80].

Discourse manipulation appears in the regulation of acceptable modes of communication, suppression of alternative viewpoints and construction of formal ideological narratives.

Other examples of manipulative techniques in the analyzed novels include: euphemization, restriction of vocabulary; ritualized communication; emotional neutralization; ideological repetition; creation of binary oppositions, such as «normal/abnormal» or «obedient/dangerous».

Therefore, dystopian discourse demonstrates how language becomes a mechanism of cognitive and social control. Manipulative strategies in dystopian fiction are not limited to fictional worlds but reflect common real-world communication practices in modern political and media discourse. Further research should focus on comparative analysis of manipulative strategies in dystopian novels and contemporary digital communication.

References:

1. Atwood M. *The Handmaid's Tale*. London : Vintage, 1996. 324 p.
2. Fairclough N. *Language and Power*. London : Longman, 1989. 259 p.
3. Ishiguro K. *Never Let Me Go*. London : Faber and Faber, 2005. 288 p.
4. Lowry L. *The Giver*. Boston : Houghton Mifflin, 1993. 240 p.
5. Orwell G. *All art is propaganda: critical essays/by George Orwell*. New York : Mariner Books, 2009. 373 p.

ХАРАКТЕР ВІДОБРАЖЕННЯ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Друга світова війна залишається однією з найбільш досліджуваних тем у світовій літературі. Проте в умовах ХХІ століття осмислення цієї трагедії зазнає суттєвої трансформації. Через те, що в світі зараз знову є багато конфліктів та війн, які приводять до жакликих наслідків, сучасні англомовні автори досліджують події минулого повновому, з новими поглядами та усвідомленнями. Саме тому вони зараз дистанціюються від усталеного опису бойових дій, концентруючи зусилля на психологічному спектрі, гендерних аспектах та етично-моральних гранях конфлікту. Зміна художніх засобів зображення та стратегій пояснює актуальність аналізу та розгляду відповідних текстів, для кращого розуміння теми, а також глибинних аспектів людської психології та сприйняття.

Метою дослідження є виявлення специфіки художнього зображення подій Другої світової війни у сучасних англомовних текстах на матеріалі творів Джона Бойна («Хлопчик у смугастій піжамі»), Джоді Піколт («Розповідачка») та низки інших представників британської й американської прози кінця ХХ – початку ХХІ ст. У порівняльному контексті залучаються твори Б. Шлінка («Читець») та Г. Белля («Більярд о пів на десяту»). За допомогою цих творів і порівняння їх із більш сучасними можна побачити динаміку змін в написанні творів на тему війни, зрозуміти, які цінності зображали автори різних часів та що хотіли передати читачам автори, які думки зображували в тексті, і зрозуміти, чому саме зараз такі зміни стали актуальними. Це також дозволяє дослідити спільні та відмінні тенденції в англо- та німецькомовному воєнному наративі.

Аналіз наративних технік показує, що сучасні англомовні автори надають перевагу оповіді від першої особи або обмеженого фокусу, що дозволяє наблизити зображення колективної травми до

особистісного переживання війни для читача [1, с. 45–48]. На відміну від традиційних воєнних творів, у яких домінує всезнаючий головний герой із чіткою морально-ідеологічною позицією, сучасні тексти характеризуються ненадійним оповідачем і навмисною двоякістю оцінок. Через це людям легше сприймати текст і персонажа, адже війна торкається не лише професіоналів, а й звичайних людей, які мають схожі риси характеру і поведінки.

Статеворольовий аспект є одним із ключових аспектів зображення воєнних текстів в сучасній літературі. Жіночі постаті, які було витіснено в класичній воєнній прозі на користь чоловічих героїв, у текстах ХХІ ст. виходять на перший план, репрезентуючи досвід цивільних жертв, матерів та учасниць Руху опору [3, с. 78–80]. Піколт у своєму творі використовує множинну нараторську перспективу, таким чином зображуючи, як травма передається між поколіннями. Це перегукується з концепцією «постпам'яті» М. Гірш.

Таким чином, сучасні англомовні тексти про Другу світову війну демонструють відхід від традиційних видів опису подій та протагоністів на користь глибоко психологічного зображення воєнного досвіду через «не ідеальних» персонажів. Ці зміни відображають ширший, сучасний перегляд колективної пам'яті про війну і надає багато можливостей для дослідження та подальшого огляду минулих подій через призму сучасних змін сприйняття і з акцентом на моральний та психологічний аспекти.

Література:

1. Boyne J. *The Boy in the Striped Pyjamas*. London : David Fickling Books, 2006. 216 p.
2. Hirsch M. *The Generation of Postmemory: Writing and Visual Culture After the Holocaust*. New York : Columbia University Press, 2012. 320 p.
3. Picoult J. *The Storyteller*. New York : Atria Books, 2013. 480 p.

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Відповідно до норм чинного законодавства про освіту, а саме статті 12 Закону України «Про освіту», ключова місія повної середньої освіти полягає у формуванні всебічної розвиненої особистості. Пріоритетними виділено також соціалізацію та готовність до свідомої взаємодії з довкіллям, виховання індивіда, здатного до безперервного саморозвитку, активної громадянської позиції та успішної професійної самореалізації в сучасному суспільстві [1].

Характерними особливостями сучасного світу є глобалізація та інтернаціоналізація. Вони зумовлюють потребу у розвитку крос-культурної взаємодії в сучасному світі з метою виховання «глобального громадянина». Це поняття трактується як «здатність старшокласника до рефлексії власної ідентичності в порівнянні із іншими». Педагогічний складник міжкультурної компетентності у старшій школі має на меті формування світоглядної позиції підлітків, зокрема передбачає роботу над розвитком емпатії та подоланням стереотипів.

Провідний британський методист М. Бірам, який працює над розширенням традиційної мовної компетентності до міжкультурної комунікативної компетентності, виділяє п'ять взаємозалежних складових міжкультурної комунікації. Розглянемо їх основні характеристики.

Перший компонент – *savoirs*, (франц. «знання») – включає загальну обізнаність щодо соціальних груп, культурних явищ та суспільних процесів у рідній і чужій країнах, розуміння закономірностей соціальної взаємодії, культурних практик і механізмів формування ідентичності.

Другий компонент – *savoir être*, (франц. «ставлення»), охоплює відкритість до іншої культури, здатність критично переосмислювати власні культурні норми, цінності та переконання. Цим компонентом

передбачається формування толерантного ставлення до культурної різноманітності та готовності до конструктивного діалогу з представниками інших культур.

Третій компонент – *savoir comprendre*, (франц. «уміння інтерпретації») – передбачає навички аналізу текстів або подій іншої культури, можливість інтерпретувати їх у відповідному соціокультурному контексті та співвідносити зі схожими елементами рідної культури. Цей компонент є важливим для розвитку порівняльного мислення та уникнення стереотипного сприйняття культурних відмінностей.

Четвертий компонент – *savoir apprendre / faire* (франц. «уміння здобувати знання та взаємодіяти») – здатність самостійно здобувати нові знання про іншу культуру в процесі безпосереднього спілкування. Особливого значення цей компонент набуває в умовах незапланованої взаємодії.

П'ятий компонент – *savoir s'engager* (франц. «критичне культурне усвідомлення») – уміння здійснювати критичну оцінку культурних практик, цінностей і перспектив як рідної, так і іншої культури згідно чітко визначених критеріїв, що забезпечують розвиток рефлексивного, відповідального та соціально свідомого суб'єкта комунікації [2].

На нашу думку, одним із найефективніших шляхів формування міжкультурної комунікації є метод проєктів. Це один із ключових напрямів сучасної педагогіки, що сформувався як відповідь на потребу поєднання навчання та реального життя, практичної діяльності та самостійного вирішення проблем. Започаткування даного педагогічного методу пов'язують із прогресивною педагогікою Дж. Дьюї, який обґрунтував значення досвіду, активності учня та навчання через дію як основи ефективного освітнього процесу. Саме в такому контексті В. Г. Кіппатрік у праці “The Project Method” теоретично визначив метод проєктів як спосіб організації цілеспрямованої діяльності, у межах якої знання засвоюються не пасивно, а в процесі виконання значущого для учня завдання.

Науковець теоретично описав проєктну діяльність як таку, в якій учні в умовах реальної або змодельованої життєвої ситуації знаходять шляхи її вирішення. Окрім того, проєкт розглядається, як

форма навчально-пізнавальної діяльності, у межах якої учень самостійно або в групі планує дії, добирає засоби, аналізує результати та досягає конкретного практичного продукту. На відміну від традиційного навчання, де провідною є передача готових знань, метод проєктів передбачає активне конструювання знань у процесі діяльності. Саме тому цей метод був сприйнятий як один із найбільш перспективних способів формування самостійності, ініціативності та відповідальності учнів [3].

Ми погоджуємося з думкою української дослідниці М. Супрун, яка виокремлює класифікацію навчальних проєктів за домінуючим видом діяльності і виділяє такі форми реалізації проєктів: дослідницькі, інформаційні, творчі, рольові, практикоорієнтовані та ігрові.

Дослідницькі проєкти передбачають висунення проблеми, формулювання гіпотези, добір методів дослідження, аналіз результатів і формулювання висновків; вони найближчі до наукового пошуку та сприяють розвитку критичного мислення.

Інформаційні проєкти спрямовані на пошук, відбір, систематизацію та представлення інформації з певної теми; вони особливо ефективні в навчанні, де важливо сформувати готовність учнів до роботи з науковою літературою.

Творчі проєкти передбачають створення оригінального продукту - газети, відео, буклета, сценарію, виставки, презентації - і мають виразно креативний характер.

Рольові та ігрові проєкти базуються на моделюванні певних соціальних або професійних ситуацій, що забезпечують емоційне залучення учасників і розвиток комунікативних умінь [4].

Українські науковці О. Михайленко, Т. Бутко класифікують проєкти відповідно до характеру кооперації учасників, і виокремлюють індивідуальні, парні, та групові проєкти. Індивідуальні проєкти дають змогу максимально врахувати інтереси й можливості учнів; парні проєкти є ефективними для формування навичок взаємодопомоги; групові - для вироблення колективної відповідальності [5].

Аналіз праць провідних вітчизняних та зарубіжних науковців доводить ефективність методу проєктів для розвитку критичного та креативного мислення старшокласників, формування їх здатності до аналізу, опрацювання, інтерпретації та узагальнення вивченої

інформації, а також до готовності до взаємодії в міжкультурному просторі та неперервної освіти [6].

Література:

1. Закон України про освіту [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29.04.2026).
2. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence Revisited. *Multilingual Matters*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.21832/byram0244>
3. Kilpatrick W. H. The Project Method. *Teachers College Record*. 1918, № 19(4), pp. 319–335.
4. Супрун М. Ефективність використання методу проєктів при вивченні іноземної мови у ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 71, том 3, 2024. С. 256-261. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-41>
5. Михайленко О. В., Бутко Т. О. Метод проєктів у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії та практиці. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 92. Том 1. 2023. С. 79-83. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.16>
6. Матіюк Д. В. Дослідження тенденцій розвитку неперервної освіти німецькомовних країн як соціально-педагогічна проблема. *Pedagogy and Psychology*. Budapest, 2017. V (60), Issue: 135, pp. 30-33.

Лебедева Наталія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СНАТ ГРТ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Останнім часом штучний інтелект (ШІ) набуває все більш масштабного застосування в різних секторах, включаючи освіту. Зокрема,

впровадження чат-ботів як інструменту підтримки ШІ для навчання та викладання трансформувало освіту в напрямку глибшої персоналізації, ширшої доступності та більш позитивної взаємодії. Чат-боти – це програмні додатки, які використовують ШІ для імітації людського діалогу [1]. Чат-бот ChatGPT може відповідати на додаткові запитання, визнавати свої помилки, оскаржувати неправильні передумови та відхиляти недоречні запити.

На відміну від звичайних чат-ботів, які дотримуються заздалегідь визначених шляхів або використовують базові структури запитань і відповідей, ChatGPT має можливість надавати контекстуально релевантні відповіді, що дозволяє йому брати участь у розмовах, які більше нагадують взаємодію між людьми, порівняно з попередніми версіями чат-ботів. Більше того, навчений на великому наборі даних людської мови, ChatGPT може брати участь у інтелектуальному спілкуванні з користувачами, постійно навчатися на минулих взаємодіях, покращувати свою продуктивність з часом та служити невтомним помічником. З огляду на згадані особливості, переваги впровадження ChatGPT у контексті англійської як іноземної мови (EFL) були висвітлені в літературі останніх років.

Багато досліджень показали, що ChatGPT може ефективно допомагати учням, які вивчають англійську як іноземну мову, у покращенні різних аспектів мови, таких як письмо, читання, словниковий запас та граматика. Що стосується викладачів англійської як іноземної мови, ChatGPT продемонстрував великий потенціал для підвищення ефективності та якості навчання. Наприклад, ChatGPT може допомогти викладачам англійської як іноземної мови у розробці планів уроків, генерації завдань та питань або оцінюванні роботи учнів. Таким чином, вчителі можуть зменшити своє робоче навантаження, що дозволить їм витратити більше часу на інші важливі навчальні обов'язки. Разом ChatGPT може дозволити викладачам покращити навчальний досвід для учнів та революціонізувати традиційне викладання, яке використовується століттями [2].

Зростання використання штучного інтелекту в освіті відкриває захопливі можливості, але його успіх залежить від його впровадження вчителями. Вчителі, які розуміють сильні сторони штучного інтелекту, можуть використовувати його можливості для підвищення мотивації,

залученості або успішності учнів. Тому розуміння поглядів вчителів на штучний інтелект, від їхнього ставлення до їхньої готовності використовувати його, є надзвичайно важливим, оскільки їхнє прийняття чи відхилення визначатиме успіх інтеграції штучного інтелекту для викладання та навчання.

Фактично, реакція вчителів на ці інновації штучного інтелекту є складним питанням. Хоча вчителі іноземних мов загалом підтримують використання інноваційних технологій, на них тиснуть численні проблеми, як зовнішні (наприклад, брак ресурсів, негнучка навчальна програма та обмеження в часі), так і внутрішні (наприклад, прогалини в знаннях та суперечливі переконання). Натомість вчителі англійської мови як іноземної розглядають технологію штучного інтелекту як корисну для викладання та просту у використанні. Примітно, що коли вчителі англійської мови як іноземної впевнені в інтеграції штучного інтелекту з педагогічними знаннями та знаннями змісту, вони з більшою ймовірністю використовуватимуть штучний інтелект у своєму викладанні. Ці результати свідчать про те, що технічна та експертна підтримка на ранній стадії може значно підвищити сприйняття вчителями нових технологій [3].

Впровадження ChatGPT для підтримки навчальної діяльності стає дедалі важливішим, але цей процес не завжди простий. Повне використання цієї інноваційної технології часто вимагає від вчителів подолання бар'єрів. Проблеми, які заважають вчителям використовувати технології у своєму класі, можуть включати зовнішні проблеми, такі як брак матеріального забезпечення, недостатня технічна підтримка, або ж власні особисті та професійні переконання вчителів, технологічна компетентність, діяльність та ідентичність. Якщо вчителі не використовують ChatGPT за призначенням, його можливості не можуть бути максимізовані для ефективного навчання.

Література:

1. Popenici, S.A., Kerr, S.: Exploring the impact of artificial intelligence on teaching and learning in higher education. *Res. Pract. Technol. Enhanc. Learn.* 12(1), 1–13 (2017). <https://doi.org/10.1186/s41039-017-0062-8>

2. An, X., Chai, C.S., Li, Y., Zhou, Y., Shen, X., Zheng, C., Chen, M.: Modeling English teachers' behavioral intention to use artificial intelligence in middle schools. *Educ. Inf. Technol.* 28(5), 5187–5208 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11286-z>

3. Geng, J., Chai, C.S., Jong, M.S., Luk, E.T.: Understanding the pedagogical potential of interactive spherical video-based virtual reality from the teachers' perspective through the ACE framework. *Interact. Learn. Environ.* 29(4), 618–633 (2021). <https://doi.org/10.1080/10494820.2019.1593200>

Мазніцька Марія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Поселецька К.А.

ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У сучасному освітньому просторі, який характеризується процесами глобалізації, цифровізації та активної міжкультурної взаємодії, особливої актуальності набувають проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності. Сучасна методика навчання іноземних мов дедалі більше орієнтується на компетентнісний підхід, що передбачає не лише володіння мовною системою, а й здатність особистості ефективно функціонувати в умовах реальної міжкультурної комунікації. У цьому контексті аудитивна компетентність стає необхідною, оскільки саме через сприйняття усного мовлення відбувається первинне розуміння інформації та формування комунікативної взаємодії [1].

У старшій школі, згідно з сучасними освітніми стандартами України, які є відповідними до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), передбачається формування здатності розуміти усні повідомлення, лекції, новини, документальні фільми та інші автентичні тексти на рівні A2/B1.

Однією з провідних проблем сучасної методики є пошук ефективних засобів формування аудитивної компетентності. У зв'язку з

цим важливого значення набуває використання англомовних відеоресурсів, які забезпечують мультимодальне сприйняття інформації. Відеоматеріали поєднують аудіальний та візуальний канали комунікації, створюють ситуативний контекст, демонструють невербальну поведінку носіїв мови та сприяють розвитку механізмів прогнозування змісту висловлювання [3].

Важливою проблемою сучасної методики є також розвиток стратегічної компетентності учнів. У процесі аудіювання старшокласники повинні навчитися використовувати компенсаторні стратегії: здогадуватися про значення незнайомих слів із контексту, ігнорувати другорядну інформацію, використовувати візуальні підказки та аналізувати невербальні засоби комунікації [7]. Це особливо важливо в умовах роботи з автентичними матеріалами, які відзначаються природним темпом мовлення, наявністю акцентів, сленгу та культурно маркованої лексики [6].

Структура аудитивної компетентності охоплює *лінгвістичний, психолінгвістичний, соціокультурний, стратегічний та емоційно-мотиваційний компоненти*. *Лінгвістичний компонент* забезпечує розпізнавання фонетичних, лексичних і граматичних одиниць [5]. *Психолінгвістичний компонент* пов'язаний із функціонуванням пам'яті, механізмами антиципації та аналітико-синтетичної обробки інформації. *Соціокультурний компонент* забезпечує розуміння культурних реалій, норм поведінки та стилістичних особливостей мовлення [6]. *Стратегічний компонент* дозволяє компенсувати труднощі сприйняття, а *емоційно-мотиваційний* впливає на психологічну готовність учнів до аудіювання та подолання мовного бар'єру [2].

Отже, проблема формування аудитивної компетентності є міждисциплінарною та охоплює безліч сучасних досліджень. В умовах сучасного освітнього простору вона виступає важливим засобом розвитку міжкультурної взаємодії, критичного мислення та готовності учнів до функціонування в глобалізованому інформаційному суспільстві.

Література:

1. Кулик О. Д. Місце мовленнєвого розвитку в структурі комунікативної компетентності школярів. *Наукові записки*

Бердянського державного педагогічного університету Серія: Педагогічні науки. 2018. № 1. С. 284.

2. Мельник О. В. Лексико-семантичні та стилістичні аспекти рекламної лексики англійської мови. Харків: Видавництво Харківського університету. 2016. С. 160.

3. Рівні володіння англійською мовою. British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/english/levels>.

4. Рогульська О. О., Магдюк О. В. Розвиток аудитивної компетентності з використанням відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови у зво. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ* Серія: Педагогічні науки. 2024. № 216. С. 252–257.

5. Rubio J., Daniel A. The rise of phonological awareness in Spanish early childhood education students. *Brno studies in English.* 2025. Vol. 5, no. 2. P. 85–105.

6. Yoqubov O. Analyzing the components of communicative competence: a review of diverse scholarly approaches. *American Academic publishers.*, 2025. Vol. 5, no. 5. P. 2575–2580.

7. Kugai K. The essence of communicative competence. Section Xxiii. *Philology And Journalism.* 2023. P. 256–257.

*Матієнко Олена, Палко Сергій
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ АНГЛОМОВНИХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У сучасній мовній освіті міжкультурна комунікативна компетентність (МКК) розглядається як одна з ключових цілей навчання іноземної мови. Вона передбачає не лише володіння мовними знаннями, а й здатність ефективно взаємодіяти в різних соціокультурних контекстах [5, с. 620]. МКК охоплює знання про культуру, суспільні норми, традиції та цінності, а також практичні навички комунікації,

необхідні для успішної міжкультурної взаємодії. У зв'язку із цим особливого значення набуває використання автентичних англомовних ресурсів, які забезпечують учням доступ до реального мовного та культурного середовища [1, с. 158].

Автентичні англомовні ресурси – це матеріали, створені носіями мови для реальних комунікативних потреб, а не спеціально для навчального процесу. До них належать новинні статті, подкасти, відеоматеріали, медіатексти, публічні виступи та інтернет-ресурси, що відображають сучасні культурні реалії англомовного суспільства [3, с. 190].

Різноманітність автентичних англомовних ресурсів дає змогу інтегрувати у освітній процес матеріали, що відображають реальне функціонування мови в сучасному соціокультурному просторі [2, с. 46], так як кожен тип таких ресурсів має власний дидактичний потенціал і сприяє розвитку окремих компонентів МКК – мовленнєвих умінь, соціокультурної обізнаності, критичного мислення та навичок міжкультурної взаємодії. У зв'язку з цим доцільно розглянути основні типи автентичних англомовних ресурсів у процесі навчання англійської мови:

1) *Новинні ресурси*. Англомовні новинні платформи, зокрема BBC News або The Guardian, дають змогу ознайомлюватися з актуальними суспільними подіями й особливостями їх висвітлення в іншомовному середовищі та розвивати навички аналізу інформації та формувати соціокультурну компетентність.

2) *Аудіо- та відеоматеріали*. Використання відео й аудіоконтенту забезпечує занурення в іншомовне середовище, допомагає засвоювати типову лексику, інтонаційні особливості та невербальні засоби комунікації. Такі ресурси створюють умову одночасному розвитку мовних і соціокультурних умінь.

3) *TED Talks і подкасти*. Публічні виступи та освітні подкасти знайомлять учнів із різними культурними поглядами, стилями мислення та комунікативними стратегіями. Вони також розширюють словниковий запас і формують навички сприйняття автентичного мовлення.

4) *Онлайн-платформи та інтерактивні середовища*. Онлайн-спільноти, форуми та освітні платформи створюють умови для

автентичної комунікації, у межах якої учні можуть взаємодіяти з носіями мови або іншими учасниками освітнього процесу.

Автентичні матеріали поєднують мовний і культурний аспекти навчання, що робить їх ефективним інструментом формування МКК. Їх використання сприяє: розвитку соціокультурної компетентності та розумінню культурних норм і традицій; удосконаленню комунікативних навичок на основі реального мовного вживання; підвищенню мотивації до вивчення англійської мови завдяки практичній спрямованості навчання; розвитку критичного мислення та вмінь аналізувати інформацію.

Попри значний освітній потенціал автентичного контенту, його використання потребує методично обґрунтованого підходу. Учні старших класів можуть відчувати труднощі, пов'язані з великою кількістю нової лексики, культурними особливостями або швидким темпом мовлення. Тому важливим є добір матеріалів відповідно до рівня мовної підготовки учнів та застосування системи вправ, спрямованих на поетапний розвиток міжкультурної комунікативної компетентності [4, с. 299].

Отже, використання автентичних англомовних ресурсів є ефективним інструментом формування міжкультурної комунікативної компетентності учнів старших класів, забезпечуючи доступ до реального мовного й культурного середовища та сприяючи розвитку комунікативних умінь, соціокультурної обізнаності та критичного мислення. Ефективність їх використання значною мірою залежить від методично правильного добору автентичних матеріалів і організації навчальної діяльності учнів.

Література:

1. Ігнатова, О. М. Педагогічні умови застосування засобів інформаційних технологій у професійній підготовці вчителя. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2007. Вип.18-19. С. 158-166. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2007_18-19_20
2. Лебедева, Н., Перва, А.-О., Романюк, К. Мобільні додатки як інструмент для покращення граматичних навичок учнів. *Journal of Cross-Cultural Education*. 2024. № 3. С. 45-54. <https://doi.org/10.31652/2786-9083-2024-3-45-54>

3. Матієнко О.С., Буцацька С.М. Медіалінгвістичний ресурс лексичних запозичень у подкастах. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 65. Том 2. С. 189-194. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-26>

4. Матієнко О.С., Буцацька С.М. Розвиток іншомовної лексичної компетентності здобувачів мистецьких спеціальностей засобами аудіовізуальних інтернет-джерел. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2025. Вип.78. С. 290-300. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2025-78-290-300>

5. AlHusseiny M., Pyas O. Enhancing Iraqi EFL Learners' Intercultural Communicative Competence by the Use of Authentic Materials. *Journal of Education for the Humanities*. 2024. Vol. 4, № 13.1. P. 619-648. DOI: <https://doi.org/10.33899/jeh.v4i131.53172>

*Мельник Катерина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ АУДІЮВАННІ ЯК СКЛАДНИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, професійно орієнтоване аудіювання, майбутні вчителі англійської мови, когнітивні стратегії, автономне навчання, blended learning.

У сучасних умовах реформування іншомовної освіти особливої актуальності набуває проблема формування навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Важливим складником професійної підготовки є розвиток умінь професійно орієнтованого аудіювання, що забезпечує ефективне сприйняття, аналіз та інтерпретацію іншомовної інформації.

У межах дисертаційного дослідження «Формування в майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в професійно орієнтованому аудіюванні» було теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування навчально-стратегічної компетентності студентів в умовах комбінованого навчання за моделлю «перевернутого класу». Особливу увагу приділено використанню когнітивних, метакогнітивних, компенсаторних та соціальних стратегій у процесі роботи з автентичними аудіо- та відеоматеріалами [1].

Результати дослідження підтвердили ефективність запропонованої методики у розвитку стратегічного мислення, автономності навчання та професійної аудитивної компетентності майбутніх учителів англійської мови.

Крім того, у процесі дослідження було встановлено, що ефективне формування навчально-стратегічної компетентності неможливе без розвитку рефлексивних умінь студентів. Саме здатність аналізувати власну навчальну діяльність, оцінювати ефективність обраних стратегій та коригувати процес навчання забезпечує формування автономного й конкурентоспроможного фахівця. У сучасному освітньому просторі майбутній учитель іноземної мови має бути не лише носієм знань, а й фасилітатором навчального процесу, здатним навчати студентів ефективно вчитися протягом життя [2].

Окрему увагу в дослідженні приділено використанню цифрових технологій та мультимедійних ресурсів у процесі формування навчально-стратегічної компетентності. Робота з автентичними відеоматеріалами, інтерактивними платформами та онлайн-ресурсами сприяє розвитку професійної мобільності, критичного мислення та адаптивності студентів до сучасного іншомовного середовища. Такий підхід відповідає актуальним тенденціям цифровізації освіти та потребам підготовки фахівців нового покоління [1].

Продовження дослідження реалізується у подальших наукових публікаціях у співпраці із закордонними вченими, зокрема у виданнях, що індексуються в міжнародній наукометричній базі Scopus [2].

Наукові інтереси, сформовані під час навчання на освітньо-науковій програмі, сьогодні розширюються у напрямі дослідження розвитку стратегічної компетентності в контексті штучного інтелекту,

цифрової комунікації та глобальних освітніх трансформацій. У подальшій професійній діяльності особливий інтерес становить викладання дисциплін, орієнтованих на розвиток навичок XXI століття, комунікативних стратегій, міжкультурної взаємодії та готовності до викликів сучасного глобалізованого світу.

Література:

1. Мельник К. О. Формування в майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в професійно орієнтованому аудіюванні : дис. ... д-ра філософії: 011 Освітні, педагогічні науки / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2025. 251 с.

2. Meljnyk, K. Experimental testing of the effectiveness of the methodology for forming learning-strategic competence in future English teachers in professionally oriented listening. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 12(30). С. 419–428. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12\(30\)-419-428](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12(30)-419-428).

3. Meljnyk, K., Aliyeva, G. B., Saktaganov, B., Stepanets, N., & Vasiuta, V. (2026). Analysis of the evolution of artificial intelligence as a key tool in digital education. *Periodicals of Engineering and Natural Sciences*, 14(1), 123–140. <https://doi.org/10.21533/pen.v14.i1.1538>

Мельник Юлія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – канд. філол. н., доц. Мельник Т.М.

ОСМИСЛЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ В ОБРАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К. ШПГУРО «КЛАРА І СОНЦЕ»)

Література сучасності дедалі частіше звертається до проблеми взаємодії людини та штучного інтелекту, порушуючи питання емпатії, свідомості та природи людяності. Образ штучного інтелекту в художніх творах перестає бути лише елементом наукової фантастики й стає

засобом осмислення моральних і гуманістичних викликів сучасного суспільства. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження трансформації гуманізму в умовах розвитку технологій та переосмислення меж між людиною й машиною [4, с. 59–63].

Теоретичним підґрунтям для розгляду цієї проблеми є праці Ф.Фукуями, Ю. Харарі та К. Гейлс. У книзі “Our Posthuman Future” Ф.Фукуяма акцентує увагу на небезпеці біотехнологічного втручання в природу людини та можливих наслідках втрати людської індивідуальності в постгуманістичному суспільстві [1, с. 16–17]. Ю.Харарі у дослідженні “Homo Deus” розглядає вплив алгоритмів і штучного інтелекту на майбутнє людства, зокрема проблему поступової втрати людиною контролю над власними рішеннями [3, с. 84–88]. Своєю чергою, К. Гейлс у дослідженні “How We Became Posthuman” зосереджується на зміні уявлень про людську свідомість в умовах розвитку цифрових технологій та інформаційних систем [4, с. 247–250].

У художній прозі К. Ішігуро проблема людяності розкривається не через абстрактне протиставлення людини й технології, а через внутрішній досвід персонажів, їхню пам'ять, самотність, моральний вибір і здатність до емоційного зв'язку. Такі мотиви простежуються у романах «Не відпускай мене» та «Залишок дня», де письменник досліджує вразливість людини та складність її почуттів [8, с. 7–10]. У романі «Клара і Сонце» ця проблема набуває нового звучання, адже питання людяності розкривається через образ штучного інтелекту – Клари, яка була створена для емоційної підтримки дітей. Проте героїня поступово демонструє риси, які традиційно асоціюються саме з людиною: емпатію, турботу та моральну відповідальність.

Одним із головних проявів людяності Клари є її здатність до співпереживання. Вона уважно ставиться до емоційного стану Джозі та прагне підтримати її під час хвороби. Зокрема, Клара говорить: “*I wanted to help Josie in any way I could*” [5, с. 106]. Це демонструє, що поведінка героїні виходить за межі механічного виконання запрограмованих функцій. Клара не лише спостерігає за людьми, а й формує емоційний зв'язок із ними, що свідчить про її здатність до емпатії та співчуття. Як зазначають С. Шах та М. Сагар, саме здатність Клари до емоційної взаємодії з людьми робить її образ не просто технологічним об'єктом, а носієм гуманістичних рис [7].

Важливим аспектом осмислення гуманізму у творі є мотив самопожертви. Клара готова пожертвувати власними ресурсами заради порятунку Джозі: *“I don't mind that I lost precious fluid. I'd willingly have given more, given it all, if it meant your providing special help to Josie”* [5, с. 273]. Наведений епізод свідчить про здатність героїні до морального вибору та безкорисливої турботи про іншу людину. Самопожертва Клари набуває гуманістичного значення, оскільки вона ставить добробут Джозі вище за власне існування.

Крім того, Клара намагається зрозуміти складність людської природи та внутрішнього світу людини. Героїня зазначає: *“The heart, you say, is the hardest part of Josie to learn. It's like a house with many rooms”* [5, с. 215]. Образ «дому з багатьма кімнатами» підкреслює неможливість повністю пояснити внутрішній світ людини лише логікою чи технологіями [2].

Отже, у романі «Клара і Сонце» Кадзуо Ішігуро переосмислює традиційне уявлення про людяність у контексті цифрової епохи та розвитку штучного інтелекту. Через образ Клари письменник демонструє, що здатність до емпатії, турботи, морального вибору та самопожертви не є винятково людськими рисами. Аналіз роману показує, що саме штучний інтелект у творі часто виявляється більш чутливим до емоцій і переживань інших, ніж самі люди. Водночас Ішігуро не заперечує складності людської природи, а навпаки підкреслює її багатогранність і внутрішню неоднозначність. Таким чином, роман порушує проблему межі між людським і штучним та підводить до думки, що основою людяності є не біологічна природа людини, а здатність до співчуття, емоційного зв'язку й відповідальності за іншого.

Література:

1. Fukuyama F. *Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution*. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2002. 268 p.
2. Guignery V. *Responses to Vulnerability in Kazuo Ishiguro's Klara and the Sun*. École Normale Supérieure de Lyon, 2021. URL: <http://www.vanessaguignery.com/resources> (date of access: 08.05.2026).

3. Harari Y. N. *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*. London : Vintage, 2017. 450 p.
4. Hayles N. K. *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*. Chicago : University of Chicago Press, 1999. 366 p.
5. Ishiguro K. *Klara and the Sun*. New York : Alfred A. Knopf, 2021. 320 p. URL: <https://fb2.top/klara-and-the-sun-612238/read> (date of access: 09.05.2026).
6. Keen S. *Empathy and the Novel*. Oxford : Oxford University Press, 2007. URL: <https://academic.oup.com/book/5700> (date of access: 09.05.2026).
7. Shah S., Sagar M. *Artificial Intelligence in Kazuo Ishiguro's "Klara and the Sun"*. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/369825694_Artificial_Intelligence_in_Kazuo_Ishiguro's_'Klara_and_the_Sun' (date of access: 08.05.2026).
8. Sim W. *Kazuo Ishiguro*. London : Routledge, 2010. 214 p.

Михайлюк Марина
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – доктор філософії (PhD), ст. викл. Мельник К. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному освітньому просторі вивчення та викладання іноземних мов і зарубіжної літератури набуває дедалі більшого значення з огляду на процеси глобалізації, інтеграції України до європейського наукового та культурного середовища, а також стрімкий розвиток інформаційних технологій. Зазначені тенденції зумовлюють необхідність переосмислення як теоретичних засад, так і прикладних методів навчання іноземних мов.

Теоретичний аспект іншомовної освіти охоплює широке коло питань: від лінгвістичних основ засвоєння мови до психолінгвістичних

механізмів формування іншомовної компетентності. Зокрема, сучасні дослідники акцентують увагу на розмежуванні понять «знання мови» та «здатність користуватися мовою» у реальних комунікативних ситуаціях, що безпосередньо пов'язано з концепцією комунікативної компетентності.

Комунікативний підхід, що утвердився як провідний у методиці навчання іноземних мов наприкінці ХХ ст., сьогодні доповнюється компетентнісним, міжкультурним та діяльнісним підходами. Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), мета навчання іноземної мови полягає у формуванні здатності до ефективної міжкультурної взаємодії [1, с. 45]. Це передбачає не лише оволодіння мовними засобами, а й знання культурного контексту, норм спілкування та реалій країни досліджуваної мови.

У прикладному вимірі особливої актуальності набуває питання інтеграції сучасних цифрових інструментів у навчальний процес. Використання мультимедійних платформ, автентичних текстів, подкастів, відеоматеріалів та інтерактивних вправ сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти й забезпечує умови для формування всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, говоріння та письма.

Важливим напрямом є також викладання зарубіжної літератури як засобу іншомовної освіти. Художній текст виступає не лише зразком мовного вжитку, а й потужним інструментом формування критичного мислення, розширення культурного кругозору та розвитку емпатії. Дослідники підкреслюють, що залучення учнів до читання і аналізу оригінальних літературних творів підвищує рівень їхньої лінгвістичної та соціокультурної компетентності [2, с. 113].

Серед актуальних проблем методики викладання іноземних мов варто виокремити диференціацію навчання відповідно до рівня мовної підготовки студентів, розробку ефективних стратегій навчання граматики в комунікативному контексті, а також упровадження автентичних ситуацій спілкування в аудиторну практику.

Отже, теоретичні та прикладні аспекти вивчення і викладання іноземних мов та зарубіжної літератури є взаємопов'язаними та взаємозумовленими. Подальший розвиток іншомовної освіти потребує комплексного підходу, що поєднає лінгводидактичну теорію, сучасні освітні технології й урахування культурного виміру іноземної мови.

Перспективи дослідження вбачаємо у розробці й апробації інноваційних методичних моделей навчання іноземних мов у закладах вищої освіти [3, с. 78].

Література:

1. Биконя О. П. Теоретико-методичні засади навчання майбутніх економістів професійного англомовного писемного спілкування : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 376 с.

2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур в загальноосвітніх навчальних закладах : підручник. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

3. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Київ : Генеза, 2012. 224 с.

Недобійчук Софія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник –к. пед. наук, доц. Довгалюк Т.А.

III ЧАТ-БОТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У сучасній освіті викладання іноземних мов все частіше здійснюється з використанням новітніх цифрових технологій. Одним із нових ефективних методів навчання є використання так званих чат-ботів зі штучним інтелектом для викладання англійської мови. Ці цифрові технології надають учням нові можливості для взаємодії іноземною мовою, зокрема для тренування та практики мовних, мовленнєвих навичок та вмінь.

Окрема проблема, з якою стикаються вчителі під час викладання іноземної мови, полягає в тому, як навчити старших підлітків вести змістовний діалог через усне спілкування. Основою будь-якої реальної мовленнєвої взаємодії є саме діалог, який багато учнів не можуть добре вести, або через брак практики в цьому виді мовленнєвої діяльності, або

через комплекси, страх помилитися тощо. Інтерактивні цифрові технології допомагають учням подолати ці страхи та дозволяють їм звикнути до реальної мовленнєвої взаємодії. [1, с. 27].

За даними сучасних дослідників, використання технологій штучного інтелекту у викладанні іноземних мов допомагає підвищити мотивацію учнів та сприяти їхній самостійності [2, с. 74]. Чат-боти на основі штучного інтелекту дозволяють моделювати різні комунікативні ситуації, вести природний діалог з учнями та надавати швидкий зворотний зв'язок. Це дозволяє учням практикувати свої мовленнєві навички та вміння у власному темпі та без надмірного психологічного стресу.

Індивідуалізація навчання є однією з найважливіших переваг впровадження чат-ботів у освітній процес. Вчитель може вибрати тему для спілкування, враховуючи вік учня та рівень його володіння мовою. Крім того, використання чат-ботів покращує критичне мислення, самостійність та цифрову грамотність, задовольняючи таким чином сучасні освітні вимоги.[3, с. 112]

Для старшокласників виконання комунікативних завдань на розвиток умінь діалогічного мовлення за допомогою чат-ботів зі штучним інтелектом є особливо актуальним, оскільки легко можна запланувати відповідний зміст розмови, формат та стиль спілкування, рівень володіння мовою. Прикладами таких завдань можуть бути діалоги на повсякденні теми, дискусії, імітовані інтерв'ю та проблемні ситуації. Це розширює їхній діапазон лексичних одиниць та граматичних структур, розвиває вміння ведення розмови та її підтримання, швидкої реакції на відповіді співрозмовника.

З іншого боку, використання штучного інтелекту в освіті має відбуватись під контролем вчителя, особливо на початковому етапі. Він повинен не лише організовувати завдання учнів за допомогою комп'ютерних інструментів, але й навчати їх самостійно правильно ставити мовленнєве завдання, оцінювати контент та використовувати технології для досягнення своїх навчальних цілей [4, с. 356].

Отже, використання чат-ботів зі штучним інтелектом є ефективним альтернативним засобом покращення англomовного діалогічного мовлення учнів старших класів. Використання таких технологій може значно підвищити мотивацію учнів до вивчення

англійської мови, покращити їх комунікативні та цифрові уміння, навички критичного та креативного мислення, мовленнєвої гнучкості та створити сучасне інтерактивне навчальне середовище.

Література

1. Коваленко О. В. Інтерактивні технології у навчанні іноземних мов старшокласників. *Іноземні мови*. 2021. № 1. С. 24–29.
2. Пасинок В. Г. Використання цифрових технологій у процесі навчання англійської мови. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 71–76.
3. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. 5th ed. London : Pearson Education, 2019. 446 p.
4. Luckin R. *AI for Schoolteachers*. London : Routledge, 2022. 412 p.

Нечаєва Олена

*Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Гаврилюк Н.М.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

У сучасній методиці навчання іноземних мов одним із пріоритетних завдань є формування іноземної комунікативної компетентності учнів. Це поняття охоплює здатність ефективно використовувати іноземну мову у різних ситуаціях спілкування. Важливим компонентом цієї компетентності є іноземна компетентність у монологічному мовленні, яка забезпечує вміння учнів самостійно, логічно та послідовно висловлювати свої думки іноземною мовою.

Проблема формування монологічного мовлення досліджувалася у працях багатьох науковців, зокрема І. Зимньої, Н. Гальскової, О.Леонтьєва, Є. Пассова, С. Ніколаєвої та Г. Рогової. Науковці підкреслюють, що монологічне мовлення є складним видом мовленнєвої діяльності, оскільки воно потребує від мовця не лише знань мовних

засобів, але й уміння логічно організувати висловлювання та дотримуватися комунікативної мети, послідовного викладення думки. Як зазначає О. Леонт'єв, мовлення виступає не лише засобом комунікації, але й важливим інструментом мислення, що забезпечує формування та вираження думки [1, с.118-295].

Вагомий внесок у розробку поняття іншомовної компетентності зроблено в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти (CEFR), де іншомовна комунікативна компетентність визначається як сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування іноземною мовою. У документі виокремлюються такі її складники: лінгвістична, соціолінгвістична та прагматична компетентності, які реалізуються через основні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Монологічне мовлення розглядається як розгорнуте, логічно структуроване висловлювання, спрямоване на передачу інформації, опис подій чи явищ, аргументацію власної позиції або оцінку певних фактів. За визначенням І. Зимньої, монолог є відносно тривалим висловлюванням однієї особи, що характеризується смисловою завершеністю та логічною послідовністю [1, с. 269-272].

На нашу думку, монологічне мовлення потребує більшої підготовленості та самостійності учня старших класів ніж діалогічне. Саме монологічне мовлення має ряд специфічних ознак, які відрізняють його від інших видів мовленнєвої діяльності. До основних характеристик належать:

- послідовність викладу думок;
- логічна завершеність висловлювання;
- відносна тривалість мовлення;
- самостійність мовця у побудові висловлювання;
- орієнтація на слухача або аудиторію.

Дослідники методики навчання іноземних мов підкреслюють, що формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні повинно відбуватися поступово. На початковому етапі учні навчаються будувати короткі висловлювання на основі зразків, а на наступних етапах переходять до самостійного створення розгорнутих монологів [3, с. 92-93].

У методиці навчання іноземних мов іншомовна компетентність у монологічному мовленні трактується як здатність учнів створювати зв'язні, логічні та граматично правильні усні висловлювання іноземною мовою відповідно до комунікативної ситуації. Така компетентність формується на основі мовних знань, мовленнєвих умінь і навичок, а також соціокультурного досвіду.

Формування монологічного мовлення передбачає розвиток умінь планувати висловлювання, логічно будувати текст, використовувати мовні засоби відповідно до змісту та мети спілкування. У цьому процесі важливу роль відіграє систематична робота з різними типами монологічних висловлювань.

Структура іншомовної компетентності в монологічному мовленні включає кілька взаємопов'язаних компонентів:

1. Лінгвістичний компонент – передбачає володіння лексичними, граматичними та фонетичними засобами іноземної мови.
2. Мовленнєвий компонент – охоплює вміння створювати різні типи монологічних висловлювань (опис, розповідь, повідомлення, роздум).
3. Соціокультурний компонент – пов'язаний із знанням культурних особливостей носіїв мови та вмінням використовувати мовлення відповідно до культурного контексту.
4. Стратегічний компонент – передбачає використання комунікативних стратегій для подолання труднощів у процесі мовлення.

Формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні є поступовим процесом, який передбачає розвиток умінь структурувати висловлювання, дотримуватися логічної послідовності, використовувати відповідні мовні засоби та виражати власну думку іноземною мовою.

Учні старшого шкільного віку здатні до абстрактного мислення, аналізу та узагальнення інформації, що створює сприятливі умови для розвитку монологічного мовлення [1, с. 243]. А також ефективність формування монологічних умінь залежить від:

- мотивації учнів;
- організації навчального середовища;

- використання комунікативного підходу;
- систематичної мовленнєвої практики.

Крім того, ефективне монологічне мовлення передбачає використання різноманітних мовних засобів, які допомагають забезпечити зв'язність і логічність висловлювання. До них належать сполучники, вставні слова, засоби логічного зв'язку, а також лексичні повтори.

Монологічне мовлення виступає важливим засобом реалізації іншомовної компетентності та є одним із ключових показників рівня володіння іноземною мовою.

Отже, іншомовна компетентність у монологічному мовленні є важливою складовою іншомовної комунікативної компетентності учнів, оскільки забезпечує здатність до самостійного висловлення думок, передачі інформації та ефективної участі у міжкультурному спілкуванні. Ефективне формування цієї компетентності можливе за умови систематичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвих умінь, мовних знань та комунікативних стратегій.

Література:

1. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
2. Павленко О. Формування мовленнєвої компетентності учнів старшої школи. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. № 29. С. 120–125.
3. Романюк С. Використання сучасних технологій у формуванні іншомовного мовлення. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2024. № 4. С. 90–96.
4. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт. 2011.
5. Савченко О.Я. Методика навчання іноземних мов у школі. Київ, 2018.
6. Савченко О.Я. Читання як основа формування монологічного мовлення. *Мовна освіта*. 2019. №2. С. 63-67.

7. Бабенко Н. А., Астапова І.В. Прийоми розвитку монологічного мовлення. *Англійська мова в початковій школі*. 2013. № 5. С. 9-11.

Петрова Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

TEACHING MEDIA AND INFORMATION LITERACY IN THE ESL UNIVERSITY CLASSES

In today's world, the educational process is actively digitalized, the sphere of information technologies is rapidly developing, and media play an increasingly greater role in forming the worldview of young people. In the conditions described above, the problem of developing media and information literacy among students at higher educational institutions acquires great relevance, especially in relation to the process of learning a foreign language. Contemporary English teaching goes far beyond the development of linguistic competence and involves the development of critical thinking, the ability to analyze information, evaluate media content, and interact effectively in the digital environment.

Media and information literacy is an integral part of the professional training of modern specialists and includes the ability to search for, analyze, critically evaluate, and create information in various formats. In the context of English language teaching, the development of media and information literacy has considerable potential because working with authentic texts, media materials, online resources, and social networks contributes not only to the development of language competence but also to students' media and information literacy[2].

Teaching media and information literacy in English as a second language classes should be implemented through the integration of media education elements into the content of academic disciplines [1]. The use of authentic English-language media materials such as news articles, video reports, podcasts, blogs, advertisements, and social media posts becomes

especially important. The analysis of such materials enables students to develop critical information perception skills, recognize manipulative technologies, and assess the credibility of information sources.

One of the effective methods of developing media and information literacy is working with English-language news resources. Analysis of how the same events are presented in different media helps to understand linguistic manipulation tools, emotionally loaded vocabulary, and propaganda and manipulation techniques.

An important aspect of media and information literacy education is the development of fact-checking and information verification skills. During English classes, students may work with international fact-checking platforms, analyze fake news, determine the reliability of information, and express their opinions in a reasoned manner. Such activities not only improve foreign language communicative competence but also foster a responsible attitude toward information consumption and dissemination.

The effectiveness of teaching media and information literacy largely depends on the use of interactive teaching methods. Discussions, debates, role-playing games, case studies, project-based learning, and media text analysis are particularly effective. For example, students may create their own media projects in English, prepare presentations, podcasts, or video materials, which contributes to the development of creativity, digital skills, and communicative competence.

The formation of media and information literacy becomes especially relevant in the context of globalization and information warfare. Modern youth are constantly exposed to a vast amount of information, much of which is distributed in English. Therefore, higher education students should be able to critically evaluate international media content, recognize misinformation, and interact safely in the digital environment [3]. English language teaching creates favorable conditions for developing such skills through work with global information resources and intercultural communication.

Additionally, combining media and information literacy with the process of learning English motivates students to study more efficiently. The application of various digital tools, interactive resources, and social networks enriches the learning experience by making it more practice-oriented and real-life-oriented.

Thus, including the acquisition of media and information literacy skills into the process of studying English language is a crucial area in the modernization of higher education. In particular, the incorporation of media education technologies into foreign language training helps develop critical thinking skills, digital competence, media culture, and communication skills among students. All of these competencies make it possible to produce efficient specialists who are ready to operate in the contemporary informational society.

References:

1. Petrova A. I., et al. *The Curriculum for Teaching English through Media Literacy*. Edited by Nataliia Goshylyk, Diana Sabadash, Iryna Zadorozhna, Volodymyr Goshylyk. Electronic resource. 2022. 422 p.

2. Reem AL-Zou'bi The Impact of Media and Information Literacy on Acquiring the Critical Thinking Skill by the Educational Faculty's Students. *Thinking Skills and Creativity*. Volume 39, March 2021 [URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S187118712030256X>]

3. Selvi, M. Media and Information Literacy in the Digital Age TRT World Research Centre, December 2022. 14p.

Пилипишина Дар'я
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ЕВОЛЮЦІЯ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Л. Гарвін запропонував визначення, яке є синтезом ідей різних дослідників у сфері навчання іноземної мови починаючи з 1960-х років. Відповідно, комунікативна компетентність – це здатність вільно використовувати мову відповідно до її культурних норм для досягнення взаєморозуміння між співрозмовниками та успішного розв'язання комунікативних завдань [5].

Л. Тарвін [5] стверджує, що володіння комунікативною компетентністю дозволяє учням адаптуватися до різних соціокультурних умов. Недостатній рівень мовної підготовки обмежує його можливості повноцінно взаємодіяти в англomовному середовищі.

Спершу, поняття комунікативна компетентність контрастувало з поширеним на той час *лінгвістична компетентність*, запропонованим Н. Чомскі, яке позначало неявні граматичні знання, що регулюють мову носія і дають можливість йому будувати нові речення без помилок [5].

На протигагу теорії Н. Чомскі, Д. Гаймс у 1970-х роках розробив поняття комунікативної компетентності та підкреслив важливість соціального та функціонального аспектів мовлення [1].

Л. Тарвін стверджує, що хоча Н. Чомскі і Д. Гаймс були першими хто почав вивчати поняття компетентності та мовленнєвої діяльності, у їхніх роботах не розкривається проблема формування комунікативної компетентності у процесі вивчення іноземної мови [5].

У 1980-х роках М. Канейл та М. Свейн першими запропонували модель комунікативної компетентності та визначили її три компоненти:

1. граматична (знання лексичних одиниць та правил морфології, синтаксису, семантики та фонології);
2. соціолінгвістична (соціокультурні (наскільки певні комунікативні функції та висловлення є доречними у соціокультурному контексті [3]) та дискурсивні (згуртованість та узгодженість груп висловлювань));
3. стратегічна (невербальні комунікативні стратегії) [2].

Пізніше, М. Канейл до запропонованої раніше моделі комунікативної компетентності додав четвертий компонент дискурсивна компетентність – уміння поєднувати граматичні форми і значення для створення цілісного усного та письмового тексту різних жанрів [2].

Беручи за основу модель М. Канейл та М. Свейн, С. Савін'йон розвинула її, щоб показати, як компоненти комунікативної компетентності взаємопов'язані. У ній стратегічна компетентність розглядається як доповнення до трьох основних: граматичної, дискурсивної та соціокультурної. Крім того, термін “соціолінгвістична компетентність”, який використовувався в попередніх моделях, замінено на соціокультурну [6].

Подальший розвиток комунікативної компетентності пов'язаний з ідеями В. Літлвуда, який розглядав її як основну мету у вивченні іноземної мови. Його модель не відрізняється від попередніх, проте інтерпретація має відмінні риси. Вона складається з п'яти взаємопов'язаних компетентностей: лінгвістичної, дискурсивної, прагматичної, соціолінгвістичної та соціокультурної [6].

У 1990-х роках М. Селс-Мурсія та інші дослідники здійснили перегляд моделі М. Канейл, що дало змогу виокремили п'ять інших її компонентів: лінгвістична, стратегічна, соціокультурна, діяльнісна та дискурсивна [2]. Вони також внесли зміни у термінологію компонентів моделі М. Канейл: соціолінгвістична → соціокультурна, граматична → лінгвістична [1].

Пізніше, М. Селс-Мурсія до своєї моделі додає ще шосту формульну (*formulaic*) (здатність використовувати сталі вирази, ідіоми та лексичні фрейми у мовленні), підкресливши їх важливу роль у комунікативних навичках учнів [2].

З огляду на розвиток інформаційних технологій та штучного інтелекту Х. Мутусамі та В. Арьдоуст пропонують оновити визначення комунікативної компетентності, доповнивши двома компонентами: міжкультурна комунікативна компетентність та мультимодальна комунікативна компетентність [4].

Література:

1. Celce-Murcia M. Rethinking the role of communicative competence in language teaching. In E. A. Soler, & M. S. Jordà (Eds.), *Intercultural language use and language learning*. 2008, P. 41-57.
2. Kanwit M. *Communicative Competence in a Second Language: Theory, Method, and Applications*. London; New York: Routledge, 2023. 225 p.
3. Coperías Aguilar M. J. Intercultural communicative competence: a step beyond communicative competence. *ELIA*. 2002, Vol. 3. P. 85-102.
4. Mootoosamy K., Aryadoust V. Transitioning from Communicative Competence to Multimodal and Intercultural Competencies: A Systematic Review. *Societies*. 2024, Vol. 14. <https://doi.org/10.3390/soc14070115>

5. Tarvin L. D. Communicative Competence: Its Definition. Connection to Teaching, and Relationship with Interactional Competence: Education Specialist thesis. University of Missouri, 2014. 60 p.

6. Taş T., Khan, Ö. On the models of communicative competence. *In Proceedings of GLOBETSONline: International Conference on Education, Technology and Science*, June 5-6, 2020. 2020, Vol. 1, P. 86-96.

Пилявець Ольга
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Мельник Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОЧИХ РОЛЕЙ У РОМАНАХ МАРГАРЕТ ЕТВУД (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ОПОВІДЬ СЛУЖНИЦІ»)

Сучасний гуманітарний дискурс характеризується активізацією гендерних студій, у межах яких гендер інтерпретується як результат соціокультурного конструювання уявлень про жіночі та чоловічі ролі. У цьому контексті особливої наукової значущості набуває аналіз художніх текстів крізь призму репрезентації жіночих образів, оскільки саме вони відображають домінуючі соціальні норми, очікування та механізми формування гендерної ідентичності. Актуальність такого підходу зумовлена необхідністю ревізії традиційних літературних канонів, у межах яких жіночий досвід тривалий час або ігнорувався, або репрезентувався у редукованому та стереотипізованому вигляді. Дослідження художніх моделей жіночої репрезентації дозволяє не лише ідентифікувати та деконструювати усталені соціокультурні стереотипи, але й простежити роль літератури у формуванні уявлень про гендерні ролі. В умовах сучасних соціокультурних трансформацій гендерні студії сприяють глибшому осмисленню процесів переосмислення свободи, ідентичності та самореалізації, що визначає їх як один із ключових напрямів сучасної гуманітаристики [3, с. 69–71].

Теоретико-методологічне підґрунтя гендерних досліджень сформовано працями провідних науковців, зокрема Сімони де Бовуар,

Джудіт Батлер, Тамари Бовсунівської та інших, які розглядають гендер як соціально сконструйовану категорію. Зокрема, С. де Бовуар у праці «Друга стать» аргументує, що жіноча ідентичність не є біологічно детермінованою, а формується під впливом соціальних норм і культурних наративів, які визначають соціальні ролі жінки. Її теза про те, що жінкою не народжуються, а стають, акцентує на соціальній природі гендеру [1, с. 216]. Подальший розвиток цієї концепції представлений у працях Дж. Батлер, зокрема в «Gender Trouble» (1990), де гендер трактується як перформативна категорія. Дослідниця доводить, що гендерні ролі є результатом повторюваних соціальних практик і поведінкових моделей, які постійно відтворюються в межах суспільства [5, с. 142–149].

У площині літературознавчих досліджень значущими є також положення Софії Філоненко, яка розглядає художній текст як репрезентативну систему образів і персонажів, що відображають соціально зумовлені поведінкові моделі. У цьому контексті літературний твір постає як простір репрезентації культурних конструктів, зокрема гендерних ролей та моделей жіночої ідентичності [4, с. 13–18].

Таким чином, сучасні гендерні дослідження демонструють, що художні тексти значною мірою репродукують усталені гендерні стереотипи, закріплюючи чоловічі та жіночі образи за традиційними поведінковими моделями. Незважаючи на окремі спроби їхньої деконструкції, подібні репрезентації залишаються поширеними, що актуалізує потребу їх критичного переосмислення та пошуку альтернативних наративних стратегій [6, с. 38].

Особливого значення в цьому контексті набуває творчість Маргарет Етвуд, у якій проблематика жіночої ідентичності та гендерних ролей є концептуально визначальною. Це яскраво простежується у романах «Оповідь служниці» та «Заповіти», де гендерні моделі репрезентуються в умовах дистопічної радикалізації. Авторка не стільки конструює нові соціальні моделі, скільки гіперболізує вже існуючі, демонструючи механізми інституційного підпорядкування жінки через систему художніх і наративних засобів, що відтворюють ієрархічну структуру суспільства та форми соціального контролю.

Одним із ключових інструментів такого контролю виступає система іменування. Ім'я головної героїні – Фредова («належна Фреду»)

– функціонує як маркер підпорядкованості та втрати індивідуальності. Таким чином, номінація перетворюється на інструмент соціальної регуляції, що визначає індивіда через його функціональну роль у системі. Висловлювання героїні: *«Мене звали не Фредова, я маю інші ім'я, яке тепер ніхто не використовує, бо воно заборонене. Запевняю себе, що це не має значення: ім'я, як телефонний номер, має сенс лише для інших. Але це неправда, воно має значення»*, – акцентує увагу на примусовому витісненні особистісної ідентичності [2, с. 79].

Візуальним репрезентантом соціальної ролі виступає також одяг, який функціонує як семіотичний маркер. Уніфіковане червоне вбрання служниць символізує їхню репродуктивну функцію, підконтрольність і соціальну ізоляцію. Як зазначає героїня: *«Усе, за винятком крил навколо обличчя, червоне: колір крові, що визначає нас»*. Таким чином, колір набуває символічного значення життя, жертви та репродуктивної функції. Важливим елементом є також білі крильця, які обмежують сприйняття простору: *«Білі крильця теж обов'язкові, вони заважають нам не лише бачити, а й бути побаченими»* [2, с. 14]. Зазначена індивідуальна деперсоналізація є складовою ширшої соціальної ієрархії, у межах якої через кольорове кодування відтворюється стратифікація жіночих ролей. Фрагмент твору, що описує різні категорії жінок («Марфи», «Еконожини», вдови), демонструє системність соціального розмежування та функціоналізації жіночих ролей [2, с. 29].

Найбільш радикально механізми контролю проявляються у ставленні до жіночого тіла, яке втрачає статус автономного суб'єкта і трансформується у функціональний ресурс системи. Контраст із минулим досвідом героїні підкреслює цю трансформацію: її тіло раніше було простором самовираження і свободи, натомість у дистопічній реальності воно підпорядковується зовнішньому контролю [2, с. 71]. Попри жорстку регламентацію, у системі зберігаються елементи внутрішнього спротиву, які є важливими для репрезентації жіночої суб'єктності. Символічного значення набуває напис *«Nolite te bastardes carborundorum»* [2, с. 53], що виконує функцію латентного протесту та передачі досвіду опору. Додатковим механізмом збереження ідентичності виступає пам'ять, яка дозволяє героїні зберегти внутрішню

автономію. У романі «Заповіді» ця тенденція трансформується у більш активні форми спротиву.

Отже, специфіка репрезентації жіночих образів у творчості М.Етвуд полягає у художній радикалізації патріархальних практик через механізми тотального соціального та тілесного контролю. Авторка конструює модель ієрархічного суспільства, у якому жінка функціонує передусім як носій визначеної ролі, а не як автономний суб'єкт. Через систему зовнішніх маркерів (одяг, іменування, кольорове кодування) дистопічний світ постає як інструмент виявлення механізмів підпорядкування, водночас актуалізуючи конфлікт між соціально нав'язаною роллю та прагненням до збереження індивідуальної ідентичності.

Література:

1. Бовуар С. де. Друга стать. У 2 т. Т. 1 / пер. з фр. Н. Воробйова, П.Воробйов, Я. Собко. Київ : Основи, 2017. 368 с.

2. Етвуд М. Оповідь служниці / пер. з англ. О. Оксеніч. Харків : КСД, 2017. 272 с.

3. Точилін І. Гендерні ролі в літературі: еволюція та подолання стереотипів. Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, 2024. Вип. 5. С. 69-71

4. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011. 432 с.

5. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. New York; London : Routledge, 1990. 172 p.

6. Ladzekpo G. K., Attiye J. K., Davi S. K. Exploring Gender Roles and Stereotypes in Literature: An Analysis of Contemporary Works. International Journal of Gender Studies. 2024. Vol. 9, Issue 2, No. 3. P. 25–40.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО КОНЕНТУ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Сучасна система іншомовної освіти перебуває під впливом стрімкої цифровізації, що суттєво змінює підходи до організації освітнього процесу. Особливо це стосується викладання англійської мови для професійного спілкування (ESP), де пріоритетом є формування здатності здобувачів освіти ефективно взаємодіяти у реальних професійних ситуаціях.

Важливо підкреслити, що традиційні методи навчання вже не повністю відповідають вимогам сучасного ринку праці, який потребує фахівців із високим рівнем іншомовної комунікативної та цифрової компетентності. Саме тому використання цифрового контенту стає невід'ємною складовою модернізації ESP-освіти. Як зазначають дослідники, цифрові технології створюють умови для більш гнучкого, інтерактивного та персоналізованого навчання [1].

У цьому контексті актуальним є аналіз дидактичного потенціалу цифрового контенту, його ролі у формуванні професійної комунікативної компетентності та визначення ефективних шляхів інтеграції у освітній процес.

Поняття «цифровий контент» у контексті навчання іноземних мов розуміють як сукупність мультимедійних матеріалів, онлайн-платформ, інтерактивних завдань, відео-, аудіоресурсів, мобільних застосунків та інструментів штучного інтелекту, які використовуються для підтримки освітнього процесу. Цифровий контент у ESP виконує низку важливих педагогічних функцій. Зокрема, він забезпечує доступ до автентичного мовного середовища, моделює реальні професійні ситуації, сприяє розвитку критичного мислення та формує навички міжкультурної комунікації [2].

Цифрові технології дозволяють реалізувати принцип індивідуалізації навчання. Здобувачі освіти можуть працювати у власному темпі, повторювати матеріал, обирати складність завдань і

отримувати миттєвий зворотний зв'язок. Це, у свою чергу, підвищує ефективність засвоєння професійної лексики та граматичних структур [3].

Одним із найпоширеніших типів цифрового контенту є мультимедійні ресурси. Відео, подкасти та інтерактивні презентації забезпечують занурення здобувачів освіти у професійно орієнтоване мовне середовище. Завдяки цьому формується не лише мовна, але й соціокультурна компетентність, необхідна для ефективної комунікації у міжнародному професійному просторі [4].

Онлайн-платформи, такі як Moodle, Google Classroom або Microsoft Teams, забезпечують організацію освітнього процесу, комунікацію між учасниками навчального середовища та контроль виконання завдань. Варто зазначити, що такі платформи сприяють розвитку автономного навчання, що є важливим компонентом сучасної освіти [5].

Окрему групу становлять інтерактивні навчальні застосунки. Сервіси типу Kahoot, Quizlet або Edpuzzle дозволяють перетворити процес засвоєння лексики та граматики на більш динамічний і мотивуючий. Їх використання підвищує рівень залученості студентів та сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Крім того, у сучасному ESP-навчанні все більшого значення набувають технології штучного інтелекту. Чат-боти, системи автоматичного перекладу та інструменти аналізу мовлення дозволяють моделювати реальні професійні ситуації спілкування та забезпечують персоналізований підхід до навчання [6].

Отже, різноманітність цифрових ресурсів створює широкі можливості для вдосконалення освітнього процесу. Перш за все, використання цифрових технологій значно підвищує мотивацію студентів. Інтерактивний формат навчання робить процес більш цікавим і наближеним до реальних життєвих ситуацій. По-друге, цифровий контент сприяє розвитку автономності навчання. Здобувачі освіти отримують можливість самостійно контролювати свій прогрес, що позитивно впливає на формування відповідальності за результати навчання.

Ще однією важливою перевагою є доступ до автентичних матеріалів. Завдяки інтернет-ресурсам здобувачі освіти можуть

працювати з реальними професійними текстами, відео та аудіо, що забезпечує практичну спрямованість навчання.

Також цифрові технології сприяють розвитку цифрової грамотності, яка є необхідною компетентністю сучасного фахівця. У результаті здобувачі освіти не лише опановують англійську мову, але й формують навички роботи з інформаційними технологіями.

Попри численні переваги, інтеграція цифрових технологій у ESP-навчання супроводжується низкою труднощів. Однією з основних проблем є недостатній рівень цифрової компетентності викладачів, що ускладнює ефективне використання сучасних інструментів. Крім того, технічні обмеження, такі як відсутність необхідного обладнання або нестабільний доступ до Інтернету, також можуть негативно впливати на якість освітнього процесу.

Ще одним викликом є інформаційне перевантаження студентів, оскільки велика кількість цифрових ресурсів може ускладнювати вибір ефективних навчальних матеріалів. Також слід враховувати нерівний доступ до технологій серед здобувачів освіти [7].

Отже, цифровий контент є важливим інструментом модернізації викладання англійської мови для професійного спілкування. Його використання сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, розвитку професійної комунікативної компетентності та формуванню цифрової грамотності здобувачів освіти. Для ефективного впровадження цифрового контенту необхідна комплексна стратегія, яка включає підготовку викладачів, технічне забезпечення та методичну підтримку.

Література:

1. Kravchenko T. V. Digital technologies in the ESP course for developing terminological competence. *Scientific notes of Junior Academy of Sciences of Ukraine*. 2024. № 1. P. 45–52.
2. Stepanenko O. The Use of Innovative Technologies in ESP Instruction for IT Students. *European Scientific e-Journal*. 2025. № 2. P. 10–18.
3. Diachok N. Using ICT Tools in Learning English as a Professional Language. *Educological Discourse*. 2025. № 1. P. 33–40.
4. Hafner C. Digital mediation in ESP genres. *English for Specific Purposes*. 2023. Vol. 70. P. 15–28.

5. Malota A. Blended learning of professionally oriented communication in English. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10. No. 3. P. 55–62.

6. Darvin R., Hafner C. Digital literacies in TESOL. *TESOL Quarterly*. 2022. Vol. 56. No. 4. P. 900–915.

7. Godwin-Jones R. Emerging technologies and English language teaching. *Language Learning & Technology*. 2021. Vol. 25. No. 3. P. 1–15.

Пон Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М.Коцюбинського

SUSTAINABILITY METAPHORS IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

The growing importance of education for sustainable development (ESD) in modern education requires new teaching approaches that combine language learning with sustainable awareness. Foreign language classes provide opportunities to discuss global sustainability problems while also developing students' communication skills.

In this regard, metaphors may help students understand sustainability-related ideas. According to cognitive linguistics, metaphors shape the way people think by helping them understand abstract ideas through more familiar experiences [1, p. 245]. Metaphors can make complex sustainability issues more understandable and personally meaningful for students.

Sustainability discourse is rich in metaphorical expressions that influence how people perceive sustainable reality. Common examples include “the Earth is our home”, “the web of life”, “healing the planet”, “voices of society”, “safety net”, “economic engine”, etc. Such metaphors present sustainable issues in terms of responsibility, interconnectedness and the impact humans have on nature and society. As a result, students improve their language skills and become more emotionally involved in sustainability topics.

From a pedagogical perspective, sustainability metaphors perform several functions in foreign language education. First, they support vocabulary development and communicative competence. Second, they promote critical thinking by encouraging interpretation and analysis of figurative meanings. Third, they contribute to intercultural awareness, as metaphors may vary across different languages and cultural contexts.

In addition, the use of sustainability metaphors corresponds with the main goals of education for sustainable development. UNESCO emphasizes the importance of developing learners' ability to think critically and act as responsible global citizens [2]. In this sense, metaphor-based activities create a meaningful connection between language learning and real sustainability challenges.

Practical application includes text analysis, creative writing, discussions and project-based learning. Students identify metaphors in authentic materials, interpret their meanings and create their own metaphorical representations. These tasks usually increase students' motivation and make the learning process more engaging.

At the same time, there are some challenges that should be taken into account. Cultural differences can influence how metaphors are understood, and certain metaphorical models may oversimplify complicated sustainable processes. For this reason, teachers should carefully choose and explain metaphors to provide students with a balanced understanding of sustainability issues.

Sustainability metaphors are an effective tool in foreign language education. They help integrate the principles of education for sustainable development into the learning process, enrich language acquisition and promote students' sustainable awareness as well as their critical thinking skills.

References:

1. Monasterio D. Zoltan Kövecses: Metaphor: A Practical Introduction. *Onomázein Revista de lingüística filología y traducción*. 2023/11/06. P. 243 - 248. URL: https://www.researchgate.net/publication/375477301_Zoltan_Kovecses_Metaphor_A_Practical_Introduction#read (Last accessed: 15.05.2026).

2. UNESCO. Transforming knowledge and research for just and sustainable futures: Towards a new social imaginary for higher education: UNESCO Publishing, June 2024, 33. 13 p. URL: [https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000390388/PDF/390388eng.pdf.m](https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000390388/PDF/390388eng.pdf.multi)
[ulti](https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000390388/PDF/390388eng.pdf.multi) (Last accessed: 16.05.2026).

*Прадієлянна Людмила
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського*

TEACHING THE WAR EPIC IN THE MODERN CLASSROOM

The war epic, though once central to literary tradition (works of Homer and Virgil), is not a frequent choice in English language departments today, possibly due to its emotional intensity, political implications, or the difficulty of contextualizing violent narratives for contemporary students.

Traditional epics, as Antony Welch explains, showed fascination with the aesthetics of combat and mostly focused on descriptions of the warrior culture with its “economy of glory and shame” [4]. Modern literature narrates war experiences, whether historical, imagined, or personal, through the lens of a central character or group, often questioning heroism, trauma, and the collective cost of violence. From ancient epic to modern anti-war novels (Remarque, Hemingway) and postmodern reimaginings (Vonnegut, Heller), the genre has evolved from glorifying battle to exposing its absurdities and psychological toll.

Teaching war epics requires close attention to narrative perspective, irony, and literary technique, especially when confronting trauma, satire, and unreliable narrators.

Several novels that, to our mind, are worth exploring during literature classes include *A Separate Peace* by John Knowles, *Slaughterhouse-Five* by Kurt Vonnegut, *Catch-22* by Joseph Heller [1-3]. The authors address the trauma and morality of war and use fictional narratives to grapple with historical atrocities, shifting cultural perceptions of conflict, and the psychological impact of violence on the main characters who are all young men.

A Separate Peace by John Knowles employs coming-of-age motifs to depict the loss of innocence and explores envy and insecurity as metaphors for the roots of conflict echoing larger themes of rivalry, power, and projection that students can recognize both in literature and contemporary politics.

In *Slaughterhouse-Five*, Billy Pilgrim's psychological disintegration challenges the notion of coherent memory and glorified heroism. In *Catch-22*, the absurd bureaucracy of war leads Captain John Yossarian to rebel against senseless death. He attempts to escape dangerous missions only to be trapped by a logical paradox known as a Catch-22 – the rule which dictates that an airman is considered insane if he continues to fly, but if he requests to be grounded for his safety, he is deemed sane and must remain in combat.

Through these novels, we see how idealism, masculinity, peer pressure, and fear shape young men's willingness or refusal to fight. This opens space for discussion of propaganda, duty, and autonomy.

As regards the language itself, war epics often use satire and irony (Heller, Vonnegut) to process the unspeakable. This teaches students how language can both reveal and obscure meaning and how humor becomes a tool for critique, not just deflection.

War epics deepen students' engagement with critical thinking through (understanding of unreliable narration, irony, and subtext); civic awareness (how narratives shape views on violence, peace, and power); media literacy (dissecting "glorious war" tropes in media discourse); stylistic and linguistic analysis (e.g., metafiction, non-linear narrative, repetition, imagery).

Conclusion. Through war epics, students develop emotional intelligence, empathy, and the ability to discuss sensitive issues through structured literary inquiry. By incorporating war epics into English-language literature courses, instructors can help students not only build literary competence but also develop personal and civic values. The war epic becomes not only a mirror of history, but a lens through which to question narratives of heroism, obedience, and violence in the present day.

References:

1. Heller Joseph. *Catch-22*. Chelsea House Pub. 2007. 281 p.
2. Knowles John. *A Separate Peace*. Infobase Publishing. 1984. 120 p.
3. Vonnegut Kurt. *Slaughter-House Five*. New York : Dell. 1969. 215 p.

4. Welch Anthony. The Epic: A Very Short Introduction. Oxford University Press. 2024.
DOI:10.1093/actrade/9780198795124.001.0001.

Пшелуцька Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Поселецька К.А

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ФОРМ РОБОТИ

Англомовна компетентність у говорінні є провідним компонентом іншомовної комунікативної компетентності (ІКК), оскільки саме в усному мовленні реалізується комунікативний намір мовця. За класифікацією О. Б. Бігич та ін. [1, с. 91], ІКК є цілісним явищем, що охоплює мовленнєві, мовні, лінгвосціокультурну та навчально-стратегічну субкомпетентності. Англомовна компетентність у говорінні визначається як здатність особистості адекватно й ефективно використовувати англійську мову в усній комунікації для досягнення комунікативних цілей у різних соціальних контекстах. Її структуру утворюють лексичні, граматичні та фонетичні навички, а також уміння адаптувати мовленнєві дії до конкретної ситуації спілкування. Говоріння реалізується у двох формах: монологічній, що передбачає розгорнуте вираження думки одним мовцем, та діалогічній, яка забезпечує безпосередню взаємодію між комунікантами.

Формування навичок говоріння у старшій школі базується на компетентнісному підході, що орієнтує навчання на практичне використання мови в реальних ситуаціях спілкування. Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR) [2] та Державного стандарту загальної середньої освіти України, цільовим орієнтиром для учнів 10–11 класів визначено рівні B1–B2, що

передбачають здатність до аргументованого висловлювання й автономного спілкування. Психолого-вікові особливості старшокласників — прагнення до самовираження, критичне мислення та висока чутливість до соціального середовища — вимагають застосування методів, що поєднують інтелектуальний виклик з емоційною залученістю. Ефективність навчання говоріння забезпечується системою вправ з поетапним переходом від рецептивно-репродуктивних до продуктивних видів мовленнєвої діяльності через три послідовні фази: інтродуктивну, фазу деталізації та узагальнювально-аналітичну [3, с. 98].

Ігрові форми роботи є багатофункціональним дидактичним засобом, що органічно поєднує навчальні, розвивальні, виховні та комунікативні цілі в процесі вивчення іноземної мови. На відміну від традиційних вправ, гра зміщує фокус уваги учня з лінгвістичної форми на зміст комунікації та досягнення ігрової мети, що мінімізує психологічний бар'єр і страх перед помилкою. Ігрова діяльність виконує мотиваційну функцію — створює позитивний емоційний фон; навчальну — забезпечує автоматизацію мовного матеріалу; комунікативну — моделює ситуації реального спілкування; розвивальну — стимулює критичне мислення та креативність. За цільовим спрямуванням ігрові форми класифікуються на рольові, мовні, ділові та комунікативні ігри, кожна з яких забезпечує розвиток специфічних мовленнєвих умінь старшокласників [4; 5].

На основі класифікації підсистем вправ С. Ю. Ніколаєвої [6, с. 190] розроблено авторський комплекс із 25 ігрових вправ для учнів 10–11 класів. В основу конструювання покладено принципи поетапності, комунікативності, ситуативності, активності та врахування вікових особливостей старшокласників. Комплекс структуровано за трьома групами: Г1 (8 вправ) — формування лексичних, граматичних і фонетичних навичок; Г2 (9 вправ) — розвиток умінь діалогічного мовлення від реплікування до складних дискусій; Г3 (8 вправ) — розвиток умінь монологічного мовлення від понадфразових єдностей до аргументованих публічних виступів. Тематичне наповнення охоплює актуальні для старшокласників сфери: «Contemporary global challenges», «Technological progress and AI», «Career prospects and self-determination», «Environmental ethics». Серед ігрових форм використано ділові

симуляції, дебати, рольові ігри, освітні квести та проблемно-ситуативні завдання, що забезпечують перехід від репродуктивного засвоєння матеріалу до вільної продуктивної комунікації.

Ефективність комплексу перевірено в ході пробного навчання за участю 14 учнів 10 класу впродовж одного місяця. Дослідження реалізовувалося у три фази: констатувальну — для встановлення вихідного рівня сформованості компетентності; формувальну — для безпосереднього впровадження комплексу; контрольну — для фіксації динаміки змін. Оцінювання здійснювалося за п'ятьма критеріями: лексичним, граматичним, фонетичним, біжучістю мовлення та логічністю й зв'язністю висловлювання (максимум — 12 балів). Результати підсумкового зрізу засвідчили суттєву позитивну динаміку: середній бал групи зріс із 6,42 до 9,92. Найбільший приріст зафіксовано за лексичним (+66,7%) та граматичним (+68,9%) компонентами; біжучість мовлення покращилася на 59,8%. Зниження коефіцієнта варіації з 23% до 16% підтвердило рівномірний прогрес учнів із різним вихідним рівнем підготовки. Якісний аналіз засвідчив зниження мовленнєвої тривожності та зростання ініціативності учнів у спонтанному спілкуванні.

Отже, теоретичне обґрунтування та результати пробного навчання підтверджують, що систематичне застосування ігрових форм роботи є дієвим методичним засобом формування англійської компетентності в говорінні старшокласників. Розроблений комплекс забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння мовного матеріалу до продуктивної, вільної комунікації, знижує рівень мовленнєвої тривожності та підвищує внутрішню мотивацію учнів. Отримані результати можуть бути використані вчителями англійської мови закладів загальної середньої освіти та студентами педагогічних спеціальностей під час практики.

Література:

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / ред. С.Ю.Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg : Language Policy Unit, 2017.

URL: <https://book.coe.int/en/language-policy/7424-pdf-common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching-and-assessment.html> (дата звернення: 03.01.2026).

3. Bourns S. K., Melin C. The foreign language methodology seminar: Benchmarks, perceptions, and initiatives. ADFL Bulletin. New York City : the Modern Language Association, 2014. P. 97–98.

4. Горпенко Г. О. Ділові ігри, рольові ігри, психодрама у викладанні іноземних мов: компаративний аналіз. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі*. 2014. Вип. 24. С. 32–40.

5. Шамрило В. С. Методика використання ігор на уроках англійської мови для розвитку мовленнєвих навичок учнів Нової української школи. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2024. 65 с.

6. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

Ремінна Ольга
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. пед. н., доц. Довгалюк Т.А.

ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Підходи до навчання англomовного діалогічного мовлення в старшій школі пов'язані з розумінням мови як живої комунікативної дії: учень не просто відтворює лексико-граматичні конструкції, а входить у мовленнєву ситуацію, де кожна репліка народжується з наміру, емоційної реакції, соціальної позиції, попереднього висловлювання співрозмовника. Старшокласник уже володіє певним когнітивним досвідом, здатний до абстрактного мислення, аргументації, оцінювання подій, інтерпретації чужої позиції, тому навчання діалогу виходить за межі механічних парних вправ. У центрі перебуває комунікативна компетентність: уміння почати розмову, підтримати її, уточнити зміст,

перепитати, погодитися, заперечити, змінити тему, завершити контакт без різкого обриву [5, с. 116].

В старшій школі продуктивною стає організація мовленнєвих завдань, де учні працюють із реальними або наближеними до реальності комунікативними намірами. Репліка в такій системі сприймається не як ізольована фраза, а як мовленнєвий крок: вона реагує на попередній сигнал, створює очікування, запускає наступну відповідь. Саме тому навчання діалогічного мовлення спирається на інтеракцію, варіативність, прогнозування реакцій і поступове зняття мовного напруження. Учень навчається чути інтонацію, розпізнавати прихований смисл, добирати мовні засоби відповідно до ситуації, інтонаційно маркувати сумнів, зацікавлення, незгоду, подив.

Комунікативний підхід у навчанні англomовного діалогічного мовлення передбачає занурення учнів у ситуації, де мовлення виконує природну функцію взаємодії. У межах такого підходу навчальний діалог не обмежується схемою «запитання – відповідь»; він перетворюється на послідовність мовленнєвих дій: ініціювання контакту, уточнення інформації, вираження ставлення, реакція на несподівану думку, формулювання компромісу. Учитель створює ситуацію, у якій потреба говорити виникає природно – учні отримують різні позиції, частково різну інформацію, суперечливі інтереси або спільну проблему, що потребує усного обговорення. Через це активізується не лише словниковий запас, а й прагматична компетентність. Англійська мова в такому навчанні постає як система соціальних сигналів. Фрази типу «*I see your point*», «*Could you clarify that?*», «*I'm not entirely sure*», «*That sounds convincing*» працюють не механічно, а як засоби регулювання розмови. Старшокласник поступово засвоює, що діалог тримається не тільки на граматиці, а й на темпі, паузі, інтонаційному русі, невербальному супроводі, здатності підхопити думку партнера. [1, с. 54].

Інтерактивний підхід поглиблює навчання діалогічного мовлення через організацію співпраці, де учень відчуває себе учасником спільної мовленнєвої події. У старшій школі особливо цінними стають парні та групові форми роботи: рольові ігри, симуляції, міні-дебати, проблемні обговорення, інтерв'ю, пресконференції, усні проекти. Їхня сила полягає в тому, що вони створюють динаміку непередбачуваності – учень не знає наперед усіх реплік партнера, тому змушений слухати,

швидко добирати мовні засоби, змінювати траєкторію відповіді. Саме така неповна передбачуваність наближає навчальний діалог до справжньої комунікації. У традиційній вправі учень часто відтворює готовий зразок; в інтерактивній ситуації він конструює мовлення в моменті, спираючись на пам'ять, мовну інтуїцію, емоційний тон розмови [4, с. 344].

Для старшокласників це створює простір інтелектуальної самостійності – вони можуть обговорювати екологічні проблеми, цифрову культуру, міжособистісні конфлікти, навчальні плани, професійний вибір, медіаграмотність, подорожі, соціальні мережі. Такі теми дають мовленню внутрішню енергію, бо учні говорять не заради формальної оцінки, а через бажання висловитися. Поступово формується здатність будувати діалогічну стратегію. Інтерактивне навчання активізує й емоційний компонент – учень переживає хвилювання, зацікавлення, сумнів, сміх, іноді розгубленість, і саме ці стани роблять мовлення живим.

Компетентнісний підхід у навчанні англomовного діалогічного мовлення спрямований на формування цілісної здатності діяти мовою в різних життєвих ситуаціях. Для старшої школи це означає роботу не тільки з лексикою, граматикою й вимовою, а й із соціолінгвістичними нормами, культурними моделями спілкування, стратегіями подолання комунікативних труднощів. Учень навчається не губитися, коли бракує слова – він використовує перефразування, жест, уточнення, опис предмета, паузу, прохання про допомогу. Така стратегічна гнучкість має велике значення, бо реальна розмова рідко відбувається за ідеальним сценарієм [3, с. 23].

Особистісно орієнтований підхід надає навчанню англomовного діалогічного мовлення людської глибини, бо враховує інтереси, темперамент, мовний досвід і внутрішню впевненість старшокласника. У класі завжди є учні, які легко вступають у розмову, і ті, кому потрібен час, безпечна атмосфера, попередня підготовка. Тому ефективно навчання діалогу вибудовується через поступовість. Значну цінність мають завдання, пов'язані з особистим досвідом учнів – плани на майбутнє, ставлення до технологій, вибір професії, дружба, навчальна мотивація, культурні відмінності, події шкільного життя. Коли тема торкається реального переживання, мовлення стає теплішим, точнішим,

менш механічним. У такій роботі оцінювання не зводиться до підрахунку помилок – воно охоплює змістовність відповіді, здатність підтримати партнера, логіку реплік, інтонаційну виразність, мовленнєву ініціативу. Діалог потребує психологічної свободи, бо страх помилитися блокує спонтанність [2, с. 77].

Отож, формування англомовного діалогічного мовлення в старшій школі постає як процес поступового входження учня в живу мовленнєву взаємодію, де кожна репліка набуває змісту через зв'язок із попереднім висловлюванням і очікуваною реакцією співрозмовника. Різні підходи – комунікативний, інтерактивний, компетентнісний, особистісно орієнтований – взаємодіють між собою, утворюючи динамічну систему, у якій мовна форма поєднується з психологічною готовністю до спілкування. Старшокласник у цьому процесі поступово опановує не лише лексичні й граматичні ресурси, а й інтонаційні, прагматичні, соціокультурні механізми мовлення. Діалог у такому навчанні стає способом мислення вголос, простором, де слово, реакція й смисл утворюють єдину комунікативну єдність.

Література:

1. Зарічна О. В. Урок англійської мови як ресурс для розвитку навичок діалогічного спілкування. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2016. № 1(83). С. 54–59.
2. Коневщинська О. Е. Проблема Інтернет-мовлення старшокласників в електронних соціальних мережах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 4(60). С. 77–86.
3. Мушаровська А. Розвиток навичок усного мовлення на уроках англійської мови. *Іноземні мови в школах України*. 2019. № 3. С. 21–28.
4. Пасічник О. Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти. *Педагогічна освіта. теорія і практика*. 2018. Вип. 24. Ч. 2. С. 344–349.
5. Редько В. Г. Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 116–125.

РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ГЕЙМІФІКОВАНОГО НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ

У сучасній методиці навчання іноземних мов особливої актуальності набуває розвиток навчально-стратегічної компетентності (НСтК) як складової комунікативної компетентності учнів. Вона передбачає здатність використовувати різноманітні стратегії навчання, а також свідомо обирати та оцінювати їх ефективність у процесі оволодіння іноземною мовою.

Розвиток НСтК старшокласників є важливим у контексті компетентнісного підходу, оскільки сприяє формуванню автономності, критичного мислення та рефлексії. Особливу роль у цьому процесі відіграє навчання читання, яке передбачає активне застосування когнітивних і метакогнітивних стратегій, зокрема прогнозування, визначення ключової інформації та інтерпретацію тексту [3, с. 25].

Ефективним засобом розвитку зазначеної компетентності є гейміфікація, яка передбачає використання ігрових елементів у навчальному процесі [1, с. 10]. Застосування гейміфікації під час навчання читання англомовних текстів сприяє підвищенню мотивації учнів, активізації їхньої пізнавальної діяльності та залученню до виконання навчальних завдань. Зокрема, використання таких елементів, як бали, рівні, досягнення та освітні місії, дозволяє структурувати процес роботи з текстом, розподіляючи його на окремі етапи та завдання різного рівня складності.

У процесі гейміфікованого навчання учні виконують завдання, спрямовані на розвиток різних видів читання, зокрема ознайомлювального, пошукового та вивчаючого. Наприклад, вони можуть отримувати бали за правильне визначення основної ідеї тексту, знаходження конкретної інформації або інтерпретацію змісту. Такі завдання стимулюють застосування когнітивних стратегій, а також

сприяють формуванню метакогнітивних умінь, зокрема планування діяльності, самоконтролю та самооцінки результатів [2, с. 178].

Поєднання мотиваційних та когнітивних аспектів навчання забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу, сприяє систематизації знань та формуванню стійких навчальних стратегій, що є необхідними для подальшого самостійного навчання.

Отже, гейміфікація навчання читання англомовних текстів є ефективним засобом розвитку НСтК старшокласників, оскільки сприяє підвищенню їхньої мотивації, розвитку самостійності та формуванню ефективних стратегій навчання.

Література:

1. Council of Europe. *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 268 p.
2. Deterding S., Dixon D., Khaled R., Nacke L. From game design elements to gamefulness: defining gamification // *Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference*. Tampere, 2011. P. 9–15.
3. Gee J. P. *What video games have to teach us about learning and literacy*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. 256 p.
4. Oxford R. L. *Language learning strategies: what every teacher should know*. New York: Longman, 1990. 343 p.
5. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and methods in language teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 410 p.

Рябчун Ганна
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник - д. пед. н., проф. Фрицюк В.А.

ПОТЕНЦІАЛ WHATSAPP-СПІЛЬНОТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ

На думку Х. Саяна, суттєвою перевагою застосунку WhatsApp є можливість створення групи із наданням усім учасникам рівних прав

взаємодії [4, с. 89]. Таким чином, використання цієї соціальної мережі сприяє зростанню мотивації здобувачів освіти до активної взаємодії онлайн: коментування з метою обміну знаннями та матеріалами, аналізу інформаційних повідомлень учасників чату, створення та розробки власного медіаконтенту.

Д. Байш'я та С. Махешварі виділяють шість основних тем, які переважають в освітніх спільнотах WhatsApp: 1) академічна діяльність (інформація про розклад занять, новини та обговорення організаційних питань), 2) екзамени та оцінювання (інформація про розклад іспитів, результати семестрового контролю тощо), 3) позакласна діяльність (наприклад, організація екскурсій, щорічне свято, голосування та ін.), 4) розваги (жарти, музика, фотографії, реклама), 5) вітання зі святами та побажання, 6) інша інформація, яка не має безпосереднього відношення до академічної чи розважальної мети (розклад руху автобусів, обговорення соціальних та політичних питань тощо) [2, с. 36]. Важливо зазначити, що хоча деякі повідомлення не стосуються академічної діяльності, вони можуть допомогти у зміцненні групової згуртованості та почуття приналежності. А. Наїк та М. Ніргуде переконані: щоденне спілкування у освітніх спільнотах WhatsApp покращує технічні, комунікативні та управлінські навички [3, с. 1]. Крім того, WhatsApp є цінним інструментом для виконання завдань з вивчення мови на підтримку усної та письмової взаємодії [1, с. 420].

Література:

1. Alamer A., Khateeb A., Jeno L. Using WhatsApp increases language students' self-motivation and achievement, and decreases learning anxiety:A self-determination theory approach. *Journal of Computer Assisted Learning*. 2022. 417-431.
2. Baishya D., Maheshwari S. WhatsApp Groups in Academic Context: Exploring the Academic Uses of WhatsApp Groups among the Students. *Contemporary educational technology*. 2020, 11(1), 31-46. DOI: <https://doi.org/10.30935/cet.641765>
3. Nirgude M., Naik A. WhatsApp Application: An Effective Tool for Out-of-Class Activity. *Journal of Engineering Education Transformations, Special Issue*. 2025. 1-5.

4. Sayan H. Affecting higher students' learning activity by using WhatsApp. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. 2016.88-93.

Садова Вероніка

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник – викладач Кучеренко М.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасне освітнє середовище значною мірою спирається на інтерактивні технології, які стали ключовими у процесі опанування іноземних мов. Навчання із залученням інтерактивних завдань, освітніх ігор, цифрових вправ та онлайн-платформ виявляється значно ефективнішим для сучасних студентів. Такі ресурси не лише підвищують зацікавленість у навчальному процесі, але й роблять його більш доступним та результативним. У цьому контексті особливої актуальності набувають саме інтерактивні платформи для вивчення англійської мови. Завдяки інтеграції текстових, аудіо- та візуальних елементів, вони забезпечують комплексне і всебічне засвоєння матеріалу. Використання таких інструментів створює оптимальні умови для активної взаємодії з навчальним контентом [2]. Подібні платформи дозволяють об'єднати в одному цифровому середовищі різноманітні види мовленнєвої діяльності: від освоєння нової лексики й перевірки граматики до вдосконалення навичок письма та розвитку рецептивного аудіювання.

Дослідження ефективності інтерактивних платформ демонструє, наскільки вони сприяють підвищенню зацікавленості студентів та стимулюють їхню мотивацію вивчати англійську мову. Залежно від функціоналу, такі платформи можна класифікувати за такими категоріями:

1. Платформи для опанування та повторення лексики.

Одним із найбільш популярних ресурсів у цій категорії є Quizlet. Зазначена платформа функціонує на основі використання електронних флеш-карток, інтерактивних вправ та тестових завдань, спрямованих на інтенсифікацію процесу засвоєння нових лексичних одиниць.

Серед ключових дидактичних переваг платформи доцільно виділити наявність аудіосупроводу, що дозволяє здобувачам сприймати автентичну вимову слів. Це не лише полегшує процес когнітивного запам'ятовування, а й сприяє паралельному розвитку навичок аудіювання. Окрім цього, Quizlet забезпечує високий рівень автономії навчання, оскільки дозволяє працювати з навчальним матеріалом асинхронно у будь-який зручний час за допомогою мобільних застосунків або десктопних версій [5].

2. Платформи для інтерактивного тестування та граматичних вправ.

З погляду здобувачів освіти, особливий інтерес викликає онлайн-платформа Kahoot!, яка трансформує традиційне закріплення теоретичного матеріалу та перевірку знань у формат інтерактивних вікторин і гейміфікованих тестів. Для студентів такий підхід є вагомим чинником підвищення внутрішньої мотивації, оскільки він мінімізує психологічний стрес, зазвичай притаманний класичному контролю, та активізує їхню безпосередню залученість у комунікативну й когнітивну взаємодію [4].

Суб'єктивний досвід студентів засвідчує високий розвивальний потенціал таких занять: участь у вікторинах сприяє мобілізації концентрації уваги, оптимізації швидкості реакції в умовах обмеженого часу та стимулюванню креативного мислення під час вирішення лінгвістичних завдань.

3. Платформи для перевірки граматики та розвитку письма.

У контексті вдосконалення продуктивних мовленнєвих навичок вагоме місце посідає платформа Grammarly, яка забезпечує автоматизований аналіз текстів на предмет граматичних, орфографічних та стилістичних помилок. З погляду здобувачів освіти, цей інструмент є ефективним засобом розвитку навичок саморедагування, оскільки система не лише верифікує помилки, а й пропонує контекстуальні варіанти їх виправлення з відповідними

лінгвістичними поясненнями. Це дозволяє студентам усвідомлено підвищувати рівень академічної грамотності та опановувати нюанси англomовного дискурсу [1].

Отже, інтерактивні платформи стають невід'ємним компонентом сучасного навчального процесу [3]. Ресурси на кшталт Quizlet, Kahoot і Grammarly роблять вивчення англійської мови не лише більш продуктивним, але й захопливим, що суттєво сприяє кращому опануванню знань і підвищенню мотивації студентів до навчання.

Література

1. Grammarly : сервіс для перевірки граматики та розвитку письма.
URL: <https://www.grammarly.com> (дата звернення: 17.05.2026).
2. Ланських О.Б., Дернова Т.А., Рябцева І.А. Інтерактивні платформи як засіб підвищення ефективності навчання іноземних мов. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 44. Ч. 2.
URL:
https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/44/part_2/3.pdf
(дата звернення: 17.05.2026).
3. Коваль Т. Інформаційні технології та інтерактивні ресурси у навчальному процесі. *Інформаційні технології і засоби навчання* : електронне наукове фахове видання.
URL:
<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/546/451.pdf>
(дата звернення: 17.05.2026).
4. Kahoot: інтерактивна платформа для тестів, вікторин та закріплення граматичного матеріалу. URL: <https://kahoot.it> (дата звернення: 17.05.2026).
5. Quizlet: платформа для вивчення та повторення лексики.
URL: <https://quizlet.com/ua> (дата звернення: 17.05.2026).

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕТОДИКУ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тотальна цифровізація всіх галузей життя, а особливо стрімкий розвиток ШІ породжує нові виклики для вчителів та викладачів, які все частіше стикаються з випадками, коли учні/студенти, виконуючи ті чи інші завдання, нехтують академічною доброчесністю і фактично видають тексти, згенеровані ШІ, за власні. За таких умов перед викладачами постає завдання не стільки боротися з проявами плагіату, скільки поставити ШІ на службу, використовуючи його можливості. Тому на заняттях з методики навчання зарубіжної літератури є необхідність спрямувати діяльність студентів у напрямку саме таких завдань, які передбачають творче використання можливостей ШІ, співпрацю з ним. При такому підході повністю реалізується наступне твердження: «По суті, ШІ прагне автоматизувати процеси, що досягають цілей, і все ж ШІ ніколи не повинен встановлювати цілі. Цілі мають виходити з бачення викладачів щодо навчання та викладання та розуміння викладачами сильних сторін і потреб учнів» [2, с. 12-13].

Цифровізація процесу навчання не є самоціллю, а має на меті урізноманітнення його форм з метою підвищення рівня зацікавленості предметом, розвитку пізнавального інтересу і певним чином відіграє роль психологічного адаптера, знімаючи психологічну напругу і створюючи умови навчання із задоволенням.

Зазначимо, що цифрові системи, ресурси розвиваються доволі швидко, конкуруючи один з одним, що дозволяє користувачу обрати найбільш зручні для нього. Отже, запропонований в роботі шлях створення діджитал-продукту (платформи, ресурси, інструментальні опції) є одним з багатьох можливих і використаний нами як найбільш доступний.

Одним із застосувань можливостей ШІ на уроках зарубіжної літератури є використання дидактичних інтерактивних ігор, які перетворюють пасивне засвоєння інформації на активний усвідомлений

процес. Для створення такої гри можна використати одну з наявних платформ III Gemini та її інструментальний режим Canvas. Якість готового цифрового продукту перш за все залежить від грамотно створеного промту, в якому мають бути передбачені не тільки всі технічні складові, необхідні для бездоганного функціонування гри, коректного зарахування відповідей, відведеного на них часу, фіксації результатів тощо, але й вимоги до змістової частини. Так, розробник має ретельно прописати рівень питань, їхній характер (репродуктивний чи із застосуванням логічного розумового ланцюжка), тематику, джерела, рубрикацію, наявність допоміжних засобів, ілюстрацій (за необхідністю) та багато іншого. Створений index.html файл через додаток Блокнот фіксується на платформі Netlify, посилання на яку надає доступ учасникам гри до її початку. Зміст гри може бути як узагальнюючий і включати питання з цілого курсу, так і навчальний і стосуватися конкретного твору або невеликої теми, вивчення якої тільки-но було закінчено. Розробником гри може бути як вчитель, так і учні, що перетворює їх з пасивних споживачів знань, здатних лише на репродуктивні форми засвоєння, на активних учасників навчального процесу, які власною діяльністю стимулюють пізнавальний інтерес своїх однолітків.

Інфографіка на сьогоднішній день є одним з найпоширеніших цифрових навчальних засобів, які використовуються не тільки під час пояснення нового матеріалу, але й мають великий потенціал щодо урізноманітнення видів завдань, джерелом яких стає матеріал лаконічно організований у формі інфографіки. Сучасні платформи III здатні створювати інфографіку за певним матеріалом, що дає можливість також використати III для здобуття учнями знань та розвитку умінь систематизувати, рубрикувати, та узагальнювати наявні в новому для них матеріали факти і відомості. Таким чином, створення інфографіки, яка передбачає ретельний відбір матеріалу і написання відповідного промту для створення готового цифрового продукту, може стати доволі творчим і аналітичним завданням для учнів/студентів. Але можливості III у зазначеному напрямку цим не вичерпуються. Вже згадувані Gemini та його інструментальний режим Canvas здатні при отриманні відповідного завдання зробити вже створену статичну інфографіку інтерактивною, певним чином перетворивши її на метатекст із

активними зонами, що відкривають більш глибокі шари інформації. Для цього під час роботи з промтом необхідно визначити кількість активних частин зображення і характер матеріалу, що має міститися на сторінці, перехід на яку забезпечується натисканням на відповідну зону зображення. Зазначена інфографіка також може мати можливість виходу на тестування, яке перевірятиме рівень засвоєння інформації, що міститься в інфографіці.

Не менш креативною є робота над буктрейлером. Як правило, цей відеоролик створюється з метою привернення уваги до певної книги і має на меті, не переказуючи сюжету, заінтригувати потенційного читача, створити візуальний образ твору і спонукати до ознайомлення з усім текстом. Використовуючи буктрейлер як методичний прийом, можна застосувати його на етапі завершення роботи з твором, щоб з'ясувати рівень сформованості розуміння його проблематики, образної системи, особливостей композиції тощо. Буктрейлер може стати фінальним, заліковим завданням, яке мобілізує як інтелектуальні, так і творчі можливості учнів. Кожний слайд буктрейлера потребує роботи із зображенням (ілюстрацією) та текстом, який має бути влучним, змістовним і лаконічним. Саме цьому може сприяти робота з ШІ. Учень/студент має словесно змодельовати своє бачення ілюстрації, що якнайкраще візуалізувала б його ідею, щоб ШІ відтворив його бачення в конкретному зображенні. Створення тексту буктрейлера, навіть за допомогою ШІ, є також клопіткою, творчою та інтелектуальною працею.

Таким чином, зазначені види завдань, неможливі без використання ШІ, стають не засобами боротьби з ним, а переводять цю роботу на якісно новий рівень, який передбачає не плагіат, а усвідомлене застосування нових можливостей цифрових технологій для вирішення цікавих навчальних завдань і творчої самореалізації. Крім того, «щодо переваг, ШІ в основному пов'язаний із когнітивними та особистими здобутками. Він покращує результати навчання, сприяє персоналізованому навчанню, підвищує мотивацію та розвиває автономію» [1, с. 8].

Література

1. Garzón, J., Patiño, E., & Marulanda, C. Systematic Review of Artificial Intelligence in Education: Trends, Benefits, and Challenges. Multimodal

2. U.S. Department of Education, Office of Educational Technology. Artificial Intelligence and Future of Teaching and Learning: Insights and Recommendations. Washington, DC. 2023. 71 p.

<https://www.ed.gov/sites/ed/files/documents/ai-report/ai-report.pdf>

*Чмут Анастасія, Цимбал Вікторія, Рудь Єлизавета
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Сольська Т.М.*

DER EINSATZ DER POSTERDISKUSSION ZUR FÖRDERUNG DER SPRECHKOMPETENZ IM DAF-UNTERRICHT

Die Entwicklung der Sprechkompetenz gehört zu den zentralen Zielen des modernen Fremdsprachenunterrichts. Lernende benötigen vielfältige Gelegenheiten, um Sprache aktiv zu verwenden, eigene Meinungen auszudrücken und kommunikativ zu handeln. Gerade im DaF-Unterricht ist es daher wichtig, Unterrichtsformen einzusetzen, die nicht nur sprachliche Strukturen üben, sondern auch echte Interaktion und selbstständiges Sprechen fördern.

Ein wichtiger theoretischer Bezug für dieses Projekt ergibt sich aus *DLL 4. Aufgaben. Übungen. Interaktion*. Dort wird betont, dass Aufgaben und Übungen im Fremdsprachenunterricht auf den Aufbau sprachlicher Kompetenzen ausgerichtet sein sollen und dass Lernen besonders dann wirksam ist, wenn es in Interaktion geschieht. Im Inhaltsverzeichnis werden dafür unter anderem die Bereiche „Lernen durch Interaktion“ und „Aufbau von produktiven Fertigkeiten – Sprechen“ ausgewiesen [1, S. 48–67]. Auch die Arbeit in Gruppen wird dort als bedeutende Sozialform hervorgehoben [1, S. 66–69].

Wie DLL 4 deutlich macht, sollen Übungen und Aufgaben die Lernenden schrittweise auf sprachliches Handeln vorbereiten, damit sie Sprache nicht nur isoliert, sondern in kommunikativen Zusammenhängen

anwenden können [1, S. 24–27]. Besonders relevant ist dabei die Idee, dass Lernende durch Aufgaben zur aktiven Sprachverwendung angeregt werden und dass Unterricht vom Lernziel her geplant werden soll [1, S.24–26].

Im DLL4 wird zusätzlich betont: „Das Sprechen ist ein sehr komplexer Prozess, bei dem viele kleine Teilprozesse parallel und automatisch laufen müssen“ [1, S. 85]. Diese Erkenntnis hebt die Notwendigkeit hervor, den Lernenden ausreichend Gelegenheiten für automatisiertes, spontanes Sprechen zu bieten.

Der Impuls für dieses Projekt entstand während einer Unterrichtsbeobachtung. Dabei fiel auf, dass viele Lernende nur kurze Antworten geben und sich beim freien Sprechen unsicher verhalten. Aus diesem Grund wurde die Frage gestellt, ob die Posterdiskussion als Methode dazu beitragen kann, die Sprechaktivität der Lernenden zu erhöhen und ihre Motivation zur mündlichen Kommunikation zu fördern. Die Fragestellung des Projekts lautete dementsprechend: Was geschieht, wenn wir die Posterdiskussion zur Förderung der Sprechkompetenz einsetzen?

Die Posterdiskussion wurde als Unterrichtsmethode in mehreren Phasen durchgeführt. Im Klassenraum wurden mehrere Poster mit verschiedenen Diskussionsfragen vorbereitet. Die Lernenden arbeiteten in Kleingruppen und wechselten nach einigen Minuten von einem Poster zum nächsten. Dabei diskutierten sie die Aufgaben, notierten Ideen und reagierten auf die Beiträge anderer Gruppen. Anschließend wurden die Ergebnisse im Plenum präsentiert und gemeinsam besprochen.

Diese Vorgehensweise entspricht grundlegenden Prinzipien, die auch in der Didaktik des DaF-Unterrichts hervorgehoben werden. So betonen Neuner und Hunfeld, dass Fremdsprachenunterricht auf kommunikative Handlungsfähigkeit ausgerichtet sein soll und Lernende in die Lage versetzen muss, Sprache in sinnvollen Situationen zu verwenden [2, S. 74–79]. Roche beschreibt Fremdsprachendidaktik ebenfalls als einen Bereich, der sprachliches Lernen nicht isoliert, sondern in Verbindung mit Lernhandeln, Kommunikation und Reflexion betrachtet [3, S. 37–39].

Während der Durchführung zeigte sich, dass die Lernenden aktiv miteinander kommunizierten. Besonders positiv hervorzuheben ist, dass die Posterdiskussion die spontane Sprachproduktion förderte, da die Lernenden ihre Gedanken frei formulieren mussten. Die Arbeit in Kleingruppen schuf eine entspannte Atmosphäre, in der sich auch zurückhaltende Lernende

trauten, mehr zu sprechen. Viele Lernende verwendeten Redemittel für Meinungsäußerungen und versuchten, spontan auf Deutsch zu reagieren. Die Bewegung im Klassenraum und der Wechsel der Sprechimpulse unterstützten eine dynamische und motivierende Lernatmosphäre.

In der Reflexion kann daher festgehalten werden, dass die Posterdiskussion eine geeignete Methode zur Förderung der mündlichen Kommunikation im DaF-Unterricht sein kann. Sie schafft mehrere Sprechanlässe, unterstützt kooperatives Lernen, gibt den Lernenden die Gelegenheit, Sprache aktiv anzuwenden und stärkt die Übernahme von Verantwortung für den eigenen Lernprozess. Gleichzeitig wurde deutlich, dass einige Lernende angemessene sprachliche Unterstützung benötigen, um freier sprechen zu können. Daher ist es sinnvoll, vor der Diskussion geeignete Redemittel gemeinsam zu wiederholen und sprachliche Hilfen bereitzustellen.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Posterdiskussion kommunikative Prozesse im DaF-Unterricht fördert und die Sprechkompetenz der Lernenden positiv beeinflussen kann. Sie verbindet Interaktion, Gruppenarbeit und sprachliches Handeln in einer Weise, die den Grundprinzipien eines handlungs- und lernzielorientierten Fremdsprachenunterrichts entspricht [1, S. 48–50; 1, S. 68; 2, S. 76–78; 3, S. 37–39]. Die Posterdiskussion kann regelmäßig im DaF-Unterricht eingesetzt werden, um die Motivation der Lernenden zu steigern und ihre mündliche Kommunikationsfähigkeit nachhaltig zu fördern.

Literatur:

1. Funk, H.; Kuhn, C.; Skiba, D.; Spaniel-Weise, D.; Wicke, R. E. (2014): DLL 4: Aufgaben, Übungen, Interaktion. München: Ernst Klett Sprachen.
2. Neuner, G.; Hunfeld, H. (2007): Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Eine Einführung. Berlin/München: Langenscheidt.
3. Roche, J. (2013): Fremdsprachenerwerb – Fremdsprachendidaktik. 3., vollständig überarbeitete Auflage. Tübingen/Basel: Francke.

ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ЇЇ СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ

Сьогодні на уроках іноземних мов вчителі менше вчать правила граматики. Досвідчені педагоги більше працюють над тим, щоб учні могли спілкуватися в реальному житті. Головна мета – іншомовна комунікативна компетентність (ІКК). Це є вміння людини спілкуватися іноземною мовою правильно, ефективно, у потрібний момент і в різних ситуаціях. Для іншомовної комунікативної компетентності найважливіше – говоріння. Говоріння показує, чи людина справді знає мову на задовільному рівні. Це особливо важливо для старшокласників, адже їм треба досягти рівнів B1-B2 згідно CEFR [3, с. 91]. Мета цих тез – проаналізувати поняття ІКК і показати, що говоріння є важливою частиною компетентності.

Вітчизняна методологічна школа структурує комунікативну компетентність як мовленнєву, лінгвосоціокультурну, мовну та навчально-стратегічну компетентності.

Мовленнєва компетентність дозволяє учням реалізувати різні види мовленнєвої діяльності. Це включає аудіювання, говоріння, читання, письмо та медіацію. Говоріння займає центральне місце серед усіх видів діяльності. Воно є основним засобом безпосереднього спілкування [3, с. 91].

Мовна (лінгвістична) компетентність – це вміння користуватися звуками, словами і правилами, щоб говорити і будувати речення. Коли учень не має автоматичних мовних навичок, він постійно думає про форму речення. Це заважає вільному мовленню і відволікає учня від змісту сказаного. Без автоматизованих мовних навичок мовлення не стає вільним, а зосередження на змісті сказаного страждає [3, с. 95].

Наступною йде лінгвосоціокультурна компетентність, яка виділяється:

- соціолінгвістичний аспект (як правильно говорити в різних ситуаціях та контекстах);
- соціокультурний аспект (знання про традиції та реалії);
- соціальний аспект (уникнення конфліктів та прояв емпатії).

За відсутності такої компетенції у учня, його мовлення може бути граматично правильним, але не відповідати ситуації спілкування [3, с. 92].

Остання є навчально-стратегічною компетенцією, що означає, що учень може використовувати навчальні та комунікативні стратегії. Це відбувається в процесі оволодіння комунікативною компетенцією з іноземної мови. Це включає як навчальні стратегії, такі як організація самостійної роботи, так і комунікативні стратегії. Вони можуть бути компенсаторними. Наприклад, перефразування, невербальні засоби тощо. Вони дозволяють уникнути дефіциту мовних засобів [3, с. 96].

Тим часом, у Європейських рекомендаціях щодо мовної освіти пропонують дещо іншу класифікацію. Вони розрізняють лінгвістичну, соціолінгвістичну та прагматичну компетенції. У межах третьої компетентності учень зможе будувати логічні та зв'язні тексти, а також реалізовувати комунікативні функції, як-от прохання, порада, вибачення тощо [1, с. 144].

Аналогічну позицію поділяє Дж. К. Річардс, який у структурі комунікативної компетентності виділяє граматичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну компетентності, що перегукується з класифікацією CEFR [2, с. 3].

З точки зору психолінгвістики, говоріння – це мовна дія. Говоріння проходить через кілька кроків. Спочатку з'являється мотив. Потім формується комунікативний намір. Далі запускається внутрішнє програмування. Після цього відбувається вибір мовних засобів. Далі йде озвучування. І нарешті слуховий контроль [3, с. 298].

CEFR виділяє дві форми говоріння:

- усна продукція (монолог, опис, розповідь чи презентація) [1, с. 61];
- усна взаємодія (діалог, обмін репліками, спільне конструювання сенсу) [1, с. 66].

Взаємодію прийнято вважати складнішою, адже вона вимагає миттєвої реакції на партнера. Існують якісні показники, які вказують на

те, що говоріння як компонент ІКК було сформовано в учня і на це вказують:

1. Цілеспрямованість (розуміння мети та теми бесіди і реакція на співрозмовника).
2. Продуктивність, яка дозволяє складати свої речення, без опори на шаблони.
3. Самостійність, що означає, що учень здатний одразу думати іноземною мовою, без потреби постійно перекладати з рідної.
4. Динамічність вказує на здатність діяти в нових ситуаціях, не маючи попередньої підготовки.
5. Інтегрованість – це, коли все працює разом і, що важливо, автоматично: сюди входить граматики, слова, сенс і особисте розуміння [3, с. 299].

Підсумовуючи, уміння говорити є головним ядром іншомовної комунікативної компетентності. Задля розвитку цього аспекта потрібно врахувати всі складові: від мовної автоматизації до стратегічних і прагматичних умінь для того, щоб подолати всі можливі труднощі, побудувати зв'язне мислення. Тому важливо зробити перехід від імітаційних вправ до самостійного продуктивного мовлення. Окрім цього важливо створювати ситуації, де учні зможуть реально взаємодіяти (організація дискусій, рольових ігор чи проєктів). Також, не забувати системно формувати компенсаторні стратегії.

Література:

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume / Council of Europe. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. 235 p.
2. Richards J. C. Communicative Language Teaching Today / J. C. Richards. New York : Cambridge University Press, 2006. 47 p.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДІЛОВИХ РОЛЬОВИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У сучасній системі іншомовної освіти особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності навчання усного мовлення як складової комунікативної компетентності. У межах інноваційного освітнього підходу пріоритетним є не лише засвоєння мовних знань, а й формування здатності до їх функціонального використання в умовах реальної або змодельованої комунікації. Це зумовлює необхідність переорієнтації методики навчання на діяльнісні та інтерактивні форми роботи.

Усне англomовне мовлення старшокласників постає як багаторівнева мовленнєва діяльність, у якій інтегруються фонетичний (зрозумілість і інтонаційну завершеність висловлювання), лексичний (доречність мовного оформлення), граматичний (структурну впорядкованість) і прагматичний (відповідність мовлення умовам спілкування) компоненти. У педагогічному вимірі ключовим є організація навчального процесу таким чином, щоб ці компоненти взаємодіяли в умовах виконання комунікативного завдання. Саме тому сучасна методика розглядає мовлення як результат цілеспрямованої навчальної діяльності, що формується через систему вправ і комунікативних ситуацій.

Особливої ваги набуває формування дискурсивної зв'язності, що передбачає вміння будувати висловлювання як цілісний процес: ініціювати тему, розвивати її, реагувати на співрозмовника, логічно завершувати комунікацію [2, с. 89]. Це визначає необхідність використання методів, які моделюють реальні умови спілкування.

У цьому контексті ділова рольова гра виступає ефективною методичною моделлю організації навчального процесу, що забезпечує наближення навчальної діяльності до реального спілкування. Її сутність

полягає у моделюванні автентичних ситуацій спілкування (переговори, інтерв'ю, наради, професійні обговорення, тощо), в яких учні виступають у певних соціальних чи професійних ролях та реалізують мовлення відповідно до поставлених завдань. Водночас вона є ефективним засобом розвитку дискусивних умінь, оскільки створює умови для аргументації, аналізу інформації та ведення змістовного діалогу англійською мовою [1, с. 25]. Це забезпечує перехід від репродуктивного використання мовних засобів до їх продуктивного застосування у змінних комунікативних ситуаціях.

Методичний потенціал ділових рольових ігор проявляється у кількох ключових аспектах:

- по-перше, вони забезпечують контекстуалізацію мовного матеріалу, оскільки мовні одиниці використовуються в межах конкретної комунікативної ситуації, що сприяє формуванню дискурсивної зв'язності мовлення;

- по-друге, ділові ігри створюють умови для варіативного повторення мовних структур, необхідного для формування стійких мовленнєвих навичок;

- по-третє, вони забезпечують інтеграцію різних видів мовленнєвої діяльності, оскільки учні одночасно сприймають, аналізують і продукують мовлення;

- по-четверте, ділові ігри реалізують принципи інтерактивності та співпраці, що відповідає сучасним вимогам до організації навчального процесу. [3, с. 196]

Отже, ділові рольові ігри забезпечують не лише вдосконалення мовних навичок старшокласників, а й формування здатності до ефективної та комунікативно доцільної взаємодії в іншомовному середовищі. Їх використання сприяє переходу від засвоєння мовного матеріалу до його функціонального застосування в умовах змодельованої комунікації. У методичному аспекті ділові рольові ігри доцільно розглядати як системоутворювальний компонент навчання усного мовлення, оскільки вони забезпечують інтеграцію мовних знань і мовленнєвих умінь, сприяють розвитку дискурсивної компетентності та узгоджуються з сучасними вимогами інноваційно орієнтованої освіти.

Література:

1. Бучацька С.М., Матієнко О.С. Технології використання ділових ігор для навчання дискусивних умінь англійською мовою. *Журнал крос-культурної освіти/Journal of Cross-Cultural Education*. 2025. No 5. С. 24-38. <https://doi.org/10.31652/2786-9083-2025-5-24-38>
2. Капітан, Т. А. Використання мультимедійних технологій на уроках іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 188. С. 89-91. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-188-89-91>
3. Кузів М. Рольові ігри на занятті з іноземної мови як метод навчання іншомовної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2018. № 25(53).С.196–197.: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1065>

Шиліпун Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Мельник Т. М.

ФЕНОМЕН «ІДЕАЛЬНОЇ СІМ'Ї» У РОМАНІ Л. МОРІАРТІ «ВЕЛИКА МАЛЕНЬКА БРЕХНЯ»

Сучасне суспільство дедалі частіше стикається з проблемою насильства, яке проявляється не лише у глобальних соціальних конфліктах, але й у межах сімейного простору. Домашнє насильство сьогодні є однією з найактуальніших соціально-психологічних проблем, оскільки охоплює фізичні, психологічні, економічні та емоційні форми впливу на особистість.

За словами української дослідниці І. Грабської, домашнє насильство є формою систематичного контролю однієї людини над іншою, що реалізується через різні прояви фізичного, психологічного, сексуального та економічного впливу [1].

Проблема насильства досліджувалась у працях Д. Гілл, Т. Гоббса, Е. Дюркгейма, І. Грабської та З. Фрейда, які розглядали агресію як складний соціальний і психологічний феномен.

Сучасна зарубіжна література дедалі частіше звертається до проблеми насильства як складного соціально-психологічного явища. У художній літературі проблема прихованого домашнього насильства часто поєднується з мотивом руйнування ілюзії «ідеальної родини», що особливо виразно простежується у романі «Велика маленька брехня» Ліян Моріарті.

У центрі роману – історії кількох сімей, зовнішнє благополуччя яких приховує глибокі психологічні конфлікти, страх, травматичний досвід та насильство. Особливу увагу авторка зосереджує на образі Селести, сімейне життя якої на перший погляд видається взірцем гармонії та щастя. Проте за образом успішної та «ідеальної» родини приховується система психологічного й фізичного насильства, побудована на страху, обману та емоційній залежності. Через внутрішні переживання героїні Л. Моріарті демонструє складність аб'юзивних стосунків і руйнує стереотипне уявлення про домашнє насильство як виключно відкриту форму агресії.

У творі показано контраст між зовнішнім образом щасливої сім'ї та її справжнім внутрішнім станом. Сім'я Селести й Перрі сприймається оточенням як зразок гармонії, успішності та матеріального благополуччя: *«Життя Селести було мрією для інших»* [3, с. 215].

Це підкреслює ілюзорність образу «ідеальної родини», який сім'я Селести та Перрі демонструє оточенню: *«Ці гарні кімнати були подібні на постійні пости Перрі у фейсбуці: стилізовані презентації їхнього життя. Так, часом вони сиділи на тій фантастичній канапі, котра виглядала такою зручною...»* [3, с. 329]. Зовнішнє благополуччя, матеріальний достаток та атмосфера сімейної гармонії створюють враження щасливого життя, яке викликає захоплення інших персонажів. Порівняння сімейного простору з «постами у Facebook» символізує штучність і демонстративність образу, що є лише соціальною маскою, за якою приховується психологічне та фізичне насильство.

Особливо гостро проблема домашнього насильства розкривається через внутрішні переживання Селести та її страх перед чоловіком. Авторка демонструє, що за зовнішньою гармонією та сімейним благополуччям приховується страх, фізичне насильство та психологічна травматизація героїні: *«Але це також була та канапа, до кутка якої Перрі притискав її обличчям, і вона думала, що може*

померти» [3, с. 329]. Особливої виразності проблема прихованого домашнього насильства набуває завдяки різкому контрасту між описами «ідеального» сімейного життя та сценами фізичного насильства, які авторка розміщує на одній сторінці книги. Таке поєднання створює ефект руйнування ілюзії сімейної гармонії та підкреслює розрив між публічним образом родини й справжньою реальністю життя Селести.

Проблема самообману та психологічної залежності героїні особливо виразно розкривається через її сприйняття насильства як звичної частини подружнього життя. Селеста поступово виправдовує агресію чоловіка: *«Насильство було дуже приватною частиною їхніх стосунків, як секс. Якщо б вона його покинула, це було б уже неприйнятно»* [3, с. 331]. Наведена цитата демонструє глибоку психологічну травматизацію героїні та спотворене сприйняття насильства. Порівняння насильства з інтимною сферою життя підкреслює процес його внутрішньої нормалізації у свідомості Селести. Таким чином, Л. Моріарті показує, що домашнє насильство руйнує не лише фізичний і психологічний стан людини, але й її здатність об'єктивно оцінювати власні стосунки.

Репліка Сьюзі підсумовує головну ідею роману щодо руйнування ілюзії «ідеального» сімейного життя та неприйнятності будь-яких форм насильства: *«Ніхто не заслуговує на таке життя»* [3, с. 337]. Через образ Сьюзі авторка вводить у роман голос раціонального осмислення проблеми домашнього насильства, підкреслюючи, що жодне матеріальне благополуччя чи зовнішня гармонія не можуть виправдати психологічну й фізичну жорстокість у сімейних стосунках.

Отже, у романі «Велика маленька брехня» Ліян Моріарті руйнує стереотипний міф про «ідеальну родину», демонструючи приховану кризу сімейних взаємин. Авторка акцентує увагу на контрасті між публічним образом щасливої сім'ї Селести та її справжнім внутрішнім станом, побудованим на страху, замовчуванні та емоційній залежності. Завдяки психологізму та соціальній проблематиці роман порушує актуальні питання сучасного суспільства й розкриває руйнівний вплив токсичних стосунків на особистість.

Література

1. Грабська І. А. Насильство в подружніх відносинах. *Практична психологія та соціальна робота*. Київ, 1998. №9. С. 20–23.
2. Сулятицька Ю. Р. Проблеми насильства в сучасній зарубіжній науковій літературі. *Збірник матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 238–241.
3. Моріарті Л. Велика маленька брехня. (Український переклад К. Іванова). 2018. URL: <https://www.litlib.net/bk/128030/read> (дата звернення 07.05.2026)

Яворська Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. пед. наук, доц. Довгалоук Т. М.

СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА ЕТАПИ TBL ЯК СИЛЬНОЇ ФОРМИ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ

Task-Based Learning (TBL) є одним із сучасних підходів у викладанні англійської мови, що ще визначають як сильну форму комунікативного підходу на противагу традиційному PPP підходу. Основна мета даного підходу – це виконання комунікативних завдань, які є максимально наближеними до реальних життєвих ситуацій. Основна увага зосереджується не на простому вивченні граматичних структур, а на використанні мови як інструменту для досягнення мети спілкування та виконання реального завдання [1].

У 2007 році Девідом Нунаном було виділено 7 основних принципів даного підходу, а саме – *Scaffolding*, який передбачає різні види підтримки учнів, наприклад, схеми, картинки та інші наочні матеріали; наступний принцип *Task dependency* передбачає, що урок має чітку структуру та повинен проводитись стадіально-поступово; *Recycling* ж у свою чергу передбачає використання вивченого матеріалу із попередніх уроків задля їхнього закріплення; *Active learning* наголошує на тому, що учні є активними учасниками проекту; *Integration* зосереджується на автентичному та функціональному використанні мови для досягнення значущих цілей, інтегруючи форму

та значення; *Reproduction to creation* демонструє те, що учні можуть починати з імітаційної практики (слухання та повторення моделей), а потім переходять до виконання основного завдання та його презентації; та останній, але не менш важливий принцип – *Reflection*, який спонукає учнів до аналізу свого проєкту, виокремлення його слабких та сильних сторін. [2]

TBL складається з трьох основних етапів: pre-task, task cycle, який складається із трьох частин та post-task.

На початковому етапі (pre-task) учнів ознайомлюють з лексичними одиницями та граматичними структурами, які їм пригодяться під час виконання проєкту. Також важливими моментом даного етапу є надання чітких інструкцій та показ уже готових робіт, щоб учні чітко уявляли, що від них очікують. [3]

Наступний етап можна охарактеризувати, як виробничий, адже саме на етапі task cycle учні готують свої проєкти. Спочатку учні активно обговорюють тему, розподіляють ролі, пропонують різні ідеї виконання поставленого перед ними завдання (task та planning part). Після усіх підготовчих робіт, учні безпосередньо приступають до виконання завдання, яке вони згодом будуть демонструвати своїм однокласникам (report part). Вчитель аналізує використання словникового запасу, граматичних структур та дає свій відгук про виконану роботу (language focus part). [3]

Завершальний етап (post-task) спонукає учнів до рефлексії, виокремлення сильних та слабких сторін їхнього проєкту, переосмислення формату і т.д.

Отже, TBL має потужний потенціал оскільки дозволяє реалізувати цілий ряд навчальних цілей: розвиває не тільки мовні, мовленнєві навички й вміння, а й критичне мислення, гнучкість, вміння співпрацювати в команді та досягати згоди, вирішувати проблеми та виконувати завдання, що є максимально наблизеними до реального життя. Крім того, TBL максимально відповідає меті та завданням навчання іноземних мов в умовах старшої профільної школи і може виступати як методичний інструмент реалізації компетентісного підходу до формування іншомовної компетентності старшокласників.

Література

1. Ayu C. S., Pamela E., Ani H. N. Principles of Task-Based Language Teaching [Electronic resource]. 2021. 12 p. URL: <https://www.scribd.com/presentation/443743516/Principles-of-Task-Based-Language-Teaching> (дата звернення: 26.02.2026).
2. Task-based language teaching / ed. by N. David. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 222 p.
3. Попова Л., Лобода О. Formation of students' foreign language competence using task-based language teaching (TBLT) // Перспективи та інновації науки. 2025. № 11(57). С. 92–107. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11\(57\)-92-107](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11(57)-92-107) (дата звернення: 27.01.2026).

Ясиновська Софія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Поселецька К.А.

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кейс-технологія у вивченні англійської мови створює навчальну ситуацію, наближену до реальної комунікації. Учень працює з проблемним матеріалом, аналізує подані факти, добирає аргументи, формулює позицію й представляє її англійською мовою. За такого підходу монологічне мовлення набуває змістової напруги: висловлення формується через осмислення ситуації, логічне впорядкування думки та добір мовних засобів відповідно до комунікативної мети. У методиці навчання іноземних мов кейс розглядають як інтерактивний прийом, що поєднує проблемність, самостійність і мовленнєву дію [2, с. 45]. Така дидактична природа пояснює його продуктивність для старшокласників, здатних до аргументації, зіставлення позицій і рефлексивного контролю власного висловлення.

Освітній потенціал кейс-технології найвиразніше проявляється у розвитку англомовного монологу. Традиційне завдання часто

спирається на відтворення зразка. Кейсова ситуація, навпаки, запускає самостійне мовленнєве конструювання: учень визначає проблему, виділяє смислові вузли, вибудовує послідовність пояснення, після чого оформлює думку в усній або письмовій формі. Такий процес активізує внутрішнє мовлення, оперативну пам'ять, механізми прогнозування й самоконтролю. О.К. Андреева пов'язує використання кейс-технології з формуванням монологічної компетентності через поступове ускладнення комунікативних завдань і наближення навчального матеріалу до життєвих ситуацій [1, с. 24]. Для старшої школи цей прийом дає помітний методичний ресурс: учень отримує змогу говорити англійською мовою через власне бачення навчальної проблеми.

Проблемна структура кейсу стимулює аргументативне мовлення. Старшокласник обирає позицію, пояснює причини свого рішення, порівнює можливі варіанти, передбачає наслідки. У мовленні з'являються причинно-наслідкові зв'язки, умовні конструкції, оцінні формули, дискурсивні маркери. Це збагачує синтаксичну й лексичну організацію монологу, сприяє формуванню логічної завершеності висловлення. Ю.В. Дегтярьова підкреслює, що кейс-метод підвищує ефективність навчання іноземних мов завдяки проблемно-ситуативному характеру завдань і активному залученню здобувачів освіти до аналізу [3]. У такому навчальному полі англійська мова діє як засіб пояснення, переконання та інтерпретації. Учень називає факти, поєднує їх між собою, вибудовує зв'язний монологічний дискурс із власною логікою руху думки.

Кейс-технологія також посилює мотиваційний компонент навчання. Старшокласники охочіше долучаються до мовленнєвої роботи, коли тема містить реалістичний зміст і допускає різні рішення. Ситуації морального вибору, навчального конфлікту, соціальної взаємодії або цифрової комунікації викликають потребу висловитися, уточнити позицію, захистити власне бачення. У працях М.М. Іващенко *case studies* описано як форму інтерактивного навчання, що розвиває самостійність, здатність до аналізу й комунікативну активність [4]. Для уроку англійської мови це означає перехід від формального говоріння до змістовного висловлення, у якому мовна правильність поєднується з інтелектуальною самостійністю. Монологічне мовлення поступово стає способом участі в навчальній ситуації, де слово працює разом із думкою.

Методична організація роботи з кейсом передбачає кілька послідовних дій: ознайомлення із ситуацією, аналіз проблеми, добір лексико-граматичних засобів, формування тезового плану, усне представлення рішення та рефлексію. Така побудова забезпечує поетапний розвиток монологу. На підготовчому етапі учні накопичують мовний матеріал і структурують інформацію. Під час обговорення вони уточнюють значення, зіставляють аргументи, коригують позицію. На етапі презентації відбувається повноцінне монологічне висловлення англійською мовою. О.Б. Тарнопольський пов'язує результативність іншомовного навчання з комунікативною спрямованістю завдань і навчальним моделюванням мовленнєвих ситуацій [5, с. 112]. Кейс-технологія органічно відповідає цій логіці, оскільки створює умови для мовлення, яке спирається на реальну потребу пояснити, обґрунтувати й переконати. Поступове використання кейсів у старшій школі сприяє формуванню мовленнєвої автономії. Учні навчаються самостійно планувати висловлення, тримати логічну лінію, розподіляти смислові акценти, адаптувати мовлення до ситуації та слухача. У монологах зменшується залежність від шаблонних конструкцій, зростає точність добору лексики, посилюється інтонаційна виразність. Поняття case study в англійській освітній традиції пов'язується з аналізом конкретної ситуації, що використовується для навчання через практичне розв'язання проблеми [6]. The Case Centre подає кейси як матеріали, зорієнтовані на аналіз, рішення і дискусію [7]. У навчанні англійської мови кейс-технологія забезпечує поєднання мовної практики, аналітичного мислення та комунікативної дії, формуючи основу для розвитку англійської монологічної компетентності старшокласників.

Література:

1. Андреева О.К. Формування англійської компетентності в монологічному мовленні з використанням кейс технології в учнів основної школи. Кривий Ріг, 2023. С. 69.
2. Бігич О.Б. Кейсова і подкаст технології формування міжкультурної компетентності. Київ: Ленвіт, 2017. С. 160.
3. Дегтярьова Ю.В. Підвищення ефективності навчання іноземних мов з використанням кейс методів. URL:

<http://wwwcenter.univer.kharkov.ua/vesnik/full/173.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).

4. Іващенко М.М. Case studies як форма інтерактивного вивчення студентами іноземних дисциплін. URL: <http://surl.li/cxgab> (дата звернення: 15.10.2025).

5. Гарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. С. 256.

6. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Case study. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/case-study> (дата звернення: 15.10.2025).

СЕКЦІЯ 4

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ВИКЛИКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Андрейків Кіра
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Гладьо С. В.

ФУНКЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОРЯДКУ СЛІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

У сучасному перекладознавстві проблема нормативного розташування елементів у реченні є дискусійною. Порядок слів не є чимось абсолютно унормованим та неможливо описати правила для всіх випадків, адже з часом тенденції можуть змінюватись, аналогічно й граматичні конструкції, які зараз є в широкому вжитку могли бути помилковими декілька десятиліть тому, чи навпаки за декілька років стануть граматично неправильними.

У нашій роботі «Трансформація порядку слів у перекладі: порівняльний аналіз» ми описали те, які аспекти впливають значною мірою на порядок слів використовуючи компаративний метод. До них належать: 1) тема-ремне членування; 2) стиль тексту; 3) комунікативна мета; 4) лексичні елементи та 5) безпосередня структура речення, що є притаманною для тієї чи іншої мови. [1]

Досягнення синтаксичної еквівалентності не є головною метою при перекладі, адже українська - флективна мова, та англійська – аналітична, мають різні мовні норми. Перекладачеві потрібно адекватно передати зміст, а також внести зміни під час кодування перекладеного тексту таким чином, щоб читач вільно розумів основну думку.

Однією головною метою комунікативного акту є передача інформації – комунікативна функція. Згідно з поглядами Ольги Турко стилістичне оточення тексту корелює з інтенціями мовця та жанром написання тексту (наукові статті, новини, накази, романи тощо).

«Прямий порядок слів і чітка структура «тема – рема» характерні для наукового та офіційно-ділового стилів, забезпечуючи логічність і однозначність. Непрямий порядок слів переважає у публіцистичному, художньому та розмовному стилях, де тема та рема можуть зміщуватися для створення емоційного, драматичного або комунікативного ефектів». [3, с. 135]

Використання відмінного порядку слів відіграє стилістичну функцію, підсвідомо керуючи нашим сприйняттям тексту.

Одним з прикладів, розглянутих у моїй роботі є речення в офіційно-діловому стилі:

- «У разі якщо звернення не містить даних, необхідних для прийняття обгрунтованого рішення органом чи посадовою особою, воно в той же термін повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями».

«Unless an appeal contains data necessary for adopting a reasoned decision by an authority or official, it shall be returned to a citizen within the same period with relevant explanations». [1, с. 21-22]

Перекладач практично зберіг синтаксичну еквівалентність, але складена обставина часу в англійській мові не може розривати головні члени речення. Попри те, речення побудовано згідно з нормами темаремного членування.

Головним чином актуальне членування речення (поділ на основну інформацію (тема) та інформацію що додає новизни (рема)) відіграє комунікативну та мислетворчу функцію. Залежно від бажаного ефекту мовець може змінювати їх порядок та зміщувати акцент з одного факту на інший.

У такий же спосіб граматична функція посідає важливе місце, адже завдяки порядку слів можна змінювати роль кожного елементу в реченні для досягнення адекватного перекладу з англійської мови на українську.

Перекладацькі трансформації за даними Тарасюка та Пилипенка мають такі причини застосування, як «відсутність певних еквівалентів в українській мові, фіксований порядок членів речення англійської мови так як в українській він, порядок слів визначається відносною довільністю. Синтаксичні трансформації використовуються для

передачі більш логічного смислу тексту оригіналу і зумовлені мовними нормами побудови синтаксичної одиниці». [2, с. 270]

Під час проведення порівняльного аналізу у нашій роботі ми на прикладах продемонстрували, як перекладачі використовують різні граматичні засоби, як: додавання, компенсація, вилучення та перестановка. У більшості випадків зазначені методи взаємодіють один з одним, оскільки переклад вимагає комплексної перебудови речення.

Наприклад, речення з твору Фіцджеральда Ф. С. «Великий Гетсбі» при перекладі якого використано компенсацію та додавання одночасно [1, с. 28]:

- *«Do you always watch for the longest day of the year and then miss it?»*

- *«Скажіть, у вас бувало так, що ви чекаєте й чекаєте цього найдовшого дня, а потім, коли він уже минув, згадуєте, що прогавили його?»*

Отже, є всі підстави зробити такий висновок, що перекладацькі (граматичні) трансформації є важливим інструментом для досягнення адекватного перекладу. Застосування трансформацій дає змогу реалізувати такі функції: стилістична, комунікативна, граматична та мислетворча. Для досягнення комунікативного ефекту перекладач може скористатися граматичним еквівалентом, або вдатися до перекладацьких трансформацій.

Література

1. Андрейків К. Трансформація порядку слів у перекладі: порівняльний аналіз : курсова робота. ВДПУ. Вінниця, 2026. 36 с.
2. Тарасюк А. М., Пилипенко І. О. Перестановка та заміна як основні граматико-синтаксичні трансформації при перекладі художніх прозових творів з англійської на українську мову. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2022. Т. 33 (72), № 6. С. 266–272. URL:https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/45.pdf (дата звернення: 15.05.2026)
3. Турко О. Стилістична організація речень української мови крізь призму порядку слів. Причорноморські філологічні студії. 2025. № 9. С. 130–136. URL: <https://doi.org/10.32782/bsps-2025.9.17> (дата звернення: 15.05.2026)

Баяк Діана
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Гладьо С. В.

STRATEGIES OF ORAL INTERPRETING UNDER TIME CONSTRAINTS

Oral interpreting is a form of translation that involves the immediate and spoken transfer of meaning from one language into another in real time. Unlike written translation, interpreting does not allow the possibility of revision or editing, which makes it a highly demanding communicative activity. Interpreters must simultaneously listen, process information, and reproduce the message accurately while maintaining fluency and coherence. [4] In modern intercultural communication, oral interpreting plays a vital role in international conferences, political negotiations, legal proceedings, and institutional communication.

There are two principal modes of oral interpreting: simultaneous and consecutive interpreting. Simultaneous interpreting occurs almost simultaneously with the speaker's delivery and requires interpreters to work under intense cognitive pressure and strict time limitations. Consecutive interpreting, by contrast, allows the interpreter to reproduce the message after the speaker pauses, often with the help of note-taking, which increases precision and contextual accuracy. [6, p. 2] However, both modes require advanced linguistic competence, intercultural awareness, and the ability to make rapid strategic decisions. [1]

The relevance of this study is determined by the increasing demand for high-quality interpreting in international communication and by the growing attention to the influence of cognitive and temporal constraints on interpreting performance. Researchers emphasize that fatigue, fast speech rate, stress, and limited processing time significantly affect interpreting quality, leading to omissions, distortions, and simplifications. [3; 5; 7] Therefore, the study of interpreting strategies becomes essential for

understanding how interpreters manage communicative difficulties in real-time interaction.

The purpose of this research is to identify and analyze the main strategies used in oral interpreting under cognitive and temporal constraints. The analysis is based on authentic examples of English-Ukrainian simultaneous and consecutive interpreting taken from public speeches and video materials.

The findings demonstrate that interpreters systematically employ a number of strategic techniques to ensure communicative effectiveness:

1. **Condensation and omission:** Interpreters frequently shorten or omit less essential information in order to reduce cognitive load and maintain fluency. For example, detailed descriptive elements or repetitions in the source message are often excluded while preserving the core meaning.
2. **Generalization:** Specific lexical units or culturally marked expressions are replaced with broader and more neutral equivalents. This strategy allows interpreters to simplify complex or idiomatic content and facilitate rapid processing.
3. **Macroprocessing and reformulation:** Rather than translating word-for-word, interpreters focus on conveying the overall communicative intention of the speaker. Idiomatic expressions and figurative language are often reformulated into more natural target-language constructions.
4. **Syntactic restructuring:** Due to grammatical differences between English and Ukrainian, interpreters reorganize sentence structure and word order to ensure coherence and clarity in the target language. This strategy is especially important in simultaneous interpreting.
5. **Segmentation and partitioning:** Long and complex utterances are divided into smaller semantic units, enabling interpreters to process information gradually and reduce memory overload.
6. **Time-management strategies:** Interpreters actively regulate the ear-voice span and use simplification, waiting, or neutral fillers to gain additional processing time during fast speech delivery.

The results confirm that oral interpreting is a highly strategic and adaptive activity shaped by cognitive, linguistic, and situational factors. Interpreters function not only as language transmitters but also as communicative mediators who continuously balance accuracy, fluency, and time pressure. [2]

In conclusion, effective oral interpreting under temporal constraints depends on the interpreter's ability to apply flexible strategic solutions in real time. Strategies such as condensation, reformulation, generalization, and syntactic restructuring help interpreters preserve communicative intent and maintain interaction despite cognitive overload and linguistic challenges. Consequently, the study of interpreting strategies contributes both to translation theory and to the professional training of interpreters working in intercultural communication.

References:

1. Al-Harashsheh A., Shehab E., Al-Rousan R. Consecutive Interpretation Training: Challenges and Solutions. *Journal of Foreign Language Teaching and Translation Studies*. 2020. Vol. 5, no. 1. P. 85–102. URL: https://efl.shbu.ac.ir/article_107073.html (date of access: 03.05.2026).
2. Gura T., Powell B. *Oral Interpretation*. Taylor & Francis Group, 2018.
3. Hamid F. A. *Challenges of Simultaneous Interpreting*. *International Journal of Language and Literary Studies*. 2025. Vol. 7, no. 2. P. 217–229. URL: <https://doi.org/10.36892/ijlls.v7i2.2086> (date of access: 26.04.2026).
4. Jurklee. *What is interpreting, the difference between consecutive and simultaneous interpreting*. URL: <https://translate.jurklee.ua/en/vidy-ustnogo-perevoda/> (date of access: 26.04.2026).
5. Korpala P. *Interpreting as a stressful activity: Physiological measures of stress in simultaneous interpreting*. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*. 2016. Vol. 52, no. 2. P. 297–316.
6. Roberson, L. *Interpreting: An Overview*. Signed language interpreting in the 21st century (2018): 1-22.
7. Skrylnyk S. *The impact of fatigue on negative interference in simultaneous interpreting*. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2024. Vol. 1, no. 69. P. 210–214.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (БІЗНЕС, МЕДИЦИНА, ІТ)

У сучасному глобалізованому світі точний переклад спеціалізованої термінології є критично важливим для наукового та економічного прогресу. Усний переклад таких одиниць є «екстремальною» формою використання мови, що характеризується жорстким дефіцитом часу та високим ментальним навантаженням. Неточності в термінології можуть призвести до серйозних наслідків, від фінансових втрат до загрози життю в медичній сфері [3, с. 47].

У ході дослідження було визначено, що основний масив труднощів зумовлений специфікою кожної галузі. Зокрема, у бізнес-дискурсі ключовою проблемою є багатозначність термінів, що потребує миттєвого аналізу контексту для уникнення помилок [3, с. 51]. В ІТ-сфері перекладачі стикаються з лавиноподібною появою неологізмів, які часто не мають сталих еквівалентів у мові перекладу.

Для мінімізації помилок та управління когнітивним ресурсом активно впроваджуються інструменти комп'ютерної підтримки (CAI). Як зазначає Н. Абделааль, використання спеціалізованого ПЗ, такого як InterpretBank, допомагає систематизувати термінологічну базу безпосередньо під час перекладу [1, с. 5]. Крім того, при роботі з політичними та діловими текстами особливу роль відіграє правильне відтворення сталих словосполучень (колокацій), що є маркером професійності перекладача [2, с. 766].

Отже, переклад спеціалізованої термінології вимагає не лише лінгвістичних знань, а й глибокого концептуального володіння предметною областю. Використання сучасних технологій та стратегій сегментації дозволяє знизити когнітивне навантаження та забезпечити високу точність перекладу.

Література:

1. Abdelaal N. The effectiveness of using InterpretBank as a CAI tool among novice interpreters. *Cogent Arts & Humanities*. 2024. Vol. 11, Iss. 1. P. 1-14.
2. AlAli S., Al-Jabri H., Al-Adwan A. TV Simultaneous Interpreting of Collocations: The Context of Political Speeches. *Forum for Linguistic Studies*. 2025. Vol. 7, No. 5. P. 764–773.
Anisimova A.G., Malakhova V.L., Abdulrahimov E.
3. Challenges of translating polysemantic and multiequivalent terms within the framework of economic professional discourse. *Professional Discourse & Communication*. 2019. Vol. 1, No. 1. P. 46-54.

Бондарчук Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Гладьо С. В.

ЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. ОСТІН «SENSE AND SENSIBILITY»)

Переклад емоційно маркованого тексту є одним із найскладніших завдань перекладознавства, оскільки вимагає не лише мовної компетентності, а й глибокого розуміння культурного контексту оригіналу. Актуальність дослідження зумовлена домінуванням антропоцентричного підходу в сучасній лінгвістиці та необхідністю систематизації прийомів збереження емоційного потенціалу тексту в умовах лінгвокультурної асиметрії.

Метою дослідження є аналіз лінгвістичних маркерів експресивності в романі Дж. Остін «Sense and Sensibility» та визначення перекладацьких стратегій їхнього відтворення українською мовою в перекладі В. Горбатька. Наукова новизна полягає у комплексному багаторівневому аналізі маркерів експресивності саме на матеріалі

перекладу В. Горбатька, що раніше не було предметом спеціального дослідження.

Під експресивністю розуміємо властивість тексту передавати значення зі збільшеною інтенсивністю для вираження внутрішнього стану мовця [2, с. 13]. На відміну від суміжних категорій емоційності та оцінності, експресивність виступає засобом прагматичного впливу на реципієнта. Маркери експресивності систематизовано на трьох рівнях: лексичному (емотивно-оцінна лексика, вигуки, інтенсифікатори), синтаксичному (інверсія, парцеляція, риторичні запитання) та невербальному (опис міміки, жестів, фізичних реакцій). Ю. Головацька зазначає, що емоційно забарвлена лексика є одним із найпоширеніших способів вираження ставлення автора до персонажа чи явища [1, с. 206].

Аналіз 18 прикладів засвідчив такі закономірності. На лексичному рівні перекладач послідовно застосовує компенсацію та описовий переклад: наприклад, епітет *cold-hearted* відтворено описово: «*Cold-hearted Elinor!*!» – «Що за стриманість така, Елінор!», а вигук «*Oh! beyond anything great!*» трансформовано у повністю нову конструкцію – «Щедрою – навіть не те слово!». На синтаксичному рівні найтиповішою втратою є систематичне опущення вигуків (*Oh!*), яке компенсується введенням риторичних запитань, відсутніх в оригіналі. Як зазначає В. Мороз, «при усуненні засобу розчленованості подібні конструкції втрачають експресивне забарвлення» [2, с. 21], що підтверджує неприпустимість «згладжування» емоційної структури при перекладі. Невербальні маркери зберігають функціональну роль завдяки інтенсифікаторам: дієслово *started* відтворено як «аж сіннулася»: «*Elinor started at this declaration*» – «Елінор аж сіннулася від таких слів».

Особливу перекладацьку проблему становить безеквівалентна емотивна лексика. Концепти *sensibility*, *vexed*, *amiable*, *spirits* не мають точних українських відповідників: зокрема, Cambridge Dictionary визначає *vexed* як «*annoyed or worried*» [5], тобто щось середнє між «засмученим» та «роздратованим», що не збігається з жодним українським відповідником повністю. Це підтверджується варіативним перекладом: «*Marianne was vexed*» – «Маріанну роздратовувало» та «*conscientiously vexed*» – «засмутила» залежно від емоційного стану персонажа в конкретній ситуації.

Домінуючою стратегією перекладу є функціональна еквівалентність – прагнення відтворити емоційний ефект оригіналу, а не його форму. Це забезпечує загальну адекватність перекладу, хоча й не виключає часткових прагматичних втрат, зумовлених об'єктивною культурно-лінгвістичною асиметрією між англійською та українською мовами. З-поміж виявлених трансформацій найчастотнішою виявилася

компенсація (7 із 18 прикладів); решту розподілено між контекстуальним перекладом (5 прикладів), описовим перекладом (3 приклади), функціональним відповідником (3 приклади) та граматичною заміною (2 приклади). Це підтверджує пріоритет прагматичної еквівалентності над формальною.

Література:

1. Головацька Ю. До проблеми перекладу нейтральної та емоційно забарвленої лексики. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія.* 2017. № 25. С. 205–211.
2. Мороз В. Експресивний дискурс: синтаксичні засоби вираження : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 106 с.
3. Остін Дж. Чуття і чутливість / пер. з англ. В. Горбатька. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=8569> (дата звернення: 15.05.2026).
4. Austen J. *Sense and Sensibility.* Oxford : Oxford University Press, 2004. 344 p.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 15.05.2026).

Боровська Олена
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Термінологія як галузь мовознавства вивчає терміни – спеціальні мовні одиниці, що позначають поняття певної науки чи виробничої сфери [3, с. 17–18]. Сучасна англomовна термінологія характеризується динамічністю та активним розвитком під впливом науково-технічного прогресу й глобалізації.

Українська науково-технічна термінологія перебуває на етапі активної кодифікації у зв'язку з процесами євроінтеграції та деколонізації мови [3, с. 11–14]. Поряд із традиційними термінами спостерігається термінологічна конкуренція, як-от: «хмарні обчислення» / «клауд-комп'ютинг», «штучний інтелект» / «AI», «сталій розвиток» / «sustainability».

Термінологічна некомпетентність є однією з основних причин перекладацьких помилок у фахових текстах [2, с. 23–31]. Переклад термінів охоплює мовний, концептуальний і прагматичний виміри [2, с. 56], тому вивчення термінології має формувати здатність встановлювати міжмовні еквіваленти, обирати перекладацькі стратегії, працювати з термінологічними базами та приймати обґрунтовані рішення в умовах термінологічної невизначеності [3].

Ефективна підготовка перекладачів ґрунтується на поєднанні теоретичних знань і практичної роботи з автентичними фаховими текстами. Під час розробки робочої програми дисципліни «Термінологія і переклад» [1] враховано системний підхід до вивчення терміносистем, інтеграцію рецептивних і продуктивних завдань, міжгалузеву варіативність текстів, розвиток критичного мислення та студентоцентрованість навчання.

Сучасна професійна діяльність перекладача нерозривно пов'язана з використанням CAT-інструментів, зокрема SDL Trados Studio, memoQ, Phrase (колишній Memsource), Wordfast та інших. Важливим компонентом таких систем є термінологічні бази (termbases / glossaries), що дають змогу стандартизувати термінологію, зберігати верифіковані відповідники та здійснювати контроль якості перекладу. Навчання роботи з термінологічними базами є важливою складовою формування перекладацької компетентності. Здобувачі вищої освіти повинні вміти створювати й наповнювати термінологічні бази, імпортувати та експортувати глосарії у форматах TBX і XLSX, а також працювати із зовнішніми термінологічними ресурсами [4; 6; 7]. Важливим є розуміння різниці між пам'яттю перекладів (TM) і термінологічною базою, що є принципово важливим для розуміння логіки роботи CAT-інструментів. Досвід роботи з реальними термінологічними базами в умовах навчальних перекладацьких проєктів

формує у здобувачів вищої освіти праксеологічну культуру – готовність до роботи в умовах реального перекладацького ринку.

Дисципліна «Термінологія і переклад» [1] корелює з Цілями сталого розвитку ООН [8]. **ЦСР 4 «Якісна освіта»** пов'язана із впровадженням сучасних методів навчання та розвитком критичного мислення. **ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання»** передбачає підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних працювати на глобальному ринку перекладацьких послуг, зокрема у сферах юридичного, технічного та медичного перекладу, де термінологічна точність є важливою умовою безпеки та правової захищеності. **ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура»** реалізується через використання САТ-технологій і ресурсів штучного інтелекту, що сприяє інноваційному розвитку освітнього середовища. **ЦСР 16 «Мир, справедливість та ефективні інститути»** пов'язана з підготовкою перекладачів для роботи з юридичними та дипломатичними документами, зокрема *acquis communautaire* (правового доробку Європейського Союзу) [5]. **ЦСР 17 «Партнерство заради сталого розвитку»** – розвиток міжнародної академічної та професійної співпраці через підготовку перекладачів, здатних забезпечувати якісну комунікацію між різними мовними спільнотами й культурами в умовах глобальних викликів.

Отже, термінологічна підготовка майбутніх перекладачів є багатовимірним завданням, що поєднує лінгвістичні, когнітивні, технологічні та етичні аспекти. Ефективна модель такої підготовки передбачає системне вивчення терміносистем англійської та української мов у їхній динаміці та взаємодії, розвиток практичних навичок перекладу термінологічно насичених текстів різних жанрів і дискурсів, інтеграцію САТ-технологій та термінологічних баз у навчальний процес, формування здатності до автономного прийняття обґрунтованих перекладацьких рішень і безперервного фахового саморозвитку. Реалізація такої підготовки забезпечується дисципліною «Термінологія і переклад», яка поєднує теоретичні засади термінознавства з практикою сучасного перекладу. Така підготовка відповідає ключовим Цілям сталого розвитку та є важливим внеском університетської освіти у розбудову українського суспільства знань.

Література:

1. Боровська О. О. *Термінологія і переклад*: роб. прогр. вибірк. навч. дисципліни. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2025. 14 с.
2. Карабан В. І. та ін. *Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську)*: навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2003. 204 с.
3. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. *Термінологія*: навч. посіб. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 172 с.
4. AcronymFinder – словник аббревіатур. URL: <https://www.acronymfinder.com/> (дата звернення: 10.05.2026).
5. Bajčić M., Robertson C. D., Slavova L. (eds.) *Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. Part A and Part B. EU Law, Language, and Terminology*. Kyiv : Kyiv University, 2024.
6. IATE: Interactive Terminology for Europe. URL: <https://iate.europa.eu/home> (дата звернення: 10.05.2026).
7. TECHthesaurus: Технічний українсько-англійський тезаурус. URL: <https://techthesaurus.com/> (дата звернення: 10.05.2026).
8. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. A/RES/70/1. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 10.05.2026).

Гардамала Крістіна
Вінницький державний педагогічний університет імені М.
Коцюбинського
Науковий керівник - к. філол. н., доц. Петров О.О.

LINGUISTIC-ETHIC BARRIER IN INTERCULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION

In the conditions of globalization and active intercultural interaction, communication between representatives of different linguistic and cultural communities has become increasingly important. Linguistic and ethical barriers complicate this interaction because they influence not only

the transfer of information but also the interpretation of meanings, cultural values, and communicative intentions. Therefore, the study of such barriers is essential for successful intercultural communication and translation practice [1; 7].

The relevance of researching linguistic and ethical barriers is connected with the growing need for culturally appropriate communication in international cooperation, education, business, and digital communication. Misunderstandings caused by linguistic differences or violations of ethical norms may lead to communicative failures, conflicts, and distortion of meaning, especially in culturally sensitive contexts [8; 10].

Linguistic barriers include differences in grammar, vocabulary, semantics, stylistic norms, and idiomatic expressions, while ethical barriers arise from differences in politeness conventions, moral expectations, and socially accepted communicative behavior. Both types of barriers directly affect the effectiveness of communication and translation [2; 4].

The purpose of the research is to identify the main characteristics of linguistic and ethical barriers in intercultural communication and translation, as well as to determine strategies for overcoming them in order to ensure effective, culturally sensitive, and ethically appropriate communication [3; 6].

Language functions not only as a means of information transfer but also as a carrier of cultural values and ethical codes. Successful intercultural interaction therefore requires sensitivity to linguistic nuances, pragmatic conventions, and sociocultural norms that influence the interpretation of messages [8; 9].

The classification of linguistic-ethical barriers into linguistic, semantic, pragmatic, ethical, sociocultural, and technological categories provides a structured framework for analyzing communication difficulties and selecting effective strategies to overcome them in translation and intercultural interaction [5].

Strategies for overcoming linguistic and ethical barriers include cultural adaptation, pragmatic adjustment, semantic refinement, contextualization, and audience-oriented translation approaches. These methods help translators balance fidelity to the source text with cultural comprehensibility and ethical appropriateness for the target audience [5; 7].

Translation of idiomatic expressions, humor, literary texts, and culturally specific elements demonstrates that translators constantly negotiate between linguistic accuracy and cultural expectations. Semantic adaptation and pragmatic adjustment help preserve communicative intent and cultural meaning in translation [6; 9].

Translators act as intercultural mediators who bridge differences between languages, cultures, and ethical systems. Their task is not limited to transferring lexical meaning but also includes preserving cultural respect, pragmatic relevance, and ethical appropriateness in communication [7; 9].

Professional training, intercultural experience, and technological support are important for overcoming linguistic-ethical barriers. Although digital translation tools improve consistency and efficiency, they cannot replace human cultural awareness, contextual understanding, and ethical judgment [3; 10].

The conducted study confirms that linguistic and ethical barriers are key factors influencing the effectiveness of intercultural communication and translation. These barriers arise not only from structural differences between languages but also from cultural norms, ethical expectations, and pragmatic conventions that shape communicative behavior [1; 8].

Overcoming linguistic-ethical barriers requires an integrated approach that combines linguistic competence, cultural literacy, ethical awareness, pragmatic sensitivity, and audience-centered translation strategies. Such an approach contributes to successful intercultural interaction and minimizes communicative misunderstandings [3; 5].

Translators play an essential role in facilitating intercultural dialogue and cooperation because they mediate between different linguistic and cultural communities. Their ability to preserve semantic meaning together with ethical and cultural appropriateness ensures effective communication across cultures [6; 7].

The study highlights that globalization, digital communication, and increasing intercultural interaction continuously create new communicative challenges. Therefore, continuous research, professional development, and adaptation to multicultural environments remain necessary for effective and ethically appropriate intercultural communication [9; 10].

Literature:

1. Dosbaeva N. T. *Intercultural communication challenges in translation*. International Bulletin of Applied Science and Technology. 2023. Vol. 3, no. 5. P. 927–936. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7972534>.
2. Ehrhardt C. *Linguistic politeness*. In: The Cambridge Handbook of Intercultural Communication. Cambridge University Press, 2020. P. 243–260. URL: <https://doi.org/10.1017/9781108555067.018>.
3. K. I. Mizin. *Intercultural communication and translation studies: points of contact and prospects for development*; State Higher Educational Institution "Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda". Pereyaslav-Khmelnytskyi, 2018. 278 p.
4. Kasper G. *Linguistic etiquette*. In: Intercultural Discourse and Communication. Blackwell Publishing Ltd, 2015. P. 58–77. URL: <https://doi.org/10.1002/9780470758434.ch5>.
5. Khaitbaeva N. K. *Translation as an independent science: the linguistic aspect of intercultural communication*. Current Research Journal of Pedagogics. 2021. Vol. 02, no. 05. P. 32–36. URL: <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-02-05-06>.
6. Kulykova L. A., Kharchenko T. I., Nasalevych T. V. *Translation as a kind of intercultural communication*. Scientific Bulletin Melitopol State Pedagogical University. 2018. Vol. 2, no. 21. P. 21–26. URL: <https://doi.org/10.33842/2219-5203-2018-2-21-21-26>.
7. Liddicoat A. J. *Intercultural mediation, intercultural communication and translation*. Perspectives. 2015. Vol. 24, no. 3. P. 354–364. URL: <https://doi.org/10.1080/0907676x.2014.980279>.
8. Sereda G. *Intercultural communication: linguistic and cultural barriers*. Bionics of Intelligence. 2020. Vol. 1, no. 94. P. 7–12. URL: [https://doi.org/10.30837/bi.2020.1\(94\).02](https://doi.org/10.30837/bi.2020.1(94).02).
9. Valero-Garcés C. *Intercultural communication*. In: The Routledge Handbook of Spanish Translation Studies. Routledge, 2019. P. 211–226. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315520131-13>.
10. Zinchenko O., Ohrenich M., Shepel M., Yakovlieva M. *Non-linguistic students' intercultural business communication skills formation*. Academic Notes Series Pedagogical Science. 2020. Vol. 1, no. 191. P. 87–91. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-191-87-91>.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Публіцистичний дискурс активно використовує метафору як інструмент інтерпретації суспільної реальності. Завдяки метафоризації журналістський текст не просто повідомляє про події, а конструює спосіб їхнього осмислення, задає емоційну перспективу й часто програмує оцінку адресата. У перекладі це означає, що метафора має бути розглянута не як ізольований образ, а як складник дискурсивної стратегії автора [1; 2; 6].

Для англomовної публіцистики характерне використання концептуальних моделей *politics is war*, *economy is motion*, *crisis is disease*, *debate is game*. Такі моделі забезпечують смислову компресію: складні соціальні процеси описуються через зрозумілі повсякденні сценарії. Проте в міжмовному перенесенні саме ця зручність стає джерелом проблем, оскільки одна й та сама модель може мати різну частотність, оцінність або асоціативну силу в англійській та українській мовах [1; 3; 5].

У зв'язку з цим перекладачеві доводиться обирати між кількома шляхами: збереженням вихідної метафори, реметафоризацією, описовим розгортанням або частковою нейтралізацією образу. Вибір залежить від жанру матеріалу, ідеологічного навантаження вислову та очікуваного читацького ефекту. Якщо метафора виконує лише ілюстративну функцію, допустимим є її часткове спрощення. Якщо ж вона формує головну оціночну рамку повідомлення, її нівелювання призведе до зміни смислового центру тексту [2; 4;].

Особливо показовими є випадки перекладу політичних метафор. Образи на позначення тиску, боротьби, коаліції, стратегічного руху або поразки нерідко мають у публіцистиці маніпулятивний потенціал. Тому перекладач повинен контролювати не тільки семантичну точність, а й ступінь експресивності, щоб не посилити або, навпаки, не послабити

авторську позицію без достатніх підстав. Саме тут доречним стає поєднання лексичної точності з прагматично вираженими трансформаціями [4; 5].

В англо-українському перекладі доцільно орієнтуватися на функціонально-прагматичний підхід. Його сутність полягає у відтворенні того впливу, який метафора справляє в оригіналі, навіть якщо для цього потрібно модифікувати образну оболонку. Наприклад, переклад може зберегти концепт конфлікту, але змінити лексичну реалізацію так, щоб український текст звучав природно, не втрачав публіцистичної енергії й залишався переконливим для адресата [2; 7].

Отже, особливості перекладу метафор в англомовному публіцистичному дискурсі визначаються необхідністю працювати одночасно з концептом, оцінкою і прагматикою. Успішний переклад передбачає не буквальне дублювання образу, а відтворення його дискурсивної ролі в українському тексті. Перспективним є поєднання когнітивного підходу з аналізом комунікативної ситуації, що дозволяє підвищити точність і стилістичну переконливість перекладу [2–6].

Література:

1. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 2003. 276 p.
2. Schäffner C. Metaphor and translation: Some implications of a cognitive approach. *Journal of Pragmatics*. 2004. Vol. 36, No. 7. P. 1253–1269. [DOI: 10.1016/j.pragma.2003.10.012](https://doi.org/10.1016/j.pragma.2003.10.012).
3. Мазур О., Ярмолюк А. Фактори перекладності метафор у науково-публіцистичних текстах. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 48. Т. 3. С. 101–108. [DOI: 10.24919/2308-4863/48-3-17](https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-3-17).
4. Корнелаєва Є. В. Перекладацькі трансформації під час відтворення концептуальних метафор медіа-дискурсу. *Львівський філологічний часопис*. 2021. № 9. С. 123–128. [DOI: 10.32447/2663-340X-2021-9.18](https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.18).
5. Доній Т. Метафоризація політичного тексту: виклики для перекладача та методи вирішення проблеми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 70. Т. 1. С. 211–216. [DOI: 10.24919/2308-4863/70-1-31](https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-31).

7. Valdeón R. A. Journalistic translation research goes global: theoretical and methodological considerations five years on. Perspectives. 2020. Vol. 28, No. 3. P. 325–338. [DOI: 10.1080/0907676X.2020.1723273](https://doi.org/10.1080/0907676X.2020.1723273).

Гапчук Яна
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

В умовах сучасності цифрова трансформація вищої освіти постає одним із важливих рушійних чинників професійного становлення майбутніх фахівців та розвитку конкурентоспроможного освітнього середовища. Глобалізаційні процеси, євроінтеграція, активний розвиток цифрових технологій, а як наслідок необхідність адаптації системи освіти до нових соціально-економічних викликів, зумовлюють потребу модернізації діяльності закладів вищої освіти та переосмислення підходів до організації освітнього процесу. У зазначеному контексті процес цифровізації вищої освіти дедалі частіше розглядається як комплексна трансформація освітнього середовища, що охоплює організаційні, педагогічні, технологічні та комунікаційні аспекти функціонування сучасного ЗВО [1, с. 125].

Особливо вагомого значення набуває цифрова трансформація у процесі професійного становлення майбутніх фахівців, що обумовлено потребами сучасного ринку праці, який вимагає від фахівців високого рівня цифрової компетентності, здатності до адаптації, критичного мислення, мобільності, а також готовності до безперервного професійного розвитку. Впровадження та використання цифрових технологій у системі вищої освіти сприяє формуванню сучасних моделей взаємодії між учасниками навчального процесу, розвитку е-навчання, удосконаленню систем управління освітнім процесом та створенню інноваційного цифрового освітнього середовища. Разом із цим, процес цифровізації забезпечує розширення можливостей

академічної мобільності, інтеграцію здобувачів та викладачів у міжнародний науково-освітній простір, а також підвищення доступності та якості освітніх послуг [3, с. 127].

У країнах Європи, зокрема в Австрії та Німеччині, цифрова трансформація вищої освіти реалізується на основі державної підтримки, стратегічного планування та активного впровадження інноваційних технологій у діяльність університетів. Крім того, значну увагу приділено розвитку цифрової інфраструктури, створенню інтегрованих електронних платформ, підтримці дистанційного та змішаного навчання, створенню гібридних навчальних просторів, використанню технологій штучного інтелекту та, безумовно, розвитку цифрових компетентностей усіх учасників освітнього процесу. Університети Німеччини та Австрії активно впроваджують новітні цифрові інструменти для організації навчальної діяльності, управління освітніми ресурсами та забезпечення ефективності комунікації в академічному середовищі [2, с. 168].

Враховуючи вищезазначене, вивчення досвіду цифрової трансформації даних країн є особливо актуальним, особливо у контексті модернізації системи вищої освіти та інтеграції до європейського освітнього простору. Варто також зазначити, що сучасний етап розвитку вітчизняної освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, проте процес цифровізації все ще супроводжується низкою викликів, серед яких можемо виокремити недостатній рівень технічного забезпечення, нерівномірний розвиток цифрового середовища ЗВО, потреба у вдосконаленні цифрових компетентностей здобувачів та викладачів [2, с. 168].

Як бачимо, цифрова трансформація вищої освіти виступає важливим чинником професійного становлення майбутніх фахівців та забезпечення конкурентоспроможності ЗВО у міжнародному освітньому просторі. Використання кращих європейських практик сприятиме модернізації вітчизняної системи вищої освіти, розвитку цифрової культури та формуванню сучасного інноваційного середовища, що орієнтоване на потреби суспільства знань та сталого розвитку.

Література:

1. Акімова О. В., Гапчук Я. А. Актуальні тенденції розвитку

педагогіки вищої школи. *Українська полоністика*. Том 24 № 2 (2025). 2025. С. 122-130. DOI: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.24.2025.ped-1>

2. Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А. Цифрова трансформація освітнього середовища закладів вищої освіти у німецькомовних країнах. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 50, С. 166-172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.2.33> .

3. Гапчук Я. А. Сучасні тенденції розвитку Е-навчання у вищій школі Німеччини : дис... на здобуття наук. ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки. ВДПУ ім. М. Коцюбинського, МОН України. Вінниця, 2023. 416 с. URL : <https://dspace.vspu.edu.ua/handle/123456789/11256>.

Гбур Зоряна

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасних умовах посилення глобальної нестабільності, трансформації економічних систем та загострення безпекових загроз питання економічної безпеки держави набуває особливої актуальності. Економічна безпека розглядається як здатність національної економіки зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх шоків, забезпечувати стабільне економічне зростання, належний рівень добробуту населення та ефективне функціонування ключових інституцій держави. В умовах воєнних дій, глобальних фінансових коливань, енергетичних криз і цифрової трансформації економіки зростає потреба у переосмисленні ролі інституційного забезпечення як базового елементу системи економічної безпеки [1].

Інституційне забезпечення економічної безпеки включає сукупність формальних і неформальних правил, організаційних структур, державних органів, механізмів регулювання та контролю, які визначають функціонування економічної системи та її здатність

протидіяти загрозам. Ефективність цієї системи значною мірою залежить від узгодженості дій інституцій, рівня їхньої автономності, прозорості управлінських процесів та здатності швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища [2]. Сучасні виклики економічної безпеки мають комплексний характер. До ключових із них належать воєнно-політична нестабільність, порушення глобальних ланцюгів постачання, енергетична залежність, кіберзагрози, тінізація економіки, корупційні ризики, а також нерівномірність розвитку регіонів. Особливої уваги потребує вплив цифровізації, яка з одного боку створює нові можливості для економічного розвитку, а з іншого - формує додаткові ризики, пов'язані з кібербезпекою, захистом даних і технологічною залежністю [3].

Важливою складовою інституційного забезпечення економічної безпеки є система державного управління, що включає органи виконавчої влади, регуляторні інституції та спеціалізовані безпекові структури. Їхня ефективність визначається не лише формальними повноваженнями, але й рівнем координації між ними, наявністю чітких стратегічних документів, а також здатністю до прогнозування та управління ризиками. Недостатня узгодженість між інституціями часто призводить до дублювання функцій, неефективного використання ресурсів та зниження загальної стійкості економічної системи [4].

У контексті євроінтеграційних процесів Україна поступово адаптує свої інституційні механізми до європейських стандартів економічного управління та безпеки. Це передбачає посилення ролі антикорупційних інституцій, реформування системи державного фінансового контролю, розвиток незалежних регуляторів та впровадження принципів належного врядування (*good governance*). Водночас процес інституційної трансформації залишається складним і потребує системного підходу, оскільки значна частина інституцій ще перебуває у стані реформування або інституційного становлення [2].

Окремого значення набуває розвиток інституцій економічної безпеки у сфері фінансів, зокрема банківського сектору, податкової системи та державного боргу. Стійкість фінансової системи є критичним елементом загальної економічної безпеки держави, оскільки саме фінансові інституції забезпечують функціонування економіки в умовах кризових явищ. Посилення ролі фінансового моніторингу, боротьба з

відмиванням коштів та забезпечення прозорості бюджетних процесів є ключовими завданнями інституційного розвитку [5].

Сучасні тенденції також демонструють зростання ролі міжнародних інституцій у формуванні архітектури економічної безпеки. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як МВФ, Світовий банк, Європейський Союз, сприяє впровадженню кращих практик управління, посиленню фінансової дисципліни та підвищенню стійкості економіки до зовнішніх шоків. Водночас така взаємодія вимагає збереження балансу між міжнародними зобов'язаннями та національними інтересами [1]. У перспективі розвиток інституційного забезпечення економічної безпеки має ґрунтуватися на принципах системності, адаптивності та цифрової трансформації управлінських процесів. Важливим напрямом є впровадження ризик-орієнтованого підходу в діяльності державних органів, розвиток аналітичних центрів, посилення стратегічного планування та використання цифрових технологій для моніторингу економічних процесів у режимі реального часу. Це дозволить підвищити швидкість реагування на загрози та ефективність управлінських рішень.

Таким чином, інституційне забезпечення економічної безпеки є ключовим елементом стабільного розвитку держави в умовах сучасних викликів. Його ефективність визначається якістю взаємодії між інституціями, рівнем їхньої спроможності до адаптації, а також здатністю формувати превентивні механізми реагування на загрози. Подальші дослідження доцільно спрямувати на удосконалення інституційної архітектури економічної безпеки України з урахуванням воєнних ризиків та євроінтеграційного курсу.

Література:

1. World Bank. *World Development Report 2024: Institutions and Development*. Washington, 2024.
2. North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press, 1990.
3. OECD. *Economic Resilience and Security in a Changing World*. Paris: OECD Publishing, 2023.
4. European Commission. *Economic Governance Review Report*. Brussels, 2022.

5. International Monetary Fund. *Fiscal Transparency and Governance Framework*. Washington, 2023.

Дазідова Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - канд. філол. наук, доц. Гладьо С. В.

НЕОЛОГІЗМИ В МЕДІАТЕКСТАХ: СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ Й АДАПТАЦІЇ

Неологізми в сучасних медіатекстах є одним із найдинамічніших шарів лексики, оскільки саме медіапростір найшвидше реагує на технологічні, політичні, соціальні та культурні зміни. Нові слова виконують не лише номінативну функцію, а й формують оцінність, ритм повідомлення та ефект новизни, який є важливим для журналістського стилю. Тому їх переклад потребує врахування не лише словникового значення, а й дискурсивної ролі, ступеня зрозумілості для адресата та рівня закріпленості одиниці в мові перекладу [1; 2].

Медіатекст є середовищем прискореної лексичної інновації: у ньому активно поширюються слова, утворені шляхом словоскладання, усічення, телескопії, семантичного переосмислення та запозичення. Особливо продуктивними є неологізми, пов'язані з цифровою комунікацією, суспільно-політичними подіями та кризовими явищами. За спостереженнями дослідників, перекладач повинен насамперед установити тип неологізму, його прагматичне навантаження та комунікативну функцію, адже одна й та сама одиниця може вимагати різних рішень залежно від жанру новини, аналітичного матеріалу чи авторської колонки [1; 3; 4].

Серед основних стратегій перекладу неологізмів у медіатекстах доцільно виокремити транскодування, калькування, описовий переклад, функціональну заміну та створення відповідника в мові перекладу. Транскодування є виправданим тоді, коли нова одиниця вже входить до українського мовного обігу або має виразний міжнародний характер. Калькування ефективне за умови прозорої внутрішньої форми слова,

тоді як описовий переклад застосовується у випадках, коли новотвор ще не має усталеного відповідника і потребує смислового розгортання. Функціональна заміна є особливо важливою тоді, коли перекладачеві потрібно передати не форму, а комунікативний ефект одиниці [2; 3; 5].

Поняття адаптації в перекладі медіанеологізмів пов'язане з орфографічним, морфологічним і стилістичним пристосуванням нової одиниці до норм української мови. Адаптація дає змогу зберегти актуальність повідомлення і водночас уникнути чужорідності тексту. Так, у процесі перекладу важливо враховувати, чи сприймається неологізм як короткочасний медійний маркер, чи він має потенціал для ширшого вживання. Саме тому перекладацьке рішення часто виходить за межі буквального відтворення і передбачає добір такої форми, яка буде одночасно інформативною, компактною та природною для українського реципієнта [4; 5].

Практика перекладу показує, що надмірне захоплення буквальним відтворенням неологізмів може знижувати зрозумілість медіатексту, тоді як надмірна адаптація здатна нівелювати ефект новизни та стилістичну виразність. Унаслідок цього найбільш продуктивною виявляється комбінована стратегія, за якої вибір прийому залежить від тематики матеріалу, очікувань цільової аудиторії та ступеня інтегрованості нової лексеми в український медіадискурс. Таке поєднання перекладу й адаптації забезпечує баланс між точністю, оперативністю та природністю тексту [2; 4; 6].

Отже, переклад неологізмів у медіатекстах слід розглядати як гнучкий інтерпретаційний процес, у межах якого перекладач працює не лише з новим словом, а й з новою реальністю, яку це слово репрезентує. Ефективна передача неологізмів можлива за умови поєднання семантичного аналізу, жанрової чутливості та адаптації до норм мови перекладу. Саме стратегічне поєднання калькування, транскодування, опису та функціональної заміни дає змогу зберегти інформаційну точність і медійну динаміку тексту [1; 3; 5; 6].

Література

1. Boyko Y., Sierhieieva O., Tarasova O., Masiuk O., Dmytroshkin D. English Media Discourse of the Early 21st Century: Lexical

Innovations. Amazonia Investiga. 2023. Vol. 12, No. 65. P. 317–325. DOI: 10.34069/AI/2023.65.05.30.

2. Ковальчук Л., Киричук Л., Літкович Ю. Особливості перекладу неологізмів у медіатекстах воєнного часу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство). 2023. № 36. С. 148–156. DOI: 10.31652/2521-1307-2022-36-148-156.

3. Kovalova O. Classification of Neologisms in Social Networks and Methods of Their Translation. Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. Вип. 75, т. 2. С. 138–144. DOI: 10.24919/2308-4863/75-2-20.

4. Kailich F. The Introduction of English-Induced Neologisms in Spanish Tweets: A Case-Study on covidiot. Frontiers in Communication. 2022. Vol. 7. Article 780340. DOI: 10.3389/fcomm.2022.780340.

5. Polcz K., Hamszovszki S., Huszár E., Jámbor E., Szigetváry N., Válóczy M. Translation Procedures in Secondary Term Formation across Languages in Online Glossaries: Universal or Language-Specific? Across Languages and Cultures. 2023. Vol. 24, No. 2. P. 239–256. DOI: 10.1556/084.2023.00400.

6. Konopelkina O., Bezrodnykh I. Linguistic Battlefield: Neologisms in the Mass-Media Discourse of Ukraine, the UK and the USA in the Context of the Russian-Ukrainian War. Anglistics and Americanistics. 2024. No. 21. P. 24–30. DOI: 10.15421/382404.

*Дахновська Вікторія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гладьо С. В.*

ТРУДНОЩІ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНОГО КОНТЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Рекламна мова відіграє величезну роль у житті сучасного суспільства. Рекламні тексти виконують важливу комунікативну

функцію, інформуючи потенційних споживачів про появу нових товарів і послуг, їхню якість, переваги та інші значущі характеристики.

Маркетингові тексти охоплюють широкий спектр жанрів - від слоганів, оголошень і статей до контенту для соціальних мереж та сценаріїв відеороликів. Кожен із цих типів вимагає особливого підходу до перекладу. Наприклад, слогани потребують творчої адаптації, оскільки часто базуються на грі слів та культурних алюзіях [1, с. 45], тоді як у рекламних статтях на першому місці стоять точність і достовірне передавання інформації.

Найважливішим завданням перекладача є створення адекватного перекладу, який якомога точніше передає зміст оригінального тексту. Однак переклад - це складний процес, тому перекладачі часто стикаються з низкою певних труднощів, які зазвичай пов'язані з правильним застосуванням перекладацьких прийомів [2, с. 1].

Німецький лінгвіст Г. Крінге тлумачить поняття «стратегія перекладу» як «потенційно усвідомлений план перекладача, спрямований на вирішення конкретної перекладацької проблеми в рамках конкретного перекладацького завдання» [3, с. 156].

Основні труднощі при перекладі рекламних текстів у глобальному середовищі:

1. Культурні відмінності: англійські реалії (Black Friday) потребують адаптації до українського контексту;
2. Стилистичні виклики: збереження ритму, емоційного впливу (Just Do It → Просто зроби це);
3. Мовні бар'єри: відсутність еквівалентів для каламбурів (Finger Lickin' Good → Смак, що зачаровує);
4. Правові обмеження: необхідність уникати гіпербол (The Best Car Ever! → Один із найкращих автомобілів!);

Особливо складними для перекладу є англомовний сленг та інтернет-меми, які активно використовуються в сучасному рекламному контенті соціальних медіа. Вони вимагають не лише лінгвістичної, а й глибокої культурної адаптації.

Основні типи перетворень у перекладі рекламних текстів:

1. Лексико-семантичний: заміна ідіом і сленгових одиниць (I'm Lovin' It → Я це люблю!);

2. Стилiстичний: збереження або заміна метафор та експресивних засобiв;
3. Транскреацiя: створення нового тексту з урахуванням культурного контексту (Open Happiness → Вiдкрий радiсть).

Перекладач рекламних текстiв повинен дотримуватися ключових правил: забезпечувати культурну релевантнiсть, зберiгати прагматичний ефект повiдомлення, враховувати особливостi цiльової аудиторiї та специфику платформи поширення контенту. У глобальному середовищi прiоритетним стає не буквальний переклад, а творча локалiзацiя, яка дозволяє рекламному повiдомленню працювати з максимальною ефективнiстю в новому культурно-мовному просторi.

Лiтература

1. Бойко О.В. Лiнгвiстичнi особливостi рекламних текстiв. Вiсник КНУ. 2019. № 2. С. 45–50.
2. Bohdanets D. S. Analysis of translation transformations in the translation of literary works from English to Ukrainian (using the works of Joanne Rowling as an example) : квалiф. робота / D. S. Bohdanets ; Київ. нац. лiнгв. ун-т. — Київ, 2024. — С. 1.
3. Pym, A. Exploring Translation Theories / A. Pym. 2nd ed. London : Routledge, 2014. 190 p.

Дзюменко Юлiя

*Вiнницький державний педагогiчний унiверситет
iменi М. Коцюбинського*

Науковий керiвник: канд.фiлол.наук, доц. Петров О. О.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛIЙСЬКИХ АБРЕВIАТУР ТА АКРОНIМIВ УКРАIНСЬКОЮ МОВОЮ В МЕДIАТЕКСТАХ

На сьогоднiшнiй день проблема перекладу англiйських абрeвiатур та акронiмiв у медiатекстах є надзвичайно актуальною. Сучасний iнформацiйний простiр характеризується стрiмким поширенням англomовного контенту, особливо у полiтичній, вiйськовiй, економiчній, медичнiй та технологiчнiй сферах. У результатi українськi медiа щодня стикаються з необхіднiстю перекладати такi одиницi як

NATO, GDP, AI, HIMARS, WHO, VPN та багато інших. Однак відсутність єдиного стандарту щодо передачі англійських скорочень українською мовою часто призводить до варіативності та непослідовності перекладу навіть у межах одного видання. Саме тому систематизації способів перекладу абrevіатур та акронімів потребує окремого наукового дослідження.

Особливість абrevіатур полягає у тому, що вони виконують не лише функцію мовної економії, а й слугують важливим елементом медіадискурсу. Вони допомагають стисло передавати значний обсяг інформації, формують професійний стиль тексту та виступають маркерами певної тематики. Д. Крістал зазначає, що абrevіація є однією з найхарактерніших рис сучасної англійської мови та активно функціонує у сфері масової комунікації [2]. Водночас надмірне використання іншомовних скорочень без пояснення може ускладнювати сприйняття інформації для українського читача. Саме тому перекладач має знайти баланс між точністю передачі оригіналу, зрозумілістю тексту та дотриманням норм української мови.

У сучасному мовознавстві абrevіація розглядається як окремий спосіб словотвору. Дослідженням цієї проблематики займалися такі науковці як П. Ньюмарк та І. Корунець. Другий зазначає, що переклад скорочень залежить не лише від їхньої структури, а й від функції у тексті та рівня обізнаності аудиторії [1]. Особливої уваги потребують новітні військові та технологічні абrevіатури, які активно увійшли в український медіапростір після 2022 року. Для багатьох з них ще не сформувалися стабільні українські відповідники, що спричиняє появу численних варіантів перекладу.

Основними способами перекладу англійських абrevіатур та акронімів є транслітерація, транскрипція, калькування, описовий переклад, використання функціонального відповідника та збереження оригінальної форми. Кожна із цих стратегій має свої переваги та недоліки. П. Ньюмарк наголошує, що перекладач повинен орієнтуватися не лише на формальну точність, але й на зрозумілість тексту для цільової аудиторії [3]. Саме тому у сучасних українських медіа одночасно використовуються як усталені українські відповідники, так і англomовні форми без перекладу.

Варто зазначити, що вибір перекладацької стратегії залежить також від типу медіатексту та цільової аудиторії. У новинних повідомленнях перекладачі частіше використовують короткі та загальновідомі форми через необхідність швидкої подачі інформації. Натомість у аналітичних матеріалах частіше застосовується описовий переклад або пояснення аббревіатури при першому згадуванні.

Отже, переклад українських аббревіатур та акронімів у сучасних українських медіатекстах є складним і багатогранним процесом, який потребує врахування структурних, функціональних та граматичних особливостей скорочень. Дослідження способів їх передачі українською мовою дозволяє виявити основні тенденції розвитку сучасного медіадискурсу та встановити найбільш ефективні перекладацькі стратегії. Крім того, проблема стандартизації перекладу аббревіатур залишається актуальною, оскільки саме послідовність і зрозумілість перекладу забезпечують якісне сприйняття інформації українською аудиторією.

Література:

1. Корунець І. В. *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. 5-те вид. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
2. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* Cambridge University Press, 2018.
3. Peter N. *Approaches to translation*. Hemel Hempstead : Prentice Hall, 1988. 199 p.

Добровольська Світлана
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Питання підготовки філолога сьогодні дедалі рідше зводиться лише до засвоєння мовних норм чи літературознавчих концепцій. Не менш важливою стає здатність фахівця вибудовувати діалог, аргументувати позицію, знаходити спільну мову з різними аудиторіями. Саме тому поняття комунікативних *soft skills* - гнучких надпрофесійних

навичок - поступово входить до дискурсу вищої філологічної освіти як одна з її ключових цілей [4, с. 454].

До комунікативних *soft skills* прийнято відносити: уміння переконливо й зрозуміло висловлюватися в усній та письмовій формі, активне слухання, здатність до конструктивної дискусії, навички ведення переговорів і розв'язання конфліктів мовними засобами, а також міжкультурну комунікативну компетентність. Для філолога всі ці складові є не просто корисним доповненням, а органічною частиною фаху [1, с. 12; 6, с. 412].

У вітчизняній педагогіці компетентнісний підхід, у межах якого *soft skills* набувають особливого значення, закріпився порівняно недавно. О. В. Овчарук наголошує, що компетентність - це не просто сума знань, а готовність і здатність діяти в реальних умовах [2, с. 15]. Це положення особливо продуктивне для філологічної освіти: знання мови без уміння нею користуватися у живому спілкуванні залишається неповним.

Практика показує, що найефективніше комунікативні навички розвиваються не під час традиційних лекцій, а в ситуаціях імітованого або реального спілкування. Рольові ігри, дебати, захисти проєктів, командна робота над дослідженнями - усе це створює простір, де студент вимушений шукати слова, реагувати на репліки, переконувати і слухати. С. О. Сисоєва вказує, що інтерактивні технології навчання принципово змінюють позицію студента з пасивного споживача знань на активного учасника навчального процесу [3, с. 47].

Окремої уваги заслуговує цифровий вимір комунікативної підготовки. Онлайн-дискусії, подкасти, відеопрезентації та академічні блоги стають майданчиками, де студент-філолог відпрацьовує різні реєстри і жанри мовлення. Дослідження Дж. Хекмана та Т. Кауца підтверджують, що *soft skills* формуються через повторювану практику в умовах зворотного зв'язку - а саме це й забезпечує грамотно організоване цифрове освітнє середовище [5, с. 453].

Залишається, однак, чимало невирішених питань. Методична база для цілеспрямованого розвитку *soft skills* у філологічних програмах лише формується; оцінювання цих навичок досі не має усталених інструментів. Дж. Ендрюс та Г. Гайсон у своєму європейському дослідженні зазначають, що роботодавці стабільно оцінюють

комунікативні компетентності вище за суто фахові знання, проте університети ще не повною мірою відреагували на цей запит [6, с. 415].

Таким чином, розвиток комунікативних *soft skills* у системі підготовки філологів - це не данина моді, а відповідь на реальні вимоги сучасного ринку праці й суспільної комунікації. Вирішення цього завдання потребує переосмислення змісту освітніх програм, розширення інтерактивних форм роботи та формування в університеті середовища, де живе мовлення є нормою, а не винятком.

Література:

1. Бацевич Ф. С. *Основи комунікативної лінгвістики* : підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Овчарук О. В. *Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Стратегія реформування освіти в Україні*. Київ : К.І.С., 2003. С. 13-41.
3. Сисоєва С. О. *Інтерактивні технології навчання дорослих* : навч.-метод. посіб. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
4. Robles M. M. Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. *Business Communication Quarterly*. 2012. Vol. 75. No. 4. P. 453-465.
5. Heckman J. J., Kautz T. Hard Evidence on Soft Skills. *Labour Economics*. 2012. Vol. 19. No. 4. P. 451-464.
6. Andrews J., Higson H. Graduate Employability, "Soft Skills" Versus "Hard" Business Knowledge: A European Study. *Higher Education in Europe*. 2008. Vol. 33. No. 4. P. 411-422.

Дручинська Юлія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - доктор філософії (PhD), ст. викл. Мельник К. О.

РОЛЬ ДІЛОВИХ ТА РОЛЬОВИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ УСНОВОМВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасна освіта потребує застосування новітніх методів навчання, спрямованих на розвиток навичок іншомовного спілкування

учнів, їх здатності ефективно взаємодіяти в іншомовному середовищі та використовувати отримані знання у повсякденному житті. Особливо важливим є завдання формування англомовного усного мовлення у старших класах на основі компетентнісного підходу. Одним із найдієвіших інструментів для цього є ділові та рольові ігри.

Актуальність цієї теми полягає у пошуку методів, які б підвищували інтерес учнів до англійської мови, розвивали комунікативні вміння, критичне мислення, навички командної роботи та творчі здібності. Рольові та ділові ігри дають змогу відтворити реальні ситуації спілкування, що допомагає учням практично застосовувати мовні знання та зменшувати психологічний бар'єр іншомовного спілкування. Проблема використання ігрових технологій у навчанні іноземних мов була предметом дослідження багатьох науковців. Так, Н. Складенко наголошує, що рольова гра забезпечує природну мотивацію до спілкування та активізує мовленнєву діяльність учнів [2, с. 45]. О. Тарнопольський зазначає, що інтерактивні методи навчання сприяють формуванню комунікативної компетентності та розвитку самостійності здобувачів освіти [3, с. 112].

Рольова гра передбачає, що учні виконують певні соціальні ролі у змодельованій ситуації, що максимально наближає навчання до реального використання англійської мови. Під час таких ігор учні не лише вдосконалюють мовлення, а й вчаться висловлювати думки, аргументувати, реагувати на співрозмовника та працювати спільно.

Ділова гра, на відміну від рольової, має більш професійне спрямування та орієнтується на вирішення певної проблемної ситуації. Вона моделює елементи професійної діяльності та сприяє розвитку навичок прийняття рішень, ведення переговорів, аналізу інформації та міжкультурної комунікації. Використання ділових ігор у старших класах є особливо важливим, оскільки допомагає учням підготуватися до майбутньої професійної діяльності та адаптації у глобалізованому суспільстві.

Серед переваг використання рольових і ділових ігор – підвищення мотивації, розвиток активного мовлення, створення комфортної атмосфери, формування командної роботи та подолання страху мовного спілкування. Учні почуваються впевненіше, адже основна увага під час гри приділяється не стільки мовній правильності,

скільки досягненню комунікативної мети [1, с.34–39].

Ефективність використання ділових та рольових ігор значною мірою залежить від правильності їх організації. Учитель повинен враховувати рівень мовної підготовки учнів, їхні інтереси та психологічні особливості. Важливо створювати ситуації, максимально наближені до реального життя, а також забезпечувати чіткі інструкції та мовну підтримку.

Прикладами рольових ігор можуть бути: «Співбесіда на роботу», «Подорож за кордон», «Обговорення екологічних проблем», «Телевізійне інтерв'ю», «Дебати про соціальні мережі». Ділові ігри часто включають моделювання міжнародних конференцій, засідань, створення проєктів англійською мовою, що допомагає інтегрувати знання з різних сфер і формувати важливі життєві навички.

Крім цього, використання ділових та рольових ігор відповідає сучасним освітнім тенденціям, які орієнтуються на активність учнів та їхню самостійність, а вчитель виступає як організатор навчання. Такий підхід розвиває відповідальність, самостійність та вміння працювати в команді.

Отже, рольові та ділові ігри є дієвим засобом формування англійської усномовленневої компетентності старшокласників. Вони стимулюють комунікативні вміння, підвищують інтерес до вивчення мови, формують уміння співпрацювати та критично мислити, що відповідає сучасним тенденціям іншомовної освіти та сприяє підготовці учнів до ефективної міжкультурної комунікації.

Література

1. Бігич О. Б. Ігрові технології на уроках іноземної мови. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 34–39.
2. Складенко Н. К. *Сучасні підходи до навчання іношомовного спілкування учнів*. Київ : Ленвіт, 2019. 156 с.
3. Тарнопольський О. Б. *Методика навчання англійської мови у старшій школі*. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 238 с.

МОВНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

План дій для виведення світової спільноти на траєкторію сталого розвитку, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development», визначає сімнадцять глобальних цілей сталого розвитку (ЦСР) як ключові напрямки поступу країн [4]. Мовна компетентність фахівця є передумовою досягнення кожної з них, бо комунікація в інформаційному суспільстві, цифровому просторі набула більшої значущості і нового формату, зокрема знання мови забезпечує якісну освіту (ЦСР 4), економічне зростання (ЦСР 8), запобігає нерівності, передовсім освітній (ЦСР 10).

Мовна освіта здобувачів педагогічних спеціальностей передбачає формування ключових і предметних компетентностей – комунікативної, термінологічної, соціокультурної, діяльнісної – як інструментів соціалізації та засобів професійної самореалізації майбутніх фахівців. Водночас вона не обмежується засвоєнням фахової терміносистеми та норм професійного спілкування, заняття з української мови за професійним спрямуванням мають сприяти усвідомленню належності майбутніх педагогів до національної спільноти, розвитку національної ідентичності здобувача освіти. Дослідники вказують, що «національна самоідентичність існує лише в усвідомленому виді, виступаючи як когнітивне та емоційне усвідомлення особистістю власної належності до конкретної нації, що вирізняється своєю назвою, мовою, історичною територією, історичною пам'яттю, спільною культурою, економікою, однаковими для усіх її представників юридичними правами і обов'язками» [3, с.148].

Структуру національної ідентичності науковці потрактовують як багатокомпонентне утворення, виокремлюючи когнітивну (знання про історію народу, його культуру, мову,

символи, цінності), емоційну (почуття належності до певного народу, гордості / сорому, реакції на події), поведінкову (вчинки, вмотивовані розумінням національної ідентичності), практичну (готовність працювати на користь народу і виявляти солідарність з національною спільнотою) складові [1, с.32].

Мовна самосвідомість здобувача вищої освіти ґрунтується на розумінні державної мови як ознаки особистісної ідентичності, соціального статусу та інструменту професійної реалізації. Глобалізаційні процеси і російсько-українська війна спричинили істотне розширення функцій української мови. Майбутні фахівці мають усвідомити державотворчу та безпекову функції мови, її оновлений статус символу українського суверенітету, національної єдності та деколонізації. В умовах інформаційної війни, необхідності протидії ворожій пропаганді важливо підкреслити інформаційну функцію мови, її значення в медіакомунікації, соціальних мережах, блогосферах тощо. «Використання медіа як основних каналів комунікації в сучасному світі зумовлює їх винятковий вплив на суспільну думку. Засоби масової інформації здатні формувати в настрої в суспільстві або окремих спільнотах, використовуючи конфліктогенні мовні стратегії...» [2, с.91].

Освітній компонент «Українська мова за професійним спрямуванням» сприяє розвитку мовної стійкості, здатності послідовно й ефективно використовувати українську мову в умовах мовної конкуренції та інформаційного тиску. Доповнення інформаційного змісту дисципліни відомостями про історію української мови (етапи розвитку, становлення функціональних стилів, зокрема наукового та офіційно-ділового, специфіка мовної політики періодів заборон, відродження), про національне термінотворення, про внесок вітчизняних мовознавців у формування української мови як літературної посилює мотивацію здобувачів освіти до використання державної мови у професійній комунікації.

Інтеграція мовної освіти з професійною підготовкою також розвиває мовне чуття – здатність «відчувати» мовні норми, семантичні відтінки слова, стилістичну доречність одиниць мови, обирати комунікативні стратегії, загалом творчо використовувати мовні ресурси. Виконання інноваційних завдань історико-

лінгвістичного змісту (евристична бесіда, проблемна ситуація, дослідницькі вправи) забезпечує засвоєння нормативних мовних конструкцій та розуміння залежності вибору лінгвальних одиниць від адресата, мети та умов професійної комунікації.

Отже, освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)» зорієнтований на формування компетентного педагога в контексті реалізації Цілей сталого розвитку, зокрема зміцнення національної ідентичності здобувачів вищої освіти у глобалізованому просторі, а також мовної самосвідомості, мовної стійкості та мовного чуття майбутніх фахівців.

Література

1. Горячок І., Баранцова І., Тараненко Ю. Формування національної ідентичності здобувачів вищої освіти в умовах сьогодення. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*, 2023, вип. 4. С.29-35.
2. Кухар Н. Проблема вербальної агресії в сучасному мовознавчому дискурсі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2025. № 39. С. 87-96. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2024-39-08>
3. Співак Л. М., Піонтковська Д. В. Вікова динаміка національної самоідентичності особистості в юності. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. «Психологія»*. 2014. Вип. 49. С. 145-153.
4. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development <https://sdgs.un.org/2030agenda>

STEM-ОСВІТА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Сучасний розвиток економіки характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, автоматизації виробничих процесів, штучного інтелекту та інноваційних рішень, що зумовлює підвищення попиту на фахівців із високим рівнем аналітичного мислення, технічних знань та практичних навичок. У цих умовах STEM-освіта (Science, Technology, Engineering and Mathematics) набуває стратегічного значення як інструмент формування людського капіталу, здатного забезпечити технологічну модернізацію економіки та посилення конкурентоспроможності держави [1]. Її основною особливістю є інтеграція природничих наук, технологій, інженерії та математики у цілісну систему навчання, орієнтовану на вирішення реальних практичних завдань [2].

STEM-освіта сприяє розвитку критичного мислення, креативності, вміння працювати в команді, цифрової грамотності та здатності до інноваційної діяльності. Саме ці компетентності визнаються ключовими для фахівців XXI століття та є визначальними для успішної професійної самореалізації в умовах глобальної конкуренції [3]. На відміну від традиційних освітніх моделей, STEM-підхід забезпечує міждисциплінарне навчання, під час якого здобувачі освіти не лише засвоюють теоретичні знання, а й застосовують їх для створення проєктів, прототипів та технологічних рішень [4].

Для України розвиток STEM-освіти має особливе значення в контексті післявоєнного відновлення та структурної модернізації економіки. Відбудова інфраструктури, розвиток оборонно-промислового комплексу, цифровізація державного управління, модернізація енергетики та впровадження екологічно безпечних технологій потребуватимуть значної кількості висококваліфікованих спеціалістів технічного та інженерного профілю [5]. Саме тому впровадження STEM-підходів у закладах загальної середньої, професійної передвищої та вищої освіти є важливою умовою

забезпечення кадрового потенціалу для стратегічних секторів економіки. Важливим напрямом розвитку STEM-освіти є створення сучасного освітнього середовища, оснащеного лабораторіями, робототехнічними комплексами, програмним забезпеченням і цифровими платформами. Не менш суттєвим є підвищення кваліфікації педагогічних працівників, оновлення навчальних програм та впровадження проєктно-дослідницьких методів навчання [6]. Значний потенціал мають партнерства між закладами освіти, науковими установами та бізнесом, які забезпечують практичну спрямованість освітнього процесу та адаптацію підготовки фахівців до реальних потреб ринку праці [7].

Світовий досвід засвідчує, що країни, які активно інвестують у STEM-освіту, демонструють високі темпи інноваційного розвитку, зростання продуктивності праці та посилення технологічного лідерства. Сполучені Штати Америки, Німеччина, Південна Корея та Сінгапур розглядають STEM-освіту як ключовий елемент національних стратегій розвитку людського капіталу та забезпечення глобальної конкурентоспроможності [8]. Для України використання таких підходів відкриває можливості для інтеграції у міжнародний науково-технологічний простір і зміцнення позицій у світовій економіці.

Таким чином, STEM-освіта є фундаментом підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних генерувати інновації, впроваджувати сучасні технології та забезпечувати структурну трансформацію економіки. Її розвиток сприятиме формуванню якісного людського капіталу, підвищенню інноваційної активності, створенню нових робочих місць та зміцненню економічної безпеки України. У довгостроковій перспективі системне впровадження STEM-підходів забезпечить сталий розвиток держави та підвищення її конкурентоспроможності на глобальному рівні.

На нашу думку, STEM-освіта повинна розглядатися як один із ключових інструментів формування людського капіталу, який забезпечує довгострокову конкурентоспроможність національної економіки. У сучасних умовах технологічних змін, цифровізації та глобальної конкуренції саме рівень підготовки фахівців у галузях науки, технологій, інженерії та математики визначає здатність держави генерувати інновації, розвивати високотехнологічні виробництва та

інтегруватися у світовий економічний простір. Для України розвиток STEM-освіти набуває особливого значення, оскільки створює кадрову основу для післявоєнного відновлення, модернізації промисловості, цифрової трансформації державного управління та зміцнення економічної безпеки.

Особливо важливо, щоб STEM-освіта розвивалася не ізольовано, а в тісній взаємодії з реальним сектором економіки, науковими установами та органами державної влади. Така кооперація дозволить забезпечити практичну спрямованість освітнього процесу, своєчасне оновлення змісту навчання та формування компетентностей, які відповідають актуальним потребам ринку праці. На переконання автора, ефективна державна політика у сфері STEM-освіти має поєднувати інвестиції в сучасну освітню інфраструктуру, підготовку педагогічних кадрів, підтримку дослідницької діяльності молоді та стимулювання партнерств між освітою, бізнесом і наукою.

Література

- 1.UNESCO. STEM Education for Sustainable Development. Paris: UNESCO Publishing, 2024.
- 2.Ministry of Education and Science of Ukraine. Concept of STEM Education Development in Ukraine. Kyiv, 2024.
- 3.World Economic Forum. Future of Jobs Report 2025. Geneva: WEF, 2025.
- 4.OECD. Education at a Glance 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.
- 5.World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment. Washington, DC, 2024.
- 6.European Commission. STEM Education and Skills for Competitiveness. Brussels, 2024.
- 7.National Academy of Educational Sciences of Ukraine. Innovative Approaches to STEM Education Development. Kyiv, 2024.
- 8.OECD. Science, Technology and Innovation Outlook 2025. Paris: OECD Publishing, 2025.

PECULIARITIES OF PREPARING FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS FOR LIFELONG LEARNING

Lifelong learning belongs to one of the key competencies of the twenty-first century. Analysis of Ukrainian psychological and educational literature shows that scientists consider the issue of lifelong learning in the context of globalisation, internationalisation and transformation processes, which have a dynamic nature.

The Ukrainian scientist L. Serman notes that “Ukrainian educational system has to take not only the form but the content of the European one”. The author also highlights the importance of following the principles of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) [1, p. 22]. Besides, the scholar identifies the following factors of improving the quality of future foreign language teacher's training: content factors (general competences and communicative language competences); methodological factors (newest technologies in learning, scientific research, adequate assessment, individual style formation, professional image formation); subjective factors (student-centered learning and teaching, person-oriented studying) [1, p. 24].

The prominent Ukrainian academician I. Ziaziun regards lifelong learning as the foundation of social progress and identifies the trends that have necessitated the replacement of the formula "education for the whole life" in favour of the concept of "lifelong learning". Here we can include the following: the dynamism of modern civilisation; the growing role of the individual in the society and in the workplace, and the increasing demands placed upon them; the humanisation and democratisation of social relations; the intellectualisation of labour, and the rapid evolution of techniques and technologies [2; p. 15]. Besides, the author outlines the following characteristics of lifelong learning: continuity within the organisational structure; the content-related aspect of lifelong learning – its multi-level nature, its complementary character (an individual's "dynamic progress"

within the professional educational sphere), and its transformative potential (an individual's change in professional profile) [2].

The Ukrainian scientist L. Pukhovska points out that lifelong learning meets the needs of the information society and transforms a static education system into a constantly changing one [3; p. 78].

Thus it is important not only to give future teachers profound professional knowledge and to develop "hard skills", but also to develop "soft skills", in particular leadership, communication, social and emotional intelligence, problem-solving, multitasking, intercultural awareness. In our opinion, it is also important to prepare future foreign language teachers for continuing professional development throughout the whole life.

Literature:

1. Serman L. Problem of the future foreign languages teacher's training in scientific and educational literature. Journal L'Association 1901 «SEPIKE». Edition 15. Poitiers (France). 2016. С. 21–24.

2. Зязюн І. А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Київ, 2001. С. 15-23

3. Пуховська Л. Навчання впродовж життя як пріоритетний напрям Болонського процесу у наступному десятиріччі. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: збірник наукових праць*. Київ, 2010. Випуск 2. 312 с.

Матяш Анастасія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - канд. філол. наук, доц. Мельник Т. М.

ГЕНЕЗА ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «АЛЕГОРІЯ»

Алегорія у своєму пракорінні виникла як спосіб донесення завуальованих сенсів через візуальні аналогії, що, здавалося б, не мали

безпосереднього стосунку. Вперше її можна помітити в Поетиках і Риториках Давньої Греції

Варто наголосити, що алегорія, найчастіше, слугувала інструментом для пояснення абстрактних ідей, які не мали фізичного втілення. Спочатку вона знайшла широкий відгук у східній поезії, яка вирізнялася глибиною філософського мислення, багатством культурної спадщини та розвиненим літературним обрієм. Згодом алегорія здобула популярність і в Європі, оскільки забезпечувала єдине розуміння того, до чого її застосовували. Її використовували, наприклад, для тлумачення творів Гомера чи Святого Письма, оскільки вона мала чітку структуру та давала змогу уособлювати як позитивні якості, так і недоліки.

Найдавніші відголоски алегорії можна відшукати в старогрецькій міфології. Божества і міфічні створіння були втіленнями сил природи, властивостей людей або громадських феноменів. Приміром, Афіна слугувала символом мудрості, а Арес – уособленням війни.

Вчений Г. Гадамер досліджував алегорію починаючи з давнини. Дослідник зауважив, що у філософських трактатах алегорія набула широкого застосування завдяки Платону, зокрема, у славнозвісній «Алегорії печери» де описується світ ілюзій, в якому люди розрізняють тільки тіні істини. Це було спробою розтлумачити відносність людського сприйняття навколишньої дійсності [1, с. 46].

В римській літературі алегоричні прийоми трапляються в творах Вергілія й Овідія. Зокрема, у «Метаморфозах» Овідія розповіді про перетворення людей на рослини або звірів часто містять символічний підтекст, акцентуючи увагу на покаранні, переродженні чи трансформації людської сутності.

У Давній Греції алегорія розквітала, передаючи мудрості крізь міфи та перекази. Греки запозичили цей підхід зі Сходу, де алегоричні зображення слугували роз'ясненням заплутаних концепцій. Казки Езопа, що зображують тварин з людськими рисами, стали взірцем алегоричного вислову в мистецтві слова. Ці історії не тільки тішили, але й навчали етиці, демонструючи, як алегорія могла бути засобом для донесення вагомих смислів.

У своїх працях С. Герасимчук розглядав алегорію в епоху Середньовіччя, і стверджував, що алегорія міцно вкоренилася в

мистецтві, як візуальному, так і в літературному в цю епоху. Її активно залучали до духовних драм, містерій та міраклів, щоб доносити богословські концепції до глядачів. Церква стояла біля витоків цих алегорій, використовуючи їх як інструмент для ознайомлення простих людей з духовними реаліями. У той час сформувалася система символів, які репрезентували релігійно-філософські знання. Приміром, Смерть часто зображували у вигляді скелета з косою, уособлюючи кінець земного шляху та перехід до потойбіччя [2, с. 56].

Біблійна алегорія займала немале місце в літературі. У Святому Письмі багато історій слід розглядати не буквально, а в символічному значенні. Наприклад, образ блудного сина в Євангелії від Луки – це алегорія Божого милосердя.

За епохи Відродження знову звернули увагу на постаті античної міфології, які увійшли до символічного дискурсу. Письменники, як-от Томас Мор і Франсуа Рабле, активно вживали алегорії у своїх творах. В епоху Бароко алегоризм сягнув свого zenіту, особливо в царині мистецтва. Найбільш поширеними були алегорії мистецтв та персоніфікації чеснот. Цей період позначився широким застосуванням алегоричних образів для трансляції моральних і філософських концепцій. Митці та літератори послуговувалися алегорією для творення багатогранних робіт, що мали як естетичну, так і інтелектуальну вартість [3, с. 131].

За часів Просвітництва алегорія дещо втратила свою актуальність, адже автори почали віддавати перевагу більш логічним та науковим способам передачі своїх поглядів. Проте, вона не була остаточно забута, продовжуючи застосовуватися у сатиричних та повчальних текстах.

У XIX столітті на тлі розквіту романтизму алегорія знову завоювала прихильність. Письменники використовували її для вираження особистих переживань та філософських міркувань. Скажімо, в працях Е. А. По можна зустріти чимало алегоричних деталей, що відображають внутрішні протиріччя та тривоги. У XX столітті алегорія не припинила свого існування, з'являючись в різних літературних формах, у тому числі у фантастиці та науковій фантастиці. Ф. Кафка у «Перевтіленні» створює алегорію відчуженості людини в сучасному світі. А. Камю у «Чумі» змальовує алегоричну історію боротьби з

епідемією як символ опору злу та абсурду. Яскравим прикладом є роман Д. Орвелла «1984» – видатна політична алегорія, яка критикує тоталітарні системи [4].

На сучасному етапі алегорія лишається вагомим засобом у літературі, кінематографі та мистецтві. Вона дає авторам змогу передавати непрості ідеї та концепції в доступній та зрозумілій формі, залишаючи простір для осмислення та роздумів.

Отже, алегорія здійснила тривалу подорож – від давніх міфів до сучасної словесності. Вона зазнавала трансформацій, проте завжди залишалася засобом висловлювання найсуттєвішого – завуальовано, через символи, але при цьому зрозуміло тим, хто вміє читати «між рядків».

Література:

1. Бовсунівська Т.В. *Основи теорії літературних жанрів*. Київ : ВПЦ “Київ. ун-т”, 2008. 520 с
2. К Бондар М. Алегорія. *Шевченківська енциклопедія* : В 6 т. Т. 1 : А–В / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол. : М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. Київ, 2012. С. 161–164.
3. Ткаченко А. Мистецтво слова. *Вступ до літературознавства*: підручник. Київ, 1998
4. Літературознавство. Словник основних понять [пер. з нім.]. Тернопіль : Богдан. 280 с.

Олійник Юлія
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник - канд. пед. наук, доц. Яцишин О.М.

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ «ГАРРІ ПОТТЕР ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ»

Роман Дж. К. Ролінг «Гаррі Поттер та філософський камінь» вирізняється не лише захопливим сюжетом, але й барвистістю мови, насиченої різноманітними стилістичними засобами. Серед них особливе

місце посідають фразеологічні одиниці, які додають тексту жвавості, образності та емоційної глибини. У процесі дослідження ми зосередилися на аналізі функціонування фразеологізмів в оригінальному тексті роману “Harry Potter and the Philosopher’s Stone”.

Цікавим прикладом використання фразеологізму в оригінальному тексті є вислів “not in the same league”, який з’являється в репліці: “*Comets look flashy, but they’re not in the same league as the Nimbus*” [1, с. 165].

Цей вираз означає, що дві речі (у цьому випадку – моделі мітел) є абсолютно не рівнозначні за якістю, рівнем або престижем. Дослівно можна перекласти як «не в одній лізі», що добре зрозуміло як носіям мови, так і україномовним читачам, адже подібна спортивна метафора активно використовується й в українському мовленні (наприклад, «вони навіть не в одній лізі», «йому до нього як до неба»).

Ще одним із прикладів фразеологізмів у романі зустрічається вже на початку твору – в описі сцени розмови між професоркою Макгонегел і Дамблдором: “*It seemed that Professor McGonagall had reached the point she was most anxious to discuss, the real reason she had been waiting on a cold, hard wall all day, for neither as a cat nor as a woman had she fixed Dumbledore with such a piercing stare as she did now.*” [1, с. 11].

У цьому фрагменті можна виокремити фразеологізм “*fix someone with a piercing stare*” тобто «пронизливо подивитися на когось» або «поглянути пильно й проникливо». Це не буквально фізична дія, а образна конструкція, яка часто використовується в англійській мові для передачі сильного, напруженого зорового контакту, що виконує комунікативну функцію без слів.

Крім того, у контексті цього речення важливою є ще одна фразова конструкція – “*reach the point*”, яка позначає досягнення кульмінаційного моменту або переходу до головної теми. Вона часто використовується в мовленні, коли мовець нарешті готовий висловити головне або вирішальне.

У своєму романі Дж. К. Ролінг активно використовує сучасні розмовні фразеологізми, які роблять оповідь живою, динамічною і близькою до читача. Один із таких прикладів: “*He didn’t have a clue what*

was going on, but he didn't seem to be being expelled, and some of the feeling started coming back to his legs." [1, с. 151].

Ключовим фразеологізмом у цьому фрагменті є вираз "didn't have a clue", який є сталим розмовним зворотом англійської мови й означає «не мати жодного уявлення», «нічого не розуміти», «бути повністю розгубленим». У цьому випадку Гаррі не розуміє, що відбувається, але поки що полегшено дихає, бо його, здається, не виганяють зі школи.

Опис персонажів і докільця в романі "*Harry Potter and the Philosopher's Stone*" часто містить елементи метафоричності або прихованої фразеологічності, що створює яскраві візуальні образи. Зокрема, у книзі зустрічаємо такий приклад: "*Harry stared at the back of Firenze's head, which was dappled silver in the moonlight.*" [1, с. 258].

Ключовим виразом тут є "was dappled silver in the moonlight". Дієприкметник "dappled" походить від опису плямистої поверхні, часто використовується для зображення світла, що проходить крізь листя дерев або мерехтить на поверхні об'єктів. У поєднанні з "silver in the moonlight" цей зворот набуває метафоричного, майже поетичного звучання.

Хоча це не класичний фразеологізм, вираз можна розглядати як стилістичну фігуру, яка передає особливу атмосферу сцени – ніч, ліс, магічна істота (кентавр), і враження Гаррі, який уважно спостерігає за ним

Уривок "*By mentioning that, you've really opened a can of worms.*" [1, с. 250] має фразеологізм "*opened a can of worms*", котрий є класичним виразом англійської мови, який використовується для опису ситуації, коли певні дії чи слова призводять до непередбачених труднощів або ускладнень. Зокрема, цей вираз означає, що після висловленої думки або вчинку відкривається ціла низка нових проблем, подолати які буде непросто.

У книзі Дж. К. Ролінг цей вираз використовується для того, щоб показати, як маленька дія або сказане слово може призвести до серйозних наслідків. Коли персонажі кажуть, що хтось "*opened a can of worms*", вони мають на увазі, що незаплановані труднощі з'явилися через непередбачену дію або розмову. Це додає емоційного забарвлення

сцені, адже ми бачимо, як просте запитання або згадка може змінити хід подій і спричинити нові складнощі.

Загалом, наведені фразеологізми створюють специфічний настрій і сприяють глибшому розумінню персонажів. Частина з них передається у перекладі дослівно або через відповідники, інші – адаптуються відповідно до мовних норм цільової аудиторії.

Література:

1. Rowling J. K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. New York: Scholastic, 1998. 327 p.

ЗМІСТ

Зміст..... 324

СЕКЦІЯ 1

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

1. **Баран Даріна (м. Вінниця)**
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАМЕМІВ В
АНГЛОМОВНОМУ ОНЛАЙН-ДИСКУРСІ.....3
2. **Барнич Іванна (м. Львів)**
ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У
ДИСКУРСІ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ. 5
3. **Браславська Марина (м. Вінниця)**
LINGUISTISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN
JUGENDSPRACHE IM SOZIALEN NETZWERK INSTAGRAM.
.....7
4. **Гурин Марта (м. Львів)**
СУЧАСНА МОВА В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ. 9
5. **Іваницька Ніна (м. Вінниця)**
ЗАУВАГИ ЩОДО ОСНОВ ЯДЕРНОСТІ / ПЕРИФЕРІЙНОСТІ
СЕМ В ОКРЕМИХ ІМЕННИКОВИХ СЛОВОНАЗВАХ
СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДИСКУРСУ.....12
6. **Льків-Свидницький Олесь (м. Львів)**
МЕМИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ФІЛОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ. 15
7. **Кірієнко Мирослава (м. Вінниця)**
EUPHEMISMS AND DYSPHEMISMS AS MANIPULATIVE
DEVICES IN WAR REPORTING. 18
8. **Комар Марія (м. Вінниця)**
ПОНЯТТЯ АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ У
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ.....20

9. Корж Анна (м. Вінниця)	
FRANZÖSISCHE KOMPONENTE IM DEUTSCHEN WORTSCHATZ.....	23
10. Лоцько Діана (м. Львів)	
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА КУЛЬТУРУ МОВЛЕННЯ.	26
11. Ляшенко Анна (м. Вінниця)	
PHRASEOLOGISMEN ALS MITTEL DER EXPRESSIVITÄT IN DEUTSCHEN WERBETEXTEN.....	29
12. Мельник Єлизавета (м. Вінниця)	
FREMD- UND LEHNWÖRTER DER JUGENDSPRACHE IM GEGENWÄRTIGEN DEUTSCH.....	32
13. Мельник Тетяна (м. Вінниця)	
ЖАНРОВА ПРИРОДА «ФАУСТА» Й. В. ГЕТЕ.	34
14. Міщенко Ганна (м. Вінниця)	
MERKMALE DES WISSENSCHAFTLICHEN STILS IM DEUTSCHEN.	38
15. Молошнюк Марина (м. Вінниця)	
PHONETISCHE MODIFIKATIONEN DER VOKALE UND KONSONANTEN IN AKTUELLEN DEUTSCHEN NACHRICHTEN.	40
16. Найко Тамара (м. Вінниця)	
ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ У БРИТАНСЬКИХ МЕДІА: МОВНІ ТА ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ.	43
17. Палазюк Вікторія (м. Вінниця)	
КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛЯ WEDDING У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.	46

18. <i>Панькевич Ольга (м. Вінниця)</i>	
SPRACHLICHE MERKMALE DEUTSCHER ONLINE-NACHRICHTEN (WORTSCHATZ UND SATZBAU).....	48
19. <i>Паршина Олена (м. Вінниця)</i>	
БРИТАНСЬКА НОРМАТИВНА ВИМОВА У ТЕЛЕСЕРІАЛІ «SHERLOCK».....	51
20. <i>Петров Олександр (м. Вінниця)</i>	
DEUTSCHE ZUSAMMENSETZUNGEN ALS OBJEKT DER STRUKTURELLEN UND KOGNITIVEN SEMANTIK.....	56
21. <i>Поліщук Маргарита (м. Вінниця)</i>	
ANGLIZISMEN IM HEUTIGEN DEUTSCH: FORMEN UND FUNKTIONEN.....	59
22. <i>Попко Ірина (м. Львів)</i>	
ФРАНЦУЗЬКІ ГАСТРОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	61
22. <i>Тимошук Наталія (м. Вінниця)</i>	
ХЕДЖУВАННЯ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....	65
23. <i>Райнчак Надія (м. Львів)</i>	
МОВА ЯК ЗБРОЯ: ЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ.....	67
24. <i>Сполітак Ангеліна, Сольська Тетяна (м. Вінниця)</i>	
PHONOSTILISTISCHE MERKMALE DER MODERNEN DEUTSCHEN SPONTANREDE.	70
25. <i>Федик Анастасія (м. Вінниця)</i>	
STYLISTIC MEANS OF PORTRAYING ATTICUS FINCH AS A POSITIVE CHARACTER IN THE NOVEL “TO KILL A MOCKINGBIRD”	74

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

1. ***Баюрко Марія (м. Вінниця)***
КОРПУСНІ ПАРАМЕТРИ МЕТАФОРИЧНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТУ MONEY У СУЧАСНОМУ
МЕДІАДИСКУРСІ. 76
2. ***Безкоровайна Аліна (м. Вінниця)***
КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА В
АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ МАС-МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ.
.....78
3. ***Бохонко Христина (м. Львів)***
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ
ТА ІНСТРУКЦІЙ З ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (НА ПРИКЛАДІ
МАТЕРІАЛІВ ООН ЧИ НАТО).
.....81
4. ***Бурлачук Анна (м. Вінниця)***
ПОЛІСЕМІЯ ТА КОНТЕКСТ: ЯК ПЕРЕКЛАДАЧІ
ВИРІШУЮТЬ ПРОБЛЕМУ НЕОДНОЗНАЧНОСТІ.
.....85
5. ***Ветрова Ірина (м. Вінниця)***
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ СКОПОСУ У ПЕРЕКЛАДІ
АНГЛОМОВНОЇ РЕКЛАМИ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ. 87
6. ***Галькевич Анна (м. Львів)***
ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНИХ
ДОКУМЕНТІВ НАТО УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. 89

7.	<i>Гладьо Світлана (м. Вінниця)</i> DUBBING AND SUBTITLING: IMPACT ON THE AUDIENCE.	91
8.	<i>Гуляк Евеліна (м. Львів)</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ Й ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАЧІВ У РОБОТІ ПЕРЕКЛАДАЧА.....	94
9.	<i>Давиденко Анна (м. Вінниця)</i> ПАСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.	96
10.	<i>Змисла Софія (м. Львів)</i> АБРЕВІАЦІЯ ТА КОДУВАННЯ У ТЕРМІНОСИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ.	98
11.	<i>Євстратова Христина (м. Львів)</i> РОЛЬ ВІЙСЬКОВИХ ТА КРИЗОВИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ГУМАНІТАРНИХ КОРИДОРІВ.	101
12.	<i>Іваськевич Крістіна (м. Вінниця)</i> ПЕРЕКЛАД ГУМОРУ В АНГЛОМОВНИХ СИТКОМАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ.....	104
13.	<i>Ігнатова Олена (м. Вінниця)</i> РОЗВИТОК LEADERSHIP SKILLS МАГІСТРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	105
14.	<i>Катрашук Вікторія (м. Львів)</i> ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ АБРЕВІАТУР СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	108

15. <i>Коберник Аліна (м. Вінниця)</i>	
СКОРОЧЕННЯ, АБРЕВІАЦІЯ ТА ВІЙСЬКОВИЙ АЛФАВІТ ЯК ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ.	111
16. <i>Ковальчук Єлена (м. Вінниця)</i>	
ПЕРЕКЛАД НАЗВ БРЕНДІВ І СЛОГАНІВ.....	114
17. <i>Кучеренко Марина (м. Львів)</i>	
OPTIMIZING THE TRANSLATION OF CBRN TERMINOLOGY USING CAT TOOLS.	117
18. <i>Любчак Олександра (м. Вінниця)</i>	
ДУБЛЯЖ І СУБТИТРУВАННЯ В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ: ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА СПРИЙНЯТТЯ АУДИТОРІЇ.	119
19. <i>Маланюк Марія (м. Львів)</i>	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	122
20. <i>Марко Катерина (м. Львів)</i>	
ВІДТВОРЕННЯ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ У АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ.	124
21. <i>Мельник Ірина (м. Вінниця)</i>	
GENRE SPECIFICITY OF ENGLISH-LANGUAGE INSTRUCTIONS.	127
22. <i>Петрунь Марина (м. Вінниця)</i>	
ФУНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОМОВИСТИХ ІМЕН (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ РОАЛЬДА ДАЛА «THE BFG»)	130
23. <i>Свидницька-Льків Наталія (м. Львів)</i>	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ ТА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	134

24. *Скомаровська Юлія (м. Вінниця)*
ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ УКРАЇНСЬКОГО
ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ. 137
25. *Скоропад Віталій (м. Львів)*
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ В СУЧАСНИХ
АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМАХ І СЕРІАЛАХ. 140
26. *Стрехалюк Олена (м. Львів)*
ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ НА
ПРИКЛАДІ ТОНОМЕТРА.....142
27. *Чабан Яна (м. Львів)*
СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА НОМЕНКЛАТУРИ
ОЗБРОЄННЯ.....146
28. *Чоловська Олеся (м. Вінниця)*
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
АВТОБІОГРАФІЧНОГО ДИСКУРСУ.....150
29. *Шверненко Анна (м. Вінниця)*
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО-МАРКОВАНИХ
ОДИНИЦЬ.....152
30. *Шевченко Наталія (м. Вінниця)*
ЖІНОЧЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В
РОМАНІ КРІСТІН ГЕННІ «СОЛОВЕЙ». 153
31. *Юрченко Анастасія (м. Вінниця)*
ВНУТРІШНІЙ МОНОЛОГ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАПРУГИ В КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ
ЕДГАРА АЛЛАНА. ПО.....156
32. *Яновицька Дар'я (м. Вінниця)*
АНГЛІЙСЬКИЙ СМС-СЛЕНГ ЯК СУЧАСНА ФОРМА
КОМУНІКАЦІЇ. 159

СЕКЦІЯ 3

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Баюрко Марія, Мушинська Ольга, Швець Анастасія
(м.Вінниця)*
FÖRDERUNG DER SPRECHFLÜSSIGKEIT DURCH DEN
EINSATZ DER „KARUSSELL-METHODE“ IM DAF-
UNTERRICHT.....163
2. *Білаш Вікторія, Козицька Єлізавета, Поселецька Катерина
(м.Вінниця)*
DER EINSATZ DES RÜCKENDIKTATS IM
WORTSCHATZTRAINING UND SEINE AUSWIRKUNGEN AUF
DEN LERNPROZESS. 165
3. *Боровська Олена, Загоруйко Софія, Карпишена Ксенія
(м.Вінниця)*
DER EINSATZ DES ZICKZACK-DIALOGS ZUR FÖRDERUNG
DER SPRACHFLÜSSIGKEIT IM DAF-
UNTERRICHT.....168
4. *Буцацька Світлана, Шимчук Андрій (м. Вінниця)*
INCORPORATING TED Talks INTO ENGLISH LANGUAGE
CLASSES IN SENIOR SECONDARY SCHOOL.....172
5. *Гаврилюк Наталія (м. Вінниця)*
ВІД ОЦІНКИ ДО РОЗВИТКУ: ФОРМУВАЛЬНИЙ ФІДБЕК У
ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО МОВНОЇ
АВТОНОМІЇ.....174
6. *Гаврилюк Тетяна (м. Вінниця)*
КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ.
.....178

7. *Гайдук Катерина (м. Вінниця)*
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ.....180
8. *Гомоля Влада (м. Суми)*
ADDRESSING WRITING DIFFICULTIES THROUGH AI:
IMPLICATIONS FOR PRE-SERVICE EFL TEACHER
TRAINING.....184
9. *Дмітренко Наталя (м. Вінниця)*
ВИКОРИСТАННЯ МЕСЕНДЖЕРІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
ДЕБАТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ.....187
10. *Довгалюк Таміла (м. Вінниця)*
BENEFITS OF THE ‘SWOT’- BASED LESSON PLANNING
METHOD.....189
11. *Іванішин Наталія (м. Львів)*
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ
ВИКЛИКІВ. 192
12. *Кириленко Вадим, Кририленко Неля, Крижановський Андрій
(м. Вінниця)*
СУЧАСНІ ЦИФРОВІ РЕСУРСИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ
МОВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ. 195
13. *Косецька Каріна (м. Вінниця)*
LINGUISTIC STRATEGIES OF MANIPULATION IN
DYSTOPIAN FICTION.....198
14. *Ковтун Влада (м. Вінниця)*
ХАРАКТЕР ВІДОБРАЖЕННЯ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ
ВІЙНИ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ
ТЕКСТАХ.....201

- 15. Козицький Олег (м. Вінниця)**
МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ
ШКОЛИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....203
- 16. Лебедєва Наталія (м. Вінниця)**
ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СНАТ ГРТ У ВИКЛАДАННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ.....206
- 17. Мазніцька Марія (м. Вінниця)**
ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
СТАРШИХ КЛАСІВ.....209
- 18. Матієнко Олена, Палко Сергій (м. Вінниця)**
ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ АНГЛОМОВНИХ
РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ
КЛАСІВ.....211
- 19. Мельник Катерина (м. Вінниця)**
НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У
ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ АУДІЮВАННІ ЯК
СКЛАДНИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....214
- 20. Мельник Юлія (м. Вінниця)**
ОСМИСЛЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ В ОБРАЗІ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К. ІШІГУРО «КЛАРА І
СОНЦЕ»).....216
- 21. Михайлюк Марина (м. Вінниця)**
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ І
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ.....219
- 22. Недобійчук Софія (м. Вінниця)**
ШІ ЧАТ-БОТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО
ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....221

23. Нечасва Олена (м. Вінниця)	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.....	223
24. Петрова Анастасія (м. Вінниця)	
TEACHING MEDIA AND INFORMATION LITERACY IN THE ESL UNIVERSITY CLASSES.....	227
25. Пилипишина Дар'я (м. Вінниця)	
ЕВОЛЮЦІЯ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	229
26. Пилявець Ольга (м. Вінниця)	
ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОЧИХ РОЛЕЙ У РОМАНАХ МАРГАРЕТ ЕТВУД (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ОПОВІДЬ СЛУЖНИЦІ»).....	232
27. Подзигун Олена (м. Вінниця)	
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО КОНЕНТУ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	236
28. Поп Олена (м. Вінниця)	
SUSTAINABILITY METAPHORS IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION.....	239
29. Прадівляння Людмила (м. Вінниця)	
TEACHING THE WAR EPIC IN THE MODERN CLASSROOM.....	241
30. Пшелуцька Тетяна (м. Вінниця)	
ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ФОРМ РОБОТИ: СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРАКТИЧНА РОЗРОБКА.....	243
31. Ремінна Ольга (м. Вінниця)	
ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	246

32. *Роїк Анна (м. Вінниця)*
 РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ
 КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ
 ГЕЙМІФІКОВАНОГО НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ
 АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ.....250
33. *Рябчун Ганна (м. Вінниця)*
 ПОТЕНЦІАЛ WHATSAPP-СПІЛЬНОТ В ОРГАНІЗАЦІЇ
 ОСВІТНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....251
34. *Садова Вероніка (м. Львів)*
 ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМ У
 ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....253
35. *Таратута Світлана (м. Вінниця)*
 ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕТОДИКУ
 НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....256
36. *Чмут Анастасія, Цимбал Вікторія, Рудь Єлизавета
 (м. Вінниця)*
 DER EINSATZ DER POSTERDISKUSSION ZUR FÖRDERUNG
 DER SPRECHKOMPETENZ IM DAF-UNTERRICHT.....259
37. *Шверненко Анна (м. Вінниця)*
 ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ЇЇ
 СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ.....262
38. *Шевчук Ірина (м. Вінниця)*
 МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДІЛОВИХ РОЛЬОВИХ ІГОР У
 ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ
 СТАРШИХ КЛАСІВ.....265
39. *Шиліпун Анастасія (м. Вінниця)*
 ФЕНОМЕН «ІДЕАЛЬНОЇ СІМ'Ї» У РОМАНІ Л. МОРИАРТИ
 «ВЕЛИКА МАЛЕНЬКА БРЕХНЯ».....267
40. *Яворська Анастасія (м. Вінниця)*
 СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА ЕТАПИ TASK-BASED LEARNING
 ЯК СИЛЬНОЇ ФОРМИ КОМУНІКАТИВНОГО
 ПІДХОДУ.....270

- 41. Ясиновська Софія (м. Вінниця)**
ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ KEYС-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....272

СЕКЦІЯ 4

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ВИКЛИКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

- 1. Андрейків Кіра (м. Вінниця)**
ФУНКЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОРЯДКУ СЛІВ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ.....276
- 2. Баяк Діана (м. Вінниця)**
STRATEGIES OF ORAL INTERPRETING UNDER TIME
CONSTRAINTS.....279
- 3. Березюк Анна (м. Вінниця)**
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ В УСНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (БІЗНЕС,
МЕДИЦИНА, IT).....282
- 4. Бондарчук Анастасія (м. Вінниця)**
ЛІНГВІСТИЧНІ МАРКЕРИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ
ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. ОСТІН "SENSE AND
SENSIBILITY").....283
- 5. Боровська Олена (м. Вінниця)**
ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ 285
- 6. Гардамала Крістіна (м. Вінниця)**
LINGUISTIC-ETHNIC BARRIER IN INTERCULTURAL
COMMUNICATION AND TRANSLATION.....283

7. *Гришук Ілона (м. Вінниця)*
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР В
АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ.....292

8. *Гапчук Яна (м. Вінниця)*
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК
ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРІ.....294

9. *Гбур Зоряна (м.Переяслав)*
РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....296

10. *Дазідова Анастасія (м. Вінниця)*
НЕОЛОГІЗМИ В МЕДІАТЕКСТАХ: СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ
Й АДАПТАЦІЇ.....299

11. *Дахновська Вікторія (м. Вінниця)*
ТРУДНОЦІ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНОГО
КОНТЕНТУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....301

12. *Дзюменко Юлія (м. Вінниця)*
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ АБРЕВІАТУР ТА
АКРОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В
МЕДІАТЕКСТАХ.....303

13. *Добровольська Світлана (м. Львів)*
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ SOFT SKILLS У СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.....305

14. *Дручинська Юлія (м. Вінниця)*
РОЛЬ ДІЛОВИХ ТА РОЛЬОВИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ
АНГЛОМОВНОЇ УСНОМОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ 307

- 15. Кухар Ніна (м. Вінниця)**
 МОВНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧА ПЕДАГОГІЧНОЇ
 ОСВІТИ ЯК ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО
 РОЗВИТКУ.....**310**
- 16. Ковтун Оксана (м.Переяслав)**
 STEM-ОСВІТА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ
 КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ
 ЕКОНОМІКИ.....**313**
- 17. Матіюк Дмитро (м. Вінниця)**
 PECULIARITIES OF PREPARING FUTURE FOREIGN
 LANGUAGE TEACHERS FOR LIFELONG
 LEARNING.....**316**
- 18. Матяш Анастасія (м. Вінниця)**
 FEATURES OF TRANSLATING MULTI-COMPONENT
 MILITARY TERMS.....**317**
- 19. Олійник Юлія (м. Вінниця)**
 ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ
 «ГАРРІ ПОТТЕР ТА ФІЛОСОФСЬКИЙ
 КАМІНЬ».....**320**

Адреса університету:

*Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, 21100, м. Вінниця,
тел. (0432) 27-63-75 (деканат факультету іноземних мов)*